

**ՑՈՒՑԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ
ՆԻԿՈՍԻԱՅԻ Ի ԿԻՊՐՈՍ**

ՎԵՆԱ 1961

**KATALOG
DER
ARMENISCHEN
HANDSCHRIFTEN
IN NIKOSIA AUF CYPRUS**

WIEN 1961

ՅՈՒՑԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՅ
ՆԻԿՈՍԻԱՅԻ Ի ԿԻՊՐՈՍ

ԿԱԶՄԵՑ
Յ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1961
ՄԽԻԹԱՐԻՍՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

KATALOG
DER
ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
IN NIKOSIA AUF CYPRUS

VON
P. NERSES AKINIAN

WIEN 1961
MECHITHARISTEN-BUCHDRUCKEREI

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ
ՀԵՅԵՐԷՆ ՅԵՒԷԳՐԷՅ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԱԼ
Ի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱՐԱՆՈՒԹԵՆԷ

ՀԱՅՈՐ Զ.
Տ Ա Ժ Կ Ա Ս Տ Ա Ն
ՅԵՑՐ Գ.
ՅՈՒՅԱԿ ՅԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԱՅ ԿԻՊՐՈՍԻ

HAUPT-KATALOG
DER
ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
HERAUSGEGEBEN VON DER
WIENER MECHITHARISTEN-CONGREGATION

BAND VI.
DIE ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN IN DER TÜRKEI
HEFT III.
KATALOG DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN IN NIKOSIA AUF CYPRUS

433

ՅՈՒՑԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՑԵՂԱԳՐԱԾ

ՆԻԿՈՍԻԱՅԻ Ի ԿԻՊՐՈՍ

016.091 (= 91.99)

Ա 38

ԿԱԶՄԵՑ

Յ. ՆԵՐՍԷՍ Կ. ԱԿԻՆԵԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1961

Մ Ն Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Գ Ա Ր Ա Ն

11298

KATALOG

DER

ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

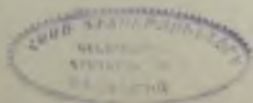
IN NIKOSIA AUF CYPRUS

VON

P. NERSES AKINIAN

WIEN 1961

MECHITHARISTEN-BUCHDRUCKEREI

Յ Ա Ի Յ Ե Վ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ ԿԻՊՐՈՍԻ

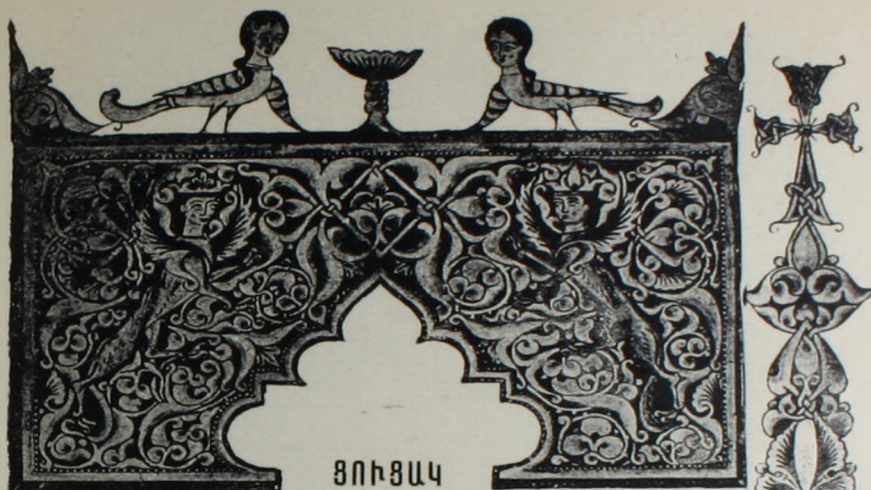
KATALOG DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN IN NIKOSIA AUF CYPRUS

1. Lectionarum Schr. Tiratur. s. XIV.
2. Synaxarium, Schr. Stepanos, O. Sis und Kloster Djoṛat', D. 1311.
3. Synaxarium, Schr. Thomas, O. Jerusalem und Cyprus, D. 1684.
- 3a Synaxarium, Schr. Priester Johann, O. Konstantinopolis. D. 1678.
4. Homilensammlung und Synaxarium. Schr. Stepanos. O. Dorf Stilci, D 5 XIII XIV.
5. Vitae patrum Schr. Aristakes, O. — D. s. XVII.
6. Sammelwerk. Schr. Karapet. O. Tokat, D. 1616.
7. Vitae Patrum latinorum, genannt „Spiegel des Lebens“, übersetzt im Jahre 1660 von Stephan Lehatzi. Keine Schr. und O. D. s. XVIII.
8. Sammelwerk religiösen Inhaltes, s. XIII.
9. Andreas von Caesarea, Kommentar der Offenbarung des hl. Johannes. Dabei Thomas (Metsopetzi), Kommentar der Visio Danielis. Prochorus, Acta Johannis. Keine Schr. O. D. s. XVI.
10. Kommentar zu den Briefen des Apostels Paulus. Zusammengestellt besonders aus den Schriften J. Chrysostomus und Ephraem. Schr. Michael, O. Ichepi bei Marasch. D 1673.
11. Sargis Schnorhali, Kommentar zu den Katholischen Briefen. Schr. unbekannt. O. Dsoroberd. D. um 1250.
12. Auszüge aus den Kommentaren der Katholischen Briefe von Sargis. Keine Indizien zu Schr. O. D. s. XV.
13. Das Buch der Scholien des Cyrillus von Alexandrien. Schr. unbekannt. O. Kloster von Kapos. D. s. XV.
14. Gregor Tathewatzi, Kommentar der Scholien von Cyrillus dem Alexandrier. Keine Schr. O. D. s. XV.
15. Gregor Tathewatzi, Kommentar des Evangeliums Mattheus. Keine Schr. O. D. s. XV.
16. Gregor Tathewatzi, Kommentar des Evangeliums Johannes. Keine Indizien. D. s. XV.
17. Gregor Narekatzi, Gebetbuch. Keine Indizien. D. s. XV.
18. Sammelwerk. Schr. Metsparon. D. vor 1418.
19. Sammelwerk, s. XVIII.
20. Sammelwerk. D. 1652.
21. Philosophische Miscellen. Schr. Lukas. O. Edjmiatsin. D. 1690.
22. Arakel Sünetzi, Kommentar zu Prolegomenen Davids, s. XVIII.

23. Arakel Wardapet aus Tekirdal. Predigten. D. 1856.
24. Sammelwerk. Schr. Priester Petros. O. Erznka. D. 1307.
25. Geistliche Miszellen. Schr. Priester Thadeos. O. Sebastea. D. 1528.
26. Miszellen. Schr. Kaspar. D. um 1506.
27. Miszellen. Schr. Kaspar. s. XVII.
28. Miszellen. Schr. Johannes s. XVII.
29. Psalterium. Schr. Israel. O. Konstantinopel. D. 1620. Min.
30. Psalterium. Schr. Tonapet. O. Smyrna. D. 1650.
31. Psalterium. Schr. Margar? s. XVII.
32. Psalterium. Schr. David s. . . .
33. Psalterium und Brevier. Schr. Astuatsatur. O. Kaisaria. D. 1740. Min.
34. Tetraevangelium. Schr. Gregor. O. unbekannt. D. s. IX—X.
35. Neutestament. Schr. unbekannt. O. Metsayr (Kilikien), D. 1293. Min.
36. Tetraevangelium. Schr. Gregor. O. unbekannt. D. 1454. Min.
37. Tetraevangelium. D. s. XIV.
38. Tetraevangelium. Schr. Stepanos. O. Lawkoša, D. 1674.
39. Tetraevangelium. Schr. Stepanos. O. Lawkoša, D. 1676.
40. Tetraevangelium. Schr. Stepanos. O. Lawkoša, D. 1677.
41. Kalender, s. XVII.
42. Rituale. Schr. Jakob. O. Kharbert. D. 1468.
43. Rituale und Gandz-Lieder, s. XV.
44. Priesterbegräbnis, s. XV/XVI.
45. Rituale und Gandz-Lieder, D. 1539.
46. Rituale s. XVII.
47. Buch der Handauflegung, D. 1335.
48. Buch der Handauflegung, D. 1591.
49. Priesterbegräbnis, D. 1623.
50. Rituale der Armenier in Polen, s. XVIII.
51. Hymniarium, s. XIV.
52. Hymniarium, s. XV.
53. Hymniarium, D. 1670.
54. Hymniarium, D. 1674.
55. Hymniarium, s. XVII.
56. Hymniarium, s. XVII.
57. Hymniarium, s. XVII.
58. Gandz-Lieder, s. XIV.
59. Gandz-Lieder, D. 1437.
60. Gandz-Lieder, D vor 1560, D. 1773.
61. Ruf Jerusalems des Erzbischofs Martiros, D. 1773.
62. — — (die Gedichte), D. 1776.
63. — — (die Gedichte), D. 1773.
1. (64) Gandz-Lieder, D. 1583.
2. (65) „Cyprianus - Buch“ (Zaubergebete) und „Wetzhazariak“ (Astrologisches), D. 1833.
3. (66) Philosophica übersetzt von Philosoph Johannes Serhosean aus Urlichus Fuger, Arthefos in Smyrna, D. 1779/80.
4. (67) Evangeliar, D. 1565.
5. (68) Hymnarien, D. 1641.

ABKÜRZUNGEN

Schr. = Schreiber
 D. = Datum
 Min. = Miniatur
 O. = Ort
 s. = Jahrhundert

ՅՈՒՑԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՉԵՌԱԳՐԱՑ ԿԻՊՐՈՍԻ

Հին և հայ գաղթականութեան սկզբնատուութիւնը կիպրոս կղզւոյն վրայ Գաղթականներու թիւը դարերու ընթացքին, մինչև մեր օրերը, կրած է մակրեթացութիւն և տեղատուութիւն փոխել փոխել Գաղթականները հաստատութեամբ կիպրոսի վրայ և այլ կէտերու վրայ։ Ունեին անոնք իրենց եպիսկոպոս, որուն աթոռանիստն էր, հաւանօրէն ի սկզբանէ հետև, Նիկոսիա (Լեւքոսիա, Լուքոսիա, Lewkosia)։ ԺԴ դարուն ընտիր զաս մը գաղթականներու կը յիշուի ի Մալուսա (Փամպուլուստա), Կանչուոր II։ Աստուածածին Եկեղեցւոյ հովանոյն տակ, որ «վանք» ալ կ'անուանուի։ ԺԶ դարու կէսին ձեռք բերին Հոյերը II։ Մակարի վանքը, որ յառաջ Ղպտիներուն կը պատկանէր։

Կը սպասուէր, որ այս գաղթականութիւնը պահպանած ըլլար իր ծոցը իր յայտնագործած կեանքին յուշարձաններ, մշակոյթի հետքեր։ Ինչ որ հասած է մեզի, շատ աղքատ է թուի։ Անհետացած են հին բնատնիքները, կամ ձուլմամբ տեղացի ժողովուրդներու հետ և կամ արտադրաւորութեամբ են նաեւ գրաւոր յիշատակարանները ըստ մեծի մասին։ Իբր 70 ձեռագիրներէն, որոնք մնացած են հոն, հազիւ հինգը տեղւոյն վրայ գրուած են։ Բայց կը գտնենք կղզիէն դուրս, այլ և այլ ձեռագրական հաստատութիւններ մէջ ոչ խտուելի թիւ մը գրչագիրներու, որոնք կիպրոս գրուած են։

Կիպրոս կղզւոյն և հայ գաղութի պատմութեան համար տեսնել՝

1. Բաւկուրան (Վաճան II. Քիւրքճան), Կիպրոս կղզի, Նիկոսիա 1903, էջ 122։

2. Արշակ Արայանճան, Կիպրոս կղզին. իր անցեալն ու ներկան. Ի ռ ղ ի կ, Ամստերտարնցոյցը, 1927 (Պարիս), էջ 192—254։

3. Բակ (Բարդէն Լ. Կաթողիկոս Կրկն-
սերան), Հայ Կիպրոս. Հայ դպրութիւնը եւ
Ս. Մակար. Առթիւ 1936, էջ ԺԶ+272:
4. Զ. Ն. Աղինեան, Հայ Կիպրոս, Հան-
դէս Ամսօրէայ, 1937, էջ 378—381:

Կիպրոսի ձեռագիրները 1920էն յայտն
երկու խումբով կը պահուէին Նիկոսիայի
Առաջնորդարանին եւ Ս. Մակարի վանքին
մէջ. 1921 թին միացուց այս երկու խում-
բերը Առաջնորդարանին մէջ՝ Սարաճեան Պետ-
րոս Եպիսկոպոս (այսպէս Կաթողիկոս): Իսկ
այսպէս 1951 թ. Յովսէփեան Գարեգին Լ. Կա-
թողիկոս փոխադրեց այս ձեռագիրները
Թուրքիոյ 65) Առթիւ, Կաթողիկոսարանի
Սատենադարանը:

Նիկոսիայի Առաջնորդարանի Նախկին
Հաւաքումը կը բովանդակէր 26 ձեռագիր,
ինչպէս կը տեղեկանանք Զ. Վրթանէս Վ.
Եսայութեանի, Վիեննական Միութեանի,
Կաթմաձ մէկ Ցուցակէն, որ 15 օգոստոս 1856
թուականը կը կրէ: Այս ձեռագիրներն են.

1 (32) Գիրք յղ Առաքել-
նուքեանց	13 (34) Գանձարան
2 (22) Մեկն. Յայտնու-
թեան Յովսէփեան	14 (16) Ոսկեփորձիկ
Հաննու
3 (18) Գիրք յղ Մարգ-
րեան	16 (48) Գանձարան
17 (43) Լուծմունք Մատ-
թէի
4 (64) Մայր Մաշտոց
փորձողի	18 (49) Մաշտոց ձեռնա-
գրութեան
5 (11) Վարք Հարանց
(Եկեղեցի պահուս)	19 (40) Հաւաքածոյք
6 (48) Ոսկեփորձիկ	20 (26) Մեկն. Բղթոցի
Պաշտոնի
7 (30) Մաշտոց	21 (12) Անտարան
8 (14) Վարք Հարանց	22 (42) Մաշտոց
9 (66) Յայտնուութի
(յամէ 1878)	23 (44) Սարգէյ Մեկն. Կա-
թողիկոս Բղթոցի
10 (4) Յայտնուութի	24 (21) Ժողովածոյք
11 (36) Լուծմունք Պա-
րապմանց	25 — Անտարան 1623 (էն
12 (12) Մաշտոց
	26 (41) Անտարան

Թ. 25 Անտարան, որ գրուած է 1631 թ.,
կը պահուի այժմ.

Ասիկէ կարելի է հետեւցնել, թէ փառաշայ
40 ձեռագիրները կը պատկանէին Ս. Մակա-
րայ վանքին. աստեղծ են՝

1 Յայտնուութի	(1)	5 Հոյակ	(6)
2 Յայտնուութի	(2)	6 Հոյակ	(7)
3 Ճաշաց	(3)	7 Սաղմոս	(8)
4 Հոյակ	(5)	8 Ետրակնայ	(9)

9 Սաղմոս	(10)	26 Ետրակնայ	(47)
10 Անտարան	(15)	27 Ետրակնայ	(50)
11 Հայեցի փորձ	(17)	38 Ետրակնայ	(51)
12 Առ. Սինեցոյ	29	Հաւաքածոյք	(52)
Լուծմունք	(10)	30 Մաշտոց	(53)
13 Թոմ. Արուիւնացի	(20)	41 Ետրակնայ	(54)
14 Անտարան	(23)	42 Սարգիս Բա-	
15 Անտարան	(24)	զուածոյք	(55)
16 Մաշտոց	(25)	43 Քահանայաթագ	(56)
17 Ետրակնայ	(26)	34 Սաղմոս	(57)
18 Գանձարան	(17)	35 Սաղմոս	(58)
19 Դաւիթ Աշտարի	(28)	36 Ետրակնայ	(59)
20 Քարոզիչ	(31)	37 Ետրակնայ	(60)
21 Անտարան	(33)	38 Սաղմոս	(61)
22 Գիրք Պարապմանց	(37)	39 Անտարանացոյց	(62)
23 Անտարան	(38)	40 Հաւաքածոյք	(63)
24 Մաշտոց	(39)	41 Սաղմոս	(65)
25 Գր. Նարեկացի	(45)		

Փակագծի մէջ անուան թիւերը կը հա-
մարտաստիանեն «Հին Թիւերու»:

Այս ձեռագիրներու համառոտ ցուցակը
կազմած են 1921 թ. Սերուրէ Վ. Սամուէլեան
եւ Դիւտ. Ն. Թագուրեան, զոր այս ֆրան-
սերէն թարգմանութեամբ հրատարակեց
F. Macler, Ile de Chypre. Notices de man-
uscripts arméniens: Revue de l'Orient chrétien
23 (1922—1923) 172—198.

Դիւտ. Ն. Թագուրեան երկրորդ ցուցակ
մ'այ կազմած է ի խնդրոյ Զ. Ս. Պոստո-
րեանի, զի խառը ուշադրութիւնը դարձնե-
լով ձեռագիրներու Յիշատակարաններուն,
զորոնք արտադրած է: Այս «Ցանկ եւ ծանո-
թութիւն Հայկական ձեռագրաց Նիկոսիոյ
Եկեղեցւոյն որ Նիկոսիոյ ամփոփում է
երեք պարակներու մէջ, որոնց երկու վերջին-
ները տրամադրած է ինձ Զ. Պոստուրեան.
անոնք կը պարունակեն Թ. 9—65 ձեռագիր
ները: Պահպան թիւերն են Թ. 3, 9—11, 15,
13, 39, 41:

Ձեռագրաց Յիշատակարաններէն մեծ
մաս մը հրատարակած են Քիւրթեան եւ
Կիլիսեան իրենց վերջնական աշխատասի-
րութիւններուն մէջ:

Այս ձեռագիրներու բովանդակութիւնը
ի մերձուստ ուսումնասիրելու համար Կիպրոս
հասայ 1939 ապրիլի վերջերը եւ զաղար առի
հն երեք շաբաթ: Առաջին դործն եղաւ հա-
մարտորկ ձեռագիրները մեծութեան կար-
գով: Ընդ ամէնը 65 ձեռագիր, Այս ցուց
տուին ինձ 66 երրորդ մը՝ մաղաղաթեայ Յայտ-

մաւուրք գրուած 1678ին, Կարեւոր Համա-
րեցայ մի առ մի ցուցակազրել այս ձեռա-
գիրները: Յուշակազրելի թ. 1—23. Հարկ
էր ընդհատել աշխատանքս. մեկնեցայ Բէյ-
րութ: Երկրորդ անգամ Կիպրոս այցելեցի
1945, յունիս 13ին, շարունակելու Համար
ցուցակազրուիլուն, զոր ի դյուիս Հանեցի
օգոստոս 13ին: Երկու ձեռագիր, թ. 65 և 66
Հնարաւոր չեղաւ տեսնել երկրորդ այցելու-
թեանս:

Մակիէրի Հրատարակած Յուշակի ընդ-
հանրապէս կը Համընթանայ իմ կարգիս:
Նոր են Հոն թ. 7 «Քարոզգիրք Յ. Նալեանի»
(եթէ նոյն չէ իմ թ. 31 Քարոզգրքին հետ,
որուն հեղինակն է Առաքել Թէքիրտաղցի) և
թ. 59 «Վարք սրբոց», 1663էն. որ կը պակսի
նաեւ Դկտ. Թաղաւորեանի ցանկին մէջ:

Ձեռագիրները նախնաւոր թուարկուած
էին մեծութեան կարգով. Հրատարակու-
թեանս մէջ պատշաճ Համարեցայ դասաւո-
րել զանոնք ըստ բովանդակութեան այսպէս.

- Ա. Ճաշոց, Յայսմաւուրք. Ճառերտիրք.
- Բ. Հարանց Վարք.
- Գ. Մեկնողականք.
- Դ. Իմաստասիրականք.
- Ե. Ժողովածոյք.
- Զ. Սաղմոսարանք.
- Է. Աւետարանք.
- Ը. Մայրոցք.
- Թ. Շարականք.
- Ժ. Գանձարանք և Տաղարանք.

Կախկին Համարները նշանակուած են
աւորնթեր նորին՝ իբրեւ «Հին թիւ»:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ԶԵՆԱԳՐԱՑ

№	Հիմնական տվյալներ	Պարբերական	Տարբերություն	Պարբերական	Տեղ	Բնութագրական
1	33.7 × 22	բրդ	Տեղում	անյուր	ձյուն	ձյուն
2	33 × 24	բրդ	1311	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
3	41.3 × 27	բրդ	1684	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
4	34 × 25	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
5	33.5 × 25	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
6	29.2 × 20.4	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
7	21.2 × 15	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
8	21.4 × 15	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
9	17.4 × 13.1	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
10	22.5 × 15	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
11	21.5 × 15.7	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
12	16.8 × 11.6	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
13	15.1 × 10.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
14	17.7 × 13.1	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
15	16.8 × 13.1	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
16	16.4 × 12.4	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
17	17.3 × 13.1	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
18	15.9 × 11.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
19	21.7 × 14.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
20	21.1 × 15	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
21	21.1 × 15.2	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
22	20 × 14.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
23	21 × 15.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
24	20.3 × 14.4	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
25	25.5 × 16.8	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
26	16.1 × 11	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
27	15.6 × 10.6	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
28	14.5 × 10.4	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
29	21 × 14.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
30	21 × 8	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
31	21 × 20.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
32	13.4 × 10.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
33	13.6 × 10.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
34	30 × 21	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
35	20 × 16	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
36	20.6 × 14.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
37	18.2 × 13	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
38	23.6 × 16	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
39	19.1 × 13.9	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
40	20.2 × 14.1	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
41	20 × 14.3	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
42	10.6 × 7.5	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
43	18 × 13.2	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
44	18 × 13.2	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն
45	25 × 14.4	բրդ	1678	Սև և ձյուն	ձյուն	ձյուն

45	13	23,2 × 18	"	1539	Գաբրիել զոհեր	Պատահական	Մալուս-Գանձարան
46	53	5,6 × 10,7	Նապո	ժե	անյայտ	անյայտ	"
47	49	16,4 × 11,5	բուլղար	1335	Սարգիս	Ջուրլիկայ զիւղ	Մալուս Ժեռնազբութեան
48	30	20,9 × 15,6	Նապո	1591	Առաւանտառար եւ Միկա	Ամսոյն	Մալուս Ժեռնազբութեան
49	56	14,8 × 10	բուլղար	1623	Մկրտիչ	անյայտ	Պահանայաթաղ
50	64	16 × 10,5	Նապո	1747	Ճե Խաթը	"	Մալուս Լեւոնայոց
51	51	13 × 10,4	բուլղար	"	"	"	Շարականց
52	60	11,5 × 9,2	բուլղար	"	Հայրապետ արեղայ	Աղթամար (*)	"
53	54	15 × 10	Նապո	1684	անյայտ	անյայտ	"
54	9	30 × 20,7	բուլղար	1670	Թովաննէն Եղ.	Կիւղրոս	Շարականց
55	26	20,3 × 14,1	Նապո	1674	Թովաննէն Եղ.	Հասարաւ	"
56	47	15,6 × 10,7	բուլղար	ժե	Մարգարիտ	անյայտ	"
57	50	15,3 × 10,5	Նապո	"	անյայտ	"	"
58	59	15,5 × 10,7	"	"	"	"	"
59	48	17,8 × 12,6	բուլղար	ժե	Աթէն	"	Գանձարան
60	27	17,7 × 14	"	1437	Կարապետ արեղայ	Տփիթ	"
61	34	20,6 × 15,2	"	1560	Թովաննէն Եղ.	Միս (*)	"
62	5	32,5 × 23	Նապո	1773	Մարտիրոս արքեպ.	Երասաղէժ	Հովակ Երասաղէժի
63	6	32,4 × 22,3	"	1776	"	Գիւղրոս (*)	"
64	7	32,2 × 22	"	1773	"	Երասաղէժ	"

ՄԱՍՆԱԻՈՐՆԵՐՈՒ ՔՈՎ

ՓԻԼԻՊՊՈՍ ՄԻԻԹԷՎԷԼԵԱՆ, ՖԱՄԵԳՈՒՍՏԱ

1	18 × 13,5	բուլղար	1583	Սահպանու շէնքիցի	Ճանաչ (*)	Գանձարան
2	23,6 × 17	Խոսր շղապիթ շղապիթ	1833	Թովոր Տանապետեան	Էվերէ	Ուրաթաղիթ-Վեչաղաբեան

ՊԵՂՏԱՍՈՐ ՆՇԱՆՆԱՆ, ԼԵՌՆԷՔԵ

3	29,3 × 20,4	շղապիթ	1932	Պ. Նշանեան	Հանաբա	Իմաստաւորականք
---	-------------	--------	------	------------	--------	----------------

ԱՐՄԷՆ ԿՍԵԱՐԵՆՅ, ՆԻԿՈՍԻԱ

4	27,5 × 18	բուլղար	1565	անյայտ	անյայտ	Ա. Խաթան
---	-----------	---------	------	--------	--------	----------

ՊՈՂՈՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՆԻԿՈՍԻԱ

5	14 × 10	բուլղար	1641	Միկայէլ Քալաթի	Կ. Պալատ	Շարականց
---	---------	---------	------	----------------	----------	----------

Պատկեր 4. Բայանությունը Յոնիանում

Պատկեր 1
Հոմերոսի
Տեղի վրա

Պատկեր 2
132թ Յոնիանում

Պատկեր 3. 192թ. Յոնիան, Պատկերը Յոնիանում

Պատկեր 4. 35 և 36 Յոնիանում
(Յոնիանի 2-րդ մասը, 1958, էջ 144)

զատակ սարկաւապ եւ զմիտեան Բարդաւն յիշեցէր ի Քրիստոս յազօթս մշտնաձուլեալ, չարք եւ եղբարք մեր մամակարիք, որք ուղեւորեալք չեւեռիք զկնի չեւոց մերոց: Քանզի այս մակագրեալ Բարդաւն որպէս զորեղ ախոյեան մտեալ ի չանդէս եւ չառ զանձամբ իւրով զամենայն չոզ եւ զմանրութիւն եկեղեցոյ, եւ ետ նորոգել զեկեղեցի եւ վայելել յորինուածով, ողնականութեամբ եւ սրբոյք ամենայն ժողովրդոց վասնապահեաց եւ քաղաքացեաց, որոց Սատուածն ամենայնի չատուացել րազմապատկարար: Եւ զային ի մամանակն յայնժեկ ի վանն սրբոյն Մակարայ Ետնանէս վարդապետն, որ էր եկեալ ի Թաթախայ, եւ տէր Սարգիս կուսակրոն քահանայն չանդերմ եղբարք ուսմարք: որք զստորեմ իւրեանց միշտ նուիրելին ի պահպանութիւն ամենայն աշխարհի: Իրեցաւ սակաւ յիշատակարանս ի ՌժԷ եւ ի (1668) թիվ. որուն ամի եւ նորոգումն տաճարիս եղիս:

6. Բակ, Հայ-Կիպրոս, Էջ 183—184 ի մէջ կր բերել չեւեռեալք, զոր եւ չեմ տեսած: Ճաշոց մը բուրբոյր, որուն բուն Սիւստակարանին պատմական մասը կողորում է, եւ որ նոր նորոգումն է ՌժԷ (1668) թիվ վարդապետի մը ձեռքով, կը բովանդակէ Նիկիսիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ նորոգութեան Սիւստակարանը, որ զբուն Է Բարութեան Կանոնին սկիզբը, զատարկ թղթի վրայ:

Վամօք եւ նախախնամութեամբ զերայի եւ Համարուն սրբոյ Երբորդութեանն նորոգեցաւ տաճարս շքնադակեալս, որ յանուն սուրբ Աստուածածնին, յամի չազարեորդի չարիւրորդի յեօթն եւ տ. Էրորդի թուին Հայոց (ՌժԷ) = 1668(1), չողարարմութեամբ եւ սատարութեամբ միաշնչոյն ամենայն քրիստոսապաւսան ժողովրդոց կայացելոցն ի քաղաքիս Լաթաւ, բնակաց եւ եկաց, արուեստաւորաց եւ վաճառականաց, բնեկաց եւ ոչ նոյնպիսեաց, որք ջերմեանդ սիրով եւ մեծաւ հաւատով զիմեցին ի չանդէս նորոգման սրբոյ տաճարիս. եւ բոտ իւրաքանչիւր յափոյ եւ կարողութեանն ետուն զնուկս իրեանց ի շինութիւն եւ ի նորոգութիւն սուրին: Իսկ յորդորիչք եւ վերակացութք այսմ գործոյ Սիւստակ եպիսկոպոս, տեսուչ եւ աստիճար թաղաքիս, եւ վարդապետ ոմն ա-

նուն Թումա, որ էր եկեալ ի կողմաց արեւելից. եւ նա եւս բոտ կարեաց իւրոց աշխատեցաւ եւ ջանաց ամենայն զորութենէ, յորդորելով եւ վասնելով զմողութեան յայս Խորդութիւն Լայց սակայն մեծագոյն եւ պատճառ եւ կատարելչ այսմ գործոյ, մշակել արուի թեան եւ ջատագործի հաւատոյ, Միստակ Բարդաւն զոյով ի քաղաքիս Լաթաւայ, եւ յատկճան աւազ արակաւագութեան, որ յամենայն ամենի արիարար չողայր զամենայն ծանրութիւն այսմ շինութեան, եկել ի դրունս բունտ որաց եւ մեծամեծաց զեկեղեցոյ ի եկամ զշինողաց եւ զվաստական որաց զթիւ եւ զճամբար պահելով, եւ բոտ իւրաքանչիւր սակի տալով զվարձս նոցա, որոյ յամենացունց արարչէն յիցի հատուցումն բոտ չողայ եւ բոտ մարմնոյ. ամէն:

Եւ Էին յատուրն յայնուսի քահանայք եկեղեցոյս տէր Ստեփաննոս եւ տէր Կալոյ:

Սատի քահանայապետն ամենայնի Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս րեկայցի զնուկս եւ զաշխատանս տոցա եւ պահեց զսուրբ տաճարս հաստաշինն խաղապոյթեամբ ամենայն ժողովրդոյ մեծամեծօք եւ փոքումբք. եւ զկնի զաստիս յանկոյնն արեւմտեց իւրոյ անվախճան փառացն եւ ուրախութեան. ամէն: Հայր մեր որ:

Սիւստակարանիս չեղինակը կ'երեւայ թէ Թումա վարդապետն է:

7. Թիւ. 332ա. Եւ Երուսաղէմ տէր Մատթէոսի որդի տիրացու Իսկանտալոն յիշատակ է իրեցաւ գիրս Կիպրոս թիւն ՌժԷ (1740):

8. Թիւ. 333ա (նորագիր). Թիւն ՌժԷ (1744) արքիի իւն, օրն զայտիկի կերակի. զրէցաւ գիրս տիրացու Եարուի թիւն:

9. Թիւ. 332ա. Իրէցաւ գիրս տիրացու Եարուի թիւն ի բարին. ամէն:

10. Թիւ. 1ա (նորագիր). Գրեգոր զրէ ՌԻԷ (1758):

11. Թիւ. 332ա. Ռոմայ Սիւսեկինն, գիրեցաւ գիրս. տիրացու Գրիգորս զրէցի. ամէն: Չոր Տէր Աստուած Հայդայարապոյտիկ եւ Բիւրայ պատիկ պարզեւեցէ վարց փոխադրէն ասա եւ ի չանդերմեանս եւ զուգ. Ռոմայ Սիւսեկինն. զրէցաւ գիրս տիրացու Եարութեան զրէցի:

12. Թղ. 553ր. Գրեցաւ գիրս ժահանախ Օփակիմի որդի տիրացու Սարգիս գրէցի և ժահանգի (կնիք) Բրիտանոսի ծառայ Սարգիս) ամէն:

13. Թղ. 553ր. Գրեցաւ գիրս ժահանախ Օփակիմի որթի տիրացու Սարգիս գրէցի ամէն:

14. Թղ. 553ա. Գրեցաւ գիրս Հաննայ որդի տիրացու Ռփակի գրէցի ամէն:

ԵԱՆՈՐԹՈՒԹԻՒՆ

1. Ջեռագրիս գրէթ Բերեւ Նայ ԲԱՄ 1291ին չլսիտարեալայթեան ապքն Նեռագաց, որ Արքան

անուն հանդիւրեւ իսկան Յրաւուր գրքն հեռ, որ գրած է Գր. Նարեկացոյ Ողբերգութիւնը (Համաճեան, Յուլ. Փաղարայ, Թ. 181) և Ահաւորան ժր Հեթում Պալազ երէցի Նամար (Թրքոս Ազգութ. Ա. էջ 57-67): Ջեռագրիս թիւ անթիւանակ է, բայց Հեթում Պալազ գր յիշուի 1291 (Սարգիսեան, Սարգի. Բ. էջ 480):

2. Թ. 2 Յայտաւարքէ ժէջ կր զէթ Բաժառ քաւաւր, թէ զեւ երբորք թուական գտաւ, որ է ի Կիլիզն ժայռ, զորոն, եղեալ է Գուրթ Նարեկացոյ ունեան յԱՅԻՆ ԹՎ: Այսպիսի յիշատակագրութիւն շատայ ևս հաւոյց գրքի ժէջ:

3. Պէշտան Բաժառ ասոց տարակաւի Նամարիս թուական յԱՅԻՆ ԹՎ: Վտանդեցին է:

2.

ՅԱՅՍԻՐԱՒՈՒՐՔ ԿԻՐԱԿՈՍ ԱՐԵՒԵԼՏԻՈՑ

Հից 2. 24 = 1311

ԹՈՒԴԹՔ՝ 720: — ԻՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 33 X 24 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկուսն — Նիւթ՝ քաւր: — ԿԵՐՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ԻՄԳԱՆՈՒՄԱՆ ՊԵՆՊԵՆ՝ յկայ: — ԶԱՅԱՄԱՐՆԻՔ՝ բնդիմորապէս լուս: — Տեղ անդ՝ քարեքու, հոն: Կաթարի քիմ, քան յարեքու ամկում, վերքիմ կազմող ինչ ինչ լրացում ցած է (հմտ. քղ 1-3, 135-106, 216-217, 329-331): — ԳԱՏԱՐՔ՝ քղ. 1-2, 724, 725, 726: — ԳՐԻ՝ քաղցրգիր: — ԿՈՐԱՆ՝ յկայ: — ԿԻՄԱՆՈՐԱՆ՝ քղ. 4ա, 42ա, և այլն, միազոյն: — ՋԱՐԴԱՔԻՐՔ և ԼՈՒՄԱՆԱՆԱՄԱՐՔ՝ միազոյն ճաշակաւոր: — ԿՈՐԱՅԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱՆ՝ 1291-1311: — ՏԵՂԻ՝ Սիս և ձօնաթու լամբ: — ԳՐԻՉ՝ լիտեփանոս:

Մատենան է Յայտաւարք Կիրակոս Արեւելցոյ, որուն օրինակութիւնը սկսած է սկզբնապէս 22 տարի ետք. և կր թուի ինք թէ օրինակս Յայտաւարքի այս խումբի ծառիմ Հնագոյն օրինակն է. Այս պատճառաւ կր կարելոր կր Համարիմ Նաւասարդ ամիսն ամբողջութեամբ ցուցակագրէր, զի րու թիւն ընծայելու համար հետաքրքանողներու, համաժանտելու զայն ուրիշ օրինակներու հետ:

1. Թղ. 1ա. Նաւասարդի ամսոյ ի Ա և Ա. զոտտորի ժիւ: Տաւն է Յովաննու Կարապետին զոր կարգեաց սուրբի Գրիգոր Հայոց Լուսաւորիչ յԱւստիշատ զաւարի: Սուրբի Գրիգոր յուսանորեաց զայսխարհս Հայոց առաւանգիտութեամբ և զարժան մարդիկ ի մոլորութենէ կիցն:

2. Թղ. 1ա. Յայտաւարք վկայութիւն սրբոցն Բահաւորի Հովոյմայ Հայրապետի և Լուսանդիտի Նորին սարկաւարի Սոբայ էին յաւուր Դեկտրի ամբարիտ սրբային Բահաւորս Աթենացի էր:

Ա. Թղ. 6բ. Յայտաւարք տաւն է և Պալիտոսի ծն. Տարիսթի և տի Բուրցի:

3. Թղ. 6բ. Նաւ. Բ. ԺԲ Ա. Վկայութիւն սրբոցն Անիկտորի և Փոտիտի Այսմ սրբոցն մարտիրոսութիւնս եղև այսպէս Դիոկղիտիանոս անաւրէն սրբայն զեաց ի Նիկոմիդիայ քաղաքս:

4. Թղ. 7բ. Նաւ. Գ. ԺԲ Ա. Վ. Որիշատակ սուրբ Հայրապետաց Հայոց Գրիգորի վկայատիրի և Գրիգորի և Ներսէսի Երզնցոյի Սուրբ Հայրապետոյ այս էին յազգէ սրբոյն Գրիգորի... (Հար. Թղ. 11ա):

5. Թղ. 9ա. Յայտաւարք վկայարարութիւն Մարկոսի կալիսիրոսութիւնս Ասորոց Երանելիին Մարկեղոս էր ի Կիպրոս:

Ա. Թղ. 9ա. Յայտաւարք տաւն է Մաւրիանոս մարն Ստեփաննոսի Արեւելցոյն Եւ. Կուսանացն ծն. Իսպողիտի և Ընկերացն և Մաւրիանոս խոստովանողի:

6. Թղ. 9բ. Նաւ. Դ. ԺԲ Ա. Վ. Նաւասարդի մեծ եկեղեցոյն որ ի Վաղարշապատ սուրբ Կաթողիկէին և Եղորակութիւն Ստեփաննոսի և սքանչկազորն այլն Աստուծոյ սուրբ Գրիգոր:

7. Թդ. 9ր. Յայսմ աւուր վկայութիւն սրբոյն Հիննայ եւ Փիղնայ, Իղնայ Սորա ազգականք էին չորից զինուորացն։

8. Թդ. 10ա. Յայսմ աւուր վկայութիւն Յուրիկոսի։ Քրիստոսի մարտիրոսն Ուրի-կինոս էր ի Սերինդոյ։ (չար. Թդ. 12ա)։

ա. Թդ. 12ա. Յայսմ աւուր Ծո. Եւսե-րկոսի։

9. Թդ. 12ա. Նաւ. Ե. = ԺԵ. Աւգ. Փառաւորեալ Ննջուին ամենաբարեւոյ Աստուածածնին Մարիամայ. Պարտ եւ արժան է զիտել։

ա. Թդ. 16ա. Ծո. Նոյնս է։ Յայսմ աւուր տաւն է Պանտալեոնի բժշկի եւ Հաւր իւրոյ Եւստորղիոսի եւ այլոց վկայիցն։

10. Թդ. 16ա. Նաւ. Զ. = ԺԶ. Աւգ. Վերստին տաւն Փոխման Աստուածածնին եւ սուրբ Դաստատակին Քրիստոսի, որ առաքեցաւ Արդարու թաղաւորի։ Թաղաւորն Հայոց եւ Ասորոց Արդար։

11. Թդ. 17ր. Յայսմ աւուր վկայութիւն Դիգիմեա բժշկի. — Քրիստոսի վկայն Դիգիմոս էր ի ճարտոն քաղաք։

ա. Թդ. 18ա. Յայսմ (աւուր) զիտ սուրբ Կիւսմէտին յիւռնա, որ նկարել էր ի Դաստատակն ի Կիւսմիտն պատկերն Քրիստոսի, զոր առեալ մուծին ի Կիւստան-գինուպալիս։ Ծո. Անտոնիոսի վկայի։

12. Թդ. 18ա. Նաւ. Է. = Աւգ. ԺԷ. Վերստին տաւն է Ննջման Աստուածածնին։ Եւ յայսմ աւուր վկայութիւն սուրբ Միսոն-նա քաջանայի։ Գաւուրս Դիկիոսի ամբա-րիւտ արքային էր սուրբն Միսոն քաջա-նայն։

ա. Թդ. 19ա. Յայսմ վկայութիւն Ստե-փանոսի Ուրեղոյն, Եւստորտինի կուսի եւ Փիլիպոսի։ Յայսմ արեղակն ի կայսի մտանէ։

13. Թդ. 19ա. Նաւ. Ը. = Աւգ. ԺԸ. Նոյն տաւն է Ննջման Աստուածածնին։ Եւ վկայութիւն Լաւրիոսի եւ Փյա(ւ)րիոսի (եւ Ստեփանոսի Ուրեղոյն) եւ նորին Ընկե-րացն։ Վկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփանո-սոս էր ի մամանակս ուրացողին Յուլիա-նոսի։

14. Թդ. 19ր. Յայսմ աւուր վկայութիւն սրբոց վկայիցն Լաւրիոսի, Փյաւրիոսի, Փա-ռաւորեալ վկայն Քրիստոսի Լաւրոս եւ Փյաւ-րոս Լեղարք էին երիտօրեակք։

ա. Թդ. 21ր. Ծո. Աղապիոսի մարտիւ-րոսի։

15. Թդ. 21ր. Նաւ. Թ. = ԻԹ. Աւգ. Վերստին տաւն Աստուածածնին. Եւ վկայու-թիւն սրբոց Աստուածնն Հայոց իշխանացն։ Սուրբ Աստմ ճեծ իշխան էր Հայոց։

16. Թդ. 22ր. Յայսմ աւուր վկայութիւն սրբոյն Անդրէի եւ զարաց իւրոց։ Քրիստոսի վկայն Անդրէաս ստրատելատն։

17. Թդ. 24ա. Նաւ. Ժ. = Ի. Աւգ. Տաւն Ննջման Աստուածածնին։ Եւ յայսմ աւուր Սամուէլի մարգարէի։ Եւ զնաց Սա-մուէլ ի տուն իւր։

18. Թդ. 24ա. Յայսմ աւուր վկայութիւն Բասաս եւ որդեց իւրոց։ Սորոհն Բասաս էր յաւուրս Մարտիրիանոսի։

ա. Թդ. 25ա. Ծո. Փիլիպիւրթի Հաւր։

19. Թդ. 25ա. Նաւ. ԺԱ. = ԻԱ. Աւգ. Տաւն է Ննջման Աստուածածնին։ Եւ վկայու-թիւն Իսուս(ա)իոսի։ Քրիստոսի վկայն Իսուսիոս նախ զարակաւն էր։

20. Թդ. 27ա. Յայսմ աւուր տաւն է Արքաշամու, Սաշակոյ եւ Յաղորտ։ Եւ յի-շատակ տառքելոյն Թաղէթի, որ յիւռնա զԱրդար մկրտեաց։

21. Թդ. 27ա. Նաւ. ԺԲ. = ԻԲ. Աւգ. Տաւն Ննջման Աստուածածնին։ Եւ տաւն Թովմայի առ.։ Առաքեալն Քրիստոսի Թով-մաս, անուանեալն Երկուրեակ։

22. Թդ. 28ր. Յայսմ աւուր սրբոյն Աղա-թանիկոսի։ Մարտիրիանոս ամբարիւտ ար-քայն առաքեաց։

ա. Թդ. 30ա. Ի սմին աւուր Դուհիա-նոսի։ Ծո. Տիմաթէի, Սիւքիարանոսի եւ այլոցն։

23. Թդ. 30ա. Նաւ. ԺԳ. = ԻԳ. Աւգ. Իննաւրեայ տաւն է Ննջման Աստուածածնին։ Եւ յայսմ աւուր վկայութիւն Ս. Իրիմոսի Լալիակոյոսին։ Սուրբն Իրիմոս Լալիակոյոս էր Մոյսիս զաւառին ի մամանակս կուսպաւտ արքային Դիոկղիստիանոսի։

24. Թդ. 30ր. Նաւ. ԺԴ. = ԻԴ. Աւգ. Վկայութիւն Ս. Վկային Տիմոթէոսի։ Աս-տուծոյ սրբելին եւ սքանչելի սյրն Տիմո-թէոս։

25. Թդ. 31ա. Յայսմ աւուր սուրբն Աղա-պիոս եւ սրբուհին Թեկոյոյ ի քաղաքին Գա-ղայ։

ա. Յայսմ աւուր վկայութիւն Բարթոլոմէոսի առաքելոյն հանդիստ Նիխարացն:

բ. Ի սմին նւտիբու աշակերտին Յովհաննու աստուածաբան աւետարանչի: Եւ սուրբ Հաւրն Կալինիոսի: Յու. Դիւտ Նիխարաց Բարթոլոմէոսի առաքելոյն:

26. Նաւ. ԺԵ. = ԻԷ. Աւգ. Տաւն ամենաբարուհոյ Աստուածածնին զոր կարգեաց սուրբն Դրիդոր: Մեծ Հայրապետ Նայոց սուրբն Դրիդոր կործանեաց զամենայն պատկերս կոռնցն...

27. Թղ. 31ր. Յայսմ աւուր վկայութիւն Աթանասի եպիսկոպոսի: Եւ Նանթուշի որ մկրտեցաւ: Երանելի աղախինն Քրիստոսի Նանթուշի էր ի Սելուկիոյ...

28. Թղ. 33ա. Յայսմ աւուր Եւ զերկու ծառայն երանելոյն Նանթուշի՝ զՔարիսիմոս Եւ զՆիսիւստոս կացուցին առաջի Արևիկանոսի...

29. Թղ. 33ա. Նաւ. ԺԶ. = Աւգ. ԻԶ. Աղբիւնոսի Եւ որոց ընդ նմա՝ Վկայն Քրիստոսի սուրբն Աղբիւնոս Եւ Նատալիայ ամուսինն իւր...

30. Թղ. 36ա. Յայսմ աւուր Վկայութիւն Ս. Ապուղիմոսի: Սուրբ վկայն Քրիստոսի Ապուղիմոս էր զբխտոնեայ ի Տենեդոյ կղզոյն...

ա. Թղ. 36բ. Ի սմին ԻԲ վկայիցն որ ընդ նմա է Նիկոմիդիայ կատարեցան. յայսմ Հովսէփանեանցն Եւ որք ընդ նոսին:

31. Նաւ. ԺԷ. = ԻԷ. Աւգ. Վկայութիւն սրբոյն Ատրնեբսնի. Եւ Անտիոքայ լճիկի. Քրիստոսի մարտիրոսն Ատրնեբսն որդի էր Պրորոսի ի Հոռոմայ արքային...

32. Թղ. 37ա. Յայսմ աւուր Վկայութիւն Անտիոքա լճիկի. Սուրբ վկայն Քրիստոսի Անտիոքոս լճիկի էր...

ա. Թղ. 38ա. Նաւ. ԻԸ. Եւ Սկպտ. Զ. զրած է Պատմութիւն Սուրբատեանց. աստ կարգայ, զի սյաւսու է նոցա տաւնն, որ Նաւասարդի ԺԷ. Եւ Աւգոստոսի ԻԷ.:

բ. Եւ սուրբ Հաւրն Պեմենոսի Եւ այլոցն:

33. Նաւ. ԺԸ. = ԻԸ. Աւգ. Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Ստրատոնիկոսի Եւ Փիլիպոսի Եւ Տիբիանոսի: Փառաւորեայ մարտիրոսքն այս էին...

34. Թղ. 38բ. Յայսմ աւուր Վարք երանելոյն Ռեւախիոսի, ոչ աշակերտին Պաւ-

ղոսի: Սորա ծնաւոյցն էին ի Կեսարիայ Պաղեստինացոց...

ա. Ի սմին Յովհաննու Հայրապետին Բիւզանդացոյ: Յու. Աղաստիանոսի եպիսկոպոսին Քրիստոսի եպիսկոպոսի Եւ Մովսէսի Եթէոպացոյ Եւ այլոցն:

25. Թղ. 39բ. Նաւ. ԺԹ. = Աւգ. ԻԹ. Տաւն է Դիլիատման Յովհաննու Կարապետին: Կարապետն Քրիստոսի եւ մկրտելն Յովհաննէս սրբութեամբ սնա...

36. Թղ. 41ա. Նաւ. Ի. = Աւգ. Լ. Վկայութիւն Ս. Փիլիմոնի եպիսկոպոսի: Սուրբ եպիսկոպոսն Փիլիմոն էր ի րանդին...

37. Թղ. 41բ. Յայսմ աւուր Ս. Տատիանոսի վկայութիւն է, զոր ոմանք Տիտոն անուանեն: Չասի անաբէն զատաւորն Սուրանոս...

ա. Ի սմին աւուր Փիլիկտոսի Եւ Աղաստիկոսի:

38. Թղ. 42ա. Նաւ. ԻԱ. = ԼԱ. Աւգ. Դիւտ Գաստոյ ամենաբարուհոյ Աստուածածնին, զոր տարան ի Կոստանդինուպոլիս: Չգաւտի ամենայնորք Կուսին Մարիամայ Աստուածածնին գտեալ յԵրուսաղէմ...

39. Յայսմ աւուր վկայութիւն Ս. Փատիւնայ, որ է կինն Սամարացի, յորմէ Քրիստոս ջուր խնդրեաց: Կինն Սամարացի...

40. Թղ. 42ա. Նաւ. ԻԲ. Եւ Սկպտեմերիկի տարմոստ է Հոռոմոց. Եւ սկիզբն թուականութեան: Ի մինն Վարք երանելոյն Սիմէոնի Սիւնակեցոյ որ ի Մանդրայն ի Հայոյ: Ազննա Տէր Յիսուս: Երանելին Սիմէոնի էր ի քաղաքին Անտիոքայ Ասորոց...

41. Թղ. 43ա. Յայսմ աւուր տաւն է մեծ պարսպարին Բարապիլի Յենովայ պաշտանէին Մովսէսի, որ ասա՛նորդեաց որդիոցն Իսրայէլի յերկիրն Աւետեաց...

42. Նաւ. ԻԳ. = Բ. Սկպտ. Վկայարանութիւն Ս. Մամասայ, զոր յիշէ սուրբն Դրիդոր Աստուածաբանն ի Նոր Կերակէի ճառն: Բամա Արեղիանոսի ամբարիշտ արքային...

43. Թղ. 43բ. Յայսմ աւուր յիշատակ է երանելոյն Յովհաննու Կոստանդինուպոլիսի Հայրապետի պաշտոցորդի: Սուրբ Հայրապետն Յովհաննէս յաղապ ճշմութեան իւրոյ Պաշտպաղ անուանեցաւ...

ա. Ի սմին և ֓իթիկամոնին և Պապոսի
Եպիսկոպոսի:

44. Թդ. 48ա. Նաւ. ԻԲ. = Գ. Սկպտ.:
Վկայար. Ս. Անթիմոսի Նիկոմեդեայ Եպիս-
կոպոսին. Ի ժամանակս ամբարիշտ արքային
Մաքսիմիանոսին...

ա. Ի սմին աւուր և Երանոսի Եպիսկո-
պոսի. Ծն. Գրիգորի պապու:

45. Թդ. 49ա. Նաւ. ԻԵ. = Գ. Սկպտ.:
Վկայութիւն Ս. Բարեբակ Անտիոքի Հայրա-
պետի և վկայի. Ի ժամանակս Նոմերիա-
նոսի...

46. Թդ. 49ա. Յայտ աւուր տաւն Սուրբ
Վկայիցն Ուրիանոսի (Ալեքիմոսի), Թէոդո-
րոսի, Ամբրոսի և Յուլիանոսի...

47. Թդ. 50ա. Նաւ. ԻԶ. = Ե. Սկպտ.:
Վկայութիւն և. Խարազնագղեստ կուսանացն
և Անտիոքի սարկիսապի Սրբուհի կանայքն
էին...

48. Թդ. 51ա. Յայտ աւուր տաւն է
Զաքարիայ Մարգարէի Հարն Յովաննու
Մկրտչի. Մա՛ Զաքարիայ Մարգարէի. Զա-
քարիա էր որդի Ադամիւնայ...

ա. Ի սմին և Զամպրոսի, Ղուծրանոսի
և Թուօպելի. Ծն. Պերթինոսի Հարն:

49. Թդ. 51բ. Նաւ. ԻԵ. = Զ. Սկպտ.:
Վկայութիւն սրբոյ և վկայի Երմոնիայ:
Առաքեալն Փիլիպպոս գաղտն ունէր չորս
կուսան մարգարիս...

50. Թդ. 53ա. Յայտ աւուր տաւն էր
ԳԺԻՆ մարտիրոսացն Քրիստոսի Փաստոսի
բաձնայի և Բերիս սարկիսապի. Նիսեա
րնթերցողի և այլ Ժ. ընկերացն Սոքա
էին...

51. Թդ. 53ա. Յայտ աւուր վկայութիւն
Ս. Սուրբաանցի Ի Սուկաւետ լերինն Ի Հայս:
Առաքեալն Քրիստոսի Թաղէս յորժամ Եկն
ի Հայս...

Տես վերադոյն § 32ա գիտողութիւնը
օրինակողին:

ա. Ի սմին սրբոյ վկայիցն Եւտիքսիոսի
և Բոմոսի, Մակարոս և Զենոնի. Եւ տաւն
սքանչեկաց Հրեշտակապետին Միքայելի որ
ի Ոռնա:

52. Թդ. 54բ. Նաւ. ԻԸ. = Ը. Սկպտ.:
Վկայարանութիւն սուրբ վկային Սոգոնի,
Վկայն Քրիստոսի Սոգոնի...

53. Թդ. 54բ. Յայտ աւուր տաւն է սուրբ
Վկային Եփաեբոսի: Սայ էր Ի Կեսարացոց
քաղաքէն:

ա. Յայտ աւուր նախատանակ է Մեր-
դեան ամենաւարդոյն Սատուածածինն:

բ. Ի սմին աւուր և Երմոն առաքե-
լուհոյն և Նեքատիոնեա կուսին. Ծն. Եւերցի
և. Բուսփեբաի:

54. Թդ. 55բ. Նաւ. ԻԹ. = Ը. Սկպտ.:
Նեոնոյ է ամենաւրճեալ սրբուհոյ Աստուա-
ծածինն. և ամենաւրճեալ կուսին Մարիա-
մայ Ի ծնողաց իւրոյ Յովակիմա և յԱննայէ.
Ի Պատմութենէ զսրբոյն Յակոբոյ եղ-
բար Տեսնոն: Ի թուոյ և Ի տոճմէ ԺԲ. աղ-
պաց Իսրայելի էր Յովակիմ...

55. Թդ. 58բ. Նաւ. Լ. = Թ. Սկպտ.:
Միսանգամ տաւն է Մննդեան ամենաւարդո-
ւոյ կուսին Մարիամու Աստուածածինն: Եւ
յիշատակ ծնողաց իւրոյ Յովակիմայ և Ան-
նայի: Եւ յայտ աւուր վկայութիւն սրբոյ
Վկային Սեւերիանոսի Սեբաստացոյ: Վկայն
Սեւերիանոս էր Ի քաղաքէն Սեբաստայի...

56. Թդ. 59ա. Յայտ աւուր Վարդ սրբոյն
Սահակայ Հայոց Եպիսկոպոսապետին, որ էր
Թոն Ս. Գրիգորի Հոսաւորչի: Սուրբ Հայ-
րապետն Հայոց Սահակ, որդի էր մեծին Ներ-
սեսի...

ա. Ի սմին աւուր և Սեւեոսի վկայի
Սեբաստացոյ: Ծն. Գորգինոսի մարտի-
րոսի:

57. Յայտաւուրք կաւարաի Թդ. 720ա.
«Աւելեացն Ե. և յԱղոստոս Ժ.՝ Տաւն է
այլակերպութեան Տեսնոն: Եւ վկայութիւն
սրբոյն Անտոնինոսի: Քրիստոսի վկայն Ան-
տոնինոս ազգաւ Աղեքանեղացի էր...

Մասնաւորապէս ուշադրութեան ար-
ժանի են Յայտաւուրք մէջ:

58. Թդ. 72ա—75բ. Բոճանու Ոսկէրե-
րանի առացեալ Գովիստ Ի սուրբ Խաչն տէ-
րունեակն: Մի ոք այստէճիտեա ամաթ Հա-
մարեցի զպարհեւա Նշան փրկութեան մե-
րոյ... Վջ. Նոյնպէս և Ի ձեռն փայտին
փրկութիւն յիցի. Ընդ այսր ամենայնի փա-
ռաւորեցաւ զՔրիստոս... (Վիկեն. 7,
76ա):

59. Թդ. 99բ—103ա. Աղաթք և Հան-

դիտու առբեր առաքելոյն եւ աւետարանչիկն
Յոհաննու: Էր ընդ եղբարսն...

60. Թդ. 181ր. Տօն է սուրբ... Հրեշ-
տակապետացն... Ի Ճառէն Պանտալեոնի
մասն տառնի Հրեշտակապետացն (Վիենն. 7,
158ա):

61. Թդ. 185ա. Տեառն Ներսիսի Հայոց
հաթթգիրտի ասացեալ ըսնս մայքիմեաց առ
սուրբ Հրեշտակա յաւարտ տառնի նոցա հոտա-
նա որ յախով: Այլ պաղատմբ առ Նոգե-
ղէն...

Հրտ. Ներսիս Ենտրեալոյ Տաղք յախաւ,
Վիենն. 1830, էջ 267—275:

62. Թդ. 297ա. Երանելոյն Յոհաննա Ոս-
կերտանի խաւսք ասացեալ: Երկի գիտա-
ւորեալ Զրնդեան Տեառն տառնեցաք զսուր
վեճառ աւետեալաք: Այստի գիտական ար-
քանից եւ սուրբ խաճաճարութեոյ զովպացառե-
թեամբ պատուեցուք... Վլ. Իսկ անդրա-
նիկ միաճիճն Յիսուս արեւելայ տարածեաց
զարդարութիւն — Ով Մարիամ կոչաւ եւ
մայր, որ զայր ոչ գիտեմ... Ընդոյն ի քէն
Աստուծոյն մերոյ փառք յաւ. ամէն: Կա-
տարի իսկ ժողովք ամենաբարեւոյն Աստուա-
ճածնին ի Վլաշեռեայ. յորում կայ եկեղա-
լեզ՞ արուհի (Վատիկ. 41, Թդ. 17ա):

63. Թդ. 303ա—308ա. Երանելոյն Պրոկի-
պիոսիոսականի Կոստանդինու պալտի ա-
սացեալ ի սուրբն Ստեփանոս: Երեւելի ա-
րեւակապն ընդ երկնս ծաղկով զարուսեակն
ընդ ինքեան ունելով թրեւալ ծաղկ...
Վլ. Փոխանակ մարտին շնորհելով նմա
յաղթանակ. պարգեւեա տաւնողացս զիմ-
պոթիւն յանջանաց... (Վիեննիկ, Թ. 200,
127ա):

64. Յիշատակարան Կիրակոս Արեւելցայ
(Թդ. 720ր. 721ա):

Յուստին Աստուծոյ եւ սիրով արդոյն նորա
նուստ ոգին Կիրակոս վարդապետ Արեւելցի
ի մանաց Գեղեցիկ, ի միասին չաւաքիցի
դաւան արդոցս Աստուծոյ, ըստ իւրաքան-
չիս յիշատակի աւարց. զրեցի եւ զճամա-
տառ պատմութիւնս նոցանց, որոց ոչ էր
իկեալ ի զիրս Յայտնարուց, եւ խառնեցի
ընդ նախակարգսն: Եւ աղաչեմ (չ) տաւնալդդ
եւ զգրաւորդ՝ զրեցի եւ զայս յիշատակ ըսնի,
զի եւ դուք զրեւիք ի զիրն կենաց. եւ որ

բառնայ զմերս՝ Զնջեցի եւ ինքն ի զդրու-
թենէ կենաց:

Եւ եղև իւրարկութիւնս այս (Եղմբ) (1269)
թվաեանի, յայտնարիս Կրիկեցոյց ի Սիս
մայրաքաղաքի, ի Թաղա որոթեանն Հեթմոյ
եւ յաստէին ամի իշխանութեան որդոյն նորա
Լեւոնի (ի) 42. ամի կենաց պաղարկաւոր-
թեան մերոյ, յորում աւարտն եղև ի փառս
Աստուծոյ, որ է արհմեայ յաւիտեանս:

Բէյրութի Քափուշիներու Թ. 1 Յայ-
տնարք 1313էն (տես վարք) ունի յաւե-
լումս. Իսկ ճառք զոր յաւելաք մեք. ճշ.
անուամբն Աստուծոյց. իսկ Վիեննիկի Զ
Յայտնարք 1435էն Հայապատմ, Բ.
էջ 472. եւ Երտապղծմի Թ. 75 (1439էն)
նոյնը ունին. Վե ճառք որ յաւելաք մեք ընդ
Հինն խառնեալ (Թ. 75 խառնեցաք) ճշ. ա-
նուամբն Աստուծոյց...:

ՎԼԱԿՈՐ ԵՐԵՄԻԱՅԱՆԻՐԱՆ ԵՒ ԵՐԵՄԻ-
ԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆԻՔ 1. Թդ. 721ա. Փառք
Երանելայ ամենակոյն տրեւթեան մի աս-
տուածաթեանն Հաւր եւ Որդոյն եւ Հոգւոյն
սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
տեանից. ամէն:

Որք աստուածային սիրոյ փափաքեալ
Նեոսին միշտ յարայցուարճ ըրերկրաւորք՝
Խորհին յարկնս Տեառն ի սուեւ եւ ի գիշերի
ըստ Նոգելեցայ մարգարէին, որ Երանէլ զա-
ւակ ունոյսն ի մայրն Չասարակաց ի մեճն
Սիոն Սոյնպն եւ զերայնոջակեայ իմաս-
տութեամբ եւ ճանաբով աստուածայցեաւ
Երմանիկ Հայապաղատա մեճի արեւոյն նախ-
նոյն մերոյ կրկին յուսաւորին արդոյն Գրի-
գորի Վկայասիրին, որ ի դասաւին Քերտն
ի Կարմիրն կրկեցալ վանք, տէրս Կոստան-
դին, որ այժմ եւ ճանապաղ սպասաւորէ
Տեառն սրբոյ Յիսուսի Գրիգորոսի անխա-
ղաք ի սուեւ եւ ի գիշերի. որ գերկերն աս-
տուածային եւ զիմաստութիւն յինքն բար-
ձեալ կրէ շնորհաւ սուրբ Հոգոյն. որոյ փա-
փաք ըլճեցն յաստուածայինս եւ ի Չորս Ի-
րոյն ճանապաղ բարբոքի ար ըստ արկ տճ-
մամբ, սալ զանձն ի Հպատակութիւն իւրա-
տոց արանց աստուածայցեանից: Սալ կա-
մեցաւ ունել ապաստանի քաղաք եւ Նեոսին
ի տէր քեզեցն անջինջ յուսոյ յիշատակ
զդուամարս Երտապղծմի վերեոյ, եւ զգրե-

շէալսն յերկնից զպրօնիսն, զփառաւորեալ օրէս հաղորդելոցն Երանութեանն Աստուծոյ՝ զորոց ժողովս զճիմանց լուսափայլ շինուածոց Սրտի նորոյ զաստուածրեղիք նախահարցն եւ պղտնց մօտից յաշխարհի աստուածգիտութեան լուսոյ, զմեծայմեծար մարգարէիցն եւ զկոշորացն զմեզ ի յորդէգրութիւնն Աստուծոյ, զաստեղեղոցն եւ զարեոցն եւ գտուողացն աւերնակ հանդիսի ճգանց զգալնայաստակ վկայիցն, զբարձրացն սիրով գտիտական գիտչ, զհամայնհրեշտակ ճնշաւորացն եւ զփութկալողացն զգեւորացն րնութեանս անշաղափ կուսանացն: Զորոյ քննութեանցն սիրով եւ պինդ հաւատով Լեզն ցանգացող զրեզ զգովելի եւ զաստուածայնանոյ փարսն եւ զուկայի համբերութեամբ վկայութիւնն, ի պայծառութիւն եւ ի լրտմն տանելի յիշատակաց նոցա յիւրաքանչիւր ասուրս կատարման: Որ յովնակի եւ քաղմայրոյն արդիւնս ամբարձ տանաւիրացն անձանց, որ առաւել է քան զկարծիս մտաց Լեզն կանկալութիւն: Միայն կոշտաւանտն առաստութեան զօրով վայելոյժ, զի քարճողացն զծանրութիւն տաքանելի կրիցն տաւթոյ, եւ վաստակոցն ի ցանայգան հանդէս մարտի սյար կենաց ուղոյ (ուրիշ զրչէ ուղղուած՝ ուղղոյ) հաւասար եւ զուգայկեղծ վարձայտունս պնդոցի որ զոյցն ինչ գլխաւորութեանն րնձայեն եւ հրեւել: Եւ զմասնաւոր վաստակ կրակցութեանն մտաք եւ իբրով իրատիւ վկայիցն քստ անսուտն բանի, թէ Որ րնդունի զարդար յանուն արդարոյ՝ զփարձս արդարոյ առցէ:

Յոր եւ ցանկացող Լեզալ ի տեւրնականս մատենս վերաքաղաքայ տէրս կոստանդին եւ սպասարն իւր Յակոբ քահանայն եւ խոտն զրեզ ցաս յարգար րնչից իւրեանց ի յիշատակ հոգոց իւրեանց եւ ամենայն դարմից ի փառս լուսալսեանից անձանց եւ իւրեանց ի կեանս ի սածաւորութիւն յաստուածայինսն. եւ յետ աստի Լեւոցս իւրեանց նախաքաղաք արքեպիսկոպոսիս տէր կոստանդինայ եւ լեզալակից արքեպիս իւր նորին Յակոբայ, որք իրրեւ զմի մարմին բանական յերկոց առ մի կերպարան շինեալ կենդանայկեղծ իրրեւ հարազատք եւ միայնունչք եւ միակրեւնք եւ զուսայնաւանք ի յերկց

աչաց առ մի եւ նոյն շաւիղք խորհրդայկեցեալք: Վասն զի Յակոբայ միակն զոլով, զոր հարեալ Լեզն մինն Նետի յաւարինաց ի մերն Հոռմայկան կայն, զոր սլաւարեաց Մեղիք Աշխարհ, որ տիրէր աշխարհ(ն)ին Խրիստոսի եւ ամենայն ծովեղեցացն մինչեւ յիշտիոց եւ ամենայն Շամբուն մինչ յեղբ մեծին Եփրատայ. եւ էր թիւն Հայոց ԶԽ (1291):

Արդ եղև ասարտումն մատենիս ի մայրաքաղաքս Սիւ, որ է առ ստորոտով աստուածայակն՝ զգրկիս, զոր Տէր Յիսուս անդրդունելի պահեսցէ միշտ եւ հանապազ: Եւ վասն զի ոչ զոյր սոցայ տեղի անդոր(ր)եւոյ ի մի վայր՝ զրեալ Լեզն մասն ինչ ի Սիւ եւ մասն ինչ ի Ծիրաթն, որ է վանք Անդրազգիւն, ընդ հովանեաւ սուրբ Աստուածածնին. եւ մասն ինչ ի սուրբ ուխտն Զորոյ կոշեցեալ վանք, ընդ հովանեաւ սուրբ Նշանացն եւ սուրբ Աստուածածնին եւ սուրբ Սրտին. ի թուականութեանս Հայոց մեծաց ԶԿ (1310), ի հայրապետութեան տեսնոն Կոստանդեայ կեսարացոյն եւ ի թագաւորութեանն Աւշին աստուածայսիր եւ րաւելպաշտ, որդոյ Լեւոնի, որդոյ Հեթում: Զոր աւրինակ որպէս ի հնումն գիտիթ ընտրեաց Աստուած յորդան Յեան, սոյսկս եւ զԱւշին ի նորումս ընտրեաց ի մէջ Լաւթն եղբարց իւր եւ հաւ թագաւոր տանս Թորգոմայ եւ ազգիս Հայկալ. յոր եւ համարձակ կարասցէ կարգայ զաստուածայնուազ մարգարէին բանս. թէ Փոքր էի եւ յեղբարս իմ եւ կրսեր տան հաւր իմոյ. յոր թէ եւ ոչ արածէր սոյ զիայինս հաւր, որպէս գիտիթ, րայց զածունն եւ զթաղն ընկալաւ յԱստուծոյ եւ խաղաղութեամբ արածի զրահաւոր հաւոս Հայոց ազգիս. զոր յայլ եւ յայլ ժամանակս նեղէին յանաւրինաց. յոր եւ զերկնայինն խաղաղութիւնն ինքն ընդայցի ի Գրիստոս Աստուծոյ մերոյ Երկար ամաք եւ րազում ժամանակաւ:

Արդ աղայնմ զհանդիպեալս վերոյդրեալ յիշատակացն հաւաքեալ քաղմայրաքար վկայից, որ ի սուրբ մատենիս, յաւէտ որ յետ մերոյ Լեւոցս յայտնուայցս վաղեմիք ի սոյ հոյեւոր միաթիւրութեամբ, սրտի մտաք յիշել յարաւթս ձեր զիմս նիսաստութիւն՝ պիտտանդին Լեւոնկոպոս, եւս եւ պի(ր)Քրիստոս

Հանգուցեայ քեռին իմ եւ գոյժ երախտաւորն իմ գնեռանէս Կարմիրովնցի եւ զգաղցրիկ մայրն իմ զԱղվորտիկին. ընդ նմին եւ զհայրն զԼասիկ եւ դարեւոր նաՀատակեայ Հայրապատ եղբայրն իմ զԱրդիս, որ մինչդեռ մանուկն էր տիաք խողիողեայ եղև յանաւրինաց. եւ զԱւինն որդի նորին որ յանցեայ ամի Հանգեւա խաղաղութեամբ ի Քրիստոս եւ է ի պահեստի ի սուրբ ուխտն Ճոխաթն յամսնան յու(նու)արի յերեք արն, որ էր յարաթ արն¹: Ընդ սոցայ յիշեցիք եւ զհանգուցեայ Հայրն Յակոբայ զԱրդիս եւ զմայր նորին զԱլլամ խաթուն եւ զանդրանիկ Հայրապատ անդրանիկ եղբար ժառանկողի մասունքն Յակոբայ զԱտեփանոս. որոյ Տէր Հատուցէ զանպատ րարին աստ եւ ի Հանգեռնությունն եւ յիշեցոցս եւ յիշողացտ աս Հասարակ միայնքս ողորմեցիք ի մեծի աւուրն աՀայկն ժամուն, յորժամ ճարտասանութիւնք րանքն սպառին եւ դործքն թագաւորեն, միայն ունեցի՞ րարինաս զբաղմունքին աստ Հաւաքեայ սրբոցս իւրաքանչիւր յանուանէ ի Քրիստոս Ախուս ի Տէր Տէր, որում մայելլ փառք է՛լխանութիւն եւ պատեալ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտեանց. ամէն:

2. Թղ. ԵՂԱ (Մանրադիր). Ո՛հ գեղաւք զատապարտեայ կազմող սորա զՅակոբ Երկց զորդի Մեծ-Պարունին եւ զեղբայրն իմ զՅովանէս եւ զհանգուցեայ եղբայրն իմ ի Քրիստոս զԿոստանդին Հանգեռն ծնաղաւք, կենդանեալ եւ Հանգուցեկովք. յիշեցէք ի Տէր Յիսուս Քրիստոս աղաչեմ, ով աստուածաւոր ընթերցողք, ընդ նմին աղաչեմ յիշել ի Տէր զպատուական ծերուն զԼասիկ քահանայն եւ զծնաղան իւր, աղաչեմ յիշել ի Տէր զուսուցիչն իմ զԹորոս քահանայ զմական (ուամբ պատած) կոչեցեայ Երիւթ. եւ Աստուած (յիշողացդ. պատած) եւ յիշեցոցս աս Հասարակ (ողորմի Աստուած) ի փառատրեայ զայլս(տեան իւրոյ, որում փառք յաւիտեանս յա)ւիտեանց ամէն: Ի թոյ(ին Ձկ՝ զր)եայ սա ընդ Հովանեաւ սուրբ Աստուածածնին²:

3. Անդ. (այլ գրիչ). Եւ զտէր Կոստան. (պատարկ չորս տող) Ձկոստանդին < ստա-

ցող > տառիս յիշեսցիք ի րարին Քրիստոս եւ Աստուած գեղց յիշէ. եւ նմա փառք յիշատակի սորա. յաւիտեանս ամէն. ամէն:

4. Թղ. Եր. Ողորմեա ստացաղի սորա տէր Կոստանդեա եւ ծնաղաց իւրոց:

5. Թղ. Լճա. Ողորմեցի ստացաղի զրոցս տէր Կոստանդեա եւ ծնողաց իւրոց եւ Յակոբայ քահանային՝ սպասաւորին իւրոյ եւ տառապեայ զրչի. ամէն Նոյնք 43ր, 46ա եւ Նոյնք:

6. Թղ. 49ր. Յիշ(եց)էք աղաթիւք զատացող զրոցս զտէր Կոստանդին եւ զծնաղաց իւր եւ զԱղոր քահանայն զսպասաւորն իւր եւ զտառապեայ զրիչ (Նմանք՝ 54թ, 62թ, 168թ):

7. Թղ. ԵՅթ. Փրկեալս արեւամբ Կենարարին եւ պահպանեալք սրբոյ Առաքին, ցաւոց զեկեայ եւ մտանցեալս մեղաւք Կոստանդին Եպիսկոպոս Կարմիրովնցի ի վերայ երեսիս երկրպագեմ տառապեացդ եւ ինդրեմ ի ձէնք. սուրբ եղբարք, զի զիմ անաթանութիւն եւ զերկրակիցն իմ զՅակոբ փանական քահանայ եւ զծնոցս մեր յիշէ...:

8. Թղ. 32ա (գրչին). Որ էք լցեալ ընդհաւք Հոգւոյն սրբոյ՝ զատրուամ անն զԿոստանդին Եպիսկոպոս եւ զՅովանէս զերախտաւոր սնուցիչ բռնի իմ եւ զգաղցրիկ մայրն իմ զԱղվորտիկին եւ զանաղեակն ի նմանէ յար մահուան իւրոյ զաղիողորմն յամենայն ի կեանս իւր զաՀացս լոյս երաւարողին իմ զԱւինն, զոր սնուցեայ էի զամս է եւ Եւանջայր եւ անմայր, որ Հանգեւա այս ար ի Քրիստոս, ի քաղոց ԻՉ. եւ յուրուարի Գ. րարի խառնովանութեամբ ի սուրբ ուխտն որ կոչի Ճոխաթ. որ եւ եղաւ ի տապաւնի ընդ Հովանեաւ սուրբ Աստուածածնին եւ սուրբ մար (մար) Պարաւմի. զոր տէր Յիսուս Քրիստոս Հանգուցէ ընդ ամենայն սուրբս իւր զՆոյնք սորա ի փառաւոր զայստեանն իւր: Աղաչեմ յիշել յայսմ տաւեի սրբոյն Գորգիոս, որ Գ. արն է յուրուարի ամսայ, զի եւ մեղ եւ ձեց յիշողացտ եւ յիշեցոցս աս Հասարակ պարզեւեցէ քառութիւն մեղաց եւ թողութիւն յանանաց. ամէն: Եւ էր թոյ(ին Հայոց 27թ (1310):

9. Թղ. 47թ. Քրիստոս Աստուած... այցարայ մեղուցեայ եւ անաթան ծառայի քո տէր Կոստանդեա ստացողի զրոցս եւ ծնաղաց իւրոց եւ Յակոբայ քահանայի սպասա-

¹ Յուսուս 5 շաբաթ որ է՛րինայ 1310ին:

չկըզկազմարտուի զնաբարզը զնաբարզս
 Ի վիզըդիկ երէն եղաւտուտ - եղըդիկ աղտուիտ
 -եւտ զպանի զպնեղի խաւտուտ վրտաւսիմպդ
 տն ժմա ողորտես եւտյաւտարիս ծա 'նա'
 -ցնտարտուտ անկ Ի՛յ ձգտըմտի իւս - զչ ետզ
 -վրտուտ Եւ զարտ Ի՛յ զիկ Ի՛յ զիկ մտ զիկ
 -մտի խաւտուտ ժմա 'կիկեղան ուլքնտուտ
 Ի՛յ զիկն ողորմովի ծա 'կիկաւ զմտաղիկ - միշ
 ողտուտեստի միքմտն ողտաւ Զն մի 'զտի'
 -տղաւմիշ զուիշ մտաւ եւմտաւտն զտաւտուտ
 'զիկն ժարտաւսի - զիշտ Ի՛յ զիշտի զիշտ
 զիշտը նմա զիշտնաւտար զիշտաւտի Ի՛յ
 զտաւտիշի զիշտնաւտի Ի՛յ զիկնի զնաղարտ
 եղմ սիլմա՛ն Ի՛յ Ի՛յ Ի՛յ մաշ - մի՛յ 'ոյ՛մաւ
 Ի՛յ զիշտաւտաղի մտ 'զիկն չնըզմաւտաղի
 Ի՛յ Ի՛յ Ի՛յ Ի՛յ ուտի ուլքնտուտի խաւմ ծա ի՛յ

այ եւորշմբգո իս ոյ՝ ւսւմբգո զգոի բաղ-
 արդ ինքն ոյ ւսնիչ գորշոսնս մէջ ոյ ծաղո-
 տեւոյ ոյ զվելգորսաց ոյ զպրցասն խորչ ոյ
 զաեցեթորոն ծախսոմ պննւն ոյ ծնայնք բախ-
 տոմ ոյ միկնի զւրբխատալոյ ոյ թլայն ցննե-
 զորս մշկտաւ ու զվելգորքոց ծնւ ոյ
 զվեցեթորքոյ ւս իվեւնոր ոյ մէ խորթմոյն
 ծնւ րազ միկնի վեց՝ զվելգոյն ու հւմմալ զ
 միկնի ոյ ծալգեւն ծալկն ու խմալի ոյ վեկնչ-
 ոյ խորշն ոյ ոչնիւս հւմալք ետեւր զտու-
 մնոն իս ւղբոր ոյ զւրբխատնոյ մէ խորշոյ
 զմիկնիւրքիս՝ զվեւնոյ՝ ու վնստեւն ոյ
 զվեւնեմոյ մշտ ռոսսեւնիկ զւրբխատսնիւրիւր
 ոյ վնստեւնիւրիւր զտալա զտալալալալալալալ
 վ՝ (1941) ցննալ ուղբիւր աւտոյն ու
 զԳԴ ոյ՝ ւր խոր (1941) ինչվ զնշարխեցեւնալ
 չնշար զնշարի չնստեւնիւր ոյ հւր ի զտալալ
 բլբալի ծաղորթոմ բախտոմ նոն ռնո զաւտեւ
 ոյ՝ աւրբխատսնիւրնալ՝ ւնորշոյն ու
 զտեւտեւմնալ ոյ՝ ճննիկ ոստեւնիկ ոյ՝ հւմալ
 տեւր մշտաւաւաւաւմ իս՝ ռնո ւեղն ու

[illegible]

յգեկ կարգաւ եւ փաստորէ ամենայն լեզուք-
զքեկ արձնէ ամենայն բերան, ո՞վ սուրբ
նշան տէրունական: Որ եւ զմեզ զամենայն
հաստացաւորս եւ երկրպագոս խաչին իւրոյ
արժանատորս արասցէ մեծի ծագման ճառա-
յայթափայլ սրբոյ Ռայնի, որժամ յարեւելից
ընդ երկնիս ծաղկեցի եւ յուսոյն իւրով
լէնու զամենայն փորձածս երկնից մինչեւ
ծագին ամենայն զգայի յայս յուսաւորացոյ
եւ զանպի ի վերա յերինն Գողգոթայ, որ տե-
լիքն է խաչելութեան: Բայնժամ բացցի
յայս մեր տեսնելի զրոյսն զերպացածաւ իա-
չին եւ խաչելոյն Քրիստոսի եւ բացցի զա-
կանջս մեր ի մայն փողոյն եւ յարուցի ի
Հողարեւել տապանն յաջալէրջութեամբ կալ
առաջի ահաւոր քիմարն աջարողման զա-
սուսն եւ հաւթնայիր արհնութեան կոյման
արժանի յիշոյք եւ փառաբերեցուք զՀայր
եւ զԿրդի եւ զսուրբ Հոգին. այժմ եւ միշտ
եւ ամէն:

11. Թդ. 725ա. (Վերջին նորոգողէն).
Ո՛հ զմեկուսք զաստապարտեալ կազմող սորա
Գրիգոր զանաբժան աւաղիրեց եւ զՀայր իմ
ի Քրիստոս զհանգուցեալ զԻւրն եւ զմայր իմ
զհանգուցեալ եւ զկրկայր իմ զհանգուցեալ
Ույ(“)անկայ որ սպանաւ ի մեր վաճառք ի
կարծածիպոսն ի Քրիստոս Ռեւիթի (1512) Հոգ-
տեմբերի Բ. արքն, եւ զիմ վարդապետս
զԻւրն աւաղիրեց զհանգուցեալն ի Քրիս-
տոս եւ հանդերձ ծնաւորս կենդանեալս եւ
հանգուցելովք... (ստուռած Թ. 2 Յիշատա-
կաբանէն): Գրեցաւ ի Քրիստոսի Ռեւիթ
(1546) եւ ի Թդ. Հայր ԶԼե (1546) եւ ի յու-
լիս ամսոյ Թ. եւ ի աշկի ամսոյ է. արն ուր-
բաթ զրեցի եւ կապեցաւ այս գիրովս:

12. Թդ. 330ա (նոյն տղէն). Քրիստոս
Աստուած... ողորմեա անողացս եւ զրոյի
Գրիգոր սուտանուն իրեց եւ ծնողաց մերոց:
(Նոյնը նաեւ Թդ. 329բ, 331բ):

13. Թդ. 3ա. Գրեցաւ ի Քրիստոսի Ռեւիթ
(1546) եւ ի Թուականին Հայր ԶԼե. Յուլիս
ամսոյ Ի. եւ ի Աւելի ամսոյ ԺԸ. ձեռամբ
սուտանուն եւ անարուեստ գրէչիս եւ մե-
ղաւոր եւ անաբժան Գր. աւաղիրեցուն ողոր-
մած Լիւթուրն ողորուն եւ Քրիստոսի նմոյ
փառք յախտան. ամէն:

14. Թդ. 3բ. (Թ. 13 յիշատակաբանին
կից). Արդ եւ յետինս ի բանասիրաց եւ անա-

րիս ի Հայոս սպառազինաց, նուաաս ողի
Թուամ, զոյով յետապատկան նահանգէ,
ի մասնէն Գողթնեաց, ի մայեկայդիր զէղջէն
Վանանոսայ, պատնասումսք չքնայայութեան
անցեալ եղէ յամենամիսեղոյն կղզին Կիպրոս
ստասացեալ յամի Հագարերորդի Հարի-
րորդի եւ վելտասաներորդի (Ռեւիթ 2
1667) եւ արաբայ ի կղզոյն յայմիկ տարի
մի եւ կէս: Եւ յասուրն յայնսնիկ եղեւ նո-
րողումն սրբոյ տաճարիս, որ է յանուն սուրբ
Աստուածածին. որոյ եւ մեք գտաք ժոանակ
եւ ձեռնոտն, յինկոյլ սատար չինութեան
տանն սրբոյ: Եւ մինչեւ ի կազմէք եկեղեցին
գտաք յորմ եկեղեցոյն մարմարինեայ իայ
մի, զոր էր կազմեալ Զ եւ Եթ (1468)
Թուումն: Այլ եւ պատմութեան ինն սակս
երաշտութեան Եւ եւ Ժ եւ Զ (1467) Թուին,
եղեալ ի սկզբան Աստուորացս, ի Սարգիս
կարկուրոսի, որ էր յեալ առաջնորդ քաղա-
քիս Լաւաղայոյ: Եւ երրորդ Թուական գտաք,
որ է ի սկիզբն ծաշու գրոցն, եղեալ ի Դա-
ւիթ Լախիկոյոյ ումնիկ ԶԹԳ (1504) Թդ:
Ուստի եւ ես ամենանեղս եւ Թափուրս ի յա-
ւաղունից Թուամ յոկ անումս յողեալ բա-
րամ բանասիրաց, պարտ վարկայ գերեւին
զվկայոյ Թինս զայստիկ ի մի վայր պարու-
նակել, զի սոքին Երեւան Թինս հաստա-
հին վկայութեամբ ցուցանեն զյինկ տաճա-
րիս սրբոյ ի ձեռն Հայր յառաջագոյն բան
զգայն ճաճկաց: Վասն որոյ խնդրեմ ի սրա-
յան Հարցոյ եւ ի Համակարիք Էղարացոյ զկնի
եղեկոց՝ անմոռաց յիշմար ունել ի մտի գո-
րեկ եւ հաստատում վկայութեան զայստիկ,
զի դուցէ արդեօք յորժամ երեւեցին ներ-
հակք ոմամք սակս եկեղեցոյն սրբոյ, ինքեանց
զոյ սակով, սոքք դիրին է չերեկ եւ պա-
պանձեցուցանիլ զամենայն հակառակողսն
Գրեցան սա մեռօք ամենամիտան Թուամայի
Ռեւիթ եւ (1668) Թուին. ամէն:

Թ. 64 եւ 1—3, 7, 8, 10, 13, 14 յիշա-
կաբանները տես նաեւ Բակ, 177—194:

Նկատողութիւններ

1. Կիրակոս Արեւելցի, «ի վանաց
Գեական ծանօթ է մեկի միայն Յայմատուր-
քիս խմբագրութենէն, զոր հանած է ի գլուխ

1269ին Սիս քաղաքի մէջ, 66 տարեկան հասակին:

2. Երբ փոխադրուեցաւ Կիրակոս Կիլիկիա, հասնօրէն տՅ. դարու երկրորդ քառորդին, առաւ իր հետք օրինակ մը Ռաշէնցի տէր Իսրայէլ Կոյսկոպոսի Բայումաուրքէն, զոր խմբադրած էր յանձնարարութեամբ Ամիր-Թօլայ իշխանին և Վանական փարզապետի († 1251):

3. Տէր Իսրայէլի Բայումաուրքը յարմարցում էր Բույնան տումարի ամիսներուն, Բուռնուարէն սկսելով, առնթիւր զնկով համապատասխան Հայկական ամիսները ըստ սարկուսազադի տոմարին. ուստի Բուռնուար 1 = Քաղոց 16: Կարծիք ուսումնասիրել Բայումաուրքը: Յամենայն զկայ անճիշդ * 1833ի և Պարսիս տպագրութեանց փերսիումը «Տէր Իսրայէլի»:

4. Կիրակոս Գևորգիի իր Բայումաուրքը դասաւորած է Հայկական ամիսներու համաձայն, նշելովս ըստ Մարկաւազարիին, այսինքն Նասասար 1 = 11 Աղոստոս: Եւ Տէր Իսրայէլի և թէ Կիրակոս փարզապետի Բայումաուրքներուն հիմ ծառայած է Բայումաուրքն ըստ Հոռոմոց ամացը, սկսելով Վառոմոց տարեմտէն, այն է սեպտեմբեր 1 (= 22 Նասասարդի, ըստ Մարկաւազարիին). որ է «Եին թարգմանութիւն ի յունէ հանդերձ սակաւ պատուաստութեամբ ի Հայոց» (Աւդեմեան, Լիակ. Վարք, ժԱ., էջ ԽԲ—ՀԳ): Այդ օրինակը յասանադայած է Բուռնական Միւնաքաւարիոնէ մը, որ ի գործածութեան էր Կ. Պոլսոյ յունական եկեղեցւոյ մէջ:

5. Բուռնական Միւնաքաւարիոնի ընտիր հրատարակութիւն մը կատարած են թաղաստութեամբ ձեռագիր եւ տպագիր օրինակներու Բողանդեանք. Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae, opera et studio H. polyti Delehaye: Propylaeum ad Acta Sanctorum novembris, Bruxellis 1902.

6. Այս Միւնաքաւարիոնը խմբադրուած է Վասիլ Բ. (976—1025) կայսեր օրով, հասնօրէն 986ին ոչ շատ վերջը: Աւ այս զեղեցիկ ապացոյց կարելի է նկատել յիշատակագրութիւնս, զոր պահած է Հայերէն թարգմանութիւնը ամբողջութեամբ և յունարէն օրինակները կիսով: Սահմի տէ և Հոկտեմբեր 1է:

(յոյնը՝ ԻԶ.) կը կարգաւք (թղ. 159)ր. յոյնը՝ էջ 164):

«Բայում աւուր Էղեւ չարժ մեծ ի Կուստանդինուպոլսի յաւուրս 11ւոնի արքայի Իսաափոս (717—741) և մեծ Պիսա եղև ի մարդիկ և ի շնուածս: Ին յետ Էրկու հաւրիւր և քառասուն և ինն ամաց յաւուրս Բարսիլիոսի (այլ գրչէ վրան՝ Վասիլ) և Կոստանդինոսի Էղբար իւրոյ (976—1025), Էղև յայտ աւուր (986) 2 ի դիշերի ահաւոր և սոսկալի չարժ, որ այնպիսի սյլ չէ լնալ ի իաշէյութենէն Քրիստոսի. և անկաւ մեծ Էկեղեցւոյն սրբոյն Սովեա կամարս յարեա մտից կողմանէ և ըազում Էկեղեցիք և բարձրաշէր ապարանք և կամարակապ փողոցք կործանեցան և Էկաց տարի մի և ահ մեծ Էղև ի քաղաքն»:

7. Հայերէն թարգմանութեան Կիրակոսեան խմբադրութիւնս կը հետեւի յոյն օրինակին ընդհանրապէս: Իր գրչէն պէտք է ենթադրել վիշապաքանութեանց կարգին փոփոխութիւնը: Եւ նախ իսկ Բուզանդական տարւոյն (որ կը սկսի Աւալտեմբեր 1ին) Մարկաւազեան տարւոյն պատշաճեցումը (սկսելով Աղոստոս 11էն):

8. Կիրակոս կը գրէ, թէ «ի միասին հաւաքեցի գոծոս սրբոցս Առաւելոյ ըստ իւրաքանչիւր յիշատակի աւուրց»: Այս յայտարարութեամբ կ'ակնարկել անշուշտ մէկ մի աւուր սրբոց յիշատակէն հաջը գեւեղած այն անունները, որոնք տօնելի են նոյն օրը յոյն կամ Փրոմնէկ եկեղեցիներու մէջ: Այս յաւելումները չեն նկատուիր ուրիշ ձեռագիրներու մէջ, որոնք այս կամ նման օրինակներէ ծագած են:

9. Երբ կը խոստովանի Կիրակոս, թէ «գրեցի և գհամատօտ պատմութիւնս Նոցունց, որոց չէր Էղեալ ի դիրս Բայումաուրց, և խառնեցի ընդ նախակարգսն Կիւմանայ անտարակոյս այն «յիշատակները» սրբոց և վկայեց, որոնք կամ յատուկ էին Հայոց եկեղեցւոյ ճանաչոյցին, և կամ որոնք մասին պատմած են հայ մատենագիրներու: Աւազգութեան արձան է, որ Բայումաուր-

* Lebeau, Histoire de Bas-Empire, t. XIV, p. 169—170:

քիս մէջ ներս առնուած են յաւե Ալտանից Պատմութեան մէջ յիշատակուած սուրբերը եւ անոնց նշխարաց յայտնութիւնները։ Այս յաւելումներու թիւը ձեռագիրներու մէջ կը նշանակուի 108, 112 (1253ին) եւ 170 (1266ին)։ ռուկից կարելի է հետեւցնել, թէ Յայտնաւորքս զարդացած է յրիթացս տարիներու, ինչպէս խմբագրին կենդանութեան, նշնպէս անոր մահէն ետքը մինչեւ ժե. դար։

10. Ինձի ծածօթ է Կիրակոսեան Յայտնաւորքէն հետեւեալ օրինակները։ 1. Կիսլորոսի Թ. 2 (1310էն)։ 2. Բէյրութ, Քափու-յիներու վանքին Թ. 1 (1313. գրուած զանազան օրինակներէ)։ 3. Պարիսի Աղլ. Մատենադարանի Թ. 180 (1316. ասկէ տպագրուած հանդերձ Փրանսերէն թարգմանութեամբ. Patrologie Orientale, չափոր Ե. եւ չար.)։ 4. Վենետիկի Զ. Յայտնաւորք

(1435էն)։ 5. Երուսաղէմի Թ. 75 (1439էն)։ 6. Վիեննայի Թ. 7 (1439էն, անանուն)։ 7. Ա. Յ. Քիւրքմէանի օրինակը ի Կիւսիւլ-խանէ։ 8. Յովհ. Գրիգորեան Արքեպիսկոպոս օրինակը (1441էն)։ 9. Վիեննայի Թ. 219 (ԺԿ.—ԺԷ. դար)։ Այս վերջինը, որուն գրութեան տարին 2. Տաւեան նշանակած է սխալմունքով մը «1591», գրուած է Տիբասուր զրչէ, որ ծանօթ է 1290—1310 շրջանէն։ Յիշատակագրութիւն մը՝ «ՉԿիր-կոս վարդապետ Արեւելցի ի Վանաց Գեղեցի», զյարժարել է յուսաւորել այսմ կտակի աղաչեմ յիշել ի բարին, կը փկոյէ Յայտնաւորքս Կիրակոսեան ըլլալուն։ Կ'երեսայ թէ գրուած է Հայ—Հունմ շրջանի մը համար. վասն զի կը սկիւնաւարդ իՒ. —Ա. Սեպտմբերէն, որ տարեմասն է Քիզանդական տոմարին։

3.

ՅԱՅՍՄԱՆՈՒՐԳ ԴՐԻԳՈՐ ԽԼԱՐԵՏԻՈՅ

Հիմ Թ. 1. ՌՅԼԳ = 1684

ԹՈՒՂԹԳ՝ 567: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 41.3 X 27 հմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԻԹ՝ բուր: — ԿԱՅՐ՝ կաշնպատ տակտակ: — ՄԱՅԱՍՄԱՆՈՒՐՑ ՊԱՇԱՊԱՄ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՐ՝ լաւ. բզ. 1—3 կազմալոյծ: — ԳԻՐ՝ բուրգիւր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿՈՍՏԱՆՈՒՐԱՆ, ՆԱՍՐԱՐԱՐԱՆԻՍԻՍ, ԼՈՒՍԱՆԱՍՐԱՐԻՍ՝ չկան: — ԽՈՐԱՍԻՐԻՐ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱՆ՝ 1684: — ՏԵՂԻ՝ իրաւագէտ եւ կիպոս: — ԳՐԻՑ՝ Թումա:

Մատենան է Յայտնաւորք Գրիգոր Մե-րենց իշաթեցոյ, ընդհանրապէս նոյն Վիեննայի Թ. 10 ձեռագրին հետ (Հմտ. Տաւեան, Յուլից, էջ 35—101)։ Կը նշանակեմ միայն։

1. Թղ. 1—3ր. Յանկ ըստ աւուրց ամսոց։

2. Թղ. 4ա. Նաւասարդի իւկ. եւ Ոգոստոս ժԱ. Տօն է Յովհաննու Կարապետին, զոր կարդեաց սուրբ Լուսաւորին Հայոց։ Յորժամ յուսաւորեաց սուրբն Գրիգոր զՀայս եւ կիսոյացեան Տրդատ...

Թղ. 5ր. Թաղատ մի կայր Հայոց Արտաշատ անուն եւ ունէր որդի մի իւրազար Շիղար անուն... (Հմտ. Վիեննա, Թ. 7, 2ա. Յուլ. 25)։

3. Թղ. 6. Նա. Թ. եւ Ոգ. ժԲ. Վկայաբանութիւն Սրբոյն Անիկտոսի եւ Փօտի-նոսի...

4. Թղ. 554ա. (աւարտ Յայտնաւորք) Աւելեաց Ե. Աղոստոս ժ. Պատմութիւն Բաւարացեայ եւ Յովասափայ որդոյ թագաւորին Աղլ ի մարդանալն... (Թ. 10, 542ա)։

5. Թղ. 11ր.—15ա. Գովհատ Ներքողան ի սուրբ Աստուածածին Առաքելեայ վարդապետի առաջեայ։ Ով ամենաարդուի Աստուածածին Մարիամ կոյս... Վշ. Այլ եւ ստացողի զորոց Թումային եւ ծնողացն եւ յարմարողի ճախիս Առաքել վարդապետի եւ ծնողաց իմոց...

6. Թղ. 15ր. Նա. Զ. Ոգ. ժԶ. Յիշատակ պատկերին որ ի դաստառակին Արարար յայն Հայոց եւ Ասորոց յուս վասն Քրիստոսի... (Հմտ. Վիեննա 7, 15)։

Վշ. Հայք Դաստառակ ասեւն. եւ Ռոյնք՝ Մանսիլ, Ասորիք՝ Թաւկիրակ եւ Երբայեղիք՝ Վարժամակ... (Հմտ. Թ. 7, 15)։

7. Թղ. 35ր.—37ա. Գիւտ գոտուն ամե-

նորձեայ (Աստուածներն)։ Մայրը ունի Վերոց եւ մեք շամաձայեկայ մեծացուցանեմք զմեծարեայն յԱստուծոյ... Գրթա յիս որ դատեալսն եմ... (Վերինաւ 10, 18ա—20ա, Ծ. 57)։ Ներսիսեանիս պնթին Հաստուածները կր կայեն Եփրեզորի էն։

8. Թղ. 83ր. Տօն է Աղուիկանն Եղիտարեթի (Վերինաւ 10, 87ր)։ Կ'աւարտի Ներսիսեանով մը, որուն շամար կ'ըսուի ի կատարածին Եփրեզորի վարդապետի ճառքը։

9. Թղ. 213ր—216ր. Քաղոց ԻԿ. Դեկտ. 11Ա. Եկայամ աւուր յիշատակ թափ Հոնտորին եւ ախղերայոյս վարդապետին մեծին Գրթորի աշակերտի Յոնանուն Կախիկ կոչեցեայ։ Արքիաթան յոյս անխիջանելի... Ընտրել Սինեցոյ Անանիքն Նարեկացոյն։ Հրտ Պատուրեան, Առաքել Սինեցի. էջ 301—307։

10. Թղ. 227ա. Քաղոց ԻԵ. Յունի. Դ. Վկայարանութիւն Վարդանայ նոր վկային, որ ի Ռաղէշ քաղաքին († 1421, յունուար 4)։ Որ եւ աշուոր սքանչելի է խորհուրդ արարչին... (Հրտ. Նոր Վկայք. էջ 232—243)։

11. Թղ. 237ր—240ր. Գովհատ Ներսիսեանի ի սուրբ Աստուածածինն եւ ի ծնունդն Քրիստոսի ասացեայ յԱռաքել վարդապետէ։ Զերբան իմ քաղցի յոթարուի վամար կամաց, զի արծանի եղկց անարժանութեամբ իմով բնդուական լինել շնորհարաւի։ Հոգւոյդ Աստուծոյ... Վ. Աղորմեա յարմարողի ճառիս Առաքել վարդապետի։

12. Թղ. 242ր—246ա. Առաքել շնորհալից վարդապետի ասացեայ Գովհատ ոտանաւորի ի սուրբ Աստուածածինն։

Աստուածածին կոյս պատուական

Շօր Աստուծոյ խորհրդական...

Վ. Յարմարեցաւ ճառ Մննդեան եւ Բայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ եւ զովհատ տիրամայր Աստուածածինն ի քաղմամից Առաքել պիտականուն վարդապետէ ի Նորաշէն Անապատիս որ յանուն սրբուհոյ Աստուածածինն եւ Յովհաննու Կարապետին, ի թուականի շայոց 92 (1431)։ Աղայնմ բզրնիկեցողոյ յիշման արծանի առնել զմեղոք գտածեալս Առաքել եւ զվարժապետն իմ զթափ նահատակն զբարտունա-

պետն Գրեզոր եւ զամենայն Հաստացեալս Քրիստոսի (ճմառ. Մխրճեան, Յուց. Հաւելպի. Բ. 28, Թղ. 487ա)։

13. Թղ. 277ր. Ս. Եփրեմի վարժի վերջը։

Եւ տէր Ներսէս։

Վայրի թափի մի կայր քարձուկ

անուշանտ եւ արպրկուկ

ի Այսորիս եղև նա տունկ,

բաներ ասաց շատ մի զիպուկ։

(Ն. Շնորհալոյ Քանք չափաւ, էջ 570)։

14. Թղ. 294ր—297ա. Մեհեկէ Ե. Եփետր. ԺԱ. Յիշատակ սուրբ Տօր մերոյ եւ աստուածաձայն վարդապետին Միթիարայ (Սասնեցոյ), զորոյ զճանդէս ճղնութեան զմտաւ ածեալ ուրեմն վարդապետի Դանիէլ անուն եւ ասացեայ բան զովհատի... Վ. Դանիէլի բանից ասողի եւ Գրեզորի վարդապետի սուրբ արարողոյ Տէրն տէրանց ողորմեցի։ Ճմառ. Թ. 10, Թղ. 306ա. Հրտ. Յայամարտք, Կ. 9. 1834, Ա. 148։

15. Թղ. 321ր—323ա. Ի սմին աւուր Պատմութիւն ամենագոր սուրբ Ռաչին որ պարզեւեցաւ ի թագաւորացն Յունաց Վասիլ եւ Պատմողեայ եւ բերեալ եղաւ ի սահմանս Մոկաց (քաղոյմա՝ Գրեզոր Նարեկացոյ Ապարանից Ռաչի Պատմութեան)։ Կ'աւարտի այսպէս։

Աստուածնկայ խաչ Բիսուսի,

ահնդ Նշան Մեհայի,

Յերկրորդ պալատ խաչն Երեւի

եւ Կարապետ զայ Քրիստոսի.

Յորմամ զայցել ի Նանդիսի,

լուսով լընու զերկիրս բնախի

Արջայ զթամ Տէր Նամայի,

զուր ողորմեա ինձ տառապեայ Յովանիսի,

Որ մականումբ Բրդուի՝ ասի,

ի փոքր զեղջէն Վանդիւշտի,

Որ է տապանն Եղիշէի.

աստուածարան վարդապետի,

Մեծ ի քաղաքն յԱրշալուի,

որ այժմ յայտնի Ոստան կոչի.

Կայ առաջի անապատին

որ Պատրիկայ վանք անանի,

ՅՈՒՅԸԿ ԸՆՏԵՐԷՆ ԶԵՌԸԳՐԸՑ ՆԻԿՈՍԻԸՑԻ Ի ԿԻՊՐՈՍ

1.

ՃԱՇՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԵԱՆ

Հիմ թիւ 3. ԺԳ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 553: — ՄԵՍՈՒԹԻՆ՝ 33-7 × 22 եմ: — ԳՐՈՒԹԻՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԺ՝ քաղք: — ԿԱՋՄ՝ կաշիպատ տախտակ: — ՄԱԳՂԱԹԵԱՑ ՊԱՆՈՒՄ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԳԻՐ՝ քաղաք: — ԵՌՐԱՆ՝ յուճի: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ միակողմ: — Դա, 71ք, 322ք, 335ք: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝ միակողմ քայքայ գեղեցիկ: — ԼՈՒՍԱՆ՝ ԿԱՋԱՐՔ՝ քաղաք: — ԵՌՐԱԳԻՐՔ՝ կաթմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԳ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամենաք: — ԳՐԻՉ՝ Տիրատուք:

Մատենա է Ճաշոց. զիսուր բաժանումները կիսախորաններով, գրեթէ նոյն վիճակն է. 5 ձեռագրին հետ (Յուս. 19—20): Կր սկսի՝

Թղ. 1ա. «Եւ Նովիք էին ի տեղւոյն յայնմիւ... Եւ այսորիկ ելանն ի Նովա-նոցի ի սուրբ Բեթղէմ. եւ ժողովին ի սուրբ Սիրոյն...»

Թղ. 16ք—20ք. Արհնութիւն ջրոյս, զոր առաջակ է տեառն Բարգի կպիկոպոսի կեանքով Կապա... Աղաթք՝ Տէր ամենակալ յամենայնի հզար...:

Թղ. 177ա. Կանոն մեծի եւ. Ունիւնային, զոր արարեալ սրբոյն եփեմի (Վիենն. 5, 14ա):

Թղ. 282ք. Թուղթ Կիրդի երուսաղէ-մացոյն առ Կոստանդիանոս արքայ վանն երեսնոյ յանի սուրբ Նաչին յերկից...:

Թղ. 542ք. Հանգիստ երանելոյն Ում-հաննու (Վիենն. 5, 418ա):

Թղ. 548ա (Վերջ). Յայտնութեան պա-նոցն Ա—Ջ աւուրք:

Յիշատակագրութիւնք. 1. Բուն յիշա-

տակարանի «կիրք» միայն մնացած. Թղ. 552ք. «Կիսոք ամենակալ ամենիմաստ ա-մենատառ Հաւ... Արդ արհնեացի յար-դարութիւն հաստատեալ... (Վերջ) այլ եկայք առ |||, Եւրուսակաթիւնը ինկած, ուստի նաեւ թուականն եւ գրչութեան տեղը կորուսած:

2. Թղ. 322ք.

Յայս հրաշափառ մեծի տառնիս,
Քեզ երանի որ հանդիպիս
յուսափթիթ բուրաստանիս,
հայեարեալի սրբոյ տառնի,
երբ լի սրտաց ծուր կրկնեա,
սիրով հոգոյն յկատուած հպիս,
յոթմա՛ յիշեա զու գեղեցիկս,
զՏիրատուր զժող զրեա,
զմեղաւք ծածկեալս ի մէջ տղմիս:

Քրիստոս Աստուած ի ջո միաանգամ զայստեանդ ողորմեա հաւրն իմոյ Սարգսին եւ մարն իմոյ Բաղդասային (ա՛յսպէս) եւ եղբարցն իմոց. Եւ զեղբայրն իմ զՄկրտիչ կրանաւորն եւ զմիաստուն բանի սիրողն:

3. Թղ. 282ա. Զպարոն ծուանն յիշեցէք ի Տէր, ընդ նմին եւ զմեղոսը հոգս:

4. Թղ. 552ա. Քրիստոսի ՌԵՆԸ (1535). տփի եւ Լիվոն աւագ իրէց գրբովիւնն սուրբ Բարսեղայ եւ այլ թուղթ մի սպիտակ գրած ի տանուտրաց ձեռն պր. Կիրակոսին եւ պր. Միկ. եւ հաւոր պր. Հաղարայկոսն զԲրովի-լիճն սուրբ Բարսեղայ:

5. Թղ. 325ա. Զբազում բարեաց պա-նանն եւ զերախտաւոր սրբոյ եկեղեցոյս

Մորս յուսոյ Աստուածածնի
 և Գեորգոս զորավարի:
 Յարժաւեցաւ ըսեալ ի թրիւն
 Հայոց Թ և Լ (1584):
 Մայրաքաղաքս Բաղէշ
 ի դուռն սուրբ Աստուծոյ,
 Տէրն տալի և ձեզ բարի,
 յաւուր մեծի գաւառատան: Ամէն:

Հրտ. Ազիւհան, Բաղէշի Դպրոցը, էջ 65—66:

16- Թղ. 342թ. Արեգի Բ. = Ժ. Մարտի. Վկայարանութիւն Նոր վկային սորոյն Կարապետին (Ամբեցոյ, մականուամբ Զէյանկ կոչեցաւ): Այս Վկայարանութիւնը, այլուստ անձանք, սակայն չէ հրատարակուած:

17- Թղ. 347թ. Արեգի Զ. = ԺԻ. Մարտի. Նաւատակութիւն Գրիգոր Բալուեցոյ († 1290): Թ. 10, 305թ. Հրտ. Նոր Վկայք, էջ 104—118:

18- Թղ. 354թ. Ս. Յակոբայ Սընոյ եպիսկոպոսի ասացեալ ի թրաշնաստութիւն Թումայի: Յերածմ յարեաւ հոգիւն... (Թ. 10, 369թ.):

19- Թղ. 398թ—400ա. Առաքլ վարդապետի ասացեալ երգ վասն տանկոյն Յովսէփոյ զՄարիամ ի տուն և վասն Աւետեացն հրեշտակապետին: Առեալ Յովսէփ տարաւ զկոյսն Մարիամ ի զիւրն Նազարէթ... Վջ. այլ և ի ստուգութիւն ըսեալ Նա միայն գրուեալ, որոյ ստաւի ամենայն ինչ մերկայարանոց կայ: (Հանուած Առաքլի Բաղէշեցոյ ոտանաւորած Աստուածածնի Պատմութենէն. Տաշեան, Թ. 499, Թղ. 91թ. 3ուց. 969):

20- Թղ. 414թ. Աւելի ԺԱ. = ԺԸ. Ապրիլի. Վկայարանութիւն Սահակայ պարսիկ վարդապետին († 1417): Թ. 10, 422ա, Հրտ. Նոր Վկայք, էջ 208—216:

21- Թղ. 422թ. Աւելի ԺԷ. = Ի. Ապր. Վկայարանութիւն Նոր վկային Թաճարայ Թ. 10, Թղ. 430ա, Հրտ. Նոր Վկայք, էջ 186—197:

22- Թղ. 516ա. Հրտից Դ. = Ժ. Յուլ. Վկայարանութիւն Նոր վկայիցն Մեղրիանդեկի և Կարապետին († 1203): Թ. 10, Թղ. 511ա. Նոր Վկայք, 198—204:

ՅԻՇԱՆԱԿԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆԸ. 1- Թղ. 556թ. Գլխաւոր Յիշատակարան. Փառք. Սր և զիս զշարացեալս կանանքեցոյց և զանպատուս պտղարեւեաց, զանկեայս կանգնեաց, զիսաւարս յուսաւորեաց, զիմարեայս զգաւատացոյց, զիմարեայս զարդաւց և ետ զգործ թիւն անշնորհ ձեռաց և թոյր տկայն և տղէտ իմարիս և տրուփիս ամենայն հաստացելոց անուան իւր ի սկսել և յաւարտ հասանել սուրբ գրոցս Թէպէտ և ամենայն մարդկեան պարսանէի և ծաղրանք ի սկսիս, ըսոյց ողորմանն և մարգարէն ոչ արարտ այնպէս, որպէս էր կարողութիւն իմ. այլ որ ցամաքեայ յորովայնիս զտաւկն շնորհեաց, նոյն և զանպատուս ի բարեաց՝ պտղաբերեաց... Արդ կատարեցաւ սուրբ գրիգոս ի թուակիս մերում ԹԷԷԷ (1654) ի Կիպրոս կղզին, ընդ հոգմանեալ սուրբ և փառաւորալ մեծապալծածու Աստուածածնիս և սուրբ Մակարայ՝ ձեռնադր անմիա Թումայ արեղայիս, որ եւ ի գաւառէն Բալաս, որ տուաւ զիրս Հայոց մեծ վարդապետին Մեղրոպայ Իսուրը եւրոսաղէմ սկսեալ և եկեալ յառաջ կատարեալ աստուգեալ, որպէս ցուցանել զայն որ եւրոսաղէմայ միարան յիշէ, զայնքանն անդ զրեցաւ և այն որ սուրբ Մարակայ դուռն զրեցաւ: Եւ եղաք յիշատակ ի դուռն սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցուս մեզ և ամենայն հաստացելոց Սր և արժանի աննկ յիշելոյ զԹումայ արեղայս և զմեզոյ մեր զՄեղրոսն և զմայր մեր զՍկիւնի և զեղբարքս մեր զՀարապետն և զԿարապետն և զՄաշաուրն և զգորս մեր և զամենայն արեան մերձաւորս և մեզ վրայ աշխատողացն և երախտիք ունողացն, հոգեւորն ուսուցանողացն և մասն բարոյ մեզ ցուցանողացն: Եւ մեր աշխատ յիշելուս ուր իտարն տայ, Աստուած իւրեան(ն)ց վարձատաւուց յիշի մեզ իւրեանց մասն բաժին յարցայութեանն եղիցի: (Հրտ. ԲԱԿ 195—196):

2- Թղ. 59. Մանաւանդ ողորմեա ստացողի գրոցս տէր Թումա կրօնաւորին և ծնողացն Մեղրոստին և Սահակաւորն և եղբորցն Հարապետին և Կարապետին և Մաշաուրորն և քուքոցն և ամենայն արեւմտուս մերձաւորացն: Նոյնը յաճախ կրկնուած, նաեւ համառօտ մէկ մէջ Թղ. 11թ և այլն:

3. Թղ. 24ա. Մանասանդ զրծողիկն սորա տառապեալ Թուման է Ժնողն նորա: Հմտ. նաև. Թղ. 27ա:

4. Թղ. 39ա. Ողորմեայ Գրիստոս Աստուած ստացողի սորա Թումա անարժան կրօնաւորի է Ժնողաց նորա Կր. և Լս. (այսպէս) և Պլպլու (տակիներ քննուած և վրան դրուած) Թղթի կողողին և սուրբ Յակոբոս սպասարօաց: (Իսկ Թղ. 47ր. ևս Թղթի կողողին Մելքոնիկն):

5. Թղ. 63ր. Ողորմի ամենայն Հաւատացեալ և սուրբ Երուսաղեմայ միաբանիցն: (Նմաններ նաև 64ա, 65ա ևն):

6. Թղ. 400ր. Ողորմեայ ամենայն Հաւատացեալ և սուրբ Մակարայ միաբան եղ-

բարցն և զԺողի սուրբ զրոցս Թումայի և այլն:

7. Թղ. 566ր (ա՞յլ գրէ). Աստուած ողորմի Թումային և Հօրն Մերճանին և ժօրն Մարթային և ամենայն բնութեանցն. քանզի կապելոյն խարն սա ետ: Աստուած ողորմի Եսայոյն որ զկտրին նորոգեաց: Հրտ. ԲԱԿ 196:

8. Թղ. 567ա. Monsieur dicra չէր-բըլ Թէմիլ քաղաք ծովուն մուտիք Աստուածստածանին (այսպէս) և սրբուն Մակարա ծէրամբ չէտ:

Ձեռագրիս Ա. մասն (Նաւասարդ Ա. — Արեւիկ ԻԹ.) զրուած է Երուսաղէմ. Իսկ Բ. մասը (Արեւիկ Է. — Աւելիաց Ե.) Կիպրոս Ի Ս. Մակար:

3ա.

Յ Ա Յ Ս Ս Մ Ա Ի Ո Ի Ռ

Հիճ՝ Թ. 66: ԹՃԻԷ=1678:

ԹՈՒՂԹՔ՝ — ՄԵՇՈՒԻԻԻՆ՝ 34 X 25 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՆ՝ երկսիւծ: — ՆԻԻԹ՝ մագաղաթ: — ԿԼԵՍ՝ — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լուս: — ԳԻՐ՝ բռնազրիւր: — ՆԵԱՐՔ՝ զմէջ ընդ մէջ սիրուն զամաւոր սրբոց Ոկարմեր, մանաւանդ պատմութեանց ոմանց, օկիգրք դրուած իւշոյր ծագկեմկարներ շատ բնական և մօրք զքծեր հնչ: — ԳԻԻԶ՝ Յովհաննէս երէց. — ՏԵՂԻ՝ և Պոյիս: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1678: Այս տեղեւորիները, ինչպէս Օսէս Յիշատակարանը ասած էմ Գլու Նշաններն ցուցակէն (տես Յառաջաբան),

Մատենան է Յայամուրք:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. ՁՄԻ միայն մի յիշատակարան ունի, որ շատ երկար է. սկիզբը զովհատ կր կարգայ սրբոց յարգանք բնօրհայեցութուն, սուրբ Գրգէն օրհնականեր բերելով: Կօրինակներ միայն այն մասը, որ ձեռագրին համար կարեւոր է. զայսն այնորիկ ցանկացող եղեւ ըստբնութեամբ: Ինչն սրբոցն, աստուածասէր և տեառնահոյ յանի սպասաւոր Մարգիս վարդապետն, յորդորեաց և թելադրեաց հոգեւոր սրբով ի կէտ ժամանակի... զսպ միերն ծայեաց ի դուռն սուրբ Մենաստանին ի ծովածոց կրկին ի Կիպրոս, ի սուրբ յանապատն երկնք երանեալ և երջանիկ սուրբ Հօրն մե-

ծին Մակարայ, յիշատակ հոգեւոր իւրում, և Ժնողացն հանդերձ արեւամբ մերճաւորացն և բստացողին բնչիւք կարապետիս յկիւտաչին և մահտեւի Մարգարին, և Ժնողացն Թորոսին և Սաթուրին և կողակցուն մահտեւի Կեռասին, որդւոյն Դուկասին և զստերն Հնազանդին և Եղբարցն մահտեւի Քարդամին, և Չուպանին և Յովհաննէսին և բուրոյն, մեծ պստղուն և մամոցն ամենեցուն: Եղին յիշատակ ի դուռն մենաստանին, զի անջինջ մնացէ յիշատակս այս միշեւ և զալուստն Գրիստոսի: Վերայ գրեալ Սարգիս վարդապետն որ առաջնորդն էի սուրբ մենաստանին և թելադրեալ տալիս որ կոչի ձառն և երկանուամբ կոչի Յայամուրք. ապաջեմք և հայեմք, զի լի սրտիս և բոլոր Հաւատով յիշեալիք ի մաքրափայլ յաղօթն ձեր և ողորմի ասացէք վերջորեալ Սարգիս վարդապետի և մահտեւի Մարգարին. այլ ևս նշովիւք և կրկին կապանք և զանյութելի անիծովք անիծեալ... լիցի դաս թէ ծախեն, թէ զրա պնեն և կամ թէ զդոման. զպինն Յուդայի առցեն և զպատիմն Կայենին. այլ և սիրով պաշօղքն պատուօղքն վարձս ի

Քրիստոսէ ստնն, և անգրաւ փառս փայտ-
լեցնել:

Արդ զբաւ և աւարտ սորա եղն, աւ-
տուածապաշ շաղաքն Բիգադիայ, ընդ հո-
փանաւ սուրբ Աստուածածնին և սուրբ
Սարգսի եկեղեցեացն, ի թիփն Հայոց մեծաց
Ռձիկի (1678), ամսանն յունիսի Ռ., ձե-
ռամբ տկար և փծուն զըշի Յովանէս Երի-
ցու: Արդ երես անկեայ պաղատմով հանդի-
պողացն յայսմ ծաղկաւէտ բուրաստանի, և
հոգիազարդ մասունի, յիշել զվերայգրեալ
անունսն ի սէրն Քրիստոսի, ի ժամ աղօթիցն,
որ իմրեաւ զմեզ և զղեացեալ յանցանաւ
դի բնդ մեզ, ջնջեացի ձերայնն սուրբ մաղ-
թանօքն և ողորմուի թանն ցողիկն անձրեւեացի

ի շարաւայի յողկերս մէր, առ ի բուսացա-
նէյ յորն աներկի վերանստեյ ընդ Քրիս-
տոսի Ա. և ինքն Քրիստոս զհիւղօք՝ զյի-
շեցեալքս առ հասարակ արժանի արասցէ,
երանաւէտ ծնցնի ի փառս ամենագոր անուան
իւրոյ: Եւ յոմ փառք ընդ հօր իւրում և
սուրբ հոգոյն. ամէն: Դարձեալ աղաչեմ
զձեզ՝ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթն մեր
զուսուցելն իմ Կեսարացի փնայատուր երէցն
հանդերձ ձեռօքն և ամենայն արեան մեր-
ձաւորօքն. և Աստուած զձեզ յիշէ ի միսսան-
դամ դայտեան. ամէն:

Սարգիս վարդապետն է Ջօլաի մակա-
նուանեալն, որ Մակարոյ վանքին առաջ-
նորդն էր. ծանօթ նաեւ այլոստ:

4.

ՃԱՌԸՆՏԻՐ — ՅԱՅՍՈՒՄԱՌՈՒՐՔ

ԺԳ.—ԺԻ.— դար

ԹՈՒԼԹՔ՝ 540: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 33-5 X 25 հմ
ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւմ: — ՆԻԻԹ՝ քուրք: — ԿԱՅՄ՝
կաշեպառ տախտակ: — ՄԱՅԱԿԱՅԻՍԱՅ ՊԱՅՊԱՅՆԱՅ՝
ի վերջ ձեռագլխի 4 քուրք: — ՀԱՅՄԱՅՈՒՄԱՐՔ՝ կաշ-
մալոյն եւ տեղ տեղ ցեցակեր: Թղթեր ի թիկամ: Նորո-
գողեմ եմ թղ. 2թ.—3ա, Կա—13թ: — ԳԱՏԱՐԿ՝ 3թ,
13թ (կիսով): — ԳԻՐ՝ քոյողգիր մեծ եւ կամեմաւոր:
— ԵՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԵՒՐ՝ յկամ: — ԶԱՐԿԱ-
ԳԻՐՔ եւ ԼՈՒՍԱՆԱՅԱԶԱՐԻՔ՝ միազոյմ յաղօղ: —
ԵՈՐԱՐԿԻՐՔ՝ կարմրագիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԳ.—ԺԴ.
դար: — ՏԵՂԻ՝ Ստիքի գիւղ (*): — ԳՐԻՉ՝ Ստե-
փամոս:

Մատենաւ է Ա. մաս՝ Ճառքնտիր.
Բ. մաս՝ Կիրակոս Արեւելոցոյ Յայտնուոր-
քէն ընդարձակ շաղկապներ: Սկիզբէն ին-
կամ եւ թղթեր: Կր ըստանալէ:

Ա. մաս. Ճառքնտիր:

1. Թղ. 2.—3ա (նորոգողի գրէնէ). Ծանկ
բովանդակութեան Դ.—ԺԿ:

2. ք. 4ա. ի մեծի աւուր Յայտնութեան
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ճրագալու-
ցին: Երանելոյն Սե(րբ)խնուսի եպիսկո-
պոսի խաւսեցեալ ի մեծ քաղաքին Երուսա-
ղէմի փառն հաստոյ սուրբ Մենղեան Քրիս-
տոսի Աստուծոյ մերոյ: ի մէջ Քրիստոսապի-
րաց զՔրիստոսէ խոստացայ ճառել: . . .
Վ. ց. Անձնէն Աստուծոյ Հաւր եւ ծնելոյն ի

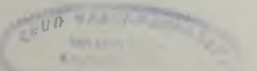
նմանէ Որդոյն միածնի և սուրբ հոգոյն
Էրդին ի նոցանց կուխնէ, Երիցն ի միու-
թեան ամենայն փառք: . . .

Հրատ. Սերբխնուսի ճառք, Վենետիկ
1830, էջ 1—7:

3. ք. 7թ. ի մեծի աւուր Յայտնութեան
Երանելոյն Գրդողորի Աստուածաբանի ասա-
ցեալ ի Մնունդն եւ ի Յայտնութեան Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. Քրիստոս ծնեալ
ի ինի. փառս որեցեալ: . . .

Այս ճառին շարունակութիւնն է 16ա—
18թ, որ կ'աւարտի. Նորոգողութեան երկր-
պաշեալ եւ փառս որեալ. զոր եւ այժմ հաս-
տատել ի մեղ մայթիմէք, որքան հասանելի
է կապիւրցս մարմնով ի Քրիստոս Յիսուս: . . .
Հմտ. Վիեննա, Թ. 217, Թղ. 213ա:

4. Թղ. 1.—15թ. (Յունուար Ա. Գա-
ղոց ԻԴ. Տօն է և յիշատակ մեծին Բարդի
Կեսարոյ: . . . և վարք նորա, զոր գրեցեալ երա-
նելին Ամփիլոքիոս Եփեսոյի եպիսկոպոսն: . . .
Այս մեծ եւ սքանչելի այբս Աստուծոյ Իսաի-
րիս ի տղայութենէ սնաւ: . . . Հմտ. Վիեննա
7, 287ա. ց. 481: Վարժիս սկիզբն եւ կատա-
րածը ինկամ. նախաբար այս երկու թղթերը
զրուած ըլլալու եւ վարուց սկզբնաւորու-
թեան հետ որ կը պակսի, ձեռագրիս սկիզբը:

Հատակօրորին ներքև է Ս. Բարսեղ վարուց
«փան սրբոյն եփրմէի խորին Աստուծոյ» հա-
տուածք, այժմ կը սկսի պղծակոտորութիւն
քանակայութեան, զի պատշաճ է թելք...»
Համտ. Վարք եւ Վկայար. սրբոց, Վեներիկ
1874, Ա., 220—245:

5. Վ. 18թ. երբորդ ատուրն: Երանե-
րոյն Բովհանու Ոսկերեքանի Կոստանդինու-
պալսի եպիսկոպոսապետի ի Մաթէոսի ա-
ւետարանին Մեկնութենէ: Եւ ի ծնանէն Յի-
սուսի ի Քեթիկէմ յաւորս Հերովդի ար-
քայի... Բազում տքնութեանց պէտք են եւ
ստեղծագործից... Վճ. զոր գործ ինչդէին
դտնի եւ եղեն հրէշտակք ճշմարտութեան...

— Հրտ. Ոսկ. Մատթէի Մեկնութիւն,
Ա., 477 79—104:

6. Ե. 22թ. Դ. ատուրն: Երանելոյն Բով-
հանու Ոսկերեքանի Կ. Պ. ի եպիսկոպոսա-
պետի յԱւետիս Կոստի Մարիամու Աստուա-
ծածնի: Դարձեալ խնդութեան աւետիս... Վճ.
Եւ աստուծոցն չհար սիրոյ ծածկոյթի,
քանզի նա է խաղաղութիւն մեր. յորում
լիցի...

— Հրտ. Բովհ. Ոսկերեքանի Մեկնու-
թիւն Քղթոցն Պաղտոսի, Բ., 634—639:

7. Վ. 25թ—27թ. Ե. ատուրն: Տեառն Զա-
քարիայ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ յԱնե-
տիս Աստուածածնին եւ միշտ Կոստի Մա-
րիամու: Տէր Եփեսոս Քրիստոս ի գիշերին
յորում մատնէր զինքն փան կենսագործու-
թեան ազգի մարդկան... Վճ. Ան կոյս մի,
աւ, խաւսեցաւ ան. քանզի մար... շա-
րունակութիւնը պակաս, թուղթ մ'ինկած
բլլարով:

8. Քղ. 28ա. (Զ. ար. ի Վարդապետու-
թենէ սրբոյն Քրիստոսի Հայոց Լուսաւորչի:
Իրրեւ լցան ատուրք ութ թիփաւել զնա...
զորն մարդարեւն են միշտ Կոստի Մա-
րիամի շկայ թուղթ ինկած բլլարով:
այժմ ունինք վերջաւորութիւնն միայն. Վերջ
բացեալ երկինց եւ հայր աղապակէ թէ Դա է
որդի իմ սիրելի... այլ այսու լուսով եղեւ
աշխարհս. եւ զնա ոչ ծանեաւ. արդ փան
սպորտիկ իսկ եկեալ, զի ի միտ ատեն զյոյսն
նորա եւ որդիք Աստուծոյ լիցին:

— Աղաթ., 49 200, 6—210, 14:

9. Ժ. 28ա. Վկայարանութիւն սրբոցն
Պետրոսի Ակեփանդորու եպիսկոպոսի եւ Արի-

սող(ոմայ սարկաւազի): Ի Թաղաւորու-
թեանն Դիոկղիտիանոսի կայսեր Հռոմէացե-
րոց... Վճ. այսպէս կատարեցաւ սուրբ Հայ-
րապետն ի փառս տմենասուրբ Երբորդու-
թեան... (Վիկենա, Թ. 1, 60ա):

10. Ժա. 34թ—38ա, 43—48թ. Ի յիշա-
տակի սրբոյն Անտոնի խաչակրաւն միայնա-
ւորի. Պատմութիւն վարուց նորին: Բարիոք
է նախանձ ստաքինութեան զնէլ ընդ միայ-
նաւորս... Վճ. եւ որք ծառայեն նմա մին-
չեւ ի վարձան աստէն յայտնեալս եւ րար-
ձրացեալս ցուցանէ... Թղթերու ետեւառա-
ջութիւն տեղի ունեցած է 38ա—48թ: Ան-
տոնի վարքին կից պէտք է բլլայ յաջորդս:

— Հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 16—80:

11. Քղ. 39ա. Հանգիստ երանելոյն Ան-
տոնի: Զարգայիսի որումն րազմաք աղա-
չեցեալ զերանելոյն Անտոնիոս... շարունա-
կութիւնն 38ա:

12. Ժթ. 38թ. Վարք սրբոյն Պաղտոսի
անապատականի: Ան րազմաս րազմէ ան-
գամ խնդիր լինէր... Վճ. (48ա) Արդ աղա-
չեմ զամենայն որ որ ընթերնուցու զայս,
զկերնիմոս զմկաւոր յիշել... Հանգերձ
պատուոյ նոցա:

— Հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 1—16:

13. Ժգ. 48ա. Ի յիշատակի մեծի Թա-
գաւորին Քղոզոսի: Երանելոյն Եւսեբե
էպիսկոպոսի յեկեղեցական Պատմութենէ,
յԹ. զպրութենէ: Այսպէս իրրեւ եկաց Կոս-
տանդիանոս, այն որ ասացաք զնմանէ...
Վճ. միով խորհրդովք եւ միով կամաք:

— Եւսեբիոս, Եկեղ. Պատմ. Թ. 9—11,
էջ 693—698:

14. Քղ. 50ա—52ա. Եկաթանդեղայ
Պատմութենէ: Ընդ ժամանակս ընդ այնտիկ
Թաղաւորեաց Կոստանդիանոս... Վճ. ի
հանդատարան սրբոցն:

— Աղաթ. 455, տ. 11—464, տ. 11:

15. Քղ. 52ա. Յաղագս Թաղաւորելոյն
Քղոզոսի մեծի եւ Ժողովոյն որ եղեւ փան
Հոգեմարտ(ից): Բայց Վաղէն կայսր ըստ
արձանի խորհրդոյն... Վճ. զՄակեդոնի եւ
զամենայն Հոգեմարտան:

— Մ. Ոորենացի, Գ., 33:

16. Քղ. 52թ. Ի կայսերաց զորոց, Թէո-
դոս որդի Գրատիանոսի Թաղաւորեաց ամս
Ժն. ... Վճ. եւ զարձեալ ննջեցին:

== Անանու ժամանակագրութիւն. Վե-
նետիկ 1904, էջ 55—56:

17. ժդ. 53ա. Խաւաթ երանելոյն եփրեմի
Խորին Ասորոյ Ներքողեան պատմագրարար
ասացեալ ի սուրբն Յովհաննէս Կարապետ եւ
մկրտիչ Քրիստոսի եւ ի կաշառումն Հերով-
դիադայ: Հրաւիրելով կոյնցաւ լեզու իմ...
Վջ. վասն զի աղտեղեալ է յանցանաթ:

== Հրտ. Մատենագրութիւնք եփրեմի,
Դ., 129—142:

18. Թդ. 60ա. Տեսուն Գրիգորի Արծրու-
նեաց եպիսկոպոսի Թուղթ վասն Տեսունըղ-
ատաղին ի Հայս: Ի ժամանակ Յուստինիա-
նոսի կայսեր, յերանելորդ ամի Թազառ-
րութեանն նորա էր խաղաղութիւն ի քաղա-
քին յերուսաղէմ... Վջ. ընդ առաջ ելեալ
մաքրութեամբ եւ արդարութեամբ ժառան-
գեցուց զերկնից արքայութիւնն... (Վիեննա,
1, 95թ. Յուլ. էջ 3):

19. Թդ. 62բ. Երանելոյն Կիրդի եպիս-
կոպոսպետի Աղեքանեղրու ի Մեկնութենէ
Աւտարանին որ քառ Ղուկայ: Իրեւ յցան
աւուրք սրբութեանն Նոցա... Ով մեծ եւ
սքանչելի տնաւորնութեանս... Վջ. զի վա-
ռաւորեցուք զնա որպէս փրկիչ եւ որպէս
զԱստուծոյ եւ զճէր եւ զապրեցուցիչ. որով
եւ ընդ որում Աստուծոյ Հաւր փառք...

20. ժզ. 65ա. Երանելոյն եփրեմի ասա-
ցեալ յաղագս Նիւունեացոց: Ան Հրաման
հասնալ առ մարդարէն Յովնան... Վջ. Արդ
ի վերայ այսր ամենայնի մատուցուք գոհու-
թիւն ի փառս...

== Հրտ. Մատենագրութիւնք, Դ., 107—
124:

21. ժէ. 74ա. Թուղթ առ ի Ներսէս
եպիսկոպոսպետէ յեղբարէ տեսան Գրի-
գորի կաթողիկոսի Հայոց եւ պատասխանի
Թղթոյ նորին ի Գէորգեայ: Էպիսկոպոսէ արե-
ւելեան, առաջնորդի սրբոյ յուստին Հաղբա-
տայ յաղագս հետագատելոյ առ ի ստուգել
գլխատութիւնս երանելոյն սրբոյն Մարգարի:
Որոց թաղձախի է ճշմարտութիւնն յիս եւ ի
թան... Վջ. որ է այսպէս:

== Հրտ. Սոփեբք, ժԶ., 4—9:

22. Թդ. 75բ. Վկայարանութիւն սրբոյն
Մարգարի զաւրապարի եւ որդւոյ նորա Մար-
տիրոսի եւ այլ զինուորաց որք ընդ նոսա
վկայեցին յաւուրս ամբարիշտ Թազառորացն

Յունաց եւ Պարսից: Յուլիանոսի եւ Շապ-
ւոյ, Ի ժամանակս Թազառորութեանն Հոռով-
մայեցւոց... Վջ. Էթարզմանեցաւ ճառս
յԱսորեոցն ի մերս ի մեռն Միխայիլ որումն
կրանաւոր քաշանայի ասորոյ. եւ յարմա-
րեցաւ քստկարի մերումս լեզուի շարադրու-
թեամբ ի Ներսէսէ կաթողիկոսէ յեղբարէ
Գրիգորիսի կաթողիկոսի, ի Թուականիս
Հայոց Ոճ (1158): Որովք մաղթեմք զընթեր-
ցողս...

== Հրտ. Սոփեբք, ժԶ., 1—53:

23. ժէ. 86ա. Երանելոյն Կիրդի երու-
սաղէմի Հայրապետի վասն Յարութեան մե-
ռելոց: Արմատք ամենայն բարեգործութեան
յոյսն յարութեան... Վջ. Էզի յերեւելոյն
Հաւատարմ լիցի շանդերմէալ:

== Հրտ. Կիրդի Կոռնմէ Ընծայութեան,
Վիեննա 1832, էջ 398—414:

24. ժը. 92բ. Երանելոյն Յովհաննու
Ոսկերբանին յաղագս ոչ ազալոյ զվարճա-
նեալսն որ տղայք զնան յաշխարհէ: Քեր
այսուհետեւ մանաւանդ քան զյառաջագու-
նիցն փութարար վարդապետութեամբ մրու-
ցուք ի ներքս... Վջ. Որպէս երեմն Աբրա-
համ զմահաւակ...

== Հրտ. Ոսկ. Պաղ., Բ., 770—782:

25. ժթ. Թդ. 95ա. Նորին երանելոյն
Յովհաննու Ոսկերբանի վասն միսթարու-
թեան սգաւորաց: Քրիստոս ետո, երկրպա-
գեցուց ստեղծչին. վերստին ստեղծ...
Վջ. վասն կամայից եւ ակամայից. քայց
միայն ապաւինել ի մարդասիրութիւնն Աս-
տուծոյ... (Հմմտ. Վիեննա, 1, 123ա):

26. ժթ. Թդ. 97բ. Աղունացիցն բուն
Բարեկենդանին Ա. Կիրակէին: Երանելոյն
Բարսղի Կեսարու Կապպադովկացոց եպիս-
կոպոսի ասացեալ: Փողեցէք, ասէ, ի նոր
ամենան փողով ի բարենշան աւուր տաւրի
մերոյ: Այս Հրաման մարգարեական մեզ...
Վջ. յարգար դատաւորութեան Քրիստոսի...
(Հմմտ. Վիեննա, 1, 158բ):

27. Ի. Թդ. 95ա. Պատմութիւն սրբոյն
Թէոդորոսի զաւրապարի ծննդեանն եւ սնըն-
դեանն եւ վարուցն: Ի ժամանակին յորում
Մակեդոնացին Աղեքանեղրու...

Բ. Թդ. 96բ. Վկայարանութիւն սրբոյն
Թէոդորոսի զաւրապարին: Մաքսիմիանոս եւ

Մաքսնոտու ինպատիւրք առաքելոյն յամենայն թագաւորութիւն... Վլք. կատարեցաւ սուրբ վկայն Թէոդորոս ի յերկրորդում առաջ յունիս ամառոյ ի թագաւորութեանն Մաքսնիանոսի եւ Մաքսնիոտոսի...

== Հրտ. ա. ե. ք. Սոփերք, ԺԶ., 63—80:

28. իս. Թղ. 100ր. Աղուհացիցն Բ. Կիրակէին. երանելոյն Յովհաննու Ոսկերեւոյն Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսի յապագս Ապաշխարութեան: Տեսէք յառաջնունի Կիրակէին զպատերազմն եւ զյաղթութիւնն... Վլք. ահա տեսեր պարզ ի տրոմութիւնն Ծննդին մեղք:

== Հրտ. Ոսկ. ճառք, 46—56:

29. իք. 105ա. Բ. չարաթն աւրն աղուհացիցն: Վկայարանութիւն սրբոյն Կիրոզի երուսաղէմի հայրապետի: Միածին որդին եւ բանն Աստուած, որ յառաջ քան զյաթմեանս ի հաւրէ ծնեալ... Վլք. եւ ամենեւին զոհանայոյժ արհնէին զամենատուր երրորդութիւնն...

== Հրտ. Հանդ. Ամս. 1948, էջ 145—155:

30. իգ. 109ր. Գ. Կիր. աղուհացիցն երանելոյն Սեբերիանոսի եպիսկոպոսի ասացեալ յապագս յիւնոսարանին Մէկ: Այր մի իջնալ ի երուսաղէմ յերկրոյ՝ Արդ յորձամբ արար Աստուած զերկիր եւ զմարդն... Վլք. յայնժամ ապա կատարեցո՞ք զպատուիրանն Քրիստոսի. եւ յայսմ ամենայնի փառաւորեցո՞ք...

== Հրտ. Ճառք Սեբերիանոսի, Վէնետ. 1830, էջ 202—204:

31. իդ. 111ա. Տեսուն Յովհաննու Ոսկերեւոյն ի կինն մեղաւոր որ աւծ զՏէրն ի զոյժ: Սոփորութիւն է աշխարհական երաժշտութեանց փողովք եւ քնարիւք... Վլք. եւ բացի նմա յարարչին ամենեցուն...

== Հրտ. Ոսկ. Պաղ. Բ., 854—861:

32. իե. 115ա. Դ. չարաթն աւրն աղուհացիցն Յովհաննու երուսաղէմի հայրապետի յիշատակ: Երանելոյն Եսեփի ժամանակագրի յեկեղեցական Պատմութիւն: Ընդ ժամանակս յայտնի էր եպիսկոպոս յեկեղեցւոյն երուսաղէմի Նարեկեստ... Վլք. քանզի պիտոյ էին՝ կարգեցաք զանուանս նոցա:

== Եւսեփ. եկեղ. Պատմ., ե., 12 (էջ 367):

ք. 115ր. Ի նոյն զրոյց յապագս սքանչելացն Նարեկեսայ. ի Զ. Դպր.: Այդ սքանչելիս թալուսն իբր ի տեսչութիւն... Վլք. եկաց զկնի նորա յեկեղեցւոյն նոցա փերիտ:

== Եւս. եկ. Պատմ., Զ., 9—11 (էջ 438—442):

33. Թղ. 117ր. Ի յիշատակի Յովհաննու երուսաղէմի հայրապետի ի Պատմութիւնն եպիփանու: Եւ եղև Էրերնն զի սարկաւ առնն եկին յերուսաղէմ առ եպիփան... Վլք. հանգեաւ ի Քրիստոս բարի վարութ...

34. իէ. 119ա. Դ. Կիր. աղուհացիցն: Եր. Յովհաննու Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսի ոսկերեւոյն ասացեալ: Տեսէք զկատուածոյ զարուսթիւնն. տեսէք եւ զկատուած ժաղասիրութիւնն... Վլք. յետ ստորի վախճանին ի զոյգ հայրապետին Արքատմուհանդէր...

== Հրտ. Ոսկեր. ճառք, 46—56:

35. իք. 123ր. Աղուհացիցն Ե. չարաթն աւրն Սրբոյ Քառասնիցն որք ի Աերատուր կատարեցան: Ընդ ժամանակս Լիկիանայ թագաւորի... Վլք. եւ յիշատակ յաշխարհի թողին ի փրկութիւն ամենայն հաւատացելոց...

== Հրտ. Վարք եւ Վկայար., Բ., 506—514:

36. իք. 128ր. Աղուհացիցն Ե. Կիր. եր. Յովհաննու Ոսկերեւոյն ի Փարսեցին եւ ի Մաքսսորն: Զփարսեցին եւ զմաքսսորն յիշեցաք եւ Էրկոս կոստ բանի լծեալ... Վլք. եւ հանդերձ նովա զամենայն շահեցոյք ի Քրիստոս Յիսուս...

== Հրտ. Ոսկ. ճառք, 323—338:

37. Թղ. 129ր. Նորին Յովհաննու Ոսկերեւոյն ի նոյն զրոյց: Երբորդ եւս ճանապարհ ապաշխարութեան. զի ի բազմութեան ճանապարհացն զիրեն լիցի թեղ զփրկութիւն զտանել... Վլք. ընդ ճշմարիտ արդարսն փառաւորեցո՞ք զՀայր...

== Զմտ. Վիքնա, 4, 34ա, ճառս մէկ մասն է Յովհ. Ոսկերեւոյն Յաղագս ապաշխարութեան ճառք: Տեսէք յառաջնունի Կիրակէին...: Հրտ. ճառք, էջ 53—56:

38. ի. 131ր. Աղուհացիցն Զ. չարաթն աւրն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին յկաթանցեկոյ Պատմութիւնն: Ընդ նուազել ժա-

մանակաց թագաւորութեանն Պարթևաց...
 Վ.Յ. դարացաց ի վերայ սահմանաց նորա:
 = Ագաթ. 15, 1—24, 17:

բ. 136բ. Վկայաբանութիւն սրբոյն Գրի-
 գորի Լուսաւորչին: Յատաջին ամէն Տղա-
 տայ արքայութեանն Հայոց խաղաղին եկին...
 Վ.Յ. ողջ լըրութ. և մեք մեզն իսկ ողջ եմք:
 Գրիգորի Այոթքին սա պարբերութեան կից
 ասիւնքեր զու գտնեցածս ձեռաց քոցս կը
 ծանօթադրէ դիւրը. «ուք իմաստուն ընթեր-
 ցաւդք, մի մեկադրէք զի մեծ է ապաւթքն. ևս
 Համատառեցի. ով երկարն ուղենա թոյ ի
 յայդ աւրինակէ զեզ». կը շարունակէ. «ևս
 արդ Տէր բարերար որ եկիր...
 = Ագաթ. 30, 1 և շար.:

39. լա. 146բ. Աղուհացիք Ձ. Կիր. եր.
 Յովհաննու Ոսկերբանի ի Զուգուս մաքա-
 տին ասացեալ յիւետարանին Մեկն. Որք
 բարեացն են ցանկացաւդք... Վ.Յ. արդա-
 րութեան պատկն, զոր կազմեցէ Գրիտոս
 սրբովքն և անթառում ծաղկաբն...
 = Հրտ. Ոսկ. Պաւղ., Բ., 734—738:

40. լբ. 149ա. եր. Յովհ. Ոսկերբանի
 յաղագայ Ապաղիսարութեան: Բազում ինչ է
 որ կրէ գրքիստոնելութիւն մանաւանդ քան
 զամենայն ինչ սէր... Վ.Յ. և լինի այս ի մեծի
 աւուրն յանդիմանութեան առաջի Գրիտոսի
 և անշարի բազմութեանն...

= Ճառա Պարիսի Թ. 116, 186բ.—188բ
 կը սկսի. Բազմութիւնք քրիստոսաւր ժո-
 դովոց բազում ինչ ունին որ կրնն գրքիստո-
 նելութիւն...:

41. լգ. 151բ. Աղուհացիքն է. շարաթն
 աւուրն: Գալուստն Տեառն ի Քեթմանիւս և Ղա-
 վարն: եր. եփրեմի խորին աւուրոյ ի ե.
 թարգմանութեանն Յորժամ երիտասարդն
 էր, պարտ էր ըսկ գանձելու յիսն խորհել...
 Վ.Յ. զի զթած ևս ողորմած, երկայնամիտ ևս
 բազում ողորմ է Տէր Անուում մեք...
 = Հրտ. Ոսկ. Պաւղ., Բ., 861—864:

42. Թղ. 153բ. Հարցումն Թղոդորոսի
 քահանայի ընդ երանելին նշարիման փան Բա-
 տաներորդ պահոց պատգին: Եթէ Մովսէս
 Խ. աւր պահեաց ևս երգիւ և Տէրն մեր...
 (ի մէջ այլոց կ'ըսուի. «Այսպէս կարգեաց
 սուրբն Գրիգոր Հայոց Հայրապետն ոչ ա-
 զարտելով զարկնս կամ զմարդարէս...»):

Վ.Յ. ի՞նչ ուր ևս եմ, անդ ևս պաշտպանեայն
 իմ եղիցի...:

43. լդ. 155բ. եր. արքաւ եփրեմի խորին
 աւուրոյ ի գալուստն Փրկչին յերուսաղէմ ևս
 ի սուրբ տանն բարերանութեան: Ի տանն
 տանից լի ընտրողութեամբ Տրախիբալ
 էք... Վ.Յ. տաննա գաւառն փրկչին որ էկն
 փրկեաց զըսկ ի մուրթութեանն...
 = Հրտ. եփրեմ, Դ., 45—460:

44. լե. 164բ. Մեծի շարաթուն երկշա-
 րաթն աւրն Սրբոյն Յովհ. Ոսկերբանի կոռ-
 տանդինու պաւլոսի Լպիսկոպոսապետի յկրա-
 րածոց Մեկնութեանն յայրն ևս կինն, յկղամ
 ևս յեւա: Եւ ետես կինն զի բարի է ծառն ի
 տեսանել և քաղցր ի կերակուր... Տեսա-
 նեն ևս կերակուր որ դժած միջնորդեաց. տե-
 սանեն ևս կերակուր որ ի զժոխս ձգիցէ...
 Վ.Յ. կայցութ մինչև ցայս վայր զբանն ևս
 զկոտում փառաւորեցութ...
 = Հմմտ. Վենետ. Թ. 212, 363բ ևս այլն:

45. լգ. 168բ. Մեծի աւուր երեքշարա-
 թին: եր. Յովհ. Ոսկերբանի յաղագայ Կու-
 սանացն ասացեալ յինչասից զրոց: Յորժամ
 զմտաւ ամեն զգիւրածախտինն կենցաղոյս...
 Վ.Յ. արդ արաջաւք, եղբարք, զպատուիրա-
 ղայս, զի խոտացելոց բարեացն...
 = Հրտ. Ոսկ. Պաւղ., Բ., 744—750:

46. լե. 172ա. Մեծի Դչին: եր. Յովհ.
 Ոսկերբանի: Ի Մաթեոսի աւետարանին
 Մեկնութեանն: Յայնժամ չուգաւ մի ոմն յեր-
 կոտասանիցն Յուդա Սկարիփտացի...
 Յայնժամ. Երբ. յորժամ զայս ասաց...
 Վ.Յ. զի եւ ասու ի դիրութեան լինիցիմք ևս ի
 յարեւմտեան կեանսն ևս յանձախ գանձան
 վայելիցեմք...:

= Ոսկ. Մատթ. Մեկնութիւն Ճառ ՉԼ.
 Montfaucon VII, 762—772:

47. Թղ. 174բ. եր. Եւսերի Լպիսկոպոսի
 ի նշն խորհուրդ: Փութացութ ի Սաշն
 Քրիստոսի. ոչ զի (ի) խաշ կանիցեմք...
 Վ.Յ. որ եւեւ կեանք արարածոց ի Քրիստոս
 Յիսուս...:

= Հրտ. Սկերբանոսի Ճառք, էջ 219—
 221:

48. լբ. 176ա. Մեծի Եչին: եր. Ձենորայ
 Լպիսկոպոսի ասացեալ ի Հին գատւից: Յետ
 խաւանլոյն Յուդայի ընդ քահանայապետն...

ՎՋ. Ի փրկութիւն աշխարհի և ի կենդանութիւն հոգւոց մերոց:

== Հրտ. Բագմավէպ, 1922, էջ 227—228:

49. Թղ. 178ա. Եր. Յովնանու Ոսկերեւանի ի Մատթէոսի աւետարանին Մեկնութիւն: Յատմանու աւուր բաղարջակերացն: Ընդհանուր բաղարջակերացն. յատմաբան գրադարձակերաց արեւն ասէ. զի սոփոր են յերկրորդն թուել: ՎՋ. այլ իրբեւ ի մոլորութիւնէ իմիջէ ըմբռնեալ յարծաթախորութիւնէն:

== Հրտ. Ոսկ. Մատթ. Գ. 97—102:

50. Խ. 182ա. Մեծի աւուր Ուրբաթին: Տեառն Ջափարիայ Հայոց կաթողիկոսի առաջնայ ի Զարչարանն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Երկէ գմեծի և զհրաշափառ հինգ շաբաթուն զհոյակապ և զխորհրդածութեան ար տաւնախմբէլ արժանաորեցաց: Ընկալ զպարգեւս շնորհատուն Հոգւոյն սրբոյ: ՎՋ. պարգեղելի մարմինն շարձաւեցաւ:

51. Թղ. 192բ. Եր. Եւանքի նմանու կախկոպոսի Ջափարանն Քրիստոսի: Իսկ զշարձարանացն Քրիստոսի լոն ռջ պարտիք: ՎՋ. այլ նորա կրեցին պատիժ. և եկեղեցի պարծի ի Քրիստոս Յիսուս: ՎՋ. ճառք Սերբրիանոսի, էջ 212—218:

52. Խ. 196բ. Մեծի աւուր Թաղմանն Տեառն: Կիրոյի կախկոպոսի առաջնայ երուսաղէմացոյ: Եկն Քրիստոս և երարձ զմեզս մեր և եղ ի մերայ խաչին: ՎՋ. զի պահելն գունայնութիւն և զատութիւն իրեանց թողին:

== Հրտ. Կիրոյի Կոչումն Ընծայութեան, էջ 284 և չար:

53. Թղ. 199բ. Սրբոյն եղիշէի մարգապետի թաղումն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եկն, ասէ, Յովսէփ Արիմաթացի: Իրբեւ յսն զհամարձակեցան, մի զուգնաքաւ չամարեցիս: ՎՋ. էջ և բարձրացաւ ի փոքր տեղութիւն և արժանաւորս արար արհնել զսերբութիւնն Հաւոր: ՎՋ. ճառք Եղիշէի մատենագրութիւնք, Վենետիկ 1859, էջ 292—300:

54. Խա. 204բ. Եր. Գրիգորի Աստուա-

ծարանի Նազիագու կախկոպոսի Պասա և ի հեղգութիւն: Երուսթեան ար. և սկիզբն աջողակ: ՎՋ. մի լեալ զամենեսեան ի Քրիստոս Յիսուս այժմ և որ անդ են հանգիստք: ՎՋ. Թղ. 206ա. Եր. Դիոնեսիոսի կախկոպոսապետի Աղեքսանդրոս ի Երուսթեան Փրկչին: Երեւա այսաւր ի մեկնոյց Քրիստոս կենդանին յախտնից. և տեսալ կանանցն զյարութիւն նորա: ՎՋ. ի մեռնաւորաբերոյն քարոզեցաւ:

55. Թղ. 206ա. Եր. Դիոնեսիոսի կախկոպոսապետի Աղեքսանդրոս ի Երուսթեան Փրկչին: Երեւա այսաւր ի մեկնոյց Քրիստոս կենդանին յախտնից. և տեսալ կանանցն զյարութիւն նորա: ՎՋ. ի մեռնաւորաբերոյն քարոզեցաւ:

== Հրտ. Pitra-Martin, Analecta Sacra Spic. Solesmensi, IV, 180—181:

56. Թղ. 207բ. Եր. Յովն. Ոսկերեւանի ի աւուր Զատիկն: Պայծառ է զատկիս ժողովս և մեծապատիւ է տաւնա: ՎՋ. այլ զէմ յանդիման ընդ ամենայն սուրբս նորա:

57. Թղ. 209բ. Ս. Կիրոյի Աղեքսանդրոս Հայրապետի: Արդ պահելով զարու յորում մատնեցաւ: ՎՋ. և երեւին ստուգիւ հաստ աննի իւրաքանչիւր ոք ի սրբոց աւետարանչացն:

58. Թղ. 211ա. Յովն. Ոսկերեւանի ի Երուսթեանն Տեառն: Իսկ Թովմաս մի յերկոտասանիցն: Ջոր արինակ պարզարար և որպէս զիպեալս հաւատայն զիրութեամբ: ՎՋ. երանեցէք զնոսա: Երբ հանդերձալ էին լինել ընդ նմա ըստ մերում հասարակաց յարութեանցն:

== Յովն. Ոսկերեւանի Մեկնութիւն Յովն. Հաննու Կ. Պոյիս 1717, էջ 989—998:

59. Թղ. 213բ. Եր. Եփրեմի խորին աւորոյ ի Երուսթեան Փրկչին: Երուսթեան յորում յարեա Քրիստոս և լուծաւ զոգուում յաշակերտան: ՎՋ. զի գուցէ լկտեցուցէ զաւելի ըմպաւոսն:

== Եփրեմ, Գ. 61—62, Հմմտ. Կցուրդք էջ 81—84:

60. Խա. 214բ. Նոր Կիրակէին, Եր. Յովն. Ոսկերեւանի ի թերահատունութիւնն Թովմայի: Ահա զարձակալ տաւ, հաղարձեալ փրկութիւն ուրոց մայելչապէս: ՎՋ. Մի արձամարհանաւ մերձեցուք առ նա, այլ սրբութեամբ:

== Հրտ. Ոսկ. Պաւլ., Բ., 750—757:

61. Խա. ... ի մեծի աւուր Համարձման Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ի

վարդապետութենէ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի: Եւ իբրեւ կատարեաց զօխտադրութիւնն Աստուծոյ վասն Հրեական ազգի: . . . Վճ. զարինակ միսանգամ զայստեանն Քրիստոսի:

== Աղաթ. 245, 18—247, 18:

62. Թղ. 219թ. Ս. Կիրղի Երուսաղէմի Հայրապետի ի Համբարձումն Տեառն: Արդ զընթացն Համբարձումք կատարեաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. . . . Վճ. եւ զարձեայ զայ թագաւորայ յախտեանն. ամէն:

== Հմտ. Կիրղի Կոչումն Ընծ. . . . էջ 294 եւ շար. . . Նոյնը ունիւք Պարսիս Թ. 110, 431ա—432բ. 115, 79ա, Վենետիկ 202, 417ա—418ա. այլ եւ այլ խմբագրութեամբ:

63. Թղ. 220թ. Եր. Դիոնիսիոսի եպիսկոպոսի ասացեայ: Ե՛հան Յիսուս զաշակերտոն մինչեւ ի թեթնիս. . . . Հայս կանխաւ զուշակեաց երանելիս Դաւիթ. . . . Վճ. անբաժանելի միաւորութեամբն. որո՞ւմ փառք. . . .

== Հրտ. Pitra, Analecta Sacra, IV, 180—181:

64. խղ. 221ա. ի մեծի աւուր Պնտալիստէին: Եր. Գրիգորի Աստուածարանի յաղագս Հոգւոյն սրբոյ: Յաղագս տառնիս զուգեաքայս իմաստասիրեսցուք. . . . Վճ. ի Նոյն ինքն ի բունն եւ յԱստուած. . . .

65. Թղ. 224թ. Ս. Կիրղի Երուսաղէմի Հայրապետի ի Հոգին սուրբ: ԵնորՀք Հոգելորք են ճշմարտի. . . . Վճ. առ ընդունելութիւն երկնաւոր ընորՀացն:

== Հրտ. Կոչումն Ընծայութեան, էջ 336 եւ շար. . .

66. խե. 227ա. Յաղագս սրբոյ Տապանակին որ ի Կարիթթարմ յԱ. թապաւորութենէն: Եւ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ժողովէին այլազգիքն ի վերայ Իսրայէլի. . . . Վճ. եւ տունն առ Հասարակ ի յինքր ամպով եւ փառք: Տեառն. . . . (Ա. Թաղ. Դ. եւ Գ. Թաղ. Ը):

67. խղ. 229ա. Եր. սուրբ Հաւր մերոյ Սոփիսի թերթղանաւոր յաղագս Վարդապետի խորհրդոյ: Լուսաւոր եւ պայծառ են իբր մերձաւոր տառնիս. . . . Վճ. ընդ թագաւորեայսն ի յոյս ի Նոյն ինքն ի Քրիստոս. . . .

== Հրտ. Ս. Որեկեացոյ մատենադրութիւնք, Վենետիկ 1865, էջ 326—338:

68. խէ. 236թ. Տեառն Զաքարիայ Հայոց

կաթողիկոսի ի Ննջումն Աստուածածնին: Հնդեռասանբորդ ամաց Հր ամէնեթմանիկ Մարիամ, յորժամ ծնաւ զմարմնացալս Թանն Աստուած. . . .

69. Թղ. 239թ. Դիոնիսիոսի Արիսպագացոյ Աթենացոց առաջին եպիսկոպոսի Պատասխանի Հարցմանն Տիտոսի Կրեոսացոց եպիսկոպոսի յաղագս Ննջման սուրբ Կուսին: Մանիցէ եղբայրութիւնդ թո, ով փսնմականդ Տիտէ. . . . Վճ. մինչև ի ժամանակի Հատուցման:

== Հրտ. Սրտանձտեանց, Հնոց եւ նորոց, Կ. Պոլիս 1874, էջ 110—115:

70. խր. 240թ. Շողակաթին: Տեսիլ զոր ետն սուրբն Հարկոյր վասն Հիմնարկութեան կաթողիկէ եկեղեցւոյ: Արդ ի յնուր վաթսնբորդ վեցերորդ աւուրն՝ ընդ այգոսն առաւտանալն մատուցեալ իշխանքն. . . . Վճ. զի մի որք. . . ի բժշկութենէն զրկեցի:

== Աղաթ. 378—394:

71. խր. 246թ. ի նաւակաւսն սուրբ կաթողիկէ եկեղեցւոյ. որ կատարի յերուսաղէմ ի սուրբ տեղին: Սրբոյն Կիրղի Երուսաղէմի Հայրապետի. Յաղագս սուրբ եւ կաթողիկէ եկեղեցւոյ մարթ եւ պատշաճ քաղցում ինչ աւել. . . . Վճ. վասն որոյ զամենայն ջանս ջանաւցուք զի ի Տեառնէ Աստուծոյ վայելեցուք զկեանսն. . . .

== Հրտ. Կոչումն Ընծայութեան, էջ 416 եւ շար. . .

72. ծ. 248ա. Սրբոյն Սահակայ Հայոց կաթողիկոսի թէ որպէս Հաստատեցաւ կարդ եկեղեցւոյ եւ որոշումն փանաց: Հաւատք եկեղեցականք զարթոյցանն զմիտս երկիւր զամաց Քրիստոսի. . . . Վճ. եւ որք կամին հակառակել՝ անձանց զաստատանս ընդդունին. . . .

== Հմտ. Ուփերք, Բ., 100 եւ շար. . .

73. ծա. 250ա. Վերլուծութիւն կաթողիկէ եկեղեցւոյ եւ որ ի նմա յարբինալ կարգք: Երանելին Պաղոս զրէ Երբայեցեացն այսպէս ասելով. Ստուեր հանդիմնելոց. . . . Վճ. զնոյն զասակցութիւնն ցուցանէ մեզ Տէր իւրոց պաշտանէիցն թուով. . . .

74. ծբ. 254ա. Եր. Եպիփանոս արքեպիսկոպոսի Կիրարացոյ ասացեալ Գովստ սրբոյ Խաչին: Խաչիս Քրիստոսի տառնեցուք. եւ լրումն եկեղեցեաց պայծառանայ. . . . Վճ. եւ

զհագից սուրբ զմիմեքից - վասն զի ամե-
նասուրբ երրորդութեանց...

75. ծգ. 260բ. Սրբոյն Կիրդի երուսա-
ղէմի Հայրապետի ի խաչն սուրբ և աստուա-
ծրեկայ. Պարծանք սրբութեան և արդարաւ-
թեան կաթուղիկէ եկեղեցւոյ ոյս ևն...
Վջ. և այնմ որ ասարեցաւ Տէրն և եկն էյ ի
խաչ վասն մեր...

— Հրտ. Կոչումն Ընծայութեան, ՀՅ 234
և շար...

76. ծգ. 262բ. Եր. Յովհ. Սահլերեանի
Կոստանդնուպոլսի Եպիսկոպոսի ի խաչն
աստուածրեկայ. Մի ոք ոյստէ հետեւ ամաթ
Համարեցի զպարկեւոյ Նշան փրկութեան
մերոյ... Վջ. նոյնպէս և ի ձեռն փայտին
փրկութեան եղիցի...

— Հրտ. Migne, PG. 57, 841:

77. ծե. 265ա. Վկայութիւն սուրբ առա-
քելոյն Փիլիպպոսի որ վկայեաց յեփիումէ
բաղաբի. Մինչդեռ Հին առաքելայն Փիլիպ-
պոս և Բարդուղիմէոս և Մարիամ յեփիումէ
բաղաբի... Վջ. և թանկ Աստուծոյ ամէր
և բազմանայր. շորհաւք...

— Հրտ. Անկանոն գիրք — արքեպիսկոպ.
Վենետիկ 1904, ՀՅ 300—320:

78. ծգ. 271ա. Ընկեղեցական Պատմու-
թեան վասն Փիլիպպոսի առաքելոյ. Փիլիպ-
պոս Հր յեփից առաքելոյն... Վջ. անպատ-
կանելի կացցոյք յաջակողմանն որպէս կա-
մարարք կամաց նորա և ժտանցեցուք...

— Եւսեր. Եկեղ. Պատմ. Գ. 31, ՀՅ 210—
211:

79. ծե. 273ա. Յաղպոս Անյրկի առաքե-
լոյ և նորին սքանչելեանց զոր Տէր եղոյց ի
ձեռն նորա և Մատթէի ի Մարպանեաց աշ-
խարհ. Բեռ Համարանայոյ Տեառն մերոյ Յի-
սուսի Քրիստոսի յերկին... Վջ. և ասու-
թեան արգել զնոսա...

— Հրտ. Անկանոն գիրք — արքեպիսկոպ.
ՀՅ 124—145:

80. ծր. 281ա. Ի յիշատակի սուրբ մար-
գարէին Դաւթի և Յակոբոս առաքելոյ. յԱ.
Թաղաւորութ. Եւ զզնցստ Տէր, զի Թա-
ղաւորեցոյց զՍաւուդ ի վերայ Խորդեղի...
Վջ. պատուեցաւ անուն նորա յոյժ...

— Ա. Թաղ. ԺԵ. 35—ԺԸ. 30:

բ. Թղ. 286ա. Ի Դ. Թաղաւորութեանց
և արքայ Դաւիթ ծերացեալ Հր... Վջ. ասե-
ցաւ Սողոմոն. Երթի ի տուն քո:

— Գ. Թաղ. Ա. 15—53:

81. ծր. 288բ. Եր. Եւսերի ժամանա-
կադրի ասացեալ վասն Յակոբոս որ անուա-
նեցաւ Եղբայր Տեառն. յեկեղ. Պատմու-
թեան. Իսկ Հրեայքն ի ժամանակին իբրեւ
կայալ Պաղոս բողոք ի կոյսր... Վջ. այս-
պէս վկայեաց յերուսաղէմ ասաքի Հրէից և
Հեթանոսաց և եկեղեցւոյն Աստուծոյ...
— Եւսեր. Եկեղ. Պատմ. Բ. 23:

82. Կ. 291ա. Ի յիշատակի սրբոյն Ստե-
փանոսի Նախապիկայի. Երանելոյն Բարդուղի
Եղիսկոպոսի Կեսարոյ Կապադովկացւոյ Ներ-
սողեան ի սուրբ վկայն Քրիստոսի Ստեփա-
նոս. Ամենեքան որք օրերեացն ճաշ յա-
րինեցան... Վջ. որպէս զի քահանայադո-
մէրոյ ի քամ յիշատակի զկենդանի զմարմին
և զամուսն արին կեցուցին մերոյ Աստուծոյ
Հաղորդեալք...

83. Կա. 294ա. Եր. արքա Եփիմի խո-
րին ասորոյ ի սուրբ Ստեփանոս Նախա-
վկայն Քրիստոսի. Աղբանիկն մարտիրոսաց
կոչեաց զիս... Վջ. արհեսեալ Քրիստոս որ
էտ նմա զարութիւն և յաղթութիւն...

— Հրտ. Եփիմ. Գ., 143—149:

84. Կր. 298ա. Կործք Պետրոսի և Պա-
ղոսի առաքելոյն Տեառն մերոյ, Երթ զիարդ ի
Հոգիմ կառարեցան. Եւ եղի յետ Երանելոյն
Պաղոսի ի Գողթմէլիտացոց կողմն. զպ-
նմա ի կողմանս Իտալացոց... Վջ. և ՊԷ-
ռեպուսոյ և Պոմպիլիոն և ի նորին ամսոյ ի
յոթն. Շնորհաւք...

— Հրտ. Անկանոն գիրք — առաքելականք,
1—29:

85. Կղ. 309ա. Ի յիշատակի սրբոյն առա-
քելոյն Սովնանուն և Յակոբոս. Եւ Եւսերի
յեկեղ. Պատմութեան. Բամ Կրաղեայ կայ-
սեր ձեռնամուխ եղև Հերովդէս... Վջ. յոր-
ժամ զպցել Հատուցանի վարժաւ սրբոյն ի-
րոց...

— Եւս. Եկ. Պատմ. Բ. 9:

86. Կղ. 312ա. Պատմութիւն յաղպոս
(տեախանն աստուածային) և յայտնութեանն
որ ցուցաւ Յովհանն ի Հոգւոյն սրբոյ և
Հանգիստ նորա. Բեռ ժամանակաց ինչ ա-

ուսայ գիւն մոխանէս ելաք արտաք...
Վ. ք. խոնարհնայ համարութեցաք պտուր գիւն
նորս. և չոգաք ի քաղաքն փառաորիսյ
ղչայր...

== Հրա. Անկանոն գիրք առաքելականք,
էջ 287—292:

87. կ. 314բ. Վկայարանութիւն սուրբ
Մանկանցն որք յնիւնսն: Ամենայնի Տէրն և
արարիչն և խնամողն, որ գիտէ զվերջինն
և գաւաթինս... Վ. ք. որ անէն սքանչելիս
ի ձեռն սրբոց իւրոց. զի նմա վայելէ...

== Հրա. Վարք և Վկայար. Ա. 491—502:

88. կ. 325բ. Պատմութիւն սրբոյ առաջ
բերչի և աւետարանչի Մատթէոսի Միշու-
գիւն առաքելի Մատթէոս ի լերինն էր րոկ...
Վ. ք. և այժմ է ոչ մարմին նորս ի Կոստան-
գիւնուպա լիս ընդ այլ առաքելայն...

== Հրա. Անկանոն գիրք առաքելականք,
էջ 137—148:

89. կ. 330բ. Պատմութիւն սրբոյն մա-
կորայ Մծրնայ եպիսկոպոսին, զոր գրեաց
Մեղիգեոյ աշակերտ Մարուգէի միայնա-
կիցի: Մոյսիսն առաւածային արեւնայիւրն,
որ եւեթն զիսոր ծոյցուն և եւան զմոյս-
մորդն յառապատ յանջրդի... Վ. ք. և ևս
յայտոյ սրբոյ պատմութիւն ընթացայ...

== Հրա. Վարք և Վկայար. Բ. 83—107:

Ման Բ. Յայմատուրք:

90. 334ա. Վարք երանելոյն Սիմոնի Սիւն-
աչէի որ Մանդրայն Հայոյ. Երանելին Սիմոնն էր ի
քաղաքն Անտիոքայ Անտոքի ժամանակս քաղաքաւ
արքային Լեւոնի... Վ. ք. և ընթաց երանելին յա-
նանն Անպոտեմարի ի մինն յաւոր տարեմախ:

Հրա. Վարք Հարան Ա. 324—328. Յայմա-
տուրք Վիենայի Թ. 7. 44ա (Յ. 28):

91. 341բ. 344բ. Վկայարանութիւն սրբոյն
Մանայ զոր յիշատակէ սուրբն Գրիգոր Առաւ. անա-
բան ի Նոր Կիւսակէ ճառին. Յամա Արեւդատնոսի ան-
պոտեմար արքայի... Թ. 7. 46ա:

92. 344ա. Յայմա տուր յիշատակէ և Բ. Բով-
նանու: 4. Պալտի Հայրապետի պանծոցի: Սուրբ
Հայրապետն Բովնանն յաղապս քաղաք մեղնութեանց
իւրոց... (քանի մը սող):

92. կ. 348ա. Վկայար. Ս. Ամբիւսի Նիկիտե-
ոյացոյն եպիսկոպոսին (Թ. 7. 47բ):

93. կ. 348բ. Վկայար. Ս. Բարեղայ Անտիոքայ
Հայրապետն և Վկայի (Թ. 7. 48ա):

94. կ. 349ա. Վկայութիւն Սրբուհոյ և կոյն
Վկային իրմանայ (Թ. 7. 50ա):

95. և 350ա. Առաւ. անանիւն. Ենթոյն ան-
նաբնեւոյ կուսին ի Նոյողայ իւրոց ի Բովնակիմայ և
յննայէ. ի Պատմութիւն Ս. Բովնակոյ կուսի Տեառն
(Թ. 7. 51բ):

96. 352ա. Վկայութիւն սրբուհոյ Վկային Մա-
նայակոյ զոր ի Նոյող լիգու իսկ կոչն (Թ. 7. 52բ):

97. 353ա. Երեսուսակ աղաքիւնոյ Առաւ. ան
գորայ (Թ. 7. 55ա):

98. և 355ա. Վկայութիւն Ս. Եւստաթիոսի և
ամուսնոյ իւրոց Թէոփիլոսայ և ն (Թ. 7. 55ա):

99. կ. 356բ. Վկայութիւն կոյն Եւստաթիոսի Ս.
Թեփիլի (Թ. 7. 90ա):

100. կ. 362բ. Վկայութիւն Ս. Կալիստատոսի
և ընկերացն իւրոց (Թ. 7. 94ա):

101. և 364ա. Վարք և Վկայութիւն Երջանիկ
Հաւրն ժեղայ Ս. Բարեղանի (Թ. 7. 96բ):

102. և 365ա. Վկայար. Ս. Անտիոքայ տառերայ
Դամասկոսայ (Թ. 7. 96ա):

103. և 368ա. Վկայութիւն Կիւրթանոսի եպի-
սկոպոսի և Եւստաթիոսայ Կուսին (Թ. 7. 96բ):

104. և 367բ—379ա. Կիւրթանոսի աղաքա-
րութիւն: Որք Երեւանոսի խորհրդովն յառա՛կ զայք
ձեռնոյն արտատուս: Վ. ք. նա քիզիկայ գիւն ի մա-
նանն: Այլ Առաւ. անոյ Հաւր և միանին Որդոյն Եւ-
ստա...

Յայն ընդգրքը Acta Sanctorum Septembris
VII, 222—241 (BHG, 453)

105. և 379ա. Վկայար. սրբոյն առաքելոյն Թով-
մայ յերկրաւանիցն (Թ. 7. 107ա):

106. և 379բ. Վկայութիւն սրբոց Վկայիցն
Ս. Տաւադատի և Աղաւանիկոսի որ ի Մծրանի Եւստ
Մարտիրոսայ ապոստոլի (Թ. 7. 114ա):

107. և 379բ. Վկայութիւն Ս. Առաւ. անանիւսի
որ թորովանի (Թ. 7. 124բ):

108. և 381ա. Վկայութիւն Ս. Անտիոքայ և
որոց ընդ նմա (Թ. 7. 130ա):

109. և 385ա. Վարք և Կիւրթանոսի (Թ. 7.
132ա):

110. և 387ա. Վարք և Կիւրթանոսի Եւստ-
պոսիկայ եպիսկոպոսի (Թ. 7. 133բ):

111. և 389բ. Պատմութիւն անտարեմ ընդմացն
կողմնայնի Դամասկոսի (Թ. 7. 148բ):

112. և 391բ. Վարք տուր Հայրապետացն և Պ.
Մեդրոփանոսի, Աղաւանիկոսի և Պապոսի խառնու-
նոցի (Թ. 7. 153բ):

113. և 391ա. Տաւն և Կուսք և փառաւորայն
Հրեւապետացն Միքայելի և Գաբրիէլի և ամե-
նայն երկնային զուրացն ի Եւստէ Պանտալեոնի վան-
տանն մեծի Հրեւապետացն (Թ. 7. 165բ):

114. և 391ա. Վկայութիւն Ս. Միքայելայ եպի-
սկոպոսայ (Թ. 7. 165ա):

115. և 396ա. Երեսուսակ և Բովնանի Աղա-
րանդոսի Հայրապետին Որդովանին (Թ. 7. 105բ):

116. և 398ա. Պատմութիւն ամուսն Բովնանի
Անկերթանի (Թ. 7. 108բ):

117. զԵ. 400թ. Վկայար. արքայ խոստովանողացն Գուրխապ, Սամոնապ (և) Աբրահա ասրկապդի (Թ. 7, 373ա) :

118. զԳ. 401թ. Սրանելագործութիւնը արքայ խոստովանողացն Գուրխապ, Սամոնապ եւ Աբրահա ասրկապդի. որ եղև յաւուր թաղապետ թղթի թ(ղոյսի)։ Յոգովտ ասարկացն զարք յերկր չհաստատել ի պահպանութիւն քաղաքին եղեսկայ... (Թ. 7, 374ա) :

119. զԷ. 403ա. Վարք երանելոյն Գրիգորի Սրանելագործի գոր զքեաց սուրբ Գրիգոր Նիսացին եղալը Բարդղի (Թ. 7, 378ա) :

120. զԲ. 406ա. Վարք երանելոյն Գրիգորի Արտակապետացն եղիւկողորս (Թ. 7, 386թ) :

121. զԲ. 414ա. Վկայար. արքայն եղեմայ Հոովմայ Հայրապետի (Թ. 7, 394թ) :

122. Թ. 415ա. Վկայար. Ս. Բաղդասարայ Տոռմանայ եղիւկողորս եւ յաւուրս (Թ. 7, 397ա) :

123. Թա. 423ա. Վարք եր. Նիկողայոսի Միտոնայ Արտակապետի (Թ. 7, 216ա) :

124. Թր. 425ա. Վարք եր. Աբրահամի եղիւկողորս Միկրիդա քաղաքի յարեմուտա (Թ. 7, 218ա) :

125. Թղ. 428թ. Վկայութիւն արքայ վկայութիւն Միտոնայ, Նիկողայոսի, Եղիւկողորս (Թ. 7, 224թ) :

126. Թղ. 430ա. Պատմութիւն սրանելեաց երանելոյն Միկրիգորի եղիւկողորսի Միկրիգորի, քաղաքին ի Կիպրոս (Թ. 7, 229ա) :

127. ԹԵ. 431ա. Վկայար. արքայ վկայութիւն Սամոնապի, Արտակապետի, Եղիւկողորս, Սիմեոնի եւ Սարգիսի (Թ. 7, 231թ) :

128. Թղ. 434թ. Վկայար. Ս. Փիլիմոնի փաղապարի եւ Սղոյոսի զարեմուտեք Յովհաննոսի զատաւորին (Թ. 7, 247թ) :

129. ԹԷ. 437ա. Յիսաակ Դանիէլի եւ երկն մանկանցն Անանի, Աղարիս եւ Միսայիլի եւ պատմութիւն վկայական մահու յոցա (Թ. 7, 239թ) :

130. ԹՐ. 438ա. Վկայար. Ս. Իզմաէլի Անտիոքայ Հայրապետի (Թ. 7, 252ա) :

131. ԹՐ. 439ա. Վկայութիւն Երկուց Բիւրուցն, որք ի Նիկիոսիայ Հորով կատարեցան ի ձեռն Եկեղեցին (Թ. 7, 257թ) :

132. ԹԺ. 440ա. Վկայութիւն Գրիգորի կուսի եւ Ինչեւի Ներքինայ (Թ. 7, 279ա) :

133. ԹՃա. 441ա. Վարք եր. Սեդրիստոսի Հոովմայ Հայրապետի (Թ. 7, 283ա) :

134. ԹԺՐ. 442ա. Վարք երանելոյն Յովհաննոս ար վասն Քրիստոսի աղքատացաւ. (Թ. 7, 329թ) :

135. ԹձԳ. 444ա. Նշանութիւն եւ վկայութիւն արքունի կուսի Եղիւկողորս կուսին (Թ. 7, 341ա) :

136. ԹձԳ. 446ա. Յիսաակ Հայրապետացն Աղիւստիկոսի Աթոնիսի եւ Կիւրքի (Թ. 7, 340թ) :

137. ԹՃԵ. 446թ. Վկայար. կոյս վկային Շիքապիս (Թ. 7, 343ա) :

138. ԹձԳ. 447թ. Վկայութիւն յորեք զնուորացն

Բառասի, Եւսեբիոսի, Ստեփանայ եւ Բասիլիդի (Թ. 7, 343թ) :

139. ԹՃԷ. 448թ. Պատմութիւն Գրիգոր Ստոնա ծարանի Նանիանոսի, եղիւկողորս (Թ. 7, 353ա) :

140. ԹձՐ. 451ա. Վարք եր. Եփրեմի Խորին Ասորայ (Թ. 7, 359ա) :

141. ԹձՐ. 452թ. Վկայար. Ս. Վրասայ Սեբաստիոն եղիւկողորս (Թ. 7, 377ա) :

142. ԹԻ. 453թ. Վարք եր. Մարիամայ որ Մարիանոս անուանեցաւ (Թ. 7, 378ա) :

143. ԹԻա. 455թ. Վարք եր. Մարտինիոսոսի Կրանաւորի (Թ. 7, 380ա) :

144. ԹԻՐ. 458թ. Վկայար. Ս. Պատրիկարպոսի եղիւկողորս (Թ. 7, 386թ) :

145. ԹԻԳ. 459թ. Վկայար. Ս. Կոնստանտինոսի (Թ. 7, 407ա) :

146. ԹԻԳ. 461թ. Վկայար. սուրբ եւ փառաւորեալ եւ սրանելագործ վկային Քրիստոսի Դեմետրիոսի, Արքի ժամանակին յորում շարեւոր եւ անաստուած թաղաւորն Մարիամա... Վճ. որ եւ միջեւ ջայտարար քաղաքի իրեն... :

147. ԹԻԵ. ԹԻԷ. 464ա—473ա. Վասն սրանելեացն որ ի ձեռն արքայն Դեմետրիոսի եւ թղ որպէս եղև, ինչիք Նիկիոսայ Նորայ յաւուր Յուստինիոսի եւ Մասիլիոսի թաղաւորն Յունացն, Եկեղեցու արք, ով սիրելիք... Վճ. եւ ինչ նուրի յարաւորս Բերեքիոսի փառաստեղծութիւն... :

— Հրա. Վարք եւ Վճ. Սարք, Ա., 332—340 :

148. ԹԻՐ. 473ա. Վարք աղանելոյն Աստուծոյ Եփրեմիսայ (Թ. 7, 411ա) :

149. ԹԻՐ. 476ա. Վարք եր. Գրիգորի Հոովմայ Հայրապետի (Թ. 7, 417թ) :

150. ԹԻ. 477թ. Վարք եր. Ալիքսիոսի մարդոյն Աստուծոյ (Թ. 7, 422ա) :

151. ԹԻա. 478ա. Վկայար. Ս. Մարկոսի Արեթիոսայ եղիւկողորս եւ Կիրիլի ասրկապդի եւ (Թ. 7, 429թ) :

152. ԹԻՐ. 480թ. Վկայութիւն Արքայ եղիւկողորսին եւ Որմզդանայ եւ Սոյեմի եւ Բենիամինի ասրի. որ ի Պարս կատարեցան (Թ. 7, 431ա) :

153. ԹԻԳ. 482թ. Վկայար. արքունայ եւ կոյս վկային Կասեմիսայ (Թ. 7, 439թ) :

154. ԹԻԳ. 485ա. Վարք Մարիամայ Սեդիկոսունայ (Թ. 7, 441ա) :

155. ԹԻԵ. 488ա. Վարք եր. Թ(ղոյրոսի) Սիկեացոյն (Թ. 7, 465ա) :

156. ԹԻԳ. 490թ. Վկայար. ձեռն վկային Քրիստոսի Ս. Գեորգիոսի (Թ. 7, 467թ) :

157. ԹԻԷ. 492թ. Վարք եր. Պարմուտիոսի անաստուականին, Այս երանելի Պարմուտիոս եղիւկողորս ի Ներքին Թ(ղոյրոսայ) : (Թ. 10, 434թ) :

158. ԹԻՐ. 493թ. Վկայութիւն արքունայ... Եփրեմայ (Թ. 7, 480ա) :

159. ԹԻՐ. 496թ. Պատմութիւն վկային Քրիստոսի Թեմանոսի եւ Դաւիթ, որք յնուսը Նանաստեղծացն յանաբէլն եղաւորէին իւրեանց (Թ. 7, 483ա) :

100. Յիս. 490թ. Վկայութիւն տուրք եպիսկոպոսին Ընկիւղաց Թովմատու (Ք. 7, 281ա)։

101. Յիսա. 501թ. Վկայարք. սրբոյն Քրիստոսաւորի եւ երկու կանանց՝ Կայիէրիեան եւ Սկիւրիեան եւ այլ զարք. (Ք. 7, 488թ)։

102. Յիսթ. 503ա. Վարք եր. Եպիսկոստին եպիսկոպոստեպետին Կոստանդեան Կիպրոս կղզւոյն (Ք. 7, 493ա)։

103. Յիսթ. 505թ. Վկայարք. սրբոյն Թաւլէայ բժշկին (Ք. 7, 507ա)։

104. Յիսթ. 506թ. Վարք եր. Ոնոփրոքոսի անապատականին (Ք. 7, 526ա)։

105. Յիսե. 507թ. Յիշատակ Կիւրակէի եւ Պարսկեի (Ք. 7, 529թ)։

106. Յիսթ. 509թ. Վկայարք. սրբոյն Կիւրակոսի եւ մար. Նորա Յ(ու)ղիսեան (Ք. 7, 563ա)։

107. Յիսե. 510թ. Վկայարք. Ս. Աթանաղիոսեայ եպիսկոպոսի Պրատաւոյի եւ Ժ. աշակերտացն (Ք. 7, 564թ)։

108. Յիսթ. 511թ. Վկայարք. սուրբ եւ փառաւորեան Վրէլլ բժշկին եւ Քրիստոսի վկային Պանտալեոնի, զոր մկրտեաց Երմոնդայոս քանանայ (Ք. 7, 574ա)։

109. Յիսթ. 512թ. Վարք եր. Տիստոսի առաքելոյ եպիսկոպոսին Գրոսիոնեայ քաղաքին ի Կրետե կղզւոյ (Ք. 7, 579ա)։

110. Եժ. 514ա. Վկայարք. սրբոյն Սոփիան եւ երեք զատեւրաց Նորա (Ք. 7, 584թ)։

111. Եժա. 515թ. Վկայութիւն Արքիմանոսի եւ կնիկ Նորա Անտաղիայ եւ այլ իւր. մարտիրոսաց (Ք. 7, 36ա)։

112. Եժթ. 517թ. Վկայարք. սուրբ եւ առաքելունքի կուսին Լոփիսիմեայ եւ ընկերաց Նորա (Ք. 7, 104թ)։

113. Եժգ. 519թ. Վկայարք. սրբունչին Գայիանեայ եւ երկու ընկերաց։ Յետ կատարման կուսին սրբոյն Լոփիսիմեայ...։

114. Եժձ. 520ա. Վկայարք. սրբոյն Ատոմայ եւ ընկերաց Նորա։ Թագաւորն Պարսից Յազկերտ խորհրդակցեցաւ թիւարք... (Հմմտ. Ք. 10, 1թ. այլապէս Ք. 7, 27թ)։

115. ԵժԵ. 521ա. Վկայութիւն սրբոյն Վարդանայ զատեւրոսի Լայոյ եւ զարկոց Նորա որք կատարեցան ի մեծ պատեհաճին (Ք. 7, 586ա)։

116. Եժգ. 523ա. Վկայութիւն սրբունչ եւ կոյս վկային Վարվանեայ (Ք. 7, 87թ)։

117. Թգ. 525ա. Վարդերիս պատրիկիոս իշխոս քաղաքին Պորտոսի էր այնպէս պոռնիկ... (Ք. 7, 92թ)։

118. Թգ. 525թ. Պատմեաց մի չափապատեհեանցն վասն առն մեծատան թէ հիւանդացաւ։ Ծառք... (Ք. 7, 127թ)։

119. Թգ. 526ա. Մի ոմն ի ծերոցն գնաց ի քաղաք... (Ք. 7, 113թ)։

120. Թգ. 526ա. Քուրմ կոյց զանց յանապատան առ միայնակացան... (Ք. 7, 106թ)։

121. Թգ. 526թ. Լայրն Մակար երբեք ոչ ժպտեցաւ ամենեւին...։

182. ԵժԶ. 520թ. Վարք աղաւթնոյն Ատոմայ Տոյիւայ (Ք. 7, 537թ)։

183. Թգ. 528ա. Վասն Ներքինոյն, էր ոմն ի Ներքոտոյն անապատ... (Ք. 7, 586ա)։

184. Թգ. 529ա. Մարտի Ա. Յորժաճ կոտալուտն Հայաճին զգրիտունայն։ Մարիոնայ քաղաքին եպիսկոպոսին... (Ք. 10, 339թ)։

185. Թգ. 530ա. Եպիսկոպոս մի ի քաղաքացն Եղիսկոսի շնայր ընդ կին մի հրեայ... (Ք. 7, 121ա)։

186. Թգ. 531ա. Քուսանայ մի յեպիսկոպոսէն իւրմէ կապեցաւ ընդ բանին... (Ք. 7, 140ա)։

187. Թգ. 531թ. ի սահմանն Երուսաղէմի մօր մի մեծ եւ խոր, յորում էին վանք մըցաւ որ Երուսաղէմաց...։

188. Եժ. 534ա—549թ. Երանելոյն Լիւպոյիտոսի եպիսկոպոսի եւ վկայի վասն կատարածի աշխարհի եւ վասն Նեոփոն եւ յերկրորդ զայրուստն մէրոյ։ Քանզի Երանելի մարգարէին աչք մեր եղն եւ զգալտնիս անյայտնութեան մեղ յայտնեցին...։ Վգ. ի վերայ բացմաց կացուցից գրեզ, մուտ յուրախութիւն Տնառն քոյ։ Որոց իցի ամենեցուն մեղ հասանին... (Թգ. 548 եւ 549 շատ փնտաւաւ եւ վարեն 1—2 տող կտրուած, ինչպէս նաեւ Բ. սիւնակի հզերքին)։

Գլխաւոր Յիշատակարարն ինկած է։ ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

1. Թգ. 7թ. Տիրամարն բարեխաւսութեամբ ողորմեացի Քրիստոս Աստուած ստացողի տառիս Մկկոցի ստացողի տառիս եւ ծնողաց իւրոց. ամէն։

2. Թգ. 15թ. Ողորմեացի Քրիստոս Աստուած ստացողի տառիս Մկկոցի եւ ծնողաց իւրոց եւ ամենամեղ զրէիս Ստեփ. եւ ծնողացն իմաց եւ ընթերցողացն եւ յաղաց. ամէն։ (Նմանեան՝ 18թ, 22թ)։

3. Թգ. 25թ. Զարթանին բարեաց յիւստակի զայրի աղախինն Մկկոց եւ զմիւսոսն իւր աղաչեմ յիշել ի Տէր...։

4. Թգ. 60ա. Ե... եւ անիմաստ զրէիս Ստեփանոսի եւ եղբարորդւոյ իմոյ Լանէսի կոկողի թղթիս...։

5. Թգ. 181թ. Ամենաուստ եւ բարեբար Տէրն... ողորմութիւն շնորհեցէլ ստացողի տառիս Մկկոցի եւ ծնողաց իւրոց. ընդ սոցին եւ այլ քանանայիցն եւ տանուտեւրաց առ Հաւաքակ մեծի եւ փոքու. երեւելի գեղջի Ստիլծի. եւ մեղապարտ զրէիս. ամէն։

6. Թղ. 291ա. «... Բշկոցի եւ սոն իւրում
Բէկայի...»

7. Թղ. 13ա— (Նորոգողէն). Զանգի-
տան զբիշեւ եւ բզմնաւորս մեր եւ զտէր Լի-
փուն ապրիլէն զիմ վարդապետս եւ զտէր
Բիթիթար արեւոյն ի իմիժամնէ եւ զԳր. սու-
տանուն յիւրէզ որ ածուամ միւլս եւ ի գործոց
դատալ վասն զի եւ զգր յիսկիւսյ շի գրեցի
եւ վասն իմ փափակեանցն զրեցի եւ վասն
խուշորութեան գրոց մի մեղադրէք. յիշեալիք
զմեզ ի Քրիստոս. զի եւ զուգ յիշեալ ինչիք ի
Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ Աստու-
ծոյ մէջոյ. եւ նմա փութք յախտեանս. ամէն:

8. Թղ. 1ա. Խաչատուր տոսկ (°)
եւրայ Բակ կարդացած է. Դուկաս (°) վար-
դապետս հրամանաւ: Խաչատուր կաթողիկո-
սին յոյեալ եկաք ի Կիպրոս ի մայրաքաղաքն
Լաւժոյս յաղագս ճափ եւ իրաննց սուրբ
աթուոյն. եւ եւ չունէի կամք վասն ափս ծո-
փո եւ յերկրի զի առնեալ ժամակեր եւ զի-
շակեր ազգին Քրիստոսէ. Բորժամ նաւեցաք
ի ճարտան եւ զարուն աւուր ճանապարհ ի
մէջ ծոփո ի սահմանս Սեկեկոյ. եկն դա-
լիսն մի մէծ ի վերայ մեր. զոր ինչ որ կայր
ի նաւն եւ ունէաք ի ձոր եւ ի մօրէ գրեանք
եւ այլ բարձր մերկ ի մօրէ արարին զմեզ
անուղորմ ազգն առնեալ կատինացոց: Աս-
տուս կործանեցէ թաղաւորութիւն նոցա
վաղվաղակի. ու որ տեցէ եւ կարդացէ.
ասասցէ ամէն եւ կիցիք. Թո(ղ) անշափ
դատր. եղեւ մեզ անամէլք. իսկ յորժամ եկաք
ի նոց նաւանդաւորսն Ղարադաւնա՝ աստ
մեծն ի Լաւժոյս բոկատն եւ զյուր րաց մեր-
կանդամ ամենայնիւ. մինչ շատաւեալ ազգն
մէր Հայոց որ եւ նոյնժամայն ի տէնանէն
զմեզ այսօր ինակ Աստուծոյ օժեալ բաժա-
նայն տէր Ստեփաննոս նոյնժամայն զգեցոյց
զմեզ եւ ծածկեաց զմերկութիւն վասն աւե-
տարանի բանին. Բէ Մերկ էի եւ զգեցոյցէք
զիս եւ այլին Որ նորոգողն եւ զգեցուցողն
ամենայնի Քրիստոս վեհաաւորեալս պայծա-
ռացուցէ յուսովն անմահի զիւնք եւ իւրքն
ամենայն փոխեցեալն եւ մնացեալն ի յարկն
յախտեալք յանգրաւ յաւախտութիւնն. յեր-
կիրն կեղծանեալ ի դասս անդրանկաց. ամէն
Աստուած զիւր որդիքն պաշէ յազմեալ ժա-
մանակօք: Գրեցաւ յուրիւ Բ. յաւուր երկու-

շարաթի. սուրբ Լուսաւորչի պաճոցն, ի
դուռն սուրբ Աստուածածնին. (որք) յիշենն
յիշեալք ինչին ի Քրիստոսէ ի դայստ(եան)
իւրում. ամէն:

Ռիչատուարսն առաջին անգամ հրատա-
րակեց Բազմաբն. էջ 100—110. ասկէ՝ Բարցկն
Եւ կաթողիկոս. Պատմ. կաթողիկոսաց Սայ. էջ
140—148: Գրութեան տարին չէ նշանակում:
Բարցկն կաթողիկոս կը համարէ «1551—1571»
տարիներէն:

Սիւրբ աթոռին վրայ կը յիշուին երեք համա-
նուն կաթողիկոսներ.

Մաշատուր Ե. Զորիկ 1550—1560:

.. Բ. Զէյթունցի 1560—1564

.. Գ. Միստերբի, 1657—1674:

Ռիչատուարսն զբունի է աշուխ Բ. յա-
ւուր երկուշարաթի սուրբ Լուսաւորչի պաճոցն:
Ամայն որք ճիշդ գիտարեթոնի է. Բազմաբն
չէ կրցած կարգող կեանքի առնելով, որ Ս. Լու-
սաւորչի պաշէր յուրիւ սկիզբը (1—) կրեալ
պատահիլ միայն այն տարիներուն, երբ Զատիկը
կը հանդիպի ապրիլ 21—25ին, եւ այն 1550—1674
շրջանին միայն 1565, 1570, 1658, 1668 տարիներ-
ուն, իսկ յուրիւ 2 երկուշարաթի միայն 1565ին,
կրեանք Յիշատակարանն զբունի տարին ստու-
ղութեամբ ճշդել՝ 1568, յուրիւ 2:

Յի յիշեալ այս տեղ աթոխ, որ Մաշատուր
Գ. կաթողիկոս 1657ին գտնուած է Կիպրոս եւ
ասկէ կրեւել փոխադրած է Ս. Մամատի Նիփա-
րիք, զտուալ յոյնաց Փրանկիսիոսի Մարտիրոսայ
սպարապետի եւ զբաշ Վենետկեաց՝ տէր Սաշա-
տուր կաթողիկոս Սայ ի կրեւել կղզով, ի զայ
ստ նա յամէ Տեառն 1668, ի Կիպրոս ընդ Գրի-
գորի բաժանայն Կիրակոսեան Զմիռնացոյ. զորոյ
եւ զպաշերէնադի կնքոց եւ զստորագրութեանց
ստուգութիւն՝ առ նախնեք մերմօք ետուն յեղոյ
ի յառնին բարբառ ասակապաշ Նիփաբոց
Սորոյն: Է. Ս. Ազգերեան, Լիակատար Վարք եւ
Վէ Սրբոց, Լատուր 2. էջ 19 եւ 24:

9. Թղ. 1ա. Թփին (Ռ)ժժԻ (1669)
այլրկ Գ. զատկին:

Թփին ՌժժԻ (1670) եւ (Ս)այի Օճան
կոյիսկոպոսն եկի նուիրակ Լօթրչա եւ էի ա-
ռաջնորդ մայրաքաղաքին Մեկտիկուն եւ Ար-
միստածի (°). եւ իմ առաջնորդութիւնն սուր
բիստոնեալ անուն Վարդան կասեմ եւ է
զլլու (°) դատաւորաց խամայ եւ տ իրոյ.
Աստուած անէ դատաւորսն ի ընդ
նորայ. Կիպրոսի աթոռակալութեան Բովա-
նէս Կոյիսկոպոսն եւ կաթողիկոսութեան
Մաշատուրին. Կիպրոսի աթոռակալութեան

Մայմաձա եղիմիայաբան և համարգրիտու-
թեան (տեղան) տէր Մախարին |1| և
երեստիսան մահաւոր խաղաճին, որ է յաւ,
պորճած մարդ, իկտուած պահէ զիւր որ-
դիւր զկէտին, ևս ու որ կան ընդ իւրեանս
խիստ ինդութիւն կայ ի վերայ երկրի, որ ոչ
զրեցաք վասն յամենքանայոյ յսոցացն. և ի՞նչ
հոգեւոր եւ և ի՞նչ մարմնաւոր եւ խառնակու-
թիւն առաջնորդաց մերոց որ դատարկացաւ
վաւորացն և մնաց անխաւան. զայլն իմաս-
տութեամբ իմանաք. Գրեցաւ ապրիլ և.
որն Գ.:

Չորս երկարագիր Մագաղաբեայ Պահ-
պանակներու ըրովանդակութիւն 66 է Յովնա-
նու իւրեանքանի Գ. 39—6. 36: Կր նշանա-
կէ՞ն Չորսպեան որմնակէն չեղովմենք և
իւրաքանչիւր իւր զի՞նք ըրովանդակութիւնը
՚յ. Յովն. Գ. 39 գործեալ էր — 30 որդի

բո. Ընթերցում՝ 42 փրկին. 47 բժշկէցն.
18 աւել յնա Յիսուս. 49 թալաւորացն:

2. Գ. 18 չէ քաւայ — 28 և չո | Ըն-
թերցում՝ 19 486: 22 գիտեմք. 24 պարտ
է հոգւոյ և ճշմարտութեամբ. 27 և յայնմ
բան. 28 զապտոր իւր և չո(զաւ):

4. Գ. 50 կենդանի է — և: 7 յաւազան
Ընթերցում՝ 51 ետուն նմա ևս ասն:
53 տուն իւր. և. 2 բրտ(պատր)կէ. իմամայ
4 կր պակսի. 5. աւ է. 6 իրքեւ ետեա զի ան-
կեալ. 7 յուզեցին արկեցն:

3. և. 18 զանձն իկտուոյ — 26 ևս
Ընթերցում՝ 19 և որդին նման նմին նման
գործ է. 20 զնոյն | 20 պորճան. 66 որդւոյ
իւրում. 23 պորդին. 23 չպատուա որդին ոչ
պատուեա զհայր. 24 նաւատոյ յա | 25 զի
զոյ ժամանակ. 25 յուրեցնէ կեցցեն. 26 նոյն-
պէս ևս ետ |

5.

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ

Հիմ' Թ. 11: Ժէ. դար:

ԹԻՒՆԳՐՔ՝ 374 — ԻՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 20.2 X 20.4
եմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկաթն — ՆԻԹ՝ քուրք —
ԿԱՅՄ՝ չուծի: — ԻՄԵՎԱԼԱԹԻՒՆ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ չուծի
— ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմալոյ վիճակի մէջ. սկզբն.
մէջն. վերջն բոքեր ինքն — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: —
ԽՈՐԱՆ՝ չուծի: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ իւրաքանչիւր գլխոց
սկիզբը: — ՆԿԱՐ՝ չուծի: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ և ԼՈՒ-
ՍԱՆԱԳԱՐԳՐՔ՝ կամ զի՞նք սկիզբը: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝
կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ժէ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամ-
ձաւոր — ԳՐԻՑ՝ Արիստակէս

Իրաւեան է վարժ Հարանց: Ձեռագիրը
կազմալոյ վիճակի Տէջ ոչ միայն թղթերու
ետեւտաւորութիւն կրած է, այլ և ինկած են
անկէ թղթեր: Պէտք է ամբողջը պատարել
կ. Պոլսոյ 1720 չբաւարկութեան վրայէն:
Հմտ. Տաշեան, Տուցակ Միւրի. Իրաւեա-
դարանի, Թ. 66, էջ 294—303:

Գիշատակարանք. 1. Թ. 374ր. Բիւս-
տակարան է գրող Հարանց փարոց Փառք:
Խառնորդ գրեցաւ և զրաւ տաւալ կատարե-
ցաւ հոգեւորաբժ բարաստունս որ աւի Հա-
րանց փարք | 1 | Ծարուեակութիւնը ին-
կած:

2. Թ. 375. Բուն գրչէն «Ով ընթեր-
ցողք, յիշեմքք ի սուրբ աղօթս ձեր պանա-
ժան Արիստակէս երկց գրիչս ի Բրիստոս
նոյնը նաեւ Տէպս:

3. Թ. 38. Նոր գրչէն «Ձգեքքն բաւա-
ցողս յիշեցէք Սարգիս փարգապետս ևս զձեռն
յիշեկողոսն և զվարդենին և զամենայն պա-
րեան մերձաւոր իմ և իկտուած ողորմի
սասցեք: Նոյնը կրկնուած յաւախ նաեւ
պարք:

6.

ԺԱՂՈՎԱՆՈՑՔ

Հիմ' Թ. 14: ԲԿԵ = 1616

ԹԻՒՆԳՐՔ՝ 483 — ԻՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 21.2 X 15 եմ
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկաթն — ՆԻԹ՝ քուրք —
ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ԻՄԵՎԱԼԱԹԻՒՆ ՊԱՀ-

ՊԱՆԱԿ՝ 2 սկզբն ևս վերջը — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յա-
ւատարկ 10. 4ր. 483ր. — ԳՐՐ՝ ճոտք-շղագիր
— ԽՈՐԱՆ՝ չուծի: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ 50 — ՆԿԱՐ՝ չուծի:

— զԱՐԿԱԳԻՐԹ և ԼՈՒՍԱՆԱՅԱՐԿԻՐԹ՝ կամ: — եմ—
բԱԳԻՐԹ՝ կարմիր: — ԺԱՐԱՆԱԿ՝ ՌՈՒ: — ՏԵՂԻ՝
թոխար: — ԳՐԻԶ՝ կարգալուս:

Մատենան է Մասեր Հարանց Վարուց.
ուր կան.

1. Թղ. 1ր—4ա. Յանկ դրոցս Հարանց
վարուց:

2. Ա. 5ա. Վկայութիւն վասն երանու-
թեամբ յիշատակեալ արիւթեան և ունկն-
դրութեան: Առ որս րանս մեր աջոյի ի նեղ
և րստ Քրիստոսի ճգնութեանն շանդկայուն
այտուհետեւ արձակի շատեակդ: Զի որպէս
ամենայն պտղունք նախ արձակի ծաղիկն...

— Յովհ. Կիրմաբոս, Դ.:

Ձեռագրի մէջ բազմաթիւ գրութիւնք ներս առ-
նուած են Յովհ. Կիրմաբոսի և Յովհ. Աստուածա-
բանի գրութեանքին: Այն տեղիքները, զորոնք չ'ըզած
են, նշանակած են Ա. Բ. և զերեւոյժ, նկատի առնե-
լով այն գլխակարգութիւնները, զորոնք նշանակած են
այս երկու մատենագիրներու վրայ դրած ուսումնասի-
րութեան մէջ՝ Սիմէոն Պրեմաւանեցի և իր Թարգ-
մանութիւնները վրացերէնէն. Հանդ. Ամբ. 1047, էջ
257—181 (Յովհ. Կիրմաբոս) և 1040, էջ 5—21 (Յովհ.
Աստուածաբան) և Սիմ. Պրեմաւանեցի, Վրեան 1951,
էջ 103—150:

3. Բ. 25ա. Վասն խոկման մահու: Ամե-
նայն րանի և մտածութեան նախապատիւ է
խոկումն մահու և յանցանաց. և առաջին
է լալոյ և սպոյ. թէ պէտք են զկնի նորին րանս
կարգաւ: Որովումն մահու ամենայն աւուր
մահ...

— Յովհ. Կիրմ. Զ.:

4. Գ. 28բ. Նորին վասն մատնութեան:
Ոչ ոք յիմաստեղ այսմ հակառակ սակ ինձ
թուի...

— Յովհ. Կիրմ. Ժ.:

5. Դ. 31բ. Նորին խրատք վասն շատ-
խաութեան: Ասացաւ ի մէջն զուրկեակայ
սղալանք այնոցիկ, որք դատեն և լեզուաբ
տանջեն...

— Յովհ. Կիրմ. ԺԱ.:

6. Ե. 33բ. Նորին վասն Ստութեան:
Մենեղ երկաթի և քարի հուր. ծնունդ
չատխաւսութեան և խելկատախութեան
ստութիւն...

— Յովհ. Կիրմ. ԺԲ.:

7. Զ. 35ա. Նորին վասն Զանձութեան:
Մի և այս պատահի ի բազում իրս շատխո-

սութեան սաղարթ. և նախածնող ասեմ
ձանձրութեան գտութիւն ի շար չղթայսս
գոր ասեմք...

— Յովհ. Կիրմ. ԺԴ.:

8. Է. Թղ. 37բ. Սրբոյն Թէոփիլոսի ա-
սացեալ յաղագս Զըջման և արտաստաց:
Արդ պարտ է անդադար ամենայն մարդոյ
դպս զմտաւ անկ և ասկ ընդ միտս. Ահա
եկն առաւատ...

— Վրեան, Թ. 524, 104բ (Յուց. 995):

9. Ը. 42բ. Ճառ արայ Մովսէսի վասն
Ոխակայութեան: Եթէ ոք առցէ յուշ զայն
որ ոք խոտկեցոյ զնա կամ ըմբասեաց կամ
զրկեաց...

— Վարք Հարանց, Բ. 532—537:

10. Թ. 46ա. Յաղագս մոլորութեան
րանի զիւացն որ և զբազում եղբարսն ան-
յոյացուցանին և մոլորեցուցանին ի ճըշ-
մարտութեան: Արարիչ ամենայնի և հիմն
Հաստատութեան եղևոյց, որ ի ձեռն իմաս-
տութեան զամենայն Հաստատեցեր... Գի-
տասաջիբ, Եղբայրք, զի այլ ընդ այլոց Հայ-
հայութեան զեւե...

— Յովհ. Աստուածաբան, Ե.:

11. Ժ. 48ա. Վասն բարեացողաց և
հպարտից: Բարերար Տէր և զիմած, որ ոչ
բարեանաս ի վերայ հպարտից... է երբեմն,
յորժամ զմիտս յափշտակեն զեւեք և փո-
փոխեն զնա տեղուղէ ի տեղի...

— Անդ, Զ.:

12. ԺԱ. 50ա. Վասն պարզեւատ(ու)ու-
թեան որ կատարի յաղագս միանձանց յեր-
րորդ չափահասութեան: Բրիստոս զգե-
ցեալ զհայր, զի առ թեղ ցնծայ տեսութիւն
բանաւորաց ի ձեռն աշխատութեանց...
Արդ ցուցանեմ ձեզ, Եղբարք, Եթէ ուստի՞
սկիզբն լինի միութեան զձեզ...

— Անդ, Է.:

13. ԺԲ. 51ա. Վասն զործանցութեան
առաջին կողման: Են ոմանք, որ զիսնար-
հութիւն զգեցեալ են յանձինս իւրեանց և
զիսնհուրդս արհամարհել զերկրայմբն...

— Անդ, Ը.:

14. ԺԴ. 54բ. Վասն սիրոյ զոր ցուցա-
նեն սուրբ Հրեշտակն առ ճշնաւորս և
միութեանն զիտաս. և յաղագս մոլեղնու-
թեան զիւաց, Եթէ որպէս է մոլորութիւն

նոցա: Երթամ խափանի ոք ի ծուլութենէ
ևս զայ ի զղջումն ապաշխարութեան...

== Անդ, ԺԱ:

15. ԺԴ. 63ա. Բաղադո պատուիրանա-
պահութեան պիտութեանցն զարտաքինն և
զիտրինն: Որ ոք ցանկացի լինել որդի Աս-
տուծոյ, զթով և զերմութեամբ պարտ է
նմա ընծայել ըսյոյ ի մեղաց: Լուսարուք և
նուաստութեան իմ և ես պատմեցից զոր-
դէծնութիւն որ լինելոց է սուրբ պատուա-
կան Հայրութեան...

== Անդ, ԺԵ:

16. ԺԵ. 68ա. Բաղադս կամաւորական
մահուան Երանելոյ յայսմ ախարէ՛ և րնա-
կել ի կեանոն յախտեանկան: Ով ոք որ
վաղմանեցաւ յայսմ կենաց, և ցանկաց րնա-
կել առ Աստուած, այնուհետեւ ի մշտնջնա-
ւորն կենդանի կայ...

17. ԺԶ. 68բ. Վասն Համարձակութեան
ունելոյ առ Աստուած. ոմանց որ զործակից
է նոցա Հոգի Յիսուսի Քրիստոսի. և Լթէ
որպէս է աւելանալութիւն զոր շնորհէ ի
ձեռն Հոգւոյն սրբոյ: Այսուհետեւ ճանաչել
զորանց զոր յայտնեաց Երանելի առաքեալն
Պողոս...

18. ԺԶ. 70ա. Նորին սուրբ Հարն Յո-
հաննու ասացեալ: Գիտաձփիք, եղբարք, զի
Հակառակ կայ մարմնական կենացս ամե-
նայնի...

19. ԺԸ. 71բ. Վասն Երեւելոյ Աստուծոյ
առ Հոգին և Համարձակութիւն զոր ի վե-
րուստ շնորհեցաւ նմա. և թէ որպէս տե-
րինարար խօսի ընդ նմա: Պատմէր ոմն յեղ-
րարցն ընդ խօսելն նորա առ Աստուած. Ով
կենդանութիւն Հոգւոյ իմոյ. զուարճացայ
զեղեցկապէս ի փառս քո...

20. ԺԹ. 73ա. Վասն աղօթից և րնու-
թեանց Հոգևորաց և վասն իմաստութեանն
Աստուծոյ: Որ ոք Հալորդեալ է ընդ Յի-
սուսի Քրիստոսի, զգուշապ պարտ է ա-
յօթից...

21. Ի. 77ա. Վասն շնորհացն որ պար-
գելի ի Հոգւոյն սրբոյ միացելոցն ընդ Աս-
տուծոյ և վկայութիւն սովորականացն, որ
սովորեալ են ընդ Աստուծոյ միաւորեալ:
Վասն շնորհաց Հոգւոյն սրբոյ, զոր ևս խրե-

զրեցեր զրել զեզ, ով ոք է, րաւական ճա-
նալ...

22. ԻԲ. 82բ. Վասն խաղաղացեալ վա-
նելութեան որ միաւորի ի տեսութիւնն Աս-
տուծոյ: Կամէլ զրել և ոչ ժամանեցի, զի
մնաց ի մէնջ որ փառաւորն էր...

23. ԻԶ. 85բ. Վասն այլ և այլ րանիցն
զոր խօսեցան սուրբ Հարքն. թէպէտ րա-
մանեալ են ըստ Ելիս, սակայն ամենեքան
ի Հոգւոյն սրբոյ են: Տնորէնութիւնն Աստու-
ծոյ և միաւորութիւն րանին նորա սուրբ և
պատուական Հարքն (Չ. խարքն) խօսե-
ցան...

24. ԻԿ. 84ա. Հարցումն Եղբարց թէ
զի՛նչ լինիցի Հոգին յետ փոխելոյն ի մար-
մնոյն. և զի այլ և այլ ասեն սուրբ Հարքն:
Որպէս և կամեցաւ շնորհն Յիսուսի Քրիս-
տոսի պարգևեալ ի ձեռն աղօթից քոց, եղ-
բարք. յուր և այժմ փոքր րանի մերոյ...

25. ԻԿ. 88բ. Վասն զերծանելոյ յաստի
կենացս: Ապա պարտ է զորոշումն յաս-
տեացս...

26. ԻԵ. 88բ. Վասն տեսեան սուրբ խոր-
հրդոյն մարմնոյ և արեան Յիսուսի Քրիս-
տոսի: Պմնայն խորհուրդ Հոգեւոր ուրա-
խութիւն են ճշմարտիցն...

27. ԻԶ. 90ա. Վասն թէ որչա՛յ րարի է
խաղաղացեալ կեանք ճշնաւորաց առ ի ճա-
նաչել որդի, զի նմայ արար զամենայն արա-
րածս. և սուրբ Հարքն մեր միածին անուա-
նեցին, զի ի նմա կազմեցան տիեզերք. Ոմանք
ասէին ի նոցանէ, թէ միտք է ամենայն րա-
նաւորաց և շըր...

28. ԻԷ. 92ա. Վասն տեսութեան և զոր-
ծակցութեան իւր: Ոմն յեղբարցն պատմէր,
թէ մինչ էի ի ցանկութիւն արքայութեան
Երկնից...

29. ԻԸ. 92բ. Վասն Երիտասարդաց եղ-
բարց:

== Վարք Հարանց, Բ., 631—633:

30. ԻԹ. 95ա. Զայս թուիթ գրեալ առ
ոմանս յեղբարցն: Ըստ լուսոյ աստուա-
ծային ասեմ, որ ի Հոգիւր քո քնակեալ է...

31. Լ. 103բ. Երկրորդ ճառ. սկիզբն
զիտանկանութեան: Որպէս ի պարզութիւն
նորոյ լուսաւորի պարունակն...

32. ԼԻ. 109բ. Երբորդ ճառ իմաստու-
թեան երեք են ~~սիրք~~ մտացն . . .
= Յովհ. Աստուածաբան, ԻԲ . . .

33. ԼԲ. 112բ. Նորին վասն չարահամ-
բաւ տիկնոջ որոմայնին: Հանգերձեալ եմ
վասն որոմայնի առեւ . . .
= Յովհ. Կրիմ. ժԴ . . .

34. ԼԴ. 120ա. Նորին վասն անապակա-
նութեան վաստակոյ ի յապականութեան
բրտունք սրբութեան եւ իմաստութեան:
Որբութիւն ~~ից~~ անմարմնոցն բնութեան
միաւորութիւն . . .

= Անդ. ժԵ . . .

35. ԼԳ. 141բ. Նորին վասն արծաթ-
սիրութեան. Բազումք որք զիմաստասիրա-
կանն վարդապետեցին . . .

= Անդ. ժԶ . . .

36. ԼԵ. 143ա. Նորին վասն Աստուծոյ ա-
ծութիւնն է հոգեւոյ ի յոգ ընկեցումն . . .
= Անդ. ժԷ . . .

37. ԼԶ. 145ա. Նորին վասն Անգագաւո-
թեան եւ մեռելութեան հոգոյ եւ մտաց նախ
քան զմեռանելի մարմնոյ: Անգագայութեան որ
ի մարմինն եւ հոգի . . .

= Անդ. ժԸ . . .

38. ԼԸ. 149ա. Նորին վասն ջնոյ եւ
արթնութեան եւ ի մոյրոյս սաղմոսերգու-
թեան. Քունն է լուսեան բնութեանն Հաս-
տատութիւն . . .

= Անդ. ժԹ . . .

39. ԼԹ. 150բ. Նորին վասն մարմնական
արթնութեան. եւ թէ որպէս է ի նմայ մտա-
նելի երկրաւոր թագաւորութեանց նիւթե-
ղէն սպասաւորք . . .

= Անդ. ժԺ . . .

40. ԼԺ. 154ա. Նորին վասն Մուլութեան
եւ անորէնութեան: Մուլութիւնն է տղայա-
կան սոգորութիւն . . .

41. Խ. 155բ. Նորին վասն յաղմակիրսյ
անապատութեան: Ամանք կարգ լանի . . .
= Հմտ. անդ. ԻԲ . . .

42. ԽԼ. 162բ. Նորին վասն Հելութեան
եւ պարզութեան եւ անշարութեան եւ շա-
րութեան: Խարիթաց արեղական ստա-
ն . . .

= Հմտ. անդ. ԽԳ . . .

43. ԽԲ. 166բ. Նորին վասն ախտից
կորստեան եւ լարձք խնորհաւորութեամբ ա-
նեւրեւոյթ զպայութեամբ: Որ սերոյն Աստու-
ծոյ ուղղապէս . . .

= Անդ. ԻԵ . . .

44. ԽԳ. 179ա. Նորին յաղագս ջննու-
թեան խորհրդոյ եւ ախտից եւ անաքինու-
թեան: Քննութեան պարսպեալ եւ ի յոյն
ղեղերեալ . . . Վ. անապոս եւ վառ հաւա-
տոյն ջաճիւք ընդ փեսային ի յառաջատին
մտին յուսոյ ի զրդանս անախտն ծոցոյ . . .

= Անդ. ԻԶ . . .

45. ԽԴ. 184բ. Երանելոյն Անտոնի ա-
նապատականի խրատ տա միանձնեւ: Եւ
յաւուր միում էին առ նա ոմանք եւ աղաչէին
յսել ի նմանէ լան . . .

= Հմտ. Վարք Հարանց, Բ. 29 . . .

46. ԽԵ. 209բ. Ապրողնեայ: Չայս միւս
եւս այլ գարմանայիս եւս տեսաք եւ սքան-
չացաք . . .

= Անդ. Ա. 241 . . .

47. ԽԶ. 213ա. Արատ սուրբ Հարցն ող-
լաճք: Տուր զսիրով Աստուծոյ եւ յարժամ
լանու խորհուրդ ք . . .

48. ԽԷ. 231ա. Բանք սուրբ Հարցն վասն
որոշողութեան խորհրդոյ եւ ոյք կամին
տարեկ յաշխարհէս: Արատ Աստուած զմարդն
եւ եզ գնայ ի զրախտին փափկութեան . . .

= Վարք Հարանց, Բ. 571-573 . . .

49. ԽԸ. 235ա. Արատք սրբոց Հարցն:
Եկն Երբեմն ձերունի մէծ տեսանելի զնա-
կեալսն ի խուզան . . .

50. ԽԹ. Խոսք Յովհաննու Մանգակուն-
ւոյ, խրատ եւ զգոյթիւն ճշմտւոր կրօնա-
ւորաց եւ յանդիմանութիւն ծուլից եւ ար-
համարչոյց զպատուիրանս Աստուծոյ, Առն
մոնղոնի ուսելոյ եւ իմաստնոյ, որ ունի
զգիտութիւն որոշողութեան . . .

= Հրա. Շողակաթ, Վաղարշապատ
1913, լժ 127-130 . . .

51. Ծ. 244բ. Ոսաք Եպիփրեայ միայնա-
կեցի: Առաց ձերն. Որպէս տալիս աշուստ ի
ի վերայ իշամարաց . . .

= Վ. Հ. Բ. 591-592 . . .

52. (ԾԽ.) 249բ. Վարք եւ ճշմութիւն
սուրբ Հարցն: Փութազարութ, միայնա-
կեացք, մի ինչ յանգանի . . .

== Վ. Հ. Բ. 607—609:

53. ՄԲ. 252ա. Հարցմունք սուրբ Հարցն յաղապս խորհրդոց: Հարցուն. Ձխարդ պարտի կալ միայնակեցին ի խցի իւրում: Պատասխանի. ի քաց կայ ի մարդկան ծանօթութենէ...

54. (ՄԳ.) 259ա. Վարք եւ ճգնութիւն սուրբ Հարցն: Հարցաւ ձեր, թէ որպիսի պարտ է լինել Միայնակեցին:

== Հմտ. Վարք Հարանց, Բ. 583:

55. (ՄԴ.) 261բ. Հարցմունք եւ խրատք ոգէշաչք սուրբ Հարցն, Ասաց ձեր. Գանգի եթէ ոչ տեսանէ ոք...

56. (ՄԵ.) 263ա. Հարցուն առ ձերս եւ պատասխանի: Ասաց արայ Թէոդորոս ի Սկիթ. Գայ խորհուրդ եւ այժմէլ զիս...

== Հմտ. Վարք Հարանց, Բ. 200:

57. (ՄԶ.) 264բ. Արատ Հաւատոյ Միանձանց (այլուր Մոնոպոնաց) Յոհաննու Հայոց կաթողիկոսի: Արդ եւ վանականք որ զիտեն զխորհուրդս մտաց իւրեանց. եւ զիտութեամբ որոշողութեամբ եւ Հանապաղ Հարթիկ վաստակօք յաղթեն նոցա. աստ փառաւորք եւ անդ պատկին... Վճ. Եւ զուկաց մնա՛ ի սէրն Քրիստոսի, զի այն է րարի, Նաճոյ եւ կատարեալն առաքի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւտեսնս:

== Թ. 50ի այլ խմբագրութիւն:

58. ՄԷ. 270ա. Երանելոյն սրբոյն Դրիգորի Լուսաւորչի խրատ ճշնաւորաց եւ ցոյց Հանդիսից առաքինութեան. Յաճախապատուեմ գրոց. Ամենայն ոք, որ ճրաժարեցան յաշխարհէս եւ ընծայեցին Աստուծոյ զանմիւս...

== Եաճախապատու, Վենետ. 1838, էջ 206—219:

59. (ՄԸ.) 276բ. Ի Թղթոյն Մովսէսի միայնակեցի առ Ամոն քան խրատու: Երկիւղ Աստուծոյ մերժէ զշարախօսութիւն...

== Վարք Հարանց, Բ. 532:

60. (ՄԹ.) 277բ. Թուղթ սուրբ Հօրն Ամոնի առ Միայնակեացս: Հոգին սուրբ ուր եւ կամք հանգչի...

== Անդ, Բ. 597:

61. Կ. 280բ. Ամենայ այլ թուղթ: Սիրելիք, տեսանեմ այժմ...

== Անդ, Բ. 599:

62. (ԿԱ.) 285ա. Նորին այլ թուղթ: Սիրելիք իմ Տէր, գիտէք եւ զուս...

== Անդ, Բ. 602:

63. (ԿԲ.) 287ա. Խօսք վասն երկիւղի Տեառն: Հայեաց ի քիչ իրրեւ զճշմարիտ...

== Անդ, Բ. 527:

64. (ԿԳ.) 292բ. Բան խրատու: Հոգեւոր Հօրն Պրկզի: Եայնժամ քան զիճոյ զիր ընդ մարմնոյ քո...

65. (ԿԴ.) 293ա. Նորին այլ քան: Մարտ եւ մեծ մրցումն ճշնաւորին...

66. (ԿԵ.) 294ա. Նորին քան զօրութեան առ Արեղայ: Երանելի էք, պատուական զուս, աստ եւ յերկինս...

67. (ԿԶ.) 294ա. Նորին այլ քան: Դիտաւորութիւն Հաբեղայի...

68. (ԿԷ.) 294բ. Արատք ոգէշաչք: Ասաց ձեր ոմն մեծ, եթէ պարտ է մարդոյն...

69. ԿԸ. 302ա. Յաղագս պատուիրանաւ պահութեան միաշարաթուն: Սիրելիք մեր, պարտ է զգուշանալ վասն խորհրդոյ միաշարաթին...

== Եովհ. Աստուածարանի, Ակնեան, Միմէոն Պրնմահանեցի, էջ 158:

70. (ԿԹ.) 324բ. Թուղթ մեծի Հօրն Մակարայ: Հայրն Մակար զրէ ամենայն սիրելի որդւոց իւրոց...

== Վարք Հարանց, Բ. 562—590:

71. (Հ.) Եառաջադիմութիւն Հաբեղայի: Որպէս ամենայն մարդ զի տնկեցէ այգի...

== Անդ, Բ. 628/30:

72. (ՀԱ.) 329բ. Յաղագս բարեբաւտիկ իմաստութեան եւ ոգէշաչք րարի կենցաղաւորութեան խրատք առ կրնաւորս եւ միանգամայն առ ամենայն Հաւատացեալս Քրիստոսի: Պայժառ եւ արփափայլ արեղակնային ճառաղայթ ի ծագին իւրում...

73. Թ. 335բ. Եղիշի վարդապետի ասացեալ վասն Հաղորդութեան: Զոր աներեւոյթն ասեն, ոչ հաւաք մի է Տէր, մի հաւատք...

== Հմտ. Հանդ. Ամս. 1951, էջ 32:

74. Թ. 337ա. Բարիք որ քուտ ապաշտանաց յեղման ի քանէն Աստուծոյ Հօր րեւուեմ բարեաց առաքալոս այլայլ ի քնութեան յայսմիկ ունին զօրութիւն: Առաքին զգծումն

անապատ: անփոփոխ բառ իմացականին
բերման...

75. Թղ. 339ա. Բռնանուն խրատը կանոնական Եղծ աշագին և սոսկալի և աշնգ է որն դատաստանին...

76. Թղ. 344ա. Նորին Բռնանուն վասն շաներման դատաստանին: Պարտապան եմք, ով սիրելիք, գովեմանք բուն բառնայ...

== Վիեննա, Թ. 364, 180ա (Յուլյան, 816) յանուն Ուկերբանին:

77. Թղ. 355բ. Նորին ի նոյն գրոց յորդորակ և աբղ զայս գիտել իւրաքանչիւր ոք ի մէջ յիւր ինքեան ի շեմարանս սրտին մանայ...

78. Թղ. 361բ. Յաղագս պոնեկական խորհրդոց և փոփոխումն պատերազմի և փորձութեանց և չար և առելի ախտից: Փառաւոր ճառագայթ որ յայտնեցար...

== Յովհ. Աստուածարան, Դ...

79. Թղ. 364բ. Ի շարանց վարուցն բանք պիտանի: Որ էրն ի սկզբանէ Աստուածն բան, վասն բարոյն դոյաջոց զէս յոչէից... (մանր պատմութեանը)...

== Վիեննա, Թ. 66, 1ա (Յուլյան, 295) և Վարք շարանց, Կ. Պոյն 1720, էջ 3—8 (տարբեր խմբագրութեամբ)...

80. Թղ. 410ա. Ի վարուց ճշնաւորաց բունք պիտանի: Երբեմն չայրն Աստուած աղօթել ի խրթի իւրում...

== Վ. Ն. Բ. 452—485:

81. Թղ. 425բ. Անանիայի չոգիանորոյ վարդապետի խրատ զոր արարեալ է յաղագս Արտաւազ: Ով աստուածասէր սիրելի եղբայր, խնդրող սիրոյն Աստուծոյ, գրանն զոր աղաչեցր զիս սրջանել ինչ յաղագս զղջման և արտաւազ, և ես սակաւութի պատճառս տամ չում աստուածսիրութեանը...

== Հրտ. Գր. Վ. Աւրգեան, Պատկեր 9 (1898/9), էջ 175—179, 197—201, 217—221, 241—245, 426—428:

82. Թղ. 439ա. Այլ և զայս չարցեր, եթէ որչափ ամսուց են որ մարդն կատարեալ խոնարհութիւն ստանայ. և աղաչեցեր իւր յաղ գրեալ ի դիւր: Արդ որպէս ասէ առաքեալ. Ամենայն խոնարհութեամբ դիմեման յաւ չամարի...

== Վիեննա, 364, 138բ:

83. 211. 443ա. Անանիայի վարդապետի խրատ վասն շամբարութեան և խողաղութեան: Արդ յորժամ մարդն շնորհս առնու յԱստուծոյ իմաստութեան և երկնիդ...

== Վիեննա, 364, 144բ (Յուլյան, 816)...

84. (2բ.) 446բ. Խրատը չոգեւորս սուրբ շարքն ասացեալ. Ջրութիւն պատուեա իրբն զգանձ պատուական...

85. 24. 452—458ա. Շարքումն սուրբ վարդապետին մականունն Սարկուազ, եթէ արժան ինչ թողոյ ի ժամանակի ինչ զեղբարս կենակցիս և երթալ յանապատ... Պատասխանի. Ինչ ունէք ճշմարտութեամբ զսովորութիւն ուղղադրութեան շարքն մեծոց...

Վ. Զպարտս ինդրոյն չատուցս սակաւ սեղոյայայիք, իկպէս և անազան... և դու, երջանիկ, առ ընկալ զճայեցիդ յարձարումն ընտրելոյդ ի թեզ առաքելութեան և ընդարդս չամեստութեան, արտաքոյ գմիկ թողոյ մեղադրութեան, ողջ ինք ի բարին:

86. Թղ. 458ա—461բ. Սրբոյն Թաթլոյ Բան խրատս, յորժամ առաջնորդ կարդեալ իւրոյ ուխտին զԹովմաս: Որդեակ եմ Թովմաս, կոչեալ զթեզ չոգին սուրբ... Վ. Բնութիւն արա թեզ և զերկնից Աստուծոյ զորձակից. և գամենայն առաքելութիւն զիրաւ կարեմ: Եւ երթեալ վարդապետ զանապատն ամենայն բարձեւութեամբ, բնականցունելով ի նմա ըստգմութիւն եղբարց: Եւ կաշեալ չնքնակակեւոն վարուք փոխեցաւ առ Բրիտտոս: Որում փառք յաւիտեանս ամեն:

== Սովեթք չպկականք, ՍԼ. 52—59:

87. Թղ. 461բ. Խրատ չորն Թաթլոյ: Բրիտտոս ասաց. Ես եմ ճանապարհ և ճրւմարտութիւն և կենաց... Վ. և լրանի անձն որ ոչ ունի զպնդութիւն ընտելեան:

== Վիեննա, Թ. 257, 13ա (Յուլյան, 657)...

88. 22. 462—481ա. Գիր երանելոյն Փոլիքսիանոսի նպիսկոպոսի, զոր զբեաց վասն սկիզբն ստնելոյ յանելոյ յաշարճնս յայսմիկ. և զբեաց այսպէս. Վասն զի տեսի զՉոգի բո, որդի անդրանիկ չոգոյ իմոյ... Վ. Զգտի և զգիշեր խաչէ գանձն իւր աշխատութեամբ:

— Կար, Հարանդ, Բ. 534—562:

ՅԻՇԱՆՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ 1

Պատգ... Երբ արժանաւորեաց զանաբանու-
թիւնս մեր Հասանի յայտարարին առտու-
մախոս ֆերո Հարաք Վարդի տկար և
ուարտամ ձեռամբ աներձնաւ եւ փնտի
զրի՜ մեղապարտ յոկանուն Կարապետի
գործ Ուկի թուր, ի Թիֆուս մայրաքաղաքի,
ի յուսացումն եւ ի վայելյալ գերապանէ Զնշոյի
և անիթրճական Հանդի՜ Վարդան մտնողոն
Արապիկերցոյ, յիշատակ իւրն եւ թաքի ձեռ-
ցաջ իւր՝ Շորն Պետրոսին և, մօրն Խամ-
մի՛խիբին, Էղբորն Արապիկին և, բրնքին
Արքունուն և Տիրուն և Սերուն և Սերուն և
ամենայն արեան մերձաւորաց նորին... Արզ-
ուղայիմ... զյատացող սորին զՎարդան մտ-
նողին... գիտեալքն...

2. Թղ. Չհա. Տէր Բիսուս Բրիտանոս
ուղորմեայ ստացողի գրուցս մղտեսի Վարդա-
նին եւ ծնողաց իւրոց եւ ինձ մեղապարտ
գրչի, եւ որ ամեն աստ. ամեն.

3. Թղ. Չառ. Նոյնր. կ'աւարտի. գեւ
դժոյի սորայ կարապետին...

4. Թղ. 35ա. Զրստացող սորա մղտնցի
Վարդան մոնղոլն յիշեսի՞ր յաղաւթս, ո՞վ
յնթերցողք...:

5. Թղ. 37ա. Տէր Քրիստոս Աստուած,
տուր զօրութիւն եւ արիւթիւն եւ բարձ
րձանձրութիւն ի զժողէս սորին Կարապե-

տին: 11,1 է. ստացողի սորին ճղտեցի Վարդանին . . . 2

6. Թղ. 183ա. Եւ կրօնաւորս յանապա-
տին Յուդիճան անկեալ, ապրին լր պատուով
յեռնային եւ դաշտային միջեւ Հանանայ Պա-
ղեստին, որ է քաղաք Տէր Տէր Փրօքին.
վարանեալ եւ տառանեալ եւ ոչ զտեղս Հան-
գիտութիւն. անտի նաւեալ ի Կիպրոսին, որ
է յերկիր Եփիփալոսին, Թին Հազարս ի Հա-
րութիւն քաան եւ չորս յարարարդին (1675)

Դ. Բզ. 181բ. Անտրժան և անպիտան,
չոք նվաստ և յտնեակ ծառայել Յուդերե-
նացի շատ բարեի և ղզմուն սիրոյ իմ չամ-
նահայ եւ չամամայ չարադատ սերտունի
Կարապետ եղբորս. չարքանեղ զքեզ ի բա-
րեի (Այլ թողորդից զրով) Պատանս գիտից
այս և, որ և Մարտիրոսի որդի ոսկերիչ մա-
նեսի Եղեանե ի թվին Ռեմիլ (1752) ապրիլի
շատ, առի ոսկերիչ մանտեի Պետրոսն
ինեզւարից գտաւուղ փռի, որպէս կեն ճան-
նիլ որոք փառաւոր: Որ իմ (չարադատ):

Ռ. ԹԳ. 482բ. Եւ Տեղաւորը ԹԻՖլիզցի
Յակոբը գիրեցի այս բանըս. բաւ:

9. Թղ. 1ա- Գու թիթապր թէրճիւմայա
պաշտարմ:

Մագաղաթեայ պաշտօնակ թուն Մեհ-
րոպեան հրկաթագործ, կր պարունակեն՝
1 Յոգ՝ Ժ 21—40: 2 Մատթ Իէ
12—26:

7.

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ
«ՀԱՅԵԼԻ ՎԱՐՈՒՑ»

Հիմ' Թիւ 17: ԺԸ. դա՞ր:

Թովթթ՝ 194: — Մեծոթիտէն՝ 21,4 X 15 եմ
Գրոթթիտէն՝ փաթիւ — Նիթթ՝ քաղք —
ԿէլՄ՝ կաշեգործութեան — ՄՄԿԱՊԹԵՆ ՊԵՆ
ԿԵՆԿԵՆ՝ շարժի — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՐ՝ լաւ: — ԳԱՏԱՐԿ
ԻՊ՝ 1. 191ա (կէտԵ) — 194թ: — ԳԻՐ՝ ճառարագիր
— ԿՈՐԱՆԻ՝ ԿՈՐ՝ չկան: — ԿՈՐԱՎԱՐԻՐ՝ կաքմիթ —
ԿԱՄԱՅԱԿ՝ ԵՍ: — ՏԵԴԻՐ՝ ԿԱՐԳԻ՝ ամանօր

Մատենան է Հարանց Վարդ Հատինաց-
ոց, զոր թարգմանած է Ստեփանոս Լե-
ւազի 1640ին «Հայկի վարուց» խորագրի

տակ: Զեռագիրս խորագիր շունի. ուրիշ
գրչէ 4 թղ. Ձաւարանց վարքս:

Բզ. շա.—190թ. Կր սկսի «Զբոսայել ի փրկական եւ ետարանին», թէ ուր գտած է ձեր եւ, անգ ձե սխտոյ ձեր եղիցին: Որ իսկապէս այսպէս է: Քանի ուն մարդ յոթ ազգաւ... — Բ. զուտի եւ Վասն աղօթից, սկզբանաբար թեմաւ: Ստանալի ի կերպորաւ զեղեցիկ երեստանադի...: Վերջին գլուխն է Օրինակս մէջ. զի՜ն Բաղդադ սի

բոյ ընկերին: Մէծ նշան սիրոյ առ ընկերն: Եւ ուր կան միայն Ա. եւ Բ. օրինակները: Ճաշածները ինկած:

Յիշատակագրութիւնք գրչէն կը պակ-

սին: Կայ միայն թղ. 1ա. Ետտի Ոճաննեւան:

== Հրատարակուած՝ Գիրք Հայեւի վարաց, որ ասի Հարանց Վարք, Կ. Պոլսի 1702:

8.

ՀԱՆՈՒՄԱՆՈՅ ՀՈԳԵՇԱԼ ԳՐՈՒԱԾՈՅ

Հիմ' Թ. 40: ԺԻ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 290: — ՄԵՏՈՒԹԻՒՆ՝ 17.4 X 13.1 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ մասիւն: — ՆԻՒԹ՝ բամբակեայ լուրք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՎԱԾԱՆ ԳԱՆՈՒՄ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ վնասուած եւ ցեցակեր: — ԳԻՒ՝ քոյորգիր: — ԵՌՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ՝ չկան: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ շատ պարզ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝ չկան: — ԵՌՐԱՆ-ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԻ. դար: — ՏԻՂԻ եւ ԳՐԻԶ՝ անծանօթ:

Մատենա է Հատաճոյ հոգեյաի գրուածոց, որ կան:

1. Թղ. 1ա. իրատական գրուածք մը, շատ ցեցակեր եւ մաշուած: Հաւանօրէն նաեւ սկիզբէն թղթեր ինկած:

Այժմ կը կարդացուին
 թերթի գիրքի թիւն յա
 խ յ եւ առեալ ա
 զր յ մ արդար է
 ցղարու ուն
 զերկ

2. Թղ. 1բ. (Կարմրագիր).

կետական.
 ն աւուրս մասն
 տաքիւնութեանն
 Սայեա
 ն Աստուծոյ Աստուծոյ...

3. Թղ. 2բ. Երանելոյն Գրիգորի (ասացել)ալ խրատ միանձանց (Աղա) չեմ գծել, կըր(ար)ք լինել հաւանօրէի համոյունք: Սկիզբէն առ միմեանս եւ (առ) ամենայն կըրարս... Վջ. այլ ունին գիր խրատոց հարց որ ուսուցանեն քիչ պատուիրանս Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւտեանս. ամ(էն):

== Նոյնն ունին նաեւ էջմ. 641, 655. եւ այլն:

4. Թղ. 3բ—4ա. Տեառն Յովհաննու (Ոսկե)րեանի ի Կողոսացոց թիթոյն յորդորակ: Այսու հետեւ գոհացողք լիցուց զինչ է ի վերայ պայտ, քանզի այն է դոհութիւն... Վջ. մարտիրոս եւ վկայ կատարեալ անի եւ պատկեալ փառաւորի ի Քրիստոսէ:

== Հոր. Յովհ. Ոսկերեանի Մեկն. Թղթոց Պատգոյն, Ա., էջ 616—617:

5. Թղ. 4բ. Սրբոյն Նկոյսի պատուէր առ Մա(նկ)ունս: Պարտ է մանկանց ճգնել եւ երթել զմարմինս ի հնազանդութիւն պատուիրանաց... Վջ. եւ այսպէս պատարագ լինել Աստուծոյ:

== Վարք Հարանց, Բ. 676—678:

6. Թղ. 6բ. Հարցումն. Ընդէր լինի կրանաւորն այնժոյժ: Պատասխանի. ի չազնելոյն Աստուծոյ...

7. Թղ. 7ա. (Անխորադիր) Քրիստոս ասաց. Ես եմ ճանապարհ եւ ճշարտութիւն...

== Հմմտ. Թ. 6, հատուած 87 (յանուն Թաթրոյ):

8. Թղ. 8բ. Հարցումն Արժանայ եւ Պատասխանի եղեկայ Կողոսացոյ: Հարց. Վարդապետ: Արժան ասէ. Զի՛նչ է կրանաւորութիւն: Եզնակ ասէ. խաչակցութիւն ընդ Քրիստոսի...

9. Թղ. 10բ—14բ. Մաթոսի ասացեալ ի Դաւութն Քրիստոսի (տառանորդ):

Արդ զահաղին աւրն չիւեցի, այլ չէն եւ ի պատմել լինի. յորում արեղակն խաւարի, եւ յուսին ի խաւար տնդր զարձգի.

լոյս յատեղացն պակասի,
տարերք երկրի քակեալ լինի...

Վ. ք. աւրհնայ եղբայր, յիշեալ զգրդս:

10. Թ. 14ր. Ս. Խրատք Ս. Լարց: Ասաց
ունն ի Լարանց, եթէ երկու եղբայրք զբացիք
էին յանապատի. մինն աւտար էւ մինն
րնիկ...:

11. 21ր. ի Վարուց Լարցն խրատք: Պա-
հեա զսիրտ քո եւ զայս քո, որ ոչ տեսցեն
զբացում |||: Վ. ք. Երանի որ ուրանայ պա-
տմանակեայս եւ բնիդունի գյուտեանական
ուրախութիւնս ի Քրիստոս...:

12. Բ. 29ա—30ա. ի Թիթոյն Մովսէսի
միայնակցի առ Ամոն րան խրատոյ: Երկեզն
Աստուծոյ մեծիկ զամենայն շարախաւսու-
թիւն... Վ. ք. Եւ որ փութայ ստանալ զա-
ռաքինութիւնս զայս կարէ (կա)տարել շնոր-
հաւն Քրիստոսի...: (Նոյնը նաեւ Թ. ք.
87ա):

== Զատ. Վարք Լարանց, Բ. 532:

13. Գ. 30ա—34ր. Խոստովանութիւն
հաւատացելոյ ուղղափառաց (2. ուղա եւ
ստաց): Քրիստոս Որդի Աստուծոյ արարիչ
եւ Տէր, զատուար կենդանաց եւ մեռելոց,
որ տարածեցեր զսուրբ եւ զանարատ քա-
ղաքս քո... Վ. ք. Երկրպագութիւն եւ խոս-
տովանութիւն առաքողին Լար եւ առաքեալ
Միսննիկ եւ Լորդիկ սրբոյ...:

14. Թ. ք. 35ա. Սրբոյն Թէոփիլի ասա-
ցեալ յաղագս Զղման եւ Արտաստաց: Արդ
յարտ է անդադար ամենայն մարդոյ զայս
յմտաւ ածել եւ ասել ընդ միտս... Վ. ք.
Աղաթից քոց Աստուած ոչ լսէ, յորժամ
քաղցելոյն եւ ծարաւելոյն եւ կարատելոյն
ոչ լսես:

== Վրեհնա, 524, 104ր (Յուցակ, 995):

15. Թ. ք. 36ր—37ա. Զ. Խրատք (ո)գէշ
աշ. Եղիշէի վարդապետի: Ի մեռն կերա-
կոց մտանեն այս մեղք ի րեութիւն մարդոյ:
Եւ որ զայս զուռն փակէ, բացում քնաս ար-
կելու ի նմանէ... Վ. ք. Եթէ կամիս մար-
մնովդ որպէս զանմարմին արհնէլ զԱս-
տուած, մի ստանար ինչ ի կեանս քո:

== Հատուածս ունինք եւ այլ մեռադիր-
ներու մէջ. Հմտ. Ակինեան, Եղիշէ, Գ.
էջ 440—441:

16. Թ. ք. 37ա. Է. Անանիայի վարդա-
պետի ասացեալ վանն Համբարութեան Արդ
յորժամ մարդ շնորհս առնու յԱստուծոյ
խմաստութեան եւ երկելի... Վ. ք. Արդ զայս
խմացեալ զու՝ զամենայն սրտմտութիւն եւ
Լրթ (2. ետ) զհետ նորա...:

== Տեա Թ. 6, հտմ. 183:

17. Թ. ք. 32ա. Ը. (Անանիայի) Վանն
խոնարհութեան: Արդ որպէս ասէ Առաքեալ՝
Ամենայն խոնարհութեամբ զմիմեանս յա-
համարել քան զանձինս... Վ. ք. եւ յեռին
Համարել զանձն վանն Քրիստոսի...:

== Հմտ. Վրեհնա, 364, Թ. ք. 138ր:

18. Թ. ք. 46ա. Թ. Նորին րանք Աղա-
թից: ԶԿարգեալ աղաթն Հասարակաց...
Վ. ք. Ողջ լըր միտս ի կամս Աստուծոյ քո:

19. Թ. ք. 46ր. Թ. Այլ եւ զայս հարցեր.
Եթէ զիա՞րդ կարէ մարդ արհամարել զեր-
կաւորս որ անցանէ. եւ Աստուծոյ միտն
ցանկալ եւ արքայութեան նորա: Արդ եթէ
կամիս յաղթել աշխարհ(ի)... Վ. ք. եւ յԱս-
տուծոյ խնդրեալ աղեղանութիւն եւ շնոր-
հին Աստուծոյ յաղթեալ աշխարհի...:

20. Թ. ք. 51ա. ԺԼ. Նորին յաղագս խոր-
հրդոց զզուլութեան: Արդ նախ յառաջ
քան զամենայն ինչ խորհրդոց մաքրութեան
քան տար... Վ. ք. եւ ես սակաւութ քո իմաս-
տութեանդ պատճառս ետու:

21. Թ. ք. 54ա. ԺԲ. Երանելոյն Գրիգորի
խրատք ճշնաւորաց եւ ցոյցք հանդիսից
առաքինութեան: Ամենայն որ ոք հրաժարե-
ցաւ յաշխարհէս եւ րնձայեցին զանձինս ի
հնազանդութիւն ճշմարտութեան սուրբ
հարցն աւանդից... Վ. ք. որքան է փառք եւ
մեծութիւն եւ շնորհք որ տաճար (լի)նի ա-
մենասուրբ Երրորդութեանն, զի րնակեցի
(ի) նոսա:

== Յաճախ ի մեռադիր. Հմտ. Վրեհ-
նիկ, 255, 55ա. Յուցակ, 922:

22. Թ. ք. 55ա—57ր. (ի Լարանց Վա-
րուց): Զերարք ոմանք զնացեալ առ հայ(րն)
Փեղիքս եւ ընդ նոսա յաշխարհակալաց...
Վ. ք. զայս ասացեալ աւանդեաց զհոգին ի
Քրիստոս... (Մանր պատմութեանը):

== Հմտ. Վարք Լարանց, Ա. 536 եւ
Բ. 116:

23. ա. Թղ. 74ա. Սրապիտինի ս(րբոյ)յ եպիսկոպոսի Թմուշացոյ յաղագոյ Համեստութեան սկեանակաց եւ յաղագոյ կամեցողացն ընտելել ի Հատասարակեցնալս եւ յաղագոյ (միայնակ)եցոյն: Այ կամիմ զմեզ անգիտանալ, եղբարք, զի ի սկզբանն յորժամ արար Աստուած զմարդն...

բ. Թղ. 75ա. Յաղագոյ Համեստութեան սկեանակաց: Եւսի քան զամենայն յամենայնում իրի պիտանամք գնուստտախոհուքիւն...

գ. Թղ. 80ա. Յաղագոյ կամեցողացն ընտելել ընդ միմեանս: Ի իկ մտանիցես ընտելել ընդ եղբարս, պահեալ գեղց ինքն...

== ա—գ. Վարք Հարանց, Բ. 507—511:

24. Թղ. 81ա. Ի թղթոյն Մովսէսի միայնակեցի որ առ Հանդիսակիցն ուր Ամունն բան խրատու: Երկեղն Աստուծոյ մերժէ զամենայն յարա(խօս)ութիւնս...

Տես նաեւ Թղ. 29ա:

== Վարք Հարանց, Բ. 532:

25. Թղ. 88բ. Բանք Բոհաննու միայնակեցի Թերայեցոյ, աշակերտի Ամոնայ: Ասէին վասն Փոքր Բովհաննու աշակերտի Ամոնայ, եթէ տասն եւ երկու ամս արար սպասաւորելով ձերոյն...

== Վարք Հարանց, Բ. 26:

26. Թղ. 89ա. Վարք Պաղտոսի անտպատականի: Առ րազումս րազում անգամ ինդիր լինէր... Վջ Արդ եւ աղաչեմ... զերտախմոս մեղաւորս յիշել... Կատարեցաւ սուրբն Պաղտոս ի Բրիտտոս Յիսուս...

Չեւոազրին մէջ թղթերու ետեւառաջութիւն կայ. չարունակութիւնն թղ. 153ա:

== Վարք Հարանց, Բ. 1—16:

27. Թղ. 98բ. Թուխթ (Ի)ռնէսիտի աշակերտի Պոլոսի առ Տիմոթէոս աշակերտ եւ Եպիսկոպոս Աբիաջացոյն յաղագոյ Մահուն Պաղտոսի եւ Պետրոսի, զրեւոյ ողբերգական ծայրի: Այ աշակերտ աստուածային եւ որդի Հոգեւոր, սիրտ եւ խորհուրդ... Վջ. ընդ որում եւ զպսակն ընկալցուք...

== Անկանոն գիրք ատաբեկականք Վեներա 1904. էջ 110—122:

28. Թղ. 105բ—115բ. Վարք եւ քաղաքաւ(մա)րութիւն Ս. Իրոնէսիտի Աթենացոյ եպիսկոպոսի Աբրապաղացոյ Պատմեաց

վասն տնձին խրոյ երանելին Դիոնէսիոս եւ ասաց. եղբարք իմաստութեան սիրողք, Դիոնէսիոս որդի Սոկրատոս զխաւոր եւ փառաւոր Աթենացոյ... Վջ. եւ ապա նեղեալ նորա եւ ամաչեցեալ ասէ յինչն այնպէս երթայր զնայր ատուր ատուր:

== Ակինեան, Նիւթեր Հայ վկայարանութեան ուսումնասիրութեան համար, Վիեննա 1914, էջ 35—41:

29. ա. Թղ. 115բ. (Փրիզորի Նարեկացոյ Աղօթք). Որդի Աստուծոյ կենդանոյ աւրհնեալ յամենայն...

բ. Թղ. 116բ. (Նորին). Մաղթանք զատուրս արհարաց զիշերայնոյ: Ընկալ քաղցրութեամբ...

30. Թղ. 117բ. Յաղագոյ ձգնաւորաց: Որ ոք կամեացի Բրիտտոսի Աստուծոյ Հաճոյ լինել, յառաջ քան զամենայն պիտաբհոութիւն եւ զհամբերութիւն եւ զերկայնամտութիւն պարտի ստանալ...

== Վարք Հարանց, Բ. 610:

31. Թղ. 118բ. Յատմութիւն Արեւիկայի: Որպէս մտաղ զի տնկէ այգի եւ յանցանել զմեծան(յ) ձմեռան եւ յահաղին Հողմոցն... Վջ. րոտ ճանապարհացն զոր զնացին ի վերայ երկրի: Որում փառք...

== Անդ, Բ. էջ 628—630:

32. Թղ. 128բ. Պատմութիւն Հաւր Մահարա(յ) Եղբայրացոյ: Սկիզբն արասցուք պատմել զերկայնոյն Մակարի: Եւ Կեղիտն ընտելցի... Վջ. այլ ոչ եւս մերձեցաւ առ իս ցանկութիւնն վանեաց (°):

== Անդ, Ա. 89—97:

33. Թղ. 141ա, 213ա—225. Վասն Պաքմիտի: Տարեկիսու ուն (2. ունն) ի կողմանն Հեղկաց, ուր եւ Պաքմիտ: Թղ. 213ա—226բ. Վջ. ի զունեոյ Հրէշտակաց խառնեալ վերացեալ յերկինս:

== Անդ, Բ. 476:

34. Թղ. 144բ. Երանելոյն Մահարայ բան գիտնաւոր: Որոց լսեն քրանն Աստուծոյ եւ տունն րարի պտուղ...

== Անդ, Բ. 570:

35. Թղ. 146ա. Առ արրաս Մակար Հա(ր)ցումք եղբարց: Հարց. թէ որպէս պարտի իւրաքանչիւր ոք ի մէջն ժողովելի գիրք միտս...

== Անդ, Բ. 574 և չար :

36. Թդ. 148ա. Առ հայրն Մակար Հարցուածք վասն Որոշույութեան խորհրդոց: Արար Աստուած զմարդն և և ի զնա ի դրախտին...

== Անդ, Բ. 571:

Բ. Թդ. 152բ. Յաղագս Առաքինութեան: Որ ոք պահէ զսա, կարել ապրել ի դէննէն:

գ. Թդ. 162ա. Հարցուածք, Բէ որպէս պարտ է զատել ումէք ի տան: Պատասխանի. Զի մի բնա, իսկ ամենեւին ունիցի ոք յինքեան յեղուութիւն ինչ մարդոյ... (Ա-Թ Հարցմունք և պատասխանք)... Վջ. Եթէ Էղեայ եմ ի Սկիւթ, չողայր տեսանել անդ զմեծ ոմն ի սուրբ Հարանցն, որոց բազում իսկ ժամանակս լցեալ էր անդ:

== Անդ, Բ., էջ 575—578:

37. 164բ—171բ. Սկիզբը պակաս. մեղայական գրուածք մը, յայտնի չէ թէ զրէշ"ճճ է, թէ ինքնակազ գրութիւն մ'իկան է: Այժմ կը սկսի: «Ողբոյ կամ բոս մարմնոյ. կամ սղայարանաց»...

ՓՅԻ. Թդ. 171բ—174բ. Աղաւթը սրբոյն ի փրեմի: Բժշկեայ գիւ, Տէր, և բժշկեցայց, որ միայն իմաստուն և գթած բժիշկը եւ... Վջ. որ բացեր զերեան համբէն, բաց զբերան իմ ի փառս և ի գովութիւն թեզ յաւիտեանս. ամէն:

39. Թդ. 175ա—181ա. Մատեան (2. մանեան) պաղատանաց սուրբ վարդապետին Մեղրկայ գկնի Էլից իւրոց յաշխարհէ: Կամաք և ողորմութեամբ ամենասուրբ Երրորդութեանն... այս իմ գիր ողբունի և պաղատանաց է, մեղապարտ և տրուպ ծառայի Աստուծոյ Գկորդեան, զոր զրեցաք առ Համաբէն սուրբ Եղայրութիւնդ... Վջ. ուր պատարագի կենարար անապական և անմահական և աստուածացուցիչ մարմին և արեւն միաձնի Որդոյն Աստուծոյ... ամէն:

== Հրո. Հանդ. Ամս. 1950. էջ 142/146:

40. Թդ. 181ա. Սբանչելիք Յոհաննու Ոսկերերանի: Այլ ոմն էր յԱստուծոյ քաղաքի, մեծատուն յոյժ... Կը խոստի երկու սփան յիլիքի մասին:

41. Թդ. 184ա. Յաղագս Որովայնի. առաջ հայրն Պիմէն [առաջ հայրն Պիմէն].

Առաքին(ն) պատերազմ կրանաւորին որովայնն իւր է... Վջ. և վախճանեցաւ բարի վարուք. սա Էղեւ արիւնակ բարի ամենայն միայնակեցաց միչեւ ցայսօր:

Այլ և այլ պատմութեամբ Հարանց վարքէն:

== Վարք Հարանց, Բ. 184—185:

42. Թդ. 190ա. Դառ Պատգի միայնակեցի: Պաւլոյ էր այր Հողագործ և, առաւել անբիծ... Վջ. և թաղեցին զնա Ամոնաս և Անտոնին աշակերտք Անտոնի:

== Անդ, Ա. 224—225:

43. ա. Թդ. 195ա. Որ յերկրին եղիպտացոց Հարանցն առաքինութիւնն: Արհնեալ է Աստուած, որ զամենայն մարդիկ կամի գիկեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան կեցցեն...

Բ. Թդ. 199ա. Վասն Ապողոբեայ: Տեսաք մեք այր մի յերկրին Թերայեցոց...

Վջ. իրբն զգուցեալ զուսոյս արդարոցն սպիտակահանդերձս անդադար արհնութեամբ գլխատուած փառաւորէին:

գ. Թդ. 203ա. Վասն Ամոնիւնայ: Տեսաք մեք անդ ի կողմանս Թերայեցոց այր մի Ամոնի անուն նորա...

դ. Թդ. 204բ. Վասն Եպիղոնի (Ապոլոնի) ծերոյն: Տեսաք մեք այլ ծեր մի ի կողմանս անչինաց, Պէնեղիոս անուն...

ե. Թդ. 207բ. Վասն Պաքրոտեան (Պափնոտեայ): Զողաք մեք և զտեղին Պաքրոտեն մեկնաւորի... Վջ. այլուստ բազում անդամ և հանդերձիցն հոտոց կատարէ զցանգութիւն:

== Անդ, Ա. 207—208:

44. Թդ. 212ա. Երանչելի սուրբ Հարեղոսի ճգնաւորի Քրիստոսի յաղագս Աղաթից. զյուսիք ճՄ. Որ ոք կամիցի անուշահոտ խունկս կազմել զերեւելի կնդրուկն... Թուրք իկկած եւ ի յըրբն տեղափոխուած == Անդ, Բ. 700—716:

45. Թդ. 226ա. Պատմութիւն Իդոգնի Աղէթասկորացոյ: Այս Իդոգնոս քողաստիկոս էր...

== Անդ, Ա. 224:

46. Թդ. 233ա. Սրբոյն Նեղոսի խրատք չողեալաք: Ծանապարհք յառաքինութիւնս հրաժարուն յաշխարհէ:

== Անդ, Բ. 484—492:

47. Թղ. 235ր—237ր. Պատուէր խրատոց հարց սրբոց: Փութացարութ, միայնակացք, մի ինչ (2. մի մեշ) յանցանքի, գի մի գրեականկիցն եւր զկատուած թշնամանեցէք... Վզ ի յատեանական կենացն վայելչութեան ի Քրիստոս ի Տէր մեր, որ է աւրանեալ յատեանաւ. ամեն:

== Անդ, Բ. 607—609:

48. Թղ. 237ր—238ա. Կցուողք երանելոյն եփրեմի խորին Աստուծոյ:

ա. (Բ)աց մեց, Տէր, դուռն դանձու ապաւթից խորութեամբ մերոց...

բ. Աւրանեալ է որ եւնա յատեանական (նս) ցուտ լինեաց զորդիս մարդկան մահանացու: Եղիպ ի Քորեք լերինն թառասուի աւր պանեաց...

գ. Վասն կուսութեան դարձեալ: Զի թէ փեսայ երկրաւոր գրեականութիւն իւր որ (2. ա՛ր) պանեացաւ նմա, մեծաւ չքով ամէլ զեա... (Թղ. 243ա):

դ. Աւրանեալ է Տէր սրբութեան եւ կուսութեան ըստ ճշմարտեան: Աւրանեալ է փեսայն, որ զայլովն իւրով ըստ ճշմարտեանն զկուսութեան... (Թղ. 246ր):

ե. Կցուող կուսանաց եւ Սրբոց. Աւրանութիւն արքային Քրիստոսի. ազնեաւ Աստուած: Մաքսուումն որ եղեւ յերկրի, ունկեղիբ լիցին նմա որոշողք: Կուսութիւն մաքսուի ընդ թմակցի իւրոյ... (Թղ. 250ր):

(գ.) Զայնակից նոցա, Կուսութեան յուսայ եւ գի ինքն ցինքն ասէր նա, եթէ մահանացուի եւ ոչ խաւանցաւ... (Թղ. 254ր):

է. Աւրանեալ է այն որ կեցոյց յաշտութեան զուարթեան զնոգեղէնք: Միաձին Աստուծոյ մերոյ, տուր ինձ պատմել պատգիւնութիւն Կուսութեան. եւ սրբութեան... (Թղ. 258ա):

ը. (անգլեմազի) Աւրանեալ է որ արժանի արար... (260ա):

թ. Վասն Ամուսնութեան ձայնակից նորին: Կցուող ի բերանոյ Կուսանաց եւ ի Սրբոց. Քեզ, Տէր, արձնութիւն, փրկիչ, Լուր, յուր, ամուսնութիւն, զպատեալ յոր մտեալ էին Կուսութիւն եւ Սրբութիւն. եւ մայեացաւ... (Թղ. 261ա):

ժ. Աւրանութիւն (քերեւս առաջին) գիւ-

շերոյ Կցուող. Սրգի փառասորի ի գուարթնոց. արձնութիւն չեղ ի հակողաց: Ո՞հակողք: Նմանեցէք Մովսիսի գիտեցն շերտակցոց. այն որ աւատ(բա)նաւ ի չնոյ գաւառսն որ եկաց ի լերինն... (Թղ. 263ա):

ժա. Երկրորդ գիշերոյ Կցու(ւ)ող: Աւրանեալ է այն որ զայ եւ ուրախ առնէ զհակեցողս ի յայտնութեան իւրում: Ժուժեցայք փոքր մի, առաջինք. թառնալով զմանութիւն խաւարի... (Թղ. 263ա):

ժբ. Երրորդ գիշերոյ Կցու(ւ)ող: Գուհացին զգէն հակողք, որք արժանի եղեն լինել ընկեր (սրբոց) Սրովից: Մի տայք իշխանութիւն չնոյ թագաւորել յանդամ մեր... (Թղ. 31ր, տպ. 15—19):

ժգ. Զորրորդ գիշերոյ Կցուող: Աւրանեալ որ արժանի արար զորդիս Աղամա(յ) սաղմոսել ընդ հրէշտակ(ս): Երանի է հակեցողաց, այնք որ յամենայն գիշերս ընդդէմ չնոյ զարդեալ են... (Թղ. 273ր):

ժդ. Հինգերորդ գիշերոյ Կցուող. Աւրանութիւն որոյ, որ ուրախ առնէ զհակեցողս ծագեամբ իւրոյ: Դաւիթ արքայ որ իորհնակ, ինկն տաճար Աստուծոյ, ուստեաց ուխտ ընտրութեան... (Թղ. 275ր):

ժե. Վեցերորդ գիշերոյ: Ընդէ՞ր խաւանեցաւ ի լին(ել)ոյ գտուեն Դաւիթ. եւ եթէ գի արհմա ըստեմա եւնեղ՝ արգել զեա: Թէ Դաւիթ որ կուտորեաց զպզզս եւ չէր աւրէն լինել գտուն... (Թղ. 269ա):

Այս տեղ կ'ընդհատեն Կիւրեղայ Կցուողք: Յաջորդ ժԶ—ԺԷ Կցուողները ընտրովի են հանուած Կցողոց գիրքէն, որ պահուած է Էջմիածնի Թ. 821 ձեռագրին մէջ թուով ժԶ—ԺԷԱ Եւր Կցուողներէն ունինք հոս հինգը միայն...

(ժգ.) Աւրանեալ անդրանիկն որ եւս զմարմին իւր ի թաւութիւն մեկոց մեկոց (ա յապէս) մերոց: Ասաց Տէր մեր յաւետարանի անդ սրբում. Եթէ ոչ ոք ուտէ զմարմին... (Թղ. 270ր, տպ. 125):

(ժէ.) Կցուող. Աւրանեալ որ եւս զմարմին իւր ի սպանումն, գի ուրախ լիցի(ն) հեթանոսք: Սրբապա կերիցուք զմարմինս, զոր բեւեռեաց ժողովուրդն բեւեռաւք... (Թղ. 272ր, տպ. 129):

(ժը.) Կցուող. Աւրանեալ որ եւս զմար-

մինն իւր ի քառաթիւն ամենայն հաստա-
ցելոյց Կարեւոք մատչելոք, եղբարք առ մար-
մին(ս) այս... (Թղ. 277թ. տպ. 132) :

(ծք.) Կցուող: Արհնեալ որ եկն ի
յրումն խորհրդոց իւրոց: Սրբեսցուք գան-
ձինս մեր, սիրելիք, եւ մատնցուք առ հացն
կենաց... (Թղ. 279ա) :

(ի.) Կցուող: Արհնեալ որ դրոշմեաց
արեամբ զհարսն զոր ստացաւ: Զի ցանեցին
հեթանոսք զարիւնն անասնոց առաջի որ-
թուց... (Թղ. 282ա. տպ. 136): Վջ- եթէ
արինակ անիծեալ աւձին կեանս ետմարմնոյ,
մարմին եւ արինն արհնելոյն քանի եւս
տայցէ հոգեոյ:

Զեռագրին մէջ Թղ. 268թ. զգի կորոյս
գա[խ]ն ունի իր շարունակութիւնն Թղ.
273ա. շտունս յողկի իւրոյց մինչեւ Թղ. 276թ.
ուր ռոր ընդ նմա էին, դիարդն կը գտնէ իր
շարունակութիւնը 268թ [խ ազգին իւրոյ
յ] ճանաւարինէր սպանանել ի նանիր...: Իսկ
Թէ Թղ. 273ա. ճեթանոսաց շինեցաւ եկե-
ղեցի[ն] ունի իր շարունակութիւնը Թղ. 277ա
շոր տաղի ժողովէ կ'աղաթից...:

Զեռագիրս ըստ մասնէ կը լրացնէ էջ-
միածնի Թ. 821. միակ ձեռագրին սկիզբն եւ
մէջերը ինկած Թուղթերն եւ Լեռնառաջու-
թիւններն Թղթերու: Այս միակ օրինակէն
արտագրուած են Վենետիկի Միխիթարեանց
ձեռագիրը, եւ Վիեննայի Միխիթարեանց

Թ. 257, Թղ. 51ա—81թ. էջմիածնի այս օրի-
նակը կը սկսի ժՁ. Կցուողէն, ուստի առա-
ջին Ա—ԺԵ ինկած են: Վենետիկի օրինակէն
հրատարակեց այս պահասաւոր Կցուողքը
Շ. Գ. Սարգսեան, Ս. Եփրեմի Խուրին Ասոր-
ոյ Կցուողք, Վենետիկ 1934: Ա—ԺԵ Կցուող-
ները տպագրուեցան Ուսումնաթիւրթիւ մէջ,
1953, էջ 481—522. 1954. էջ 257—283. 449—
465:

49. Թղ. 283ա—290թ. Սուրբ վարդա-
պետին Գրիգորի Սկեւոացոյն է ասացեալ
Աղաթքս: Աստուած բարեակալ աշուոր ան-
քնին, Աստուած իմանալին... Վերջին
թերի՝ քաղքեր ինկած ըլլալով— այժմ կ'ա-
ւարտի՝ ճեւ որք իբր նպաստաւոր ի բոս մե-
ծութենէդ ի մեզ ինչ պտղարբ:

== Գիրք աղօթից Գրիգորի Սկեւոացոյ.
Կ. Պոլիս 1742. էջ 154—187:

ՅԻՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆՔ. Զեռագրիս
վերջէն Թղթեր ինկած ըլլալուն պատճառաւ
կը պակսի բուն Յիշատակարանը: 1. Թղ. 10թ.
կար Վաթիսի ասացեալ ի Դայուտ Բրիս-
տոսի ուսանալու, որուն վերջը Թղ. 14թ.
կ'ըսուէր. ճարհնեալ եղբայր յիշեալ գրողայ:
Թերեւս սա ըլլայ Զեռագրիս գրիչը: 2. Թղ.
35ա. Ուստուածաւոր եղբարք, գրիչոր եւ
գծնողսն իմ յիշեալքի ի սուրբ եւ յաստուա-
ծընդայ յաղաւթս ձեր եւ Աստուած զձեզ
յիշէ:

9.

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԵՒ ԴԱՆԻԵԼԻ

Հիմ թիւ 22: ԺԵ/ԺԶ. դար:

ԹՈՒՂԻԹ՝ 217: — ՄՆԵՈՒԹԻՒՆ՝ 20.5 × 15
հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԹ՝ բուրբ: —
ԿԱՅՄ՝ կայեպատ տախտակ: — ՄԱԳՈՂ ՊԱՇՊԱՆԿ՝
չաօն: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ. կամ բզբեթու: Խոն-
աւաքութիւն: — ԴԱՍԱՐԿ՝ ճեւ. 135թ.—136ա, 187թ.
217թ: — ԳԻՐ՝ քոյրզգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չաօն: — ԿԻ-
ՍԽԱՐԱՆ՝ 1թ. 97ա, 121ա, 188ա: — ՆԿԱՐ՝ չաօն:
— ԶԱՐԴԱԳԻՐԹ ԵՒ ԼՈՒԽԱՆՑԱՐԱՐԹ՝ կամ: — ԽՈՒ-
ՐԱԳԻՐԹ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԿ՝ ԺԵ/ԺԶ. դար: —
ՏԵՂԻ Եւ ԳՈՒԶ՝ ամծամօք:

Մատենա եւ Անդրէի Մեկնութիւն Յայտ-
նութեան Յովհաննու եւ Թովմայի (Մեծո-
փեցոյ) Մեկնութիւն Դանիէլի եւ Պատմու-
թիւն աւետարանչին Յովհաննու:

1. Թղ. 1թ—95թ. Մեկնութիւն Յայտ-
նութեան Յովհաննու Անդրէի եւ Արեթասայ
Վերջը սկսեալ ՀԳ գլխի կէսէն պահասաւոր
(տե՛ս Թղ. 188ա—210) :

II.

ՍԱՐԳՍԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻՈՅ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՆԱՅ ԹՂԹՈՑ

Հին թիւ 44: 1240—1252:

ԹՈՒՂԹՐՔ՝ 354: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 16,8 × 11,5
 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆՈՒԹ՝ բոլոր:
 — ԿԼԵՄ՝ կաշնպատ տախտակ: — ՄԼԳՆԼ՝ ՊԼԷ-
 ՊԼՆԱՆ՝ յկայ: — ՀԱՆԳԱՄԼՆՔ՝ ոչ շատ լատ: թղ-
 յ—18 կազմույթ: թղ. 346—374 ցնցակեր: — ԳԻՐ՝
 թղթեր: — ԿՈՐԱՆ՝ յկայ: — ԿԻՄԱՆՈՐԱՆ՝ լատ:
 — ՆՎԱՐ՝ յկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ միազգն, յաջող:
 — ԼՈՒՍԱՆՈՒԱԶԱՐԳ՝ յկայ: — ԿՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր:
 — ԺԱՄԱՆԱՆ՝ ժԳ. դար: — ՏՆԸՆ՝ ջարդերով: —
 ԳԻՐԺ՝ անձամբ:

Մատենա է Սարգսի Շնորհալույ Մեկ-
 նուրիւն թղթոյն Յակոբայ եւ Յուզայ:

Թղ. 1ա. Երանելոյն Սարգսի սրբապան
 եւ իմաստուն վարդապետի Մեկնութիւն ա-
 րարակ սուրբ Թղթոյն Կաթողիկեաց Ազնի
 Յիսուս Բրիստոս: Աստուածային տեսու-
 թեանց եւ իրողութեանց պարապել մտաց
 սյնոցիկ է... (Նախարարանութիւն):

1. Թղ. 5ա—285. Մեկնութիւն Թղթոյն
 Յակոբայ, առանց խորագրի:

2. Թղ. 285բ. Ի յունանց կ'ըսուի. Յով
 եղբայր, ի տանի սրբոյն Յակոբայ ընթեր-
 ցիր գծաւու զայս, որ կը սկսի առանց խո-
 րագրի այսպէս. Թղ. 285բ—295ա. շէն արդ
 զմեզ ով ոք խրատեաց եւ յազգի ազգի ա-
 տաբնութիւն. կրթեաց... Վզ. Եւ ոչ միայն
 տեսանել, այլ եւ պատկաց նոցա եւ կայենից
 Հանգստեանն արժանաւորել: որում ար-
 ժանի արասցէ...:

3. Թղ. 295բ—353ա. Նորին Սարգսի
 Մեկնութիւն Թղթոյն Յուզայի. Շնորհք
 իմաստոյն շօղոյն... Վզ. եւ անտրուտ եւ
 յարապոյտ ընկերանաւք փառաբերել յան-
 վախճան յաւետեանս, զանկիրկոն շայրն
 պատճառ ամենայնի...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Գլխաւոր
 Յիշատակարան. Թղ. 353բ—354ա. Փառք ա-
 մենասուրբ Երբորդութեան երկց անձին եւ
 միոյ տէրութեանն՝ Հար եւ Որդոյ եւ շոգ-
 ոյն սրբոյ, սոյմ եւ միշտ եւ յախտեանս
 յախտենից. ամ(էն):

Իրեցաւ ողջնազ դիրս ձևամբ մեկաւոր

եւ յետին զըշի Ստեփ. յանապատիս որ կոչի
 Ջարոյ բերդ, ընդ Հովնեհաս սուրբ մարտ
 կաթողիկէի եւ սրբուհոյ Աստուածածնի եւ
 սուրբ վկայն Միխայի եւ այլ սուրբ վր-
 կայից, որոց բարեխոստութեամբ Բրիստոս
 փրկութիւն ուզող շնորհեաց ստացողի սորա
 Ստեփանոսի սուրբ եւ ոգելից քահանայի եւ
 ծնողաց նորին եւ վերակացուաց անապա-
 տիս Թաղէոսի եւ Մարկոսի եւ ինձ ըսգմա-
 մեկ զբողոք եւ խմոց. եւ Բրիստոսի փառք:

Արդ ազալեմ զամենեւեան, որք վայե-
 լէք ի մխթաբութեան սորա, յիշեցէք ի
 սուրբ եւ ի մաքրափայլ յաղ(տ)թա՝ զստա-
 ցող սորա զՍտեփանոս քահանայ, որ ստա-
 ցաւ զայս յարգար ընչից իւրոյ յիշատակ իւր
 եւ ծնողաց իւրոց եւ ամենայն զարմից եւ եղ-
 ի ղոյն սուրբ Մկաբայ (քերական եւ ուրիշ
 ձևովք գրուած յետեւաբար) իւր անշինջ յի-
 շատակ յիշելով զի զանդ ամբարեայսն ոչ
 ցեց եւ ոչ ուտիլ ապականեն, այլ կա միւս:
 Եւ արդ. Տէր իմ Յիսուս, շնորհեաւ ստացողի
 սորա ընդգրկեալ զսուրբ պատգամ եւ յա-
 պաղայսն կեալ առաջի քո յուրջ երեսաւք եւ
 յաւիթք եւ զբաղըք մայնն. Աղնի՛ւ ծառայ,
 րարի եւ հաւատարիմ, որով ի սակաւուտ
 հաւատարիմ զուար, մուս յուրախութիւն եւ
 շահնջիլք զրազումսն զի արկ զլուսնայս ի
 տեղովք քաւարանի: Եւ արդ ազալեմ Հոգա-
 ցեալ ընրանովս, զորդիստ Նոր Միոնի, յի-
 շատակի արժանի արարէք զմեզապարտ
 զրողիկս եւ զծնողսն իմ եւ Թողութիւն շնոր-
 հեցէք. յիշեմի՛ք եւ զյառնապատկեալ վերա-
 կացոյ Կախապետի եւ զՇողեւոր Հայրն եւ
 կարի վարդապետ իմ զՍմառէլ երամառա-
 պետն եւ մտկացոյ յաստուածայնոսն. եւ
 Թողութիւն շնորհեցէք ստացողի սորա եւ
 զորս յիշատակեցոք. եւ Բրիստոս ձեզ պար-
 զեւեաց(է) զբաղմապատիկ հաւուց (մունս):
 Գրեցաւ ||| (Ի Թվ. Հայոց) || զ ||| Ի Թա-
 դաւորութեան Հայոց Գրիստոսապատկ Թա-
 դաւորին Հէթմայ եւ աստուածասէր Թադու-
 հոյն Ջապելի, որ է զուսար Լեւոնի Թադա-

ւորին, որոց Տէր Աստուած տ(ացէ) ժամանակս երկայնս յաղթող լինել յ (երայ ն(եր)՝ հակացն. ամէն: Բայց աղաչեմ ամեն(ե)ղաղիբ լինել սխալանացն (ի) սմա եւ խոչ(որու)՝ թեան գրոյս) եւ մի ոք եպիբացել պարտ(աւ)ելով, այլ ուղեացել եղբայրարար, զի այսչա(փ կ)արողութիւն էր տկարութեան իմում: Աւրհնեայ է Աստուած (որ) զաւրացոյց պաթարս (յ)աւարտումն ածել զսա: եւ արդ (ըն)դ իմոյ անարժանիս || ձեռին (աւ)րհնեացել զընդ Քրիստոս Աստուած. ամէն. ամէն ռոխիս (ծածկակարութիւն. իմացիբ' ամէն):

Յիշատակարանս ձեռագրէս Հրատարակած է Գարեգին կաթողիկոս Գովսէփեան, Յիշատակարանք, Ա. էջ 1007—1010:

2. Թղ. 125ա. Ով սուրբ Հարք եւ եղբարք, աղաչեմ զամենեանս, զստացող

զրոցս զվտեփանոս քահանայ եւ զծնողսն նորին յիշեալի(ք) ի սուրբ յաղաթս եւ թողութիւն շնորհեացէք. նոյնպէս եւ անպիտան զորդիս եւ իմօցն. եւ Քրիստոսի փառք յաւտեան(նա):

Նմանեմք նաեւ թղ. 50ա, 178բ, 204բ:

3. Թղ. 295ա. Ջստացող զրոցս զվտեփանոս սրբաննայ քահանայ եւ ծնողսն նորս յիշեալիք ի սուրբ աղաթս եւ թողութիւն շնորհեցէք. նոյնպէս եւ անպիտան եւ րազմամեղ զրոցիս շնորհեցէք թողութիւն. եւ Քրիստոս շնորհողացող պարգեւեացել վարժարեաց. եւ նմա փառք յաւտեանս. ամէն:

Գրութեան տարին անընթեռնի է. կր նշմարուի. Ղ. մք: Հեթում Ա. 1226—1270. Ջապէն Թազուհին վախճանեցաւ իրը 1252ին: Ըստ այսմ կրնանք լրացնել՝ ՈՂ. — Բովսէփեան կ'ենթադրէ ՈՂԹ (1250):

12.

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ՍԱՐԳԻՍ-ԳՐԻԳԷՆ

Հին Թիւ 55: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹԻՐ՝ 200: — ԼԻԾՈՒԹԻՒՆ՝ 15.1 X 10.6 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԾԹ՝ բուզը: — ԿԱՋԻ՝ կաշեպատ տախտակ: — ԼԻՍԳԱՂ. ՊԱՇԱՊԱՆ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՔ՝ քառակոն լստ: — ԳԱՏԱՐԿ՝ 1բ, 2, 3բ, 4, 142բ, 154, 161, 177: — ԳԻՒՐ՝ բոյորգիբ-չղագիբ: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆ՝ ԽՈՐԱՆ՝ բզ. 5ա: — ՆԿԱՐ, ԶԱՐԿԱԳԻՐԻՔ եւ ԼՈՒՍԱՆԶԱՐԳԻՐ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐԻՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԵԶ՝ ամծամօր:

Մատենան է Քաղուածքներ Սարգիս Ենորհայոյ Կաթողիկէայ թղթաց Մեկնութեան, ուր կան.

1. Թղ. 1ա, 3ա. Այլ գրչէ վճռական խօսքեր Ա. Գրգէն:

2. Թղ. 5ա. Յառաջաբանոց է զործայկանութեան: Ն[իսկա] մշտաւարժ ընայոքեայ կոյ զարեւն վերնթաց Հրոյ...:

3. Թղ. 9. Յառաջաբան Մեկնութեան Սարգսի: Որովհետեւ թղ. 8ի եւ 9ի մէջ թուղթ մ'իյնկած էր, կր պակսի այս գիտուն սկիզբը. այժմ կր սկսի. «... զարակս իմաստնից եւ զճառս նոցա...»:

4. Թղ. 10բ. Սարգիս վարդապետի ասացեալ. Բակորոս Աստուծոյ եւ Տէառն Բիստոս Քրիստոս ծառայ: Իմաստք Հոգոյն շնորհաց...:

5. Թղ. 18ա. Սարգիս վարդ. ի ասացեալ. Ամենայն ուրախութեան արժանի Համարեալիք...:

Այսպէս քաղուածքներ են մինչեւ թղ. 140բ. զորոնք գտնել կ'ընենք մի առ մի իւրեւյ:

6. Թղ. 141ա—143բ. (Այլ գրչէ) Քաղուածքներ Դաւթի Այսակոյ որդւոյ Կանոնագրքին. ընդ մէջ 142 եւ 143 թղթերու թուղթ մ'իյնկած:

7. Թղ. 144ա. Հարցմունք Լուսաւորչին ընդ Հրեշտակին: Ասէ սուրբ Գրիգոր ընդ Հրեշտակին. Յորժամ առնուս զՀոգին մարդուն, ո՞ր տանիս...:

8. Թղ. 148բ—153բ. Եւ Պատմութիւն Տղայոց խրատի: Պարտ է սրբութեամբ եւ անարատութեամբ սնուցանեն զքրիստոնէքն...:

9. Թղ. 150ա. Պատմութիւն նոր փե-
այի: Պարտ է որ յինի փեսայն ժե. տա-
րոյ...:

Երկու գլուխներս այ Յովհ. Երզնկացւոյ
խրատներէն են (Հմտ. Վիեննա 4, Թղ. 4ա.
Ցուց. էջ 161). Հոս ուսմիտութեամբ:

9. Թղ. 155ա—161ա. խրատք Կանոնաց:
Եթէ ամենայն խրատուց եւ վարդապետու-
թեանց գլուխ եւ օարտումն զրեկերն ի մե-
ղաց դարձուցանեն... Վջ. Վասն զի սի-
րեկն զրեկերն սիր(ե)լ զկատուած է. եւ այս
Երկուս պատուիրանն ամենայն օրէնք եւ
մարդարէք կանխեալ կան:

10. Թղ. 162ա. (Քարոզ ի րանն) Ար-
թուն կազէք այսուհետեւ... Չայն զայս եւ
Պոգոս զրէ Խորոմ աշայկերօրին... Ընդ
մէջ 165/6ի Թուղթ միեկած:

11. Թղ. 156ա—176բ. խառն քաղաք եւ խրատ
եւ խմատութիւն իրկար իմաստոյ: Յամս
Սենիքարիմայ Նիւտէի եւ Ասորիստանեաց՝
եւ իրկարս զպիր էի Սենիքարիմայ արքայի:
Եւ Կիւ արարի եւ Կ. ապարտեալ չինեցի...
Վջ. եւ այս էր խրատն զոր ուսուց նայ քե-
տորոյն իւրոյ իրկարն. եւ այս(պիսի) ինչ
էր րանք պիտանի եւ խրատական. զայս
զրեցի ի թղտիս եւ զանպիտան ոչ յրեցի զի
յոողաց զիւրիքի եւ որ Հոգւոր խրատն ոչ
ընդունի. զմարմնայորս տեսանէ եւ արասցէ
նայ Հոգոյն ու մարմնոյն չաճ յինի:

12. Թղ. 175ա. խրատք կանոնականք
կրանայորաց, զոր սահմանեցին սուրբ Հարք:
Պարտ է քանանայից աճիւ եւ զոգոթեամբ
կայ առաջի Աստուծոյ... (Ա.—Թ. Կանոնք.
ընդ մէջ 176/177ի 4—5 թուղթ կտրուած
հանուած):

13. Թղ. 178ա—181ա. (Բանք առ սար-
կուագոնս յաղապս Քանանայութեան):
Սկիզբը 10 տող զատարկ, Թեւեւ խրա-
պրին Համար րաց Թողուած. «(Լ)սեցէք, եղ-
րարք Հաստացեալք քրիստոնէայք, զուք
սարկուայցոնք, որ քանանայութեան շնոր-
հաց էր ի ինդիր...»:

14. Թղ. 181ա—186բ. (Ի խրատուց
Յովհ. Երզնկացւոյ յաղապս Միկրտութեան
եւ խոտովանութեան). (Ա)րդ քրիստոնէու-

թեան ըսկիզբն եւ զլուս մկրտութիւնն է...
Վջ. Արդ խոտովանեցէք. զի այն է զեղ եւ
բժշկութիւն մեղուցելոյն. եւ որ ոչ խոտու-
մանի եւ մեղօք մեռանի, յետ մահու այլ
չկայ Հնար եւ փրկութեան, այլ որչափ աշ-
խարհի առտ ենք՝ մարեմով աստ է յոյս փրկ-
կութեան մեղուցելոյն:

Քաղուած է Յովհ. Երզնկացւոյ խրատ
Հասարակաց քրիստոնէից զրուածքէն (Գլ.
Գ. եւ ԺԲ. Հմտ. Վիեննա, 4, Թղ. 3ա եւ
12ա: Ասկէ էր նաեւ § 8, ա—բ):

14. Թղ. 187ա. խրատք Կանոնաց. (Բայց
այս փերագրին տակ ոչինչ կայ: Երեք տող
րաց Թողուած, Հասանօրէն կարմարեղանով
գրելու համար):

15. Թղ. 187ա—194բ. Անխորայիր.
(Պատմութիւն Ս. Գրիգորի մեր Լուսաւոր-
չին ծննդեանն եւ սննդեանն: Յետ մահուան
Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ Արշակ) քաջ
յազգէն Պարթեւոյ յինչ զրուեաց զամե-
նայն արեւնայս... Կ'աւարտի. «Եւ նոքա
րերին զգիր Հասարակ Հաստատութեան առ
սուրբ Գրիգոր եւ նայ» || (Վիեննա 224,
320բ, Ցուց. 580): Հոս Թուղթ ինկած է,
որուն Հետեւութեամբ նաեւ յաջորդ պլուսին
սկիզբը թելի:

16. Թղ. 195ա (Վկայարանութիւն սրբ-
ոյն Կղեմայ Հայրապետին Սուրբ Հայրա-
պետն Կղեմէս Հոռմայեցի էր ազգա...
Հմտ. Վիեննա, 224, Թղ. 1ա. Ցուց. 572):
Զեռագրիս մէջ սկիզբը ինկած է. այժմ կը
սկսի. || ճարուն եւ ի նաւայկոծութենէն
զերեւելլ Հանդիպեաց Պետրոսի առաքե-
լոյն... Կ'աւարտի. կատարի տաւն սրբոյ
Հայրապետին ի նշէրքեր ԻԴ:

17. Թղ. 196բ. (Վարք Արսենի մեծ ճրգ-
նուորին): Ե(րանելին Արսէնիոս էր մեծ իշ-
խան) մեծ Լեզգոսի արքային, յոյժ հան-
ճարեղ եւ իմաստուն... (Հմտ. Վիեննա
7, Թղ. 488բ. Ցուց. 42):

18. Թղ. 198ա—200ա. (Կիր օրհնու-
թեան առթիւ շինութեան Ղապարիւր Ս. Լու-
սաւորիչ եկեղեցւոյ): Ասկէ ոմն ստաւրին տա-
տուածայրանից, էթի Զատուածային րանս
ի Աստուած փառահանայ պարտ է եւ զմարդ-

կայինս ի մարդիկ... Վճ. և վերոյ յիշնայք
ամենայն աւրհնութեանց արժանանայ, որք
քառանայք և ժողովուրդք, երկուստարդք
սուրբ եկեղեցւոյս այսորիկ:

Օրհնութեան գրիս հեղինակը իր անունը
չէ յիշատակած: Եկեղեցւոյ շինութեան
պատմութեան համար կարեւոր են տողերս:

«Ի ծնունդնէ կենարարին մարմնոյն
Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ ՌԳՃՂԱ (1391)
ամին և ի Հայոց մեծաց թվին ՊԼԸ (1389)
ամի և ի Հայրապետութեան տեսուն ԹԼՈ-
յանսի և իբրիցիտիանութեան տէր Յո-
վանէսի արքեպիսկոպոսի ամենայն Ուռու-
սաց և Վարխաց աշխարհի, եղև սկիզբն շի-
նութեան սրբոյ Լուսաւորչին ի Ղալաթիայ:

որ յանուն սուրբ Գրիգոր Հայոց մեծաց Հայ-
րապետի. ձեռնայտու և ամենողակ լինելով
մերային սեփա շայոց վաճառականաց աս-
տուածայալան քաջաքին Կաֆայիս և այլոց
աշխարհայկանաց և քաղաքաց ևս վաճա-
ռականք, որք եկեալ ի աստուածապաշտ քա-
ղաքս ի Ղալաթիայս և տեսեալ զսուրբ աս-
տուածայրեակ տաճարս որ անուն սուրբ
Լուսաւորչին չինեալ և չինելոց ևս է Կա-
թաղիկէ եկեղեցի. նայ մեծաւ փափաքմամբ
և քաջայ յորդոր յուսով և սիրով ձեռն-
տու ազնական եղև:

Այս Օրհնութեան գիրքը հրատարակած
էմ Հանդ. Ամս. 1946, էջ 112—118 — Լա-
տենագրական հետազոտութիւններ, Ե.
Վիեննա 1953, էջ 393—406:

13.

ԿԻՒՐՂԻ ԱՂԵՔԱՆԴՐԱՑԻՈՑ ԳԻՐԳ ՊԱՐԱՊՈՐԱՆՑ

Հիմ քիւ 37. ԺԵ. դար:

ԻՌՈՒՂԹԻՔ՝ 235: — ԻՆԻՌՈՒԹԻԿ՝ 17.7 × 13.1
հմ: — ԳՐՈՒԹԻԿ՝ միասին: — ՆԻԹՔ՝ քուրք:
— ԿԱՅՈՒՐ՝ կայնպատ տախտակ: — ԻԱԳԱՂԱԹԻԱՐ
ՊԱՇՊԱՆԱՆ՝ 2 քուրք, միջոծ մեքուպեան երկաքա-
ղիք, ամրոքեցի: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՔ՝ քաւակամ լաւ:
քղ. 1—5, 233—235 վնասուած. ընդ մէջ քղ. 195
և 196 քուրք միոված: — ԳԻՐ՝ քոյորգիք երկու
գրչէ: — ԵՌՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԻԱՐ, ՋԱՐԳԱԳԻՐԳ,
ԼՈՒՍԱՆՑԱՐԳՐԳ՝ չկամ: — ԵՌՐԱԳԻՐԳ՝ կարմիր:
— ԺԱՄԱՆԱՆ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻ՝ կաղսփ
լամբ (?): — ԳՐԻՉ՝ ամծամօք:

Լատեան է Կիւրղի Գրիգ Գարապմանց:
Ոկիդէն թուղթ միական: Որոգգիրն և
գլուխներու վերնադրերը կը լրացնէմ ըստ
տպագրին:

1. Թղ. 1ա. (Գրիգ Գարապմանց սրբոյն
Կիւրղի Կալսկոպոսի Աղեքասնդոր Յաղապս
Լուսնանայոյ Լիւթանիս:

Ա. Թէ գինչ նշանակէ Քրիստոսոյ անուն:
Քրիստոսոյ անուն ոչ սահմանի զօրութիւն
ունի և ոչ զուրուք գէութիւն...): Ձեռա-
ղիրս թղ. 2ա կը սկսի այժմ շնորոյն, մարմ-

նացաւ միածին բանն Աստուծոյ և Լըւեւ-
ցաւ... (տպ. էջ 20—21):

Բ. Թղ. 2ա. Ձինչ Էղսնակաւ պարտ է
իմանալ ղեմամուէն...:

Գ. Ձինչ է Յիսուան:

Դ. Ընդէր ասի մարդ՝ Բանն Աստուծոյ:

Ե. Յաղագս Թէ քնդէր ասի ունայնանայ
բանն Աստուծոյ:

Ձ. Յաղագս Թէ զիարդ ասի մի Քրիս-
տոս:

Ի. Ձիարդ մի էմմանուէլ անուանի
Քրիստոս:

Լ. Եթէ զիարդ ասեմք լինիլ զմիութիւն:

Բ. Յաղագս կայմականն զոր Էտես
Խայի:

Ժ. Ձի անմարմին աստուածութիւնն
մարմին եղև հոգի ունելով զրնակաւ. և
զի ի բաց մեկուսեալ զնոսա ի միմեանց ա-
մենեւիտր ամենայն իրաւք ի բաց լուծանեմք

զոր ի Քրիստոս իմացել || տնտրվելու թիւն
բանն է եւ խորհուրդ (ուպ. 34 այսպազ) :

ԺԱ. Զի թէն միաստութեանն ճշմարտ
եղան հեղաւ առ մարդկութիւնն անգիտի միայ
ի նմա գոյացութիւն (թղ. 7ր) :

ԺԲ. Զի Աստուած գոյով բանն եղև
մարդ. եւ ոչ մարդ որ պարզաբար սոսկ
մերձաստութեամբն պատուով փոխի առ ի
Հաստատութիւն փառաց նորա, այսինքն իշ-
խանութեանն ըստ ոմանց կարծեաց :

ԺԳ. Զի Երեսու Քրիստոս եղեալ մարդ
բանն Աստուծոյ (թղ. 11ա) :

ԺԴ. Յարացոյցք յաստուածայնոն
զորոց, եթէ կաց մնաց Աստուծոյ բանին եւ
յետ մարդանայոյն Աստուած (թղ. 13ա.
ուպ. 44) :

ԺԵ. Իարձեալ այլ ճառ ԺԵ : Առաքիւր
երբնն... :

Բան ԺԶ—ԺԸ :

ԺԶ. Զի ոչ աստուածագեւառ մարդ էր
Քրիստոս եւ ոչ մարդ բնականաց բանին Աս-
տուծոյ, այլ յաւելս զի եղև մարմին, այս-
ինքն կատարեալ մարդ ըստ զրոց (թղ.
13բ—ուպ. 49) :

ԺԷ—ԻԵ. Բանք առաքելականք, որովք
Աստուած անուն ի Քրիստոսն :

ԻԶ. Զիարդ պարտ է իմանալ զբանն
մարմին եղև եւ բնականք ի մեզ (թղ. 20ա—
ուպ. 58) :

ԻԷ. (ուպ. ԻԲ.) Զիարդ արդեալք
իմացի աստուածածին՝ սուրբ կոյսն Մա-
րիամ :

ԻԸ—Լ. Վկայութիւնք յաղաքս Քրիս-
տոսի ի սուրբ Գրոց :

ԼԱ—ԼԴ. Զի Աստուած անունին եւ
մարդ երևեալ Միածինն :

ԼԵ. (ուպ. ԻԵ.) Յաղաքս շարժաբանացն
Քրիստոսի եւ թէ պիտոյ է այլեւայլ ի վերայ
միոյ ասելով եւ նորին եւ ոչ անջատելոյ յեր-
կուս (թղ. 21ա—ուպ. 74) :

ԼԶ. (ուպ. ԻԶ.) Առ այնոսիկ որք ասեն,
թէ միայն վերաբերութեամբ մայելին Աս-
տուծոյ բանին մարդկօրէնքն :

ԼԷ. (ԻԷ.) Հաստատիմ քանանայաւորի
Քրիստոսի մտերիմ ճառայի Աստուծոյ սրբ-
ոյն Կիրդի կախկոյտապետի Աղէքսան-
դրացոյ ի Տիրերեայ քանանայէ եւ յեղ-

բարցս : Բարիք էր մեղ լսել թէ երեւել ինձ
յուզութիւն Երեսու փութացելոցն... (թղ.
34ա—ուպ. 88) :

ԼԸ. Լուծումն սուրբականաց ի խնդրոյ
Տիրերեայ քանանայի՝ Կիրդի կախկոյտի
Աղէքսանդրացոց քաղաքի պատասխանի :

ԼԹ. (ԻԹ.) Սրբոյն Կիրդի կախկոյտի
Աղէքսանդրացոց առ բարեպաշտ Թադաւորն
Թէոդոս յաղաքս տօնին զատկին : Ասէ ու-
րեմն սրբազանն զիր. Ակիրդն իմաստու-
թեան երկիւյ Տեան... (թղ. 45—112) :

Ս. (Լ.) Երանելոյ տեան Կիրդի
կախկոյտապետին Աղէքսանդրի առ բա-
րեպաշտ Թադաւորն Եւդոկիա կին Թէոդոսի
բարեպաշտ Թադաւորն : Որոյ զաստուածա-
յինն եւ զերկրաւոր քանանայազորէն քա-
րոյութիւն... (թղ. 48բ—121) : Ընդ մէջ
թղ. 82—83 թուով մ'ինկած (ուպ. 197, տ.
Ա. 21 տփառաց կարծեալ—200 Ա. 4 ճեւ ոչ
ըստ իրիք կղանակի) : ասով ինկած է՝ ՈԱ.
ԼԶ ճերտին տեսնի սրբոյն Կիրդի կախկո-
յտապետին Աղէքսանդրի առ բարեպաշտ
Թադաւորն միշտ կուսանն թոյս ուղղա-
փառ Թադաւորին Թէոդոսի Արկադիա եւ
Մարինա : Գարեշտարանութիւն տիկնկու-
կան... (ուպ. 199) :

(ՈԱ. Վկայութիւնք Հարց). ա. Աթա-
նասի :

բ. Ատուրկոսի կախկոյտի :

գ. Անտիօքորի (ուպ. Ատոքորսի) կախ-
կոյտի :

դ. Տեանն Անիլիլիքեայ կախկոյտի
Իկոնիոյ յորմէ Յաղաքս ըստ մարմնոյ ծնն-
դեանն :

ե. Ամոնի կախկոյտի Աղրիանուպոյսի.
Քանդի ասաց ուրեմն եւ սա յաղաքս Աստու-
ծոյ բանին :

զ. Յոճաննու կախկոյտի յաղաքս աս-
տուածայնոյ ծննդեանն, զոր ասէ եւ յաղաքս
սրբոյ Կուսին :

է. Սրբոյ Մերերիանոսի կախկոյտի :

ը. Քրիստալիտի (ուպ. Բիսապոսի) կախ-
կոյտի յորմէ յաղաքս Հաստոյ ճառի :

թ. Թէոփիլեայ կախկոյտի յորմէ առ
սրբ զՍրբոյնին խորէն, եւ ասէ յաղաքս
Քրիստոսի :

ժ. Կիրդի :

Այս վկայութիւններն ի լուսանցս ունին
ՆԷ.—ՄԶ. համարները (թղ. 86բ—89ա) :

(ՆԲ. Սրբոյն Կիւրդի եպիսկոպոսի Աղէք-
սանդրի առ րարեպաշտ Թաղաւորն Թէոդոս
յաղպաս ուղղափառ հաւատոյ որ ի Տէր մեր
Յիսուս Քրիստոս, Որ ի մարդիկ փառաւո-
րութիւն... (թղ. 91ա—218, հոս ձեռագրին
վերի մասէն կտոր մը կտրուած է, որով իբր
4 տող հետը դացած է. յրացուցինք բոտ
տպագրին) :

(ՆԳ. ՁԼԸ. 117ա ՄԷ.). Նորին սրբոյն
Կիւրդի աղբրսական, զրեալ յԱղէքսանդրէ
առ րարեպաշտ Թաղաւորն Թէոդոս յետ
դառնալոյն ի բնակութիւնս իւրեանց եկեալք
ի սուրբ ժողովն յեփեսոս, Աստուածայինն
եւ անմահն եւ բոլորիցս իշխեցող թնու-
թիւնն... :

(Ի կատարածին) Սրբոյն Աթանասի
եպիսկոպոսապետին յորմէ յաղաքս Հաւա-
տոյն ճառէն ընդդէմ անիրաւին եւ ամբարշ-
տին Ապողինարի (Հատուած) :

(ՆԴ.—ՄԸ) Երանելոյն Կիւրդի եպիս-
կոպոսի Աղէքսանդրի. Եթէ մի է Քրիստոս.
զոր ինդրեաց Երեմիաս ընդդէմ ամբարշտին
նկատորին Ուսմանց սրբազանից... (թղ.
125ա) :

(ՆԵ.). Կիւրդի եպիսկոպոսապետին
Աղէքսանդրի առ Երեմիայ ի յորս եւ ի մի է
Քրիստոս (թղ. 173բ. կը հայի վերնոյն) :

(ՆՁ.) Կիւրդի եպիսկոպոսապետի Աղէք-
սանդրի առ Սուբէոս եպիսկոպոս Դիմո-
դիեա քաղաքի ի Սուրացւոց զաւառին Ըն-
թերցալ զԴիմոսիս զայս, զոր առ ի քոյղ սըր-
բութենէ առաքեալ առ իս... (թղ. 173բ.
տպ. 405) :

(ՆԷ.) Նորին Կիւրդի առ Նոյն Սուկէսոս
Թուղթ Բ. : Յայտնի կացուցանէ... (թղ.
179բ) :

(ՆԸ.) Կիւրդի եպիսկոպոսապետի Աղէք-
սանդրի առ Ակակիոս եպիսկոպոս Մաղատի-
նեալ (տպ. Մեկիտինոյ), յորում զեկոյց
նմա, Եթէ զիարդ զրեաց առ Արեւելեայսն :
Մեծութիւն եղբարց է րանք քաղցունք...
(թղ. 184բ—տպ. 423) :

(ՆԹ.) Սրբոյն Կիւրդի եպիսկոպոսա-
պետի Աղէքսանդրի պատասխանի թղթոյն
առ Յոհաննէս եպիսկոպոս Անտիոքու մեծի.
քանցի կամէր շահել զսա, զի զնետորին
խորհէր Յոհաննէս : Տեսուն եւ սիրելի եղ-
բոր... (Ձեռագրին ընդ մէջ թղ. 196 եւ
196 թուղթ մ'ինկած է. որով առ Ակակիոս
թղթին վերջին եւ առ Յովհաննէս թղթին
սկիզբը ինկած են : Թղ. 195բ կ'աւարտի
«Աթանաս ասէ» (տպ. 439, Բ., 1). իսկ թղ.
196ա կը սկսի. «զատուածաւարանս արսն»
(տպ. 443, Բ., 10). ուստի պէտք եղաւ
յրացնել տպագրին (էջ 440) համաձայն :

(Մ.) Սիրիւեաց եւ փափաքելեաց Անա-
տառու եւ Մարտիրանայ, Յոհաննէս եւ այլոց
ուղղափառ հարց միայնակեաց եւ որոց ընդ
ձեզ միայնական ճգնին վարս, հաւատով Աս-
տուծոյ սերտացելոց Կիւրդի եպիսկոպոսի
ի Տէր ինդալ : Ջուսուճասիրութիւն եւ ջա-
նասիրութիւնդ ձերոյդ սիրոյ... (թղ. 199ա) :

(ՄԱ.) Մեկնութիւն սուրբ Հաւատոցն
որ ընդհանրական եկեղեցիս միշտն ասէ. զոր
կարգեցին սուրբ հարքն ի Նիկիացւոց ժո-
ղովումն : Հաւատամք ի մի Աստուած...
(Համառոտ ձեռով) : Հաւատալ ասացին ի մի
Աստուած, որպէս ի հիմանէ իւրեանց ի բաց
չարժեալք... (թղ. 200ա) :

(ՄԲ.) Սրբոյն Թէոդորոսի եպիսկոպոսի
Անկիւր(ացւոց) յոր Կուսէն ծնաւ. եւ եթէ
Աստուած է ծնեալն, մարդ եղեալ սքանչե-
լեալք եւ ոչ փոխադրութեամբ էութեանն.
եւ թէ մի եւ Նոյն է եւ այն եւ այս, ասացեալ
եւ ոչ մտածութեամբ եւ ոչ խորհրդով ան-
ջատեալ. Պայծառ եւ հրաշալիս Երեմիայ
կայ տաւեիս խորհուրդ... (թղ. 209բ) :

(ՄԳ. Նորին Թէոդորոսի եպիսկոպոսի
Խաւսք Բ. ի Յայտնութիւն Տեսուն մերոյ Եթ-
սուսի Քրիստոսի ի քննութիւն զիմոցոց. յո-
րում թէ մի Աստուած Տէր Եփեսոս... Պայ-
ծառ է մերձակայ տաւեիս պատճառ... (թղ.
219ա) :

(ՄԴ.) (Վկայութիւնք Հարց). թղ.
225բ—227բ :

ա. Ս. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսի... :
Բազումք եւ մեծամեծ են... :

բ. Ամբրոսիոսի եպիսկոպոսի... Եթէ ինչ ոչ հաստատան...:

գ. Դարձեալ նորին. Լոնսցեն...:

դ. Բարսեղի եպիսկոպոսի Կեսարու: Քանզի ոչ այսքան...:

ե. Գրիգորի եպիսկոպոսի Նիսացոց: Ձայս խաւանացի...:

զ. Անիլիոքի եպիսկոպոսի յիկոնացոց: Քանզի նոյն ինքն...:

է. Նորին ի նոյնս. Եթէ ոչ էր...:

ը. Գրիգորի եպիսկոպոսի Նազիանզացոյ: Ար խարեցեն...:

յ. Առատիկոսի եպիսկոպոսի Կոստանդնուպոսի: Այստար...:

ծ. Նորին: Եթէ զոր...:

ժա. Եովհաննու եպիսկոպոսի: Փոխանակ արեցական...:

ծբ. Գրիգորի եպիսկոպոսի Նազ. Խոստովանիմ...:

Այսոքիկ գլուխք ընթերցան ի յեփեսացոցն ի յուծումն Նեստորի:

(Յիշատակարան Թարգմանչին): Ի վեցհազարերորդի երկերի: Երբորդի քառերորդի չոր(ր)որդի ամի արարածոց աշխարհիս րոտ յունարէն թուոյ, ի չորեքստասներորդի Ենդիքտինի, յերկրորդի ամի թագաւորութեանն Անաստասի, Թարգմանեցան Գիրքս Պարապմանց եւ Թղթոց սրբոյն Կիրդի եպիսկոպոսականին Աղէքսանդրի ի ստոյգ աւրինակաց ի Կոստանդնուպոսականի ձեռն Դաւթի Հիպատոսի եւ Թագաւորական սեղանոյ Կենտրի եւ ի ձեռն Ստեփանոսի քերդոդի, աշակերտի Մովսէսի Սինեաց եպիսկոպոսի: Արդ մաղթեմ աստուածաւոր պաշտանեւոյ սրբոյ Սեղանոյ, որք առնոյք աւրինակ յայսմանէ, գրեւջիք եւ զրանս զայսպիսի առ յիշատակ բարեխաւսութեան առ Քրիստոս. զի գրեւալ եղիցիք եւ զորք ի զպրութեանն կենաց:

55. Թղ. 227—235ա. Երանելոյն Կիրդի եպիսկոպոսին Աղէքսանդրի Ռասաք ի սուրբ Աստուածամկինն ասացեալ ի ժողովն Եփեսոսի ընդդէմ չարախոսին Նեստորի. Պայծառ է մեզ բանս եւ շնորհաւ ցեւալ, վասն զի պայծառ է եւ սուրբ արանցս հաւա-

քումն...: Կ'աւարտի տեղ տեղ անընթեւնի տողերովս. ||| արդեաւք կամք ի հաստատ. եւ այս ամենայնի ||||| անուստ ||| ստոյդին: Ամէնաւրհնեալ |||:

Առաջին մասի լուսանցքներու վրայ տեղ տեղ կը տեսնուին լուծմունքներ:

ՅԻՇԱՏԱՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 227բ. Ի վերջ Թարգմանչին Երատակարանին. Ընդ եմին եւ զառաքելաւորէ մեծ բարունապետն զԵփեսանէս աղաւթմ յիշել ի սուրբ եւ մաքրախոյ յաղաթս ձեր հանդերձ ծնողաւոր իւրովք. ամէն:

2. Թղ. 235ա. Ի վերջ Կիրդի խոսքին կայ ծածկագրութիւնս. գ | յ մ ա . ե լ . բ . ս . ||| . ւ . բ . յի . խ . . . ա . ||| : Առաջին մասն է. «գլխաւր գրիչս»:

3. Թղ. 235բ. Մասամբ անընթեւնի. ||||| վարդապետս Մեղացացիս զրի ||||| |գիրքս ի Կապոսի վա(նս սրբոյն) ||||| . Թակորոս յիշատակ) ||||| (ձեռն լցայի) հաւրն եւ մօրն ||||| (Եղբ)արցն իմոց եւ ամենայն արէ (նառու մե)րձաւորացն իմոց եւ ||||| յիշեալ լիլիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ:

4. Թղ. 235բ. Ետորագիր. ||||| սոյգինս զգիրքս ||||| (ձե)ռաց զեղիք յիշատակ ||||| եւ ծնօրաց Դաւրստին Շահ ||||| Ին, Հովսեփեյն, Մարտիրոսին. ||||| Ին. ոյ որ հանդիպէ Աստուած ողոր (մի ասաց)էք զնողացն եւ ազատող (աց). ամէն:

5. Թղ. 235ա. Այլ նորագոյն գրչէ. Գալ(ուս)ոտ ||| ցն անուս. Աստուածամկին է:

Այս Եովհաննէս բարունապետս առանց տարակուսի Համէլեցին է, որ գործած է ԺԻ. զարու վերը յերկնայ, ի վանս Կապոսի եւ վախճանած է 1497ին (Հմմտ. Հ. Հ. Ոսկեան, Բարձր Հոյգի վանքերը, Վիեննա 1951, էջ 60—82):

14.

ԳՐԻԿՈՐ ՏԱԹԵԼԱՅԻՈՅ ԼՈՒԾՄՈՒՆՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ

Հիմ թիւ 36: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂՔՔ՝ 201: — ԿԵԾՈՒԹԻՒՆՔ՝ 18.2 × 13.1 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ ԵՐԼԻՒՆ: — ՆՈՒԹ՝ ԻՐԱՂԻ: — ԿԼԱՂՐ՝ Կաշպպատ տախտակ կիսառաւմաղարդ: — ԿԼԱՂԱՂԱՅԵԱՑ ՊԼԱՊՄԱՆԻՒՄ՝ 2 ԻՐԱՂԻ: — ՀԱՆԳԱՐԱՆՔ՝ շատ ցեղակեր: — ԴԱՏԱՂԻՒՄ՝ ԻՂ. 201ա: — ԳՐՈՐ՝ ԲՈՂՐԳԻՂ: — ԽՈՐԱՆՔ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆԻՐԱՆՔ՝ 3Բ: — ԿԵՐԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԿԱՊԻՐՔ՝ ԵՆ ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԿՔ՝ պարզ: — ԽՈՐԱՊԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՐԱՆԻՒՄ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամձամօր: — ԳՐԻՉ՝ Կաշպպատ վարդապետ (°):

Մատենան է Կիրգի Պարապմանց Լուծման Գրքիցը Տաթևացուց:

1. ԹՂ. 3ա—195ր. Գրիգորի աշակերտի Յոսիանու Որոտնեցուց բաժնետիրի աշխատասիրեալ է Լուծումն Պարապմանց սրբոյն կիրգի ի ինչոյն ուժեմն բանասիրի Գէորգեայ երրին հարապատի: Աւգնեայ Հոգիի սուրբ:

ա. ԹՂ. 3ա. (Խն.) Պատճէն: (Ըծ.) Պատմութիւն կամ օրինակ: (Խն.) Պարապմունք: (Ըծ.) Պարապմունք կոչի գիրքս այս, զի իւրքն... Հմտ. Վիեննա 151, Ծուց. 454:

բ. ԹՂ. 3ա—բ. Ծանկ Լուծմանց Պարապմանց... (Վերջ 195ր). Կատարեցաւ Պարապմունքս Աստուծոյ:

Տպ. Գիրք Պարապմանց, Կ. Պոլիս 1717, էջ 529—799:

2. ԹՂ. 195բ—200ր. Այս Թուղթս ասին լիշէն Կիրգի յիւր Թուղթս: Սրբոյն Աթանասի Կալկոնոպոսի Աղեքսանդրի Թուղթ առ Եպիկտիտոն Եպիկոպոս Կորնթացուց յազազս Ուղղափառ Հաւատոյ. ընդդիմադրութիւն սակա յարուցելոցն ոմանց Հակառակ ճշմարտի և սուրբ Հաւատոյ. Ես այսպէս վարկանէի...:

Վջ. Ողջոյն տուր ամենայն սրբոց ի Տէր. որում փառք յաւ. ամէն:

3. ԹՂ. 201. Դեղաղբի մը անանուն հիւանդութեան մը համար: Կից ծարրութեան:

ՅԵՇԱՏԱԿԱՊԻՐՈՒԹԻՒՆՔ ՂԿան ձեռագրին զրէն. Բայց ունիք. 1. ԹՂ. 200ր. Երեստակարան (ն)աշխատուր վարդապետի: Փառք անկղին անսկիզբն իսկական, անծնին

ծնողի և պատճառի ծնիցելոյ Բանին, աներբ և անժամանակ էին և համազոյ ծնողին ծոցածին Միածնի առ մերս Թափեցելոյ կենարարին Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ իրեցելոյն ի Հաւրէ Որդւոյ փառակցի Հոգւոյն ճշմարտի Աստուծոյ ամենակալի, Երէջ անձնաւորութեան և միոյ բնութեան, տէրութեան և համափառ աստուածութեան սրբոյ երրորդութեան Հաւրէ Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ յարածպական և մշտնջենաւոր անասման և անվախճան յաւիտեան. ամէն:

Արդ զրաւ կատարման և յանգումն աւարտման աստուածաբաւրիս և աստուածաբարտիւրապարգեւ և հոգիանորոգ աստուածամեծ և աստուածաբաւ ուղղադաս և ճշտութեան (ս)ոյց (°) սուրբ կտակիս և աստուածաբանեալ սուրբ մատենիս: Նաեւ առաջին փոքր ի շատէ արտազրեցուց բառ կարի մեքում զպատճառ աննիւթ (ն) (հոս կ'ընդհատի):

Երեստակարանի այս ներածական մասը հաւատեցին զաղափար օրինակին գրչէն է. զոր իրեւ ճարտասանական ասացումք օրինակած է ձեռագրին գրչիւր: Ո՞վ է իմաշատուր վարդապետ և և՛ ր:

Ձեռագրին ԹՂ. 1ա—2ա թղթեայ պահպանակ է, կը բովանդակէ.

ԹՂ. 1ա. Արամ ՋԼԻ. ԶԺԲ. Սէթ. ԸԵ. Էնոմիս. Էն:

ԹՂ. 1բ—2ա. Նոտրագիր հատածք Ս. Գրքէն. ձեռնարկեցոյ զուս քո և բարձր զնայ և մի ձանձրանար կապանօք նորա... Վջ. և որ զմուրն ունի՞ գիճասէր է և թոյլ մարմին...:

ԹՂ. 2բ. Նախորդ թղթին վրայ փակցուած, կարմրագիր աղիւսակած և մը, ուր կը կարդացուի. Գոյացութիւն. Հրէշտակ անմարմին...:

Մազապաթեայ պահպանակներն մէկ թուղթ սկիզբը և մէկ թուղթ վերջը, երկուքն ալ երկուքի ծալուած. միջին մասրուական գրչութեամբ, հատադրոտներն են հին ձաշոցէն:

15.

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՑԻՈՑ ՔԱՂՈՒԱՇՈՑ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷՆ

Հիմ թիւ 43: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 348: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 16,4 X 12,4
 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ ոգորկ
 բուզք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ-
 ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ մէկ բուզք բաժն մեքողեման երկաթա-
 գիր, մասն Աւետարանի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: —
 ԳԱՏԱՐԻՔ՝ քղ. 1ա—բ: — ԳԻՐ՝ բայթըցիք: — ԽՈՒ-
 ՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ, ԶԱՐԳԱԳԻՐ և ԱՌԻՍԱՆ-
 ՅԱԶԱՐԴ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆ-
 ՆԱԿ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամանօք: — ԳԻՐԶ՝ Յով-
 եաննէս:

Մատենա է՝ Գրիգոր Տաթևացւոյ Գա-
 դուածոյ Մեկնութիւն Մատթէի:

1. Թղ. 2ա—հա. Յանկ:

Բ. Թղ. 6բ—343ա. Գրիգորի աշակերտի
 եռամեծի և տիեզերայոյ վարդապետի Յո-
 չաննու Որոտնեցոյ Հաւաքեալ Քաղուածոյ
 Մեկնութիւն սուրբ աւետարանին Մատ-
 թէոսի: — Նախերգարար (բ)ազդատութիւն
 չորս գետոցն եղեմարութ շորից աւետա-
 րանչացն հոգէրուի: Արդ չորս գետն նմանի
 շորից աւետարանչացն...:

Գ. Թղ. 14ա. ի ցանգն Աւետարանին տե-
 սութիւն. և վասն ի խորանացն, զոր արա-
 բեալ է մեծին Եւսեբեայ ի ինչորոյ Կարպիա-
 նոսի եպիսկոպոսի, զոր եղբայր կոչէ:

դ. Թղ. 18ա. Նորին սկիզբն և պատճառ
 Մեկնութեան Աւետարանին կարճատառ
 Հարցմամբ... Կաւարտի Ա—Զ. Հատո-
 րով Թղ. 343ա. առանց Հեղինակի յիշատա-
 կարանին:

Զ. Թղ. 344ա—348ա. Թուխթ Գրիգորի
 աշակերտի մեծին Յովհաննու Որոտնեցոյ
 վասն կաթողիկոսացն Աղթամարայ: Նուստ
 և ներգեւեալ ոգի վերջինս ի ծնունդս Եկե-
 ղեցւոյ... Գրիգոր ինչորոյ բանին... (վեր-
 ջաւորութիւնը պակաս կ'երևայ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 266ա.
 Զյուլիից մեղաց պատժապարտս զՅովանէս
 մեռեալ Հոգի սակաւ աշխատող, յոյժ յոռի
 և փանազի զրիչ, յերես անկեալ աղաչեմ
 յիշման արժանի առնել միով Տէր ողորմաբւ,
 զի կարող է Աստուած ի ձեռն այլոց այլոք
 ողորմութիւն շնորհել. այլ և խոշորու-
 թեան զորոյս անմեղաբիր լինել մաղթեմ:

Զ. Թղ. 133ա. Եւ գեղեղի գերիս զթա-
 փոր ի գործոց զՅովանիսիկս աղաչեմ յիշել ի
 Տէր:

Յ. Թղ. 165բ. Զրագմամբ անձինս զՅո-
 վանէս պիտականուն յիշել մաղթեմ սիրո-
 ցաց բանի. ամէն:

16.

ԳՐԻԳՈՐԻ ՏԱԹԵՒԱՑԻՈՑ ՀԱՄԱՌՈՑ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

Հիմ թիւ 35: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 204: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 17,3 X 13,1
 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երեքուն: — ՆԻԻԹ՝ բուզք:
 — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ԹՂԹԵՆԱՑ ՊԱՀՊԱ-
 ՆԱԿ՝ 5 բուզք: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմայոց, շատ
 քցեալք: — ԳԱՏԱՐԻՔ՝ 201—204բ: — ԳԻՐ՝ բայթը-
 ցիք և ճոսքազգիր: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ,
 ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ. ԱՌԻՍԱՆՅԱԶԱՐԴՔ՝ կը պակօթմ: —
 ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ. դար: —
 ՏԵՂԻ և ԳԻՐԶ՝ ամանօք:

Մատենա է՝ 1. Թղ. 1ա—15ա. «Գրի-
 գորի եռամեծի և քաջ հոռտորի և իմաս-
 տուն իրի, աշակերտի Ովհաննու Որոտնեցոյ
 մականուն Կախրայի ի սէրն Յիսուսի, ի յիշ-
 րագմանաց բառաւոր անձանց նորին աշա-
 կերտաց արարեալ Լուծումն Համատու Յա-
 ռաջարան(ին Նանայի Մեկնութեանն) Աւե-
 տարանին Յովհաննու: (Բն. չէ գրուած:) յժ. նախ էր. այլ վարդապետին որ վասն խո-
 լի:

նարհուրեան զանուն իւր ոչ զրէ՛, որ թարգմանեալ է ի մեր լեզու...:

2. Թղ. 15թ. Համառատ Մեկնութեան (այսպէ՛ս) Աւետարանին Յովհաննու նորին Գրիգորի աշակերտի Յովհաննու Որոտնեցոյ՝ հաւաքեալ ի հին եւ ի նոր թարգմանչաց, ի խնդրոյ համաշունչ աշակերտաց, ի սկզբանէ ի բանն: Նախ ասելի է վասն իսկզբան...:

ԾԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 291ա.

17.

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻՈՅ ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

Հին Թիւ 45: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 260: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 15.9 X 11.5 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ մագաղաթ: — ԿԼԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՀՊԱՆԱՎ՝ 1 քուրք (տես վարդ): — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յատ զէշ. խոնավորեմէ ազդուած. սկիզբէմ քղցրի իմկոմ, քղ. 1—5, 260—271 ցեցակեր: — ԳԻՐ՝ քուրքգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ եւ այլն չունի: — ԽՈՐԱԳՐԻՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամեմ հօթ: — ԳՐԻՉ՝ Նիկոյ:

Մատենան է Գրիգոր Նարեկացոյ Մատենան Ողբերգութեան:

1. Թղ. 1ա—267ա. Սկիզբէն թղթեր ինկած. Ա—Գ թերթերէն, որոնք 36 թուղթ պէտք է ըլլային, այժմ մնացած են 19 թուղթ, ուստի 17 թուղթ ինկած է. Կը սկսի հօսան իտիկինն հարապին, վառթարադոյնս քան զԳառան...: Վերջին գլուխն է ՂԵ. Արեւդակն արդար...: Կը սկսի Նարեկացոյ Տիկնատակարանը:

2. Թղ. 267բ—268բ. Մխիթար վարդապետի ասացեալ վասն Ապաշխարութեան: Տէր հաներ ի դժոխոց զանձն իմ. փրկեցեր...: Քանզի սոյորութիւն է շարին (") ||||| սրն ||| ցուցանէ եւ զդառնութիւն եւ զամառն փառս եւ զմահն կհանս եւ անցաւ որոս յախտեանքս եւ մոռացուցանէ զանկ առան եւ զպարտադրան տանդ զատուորին...: Վշ. Նայեւ ըսգում արտասուաց արժանի եւ անպատմելի աշխատանաց եւ

Սոյն Աւետարանի մէկէին Պոյսեցի տիրացու Դանիէլին է. ի յեղիպտոս զնեայն, ամանէթ դրաւ ի սուրբ Եկեղեցոյ սնտուկն, որ ի դպող ժամուն իւրն է, առցէ:

Գրիգոր Տաթևացի մեկնած է Յովհաննու Աւետարանին Ա.—ԺԲ. գլուխները: Ծարունակութիւնը առնուած է Մատթէոս վարդապետի Մեկնութեանն: Ձեռագիրս այնքան ցեցակեր եղած է, որ անհնար է ստուգել, թէ ուր կը վերջանայ Տաթևացոյ Մեկնութիւնն եւ կը սկսի Զուգայեցոյնը:

Երկնաւորաց ատենից աւուած են (") խափ ||||| (լրացնե՛լ) անու)մն հնարք, ամենեքեան եւ վկայք եւ այլ ինչ ||||| նաւորին վկայէ Դասիթ ||| (թուղթ ինկած):

ԾԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ, Թղ. 269ա. Ով զերահրապալեւ իմանալի քառիցն հրաբունիցն սրբերգենիցն անյուրի ժայնիցն եւ ի բարոյ անսպաթաքելի սրտիցն համաքատակ սրբանուէր աղաթողք || ամ արտաւարաթող կականմամբ արտատուչ ոգով յաղթաթոր յառաջընթաց Պիսիդոն եւ Աս || Արէ՛ս պակմամբ այտոտ (") ի Դեմետրի բեկրեկեայ || բարբառող լեզուի, հոգոյ ակամբ տեսեալ զՏէր ամենին ի դէմ յանդիման խասելով ընդ նմայ ի մարմնի. ըստ քո հոգոյ ակամբ ||||| գտարք Գրիգոր Նարեկացի անյուրի միշտ ի յանդիւր, ամենայնի որք գոյացեալ են ի յանգոյնէ երեւելիք եւ աներևոյթք, ի յայն սոսկալի ժամու աղաթիցն յիշնաջիք զրազմամեղս զիկկալ եւ զծնաղս իմ ի յորդիս եկեղեցոյ եւ զքանի սպասաւորս զԵՈՎ. յիշնաջիք:

Թղ. 233բ. Զմեղուցեալ զբիշս զեկկալ եւ զքանի սպասաւորս զԵՈՎ. յիշնաջիք յաղաթս, ով բարէմիտ ընթերցաւդք:

ՍԿԻԶԲԸ զտնուած կէս թուղթ մագաղաթեայ պահպանակը բուն մետրոպեան երկաթազրով կը պարունակէ Ղուկ. ԺԲ. 27—30, 32—35:

18.

ԻՌՈՎՄԱՑԻ ԱԳՈՒՆԱՑԻՈՅ ԶԱՂԱԳՐ ԽՈՐՀՐԻՈՅ

Հիմ Թիւ 20: 1418էն յառաջ:

ԹՈՒՎԹՔ՝ 108: — ԻՄՈՒՆԻԹԻՆ՝ 21.7. X 14.5
 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քուրդ:
 — ԿԱԶԱՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ԻՄԱԳԱՂ. ՊԱԶ-
 ՊԱՆԱԿ՝ յկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՔ՝ յաւ. կրած է րգրե-
 րու ետևաապարիւն: — ԴԱՏԱՐԿ՝ ճշա. քղ. 138թ—
 139ա (գրչափործ). 108թ (ձաքտուր): — ԳԻՐ՝
 ցոտրագիր: — ԽՈՐԱՆ. ԿԻՈՒՆԻՐԱՆ. ՆԱՐԱ. ՁԱՐ-
 ԴԱԳԻՐ. ԼՈՒՍԱՆԱՑԱՐԿ՝ յկամ: — ԽՈՐԱԳԻՐԿ՝
 կարմիր: — ԺԱՄԱՐԱՆ՝ 1418էն յառաջ: — ՏԱՂԻ՝
 անճաճք: — ԳՐԻԶ՝ ԻՄԵԾԱՐՈՆ ասրկապ:

Մատենան է Թովմայի Ազովնացոյ յա-
 դագս հորհրդոց: ուր կան նաև Բանք
 Իմաստասիրաց եւ այլն:

1. Թղ. 1ա. Թովմայի Ազովնացոյ յա-
 դագս Հաւատոց: Խորագիր չունի. բայց յա-
 ճորդ Հատուածին խորագրերն եղած բլլալու
 է Թղ. 110ա տեսնուած ինքնակաց կարմրա-
 գիրն. «Զի՛նչ է Հաւատ կամ զինչ է սահման
 Հաւատոյ եւ քանի՛ են աստիճանք Հաւատոյ»,
 որուն սկիզբն է Թղ. 1ա. «Հաւատ ա-
 ուաջին տողը անընթեռնի» լի է, զի Հաւատն
 ունի չորեքտասան աստիճան: Հաւա-
 տոյն: Առաջին աստիճան է Հաւատ: — 2. Ստորին լուսանցքի վրայ նոր գրչէ. «Թու-
 մայի Ազովնացոյ»: Այս մասը կ'աւարտի
 Թղ. 4ա. «եւ այսպէս Հաւատն է զործնական
 իմացումն: Եւ այսպէս յայտնի եկեւ երկրորդ
 Հարցուածն»:

2. Թղ. 4բ. Խնդրի թէ զի՛նչ է բնութիւն
 եւ կամ քանի՛ յեղանակաւ աւար: Պատաս-
 խանի. Ասեմ թէ տնտնա այս բնութիւն զրա-
 գումս նշանակի...:

բ. Թղ. 24ա. «Խնդրի թէ զինչ է անձն:
 Պատասխանի. Ասեմ թէ անձն Հասարակաց
 առեալ ոչ կարի սահմանել...»: Այս մասը
 կ'աւարտի Թղ. 63ա. «Իսկ ընչկուծիւն ըո-
 րտին կ'ը գործն աստուածային. եւ այլ այս-
 պիւիք»:

3. Թղ. 63բ, 66բ, 109բ, 137բ—139ա
 նախաբար զատարի էջեր կ'են. յետնադոյն
 անվարժ գրչի մը օրինակած է այս էջերու
 վրայ «Աղաւթ» ներսխի Հայոց կաթողիկոսի

(տե՛ս Թղ. 63ա—66ա. Զանկ Թովմաս
 տովանիմ...):

4. Թղ. 64ա—66ա. Զանկ Թովմաս
 Ազովնացոյ յադագս Մկրտութեան, Պա-
 տարագիր եւ Թլխատութեան զլուսնեւու եւ
 Հատուածներու. Կը սկսի.

ա. Խնդրի թէ Մկրտութիւնն Յովնանու
 խորհուրդ էր... (Ա—ԽԻ):

բ. Զանկ Փրա Թուժար գրոցն. Երբորդ
 յադագս Պատարագի:

Ա. Թէ յորժամ յամենայն խորհուրդ(ս)
 Երես այս տեսանի... (Ա. Իէ):

գ. Հարցումն թէ օրէնքն Մովսէսի գոր-
 ծովք իւրովք տա՛յր զչնորհա եւ կամ ար-
 զարացուցանէ՞ր թէ ոչ... (Ա—ԿԻ):

Ա. Թղ. 67ա—82բ. (ԽԻ. խնդիրն կը
 թուի թէ տնտնա ֆնացած է, որովհետեւ
 6 տող ունիւրք միայն. իսկ Թղ. 83ա դա-
 տարի է):

Բ. Թղ. 83բ—99ա. (Իէ. խնդիրն կ'ա-
 ւարտի. «այսպ ուրեմն յանկարծ լինի փո-
 փոխումս այս»):

Գ. Թղ. 99բ—109բ. Կ'աւարտի. «բայց
 եթէ ոք ասիցէ, թէ զո՛նեալ է միս (ուտ)ի-
 ցէք»:

5. Թղ. 110ա. Այս տեղ է կարմրագիրն
 «Զինչ է Հաւատ...»: Եւս § 1: Կամ այս
 կարմրագիրը վերը փոխադրելու է եւ կամ
 վերինը (Թղ. 1ա—4բ) Հոս զետեղելու է:

6. Թղ. 110ա. Արխատուրի Ժ. Ստորո-
 գութիւն: Դոյսացութիւն, Որակ... Դոյս-
 անթիւն ասի Երկին. զդոյսացութիւն Արեգակն
 եւ Հուսին...:

7. Թղ. 112ա. Դաւթի փիլիսոփայի էա-
 կաց զիրք. Ի քանի՞ս րաճանի էակն կամ
 յորս: Երկակի. Ի զոյսացութիւն եւ Ի պատա-
 հումն... Վճ. Հողի եւ միտք եւ շունչ բնու-
 թեամբ եւ դանազանութեամբ այլ եւ այլ:

8. Թղ. 117բ. Վկայութիւն մարգարէից
 եւ Հայրապետաց յադագս Քրիստոսի, որ
 Հանդերձեալ էր կատարել յետին ժամա-

նակա՝ եթէ յառաջ քան գլխաւորեանս Որդի ծնաւ ի Հաւր՝ Դաւիթ ասէ. Յառաջ քան գլխաւորեանս ձեալ զհեղ... 121ր. եթէ մեղաւորացն անվախեանս պատրաստին տանջանքն. Եսայի. Ելցեն եւ տեսցեն զոսկերս առ իս յանցուցելոցն... :

9. Թղ. 122ա—123ա. Ամխարազիբ. Վճիռք իմաստնոց: Անբան մտացն արբանեակ. զի զոր կամին միտք՝ բանն թարգմանէ: Վասն մարմնոյն մարդն մակնանցու. բայց վասն բանին՝ անմահ...: Վջ. Ո՛ մահ, որպէս զի զեղեցիկ են դատաստանք քո կարտաւոյնս ասն եւ նուազելոյ ի գաւրու թնէն:

10. Թղ. 123բ. Բանք իմաստ(աս)իրականք: Մարդոյ զուարճացելոյ որդիս եւ կենդանոյն որ տեսցէ զրեկուսն թշնամեաց... Վջ. Դուստր Հաւր ի ծածուկ տքնութիւն է:

11. Թղ. 124ա. Յաղագս ծառայից ի Սողոմոնէ: Մատայի իմաստնոյ աջողեցիկն զործ(ք) իւր եւ ուղ(կ)եցին ճանապարհք նորա...: Վջ. Ընդ արիւնհաշանս Համարեցի որ Հատանէ զվարձակն ի վարձ: Առակք ԺԴ. 13: Սիրաք ԼԱ. 27:

12. Թղ. 124ա. Բանք խրատականք: Մարդ որ յաջմուկ սուփոր է, աստանայի նման է. զի աստանա բարի ոչ լինի եւ ոչ մարդն այն խաղաղարար...: Վջ. Կեանք մարդոյ ուրախութիւնս արտի:

13. Թղ. 125ա. Այլ բանք իմաստասիրաց (վասն չար կեռոյ): Դիողինէս ասէ. Սուր եւ պատերազմոն ոչ Լեղեւ առանց կեռոյ. ահա վկայէ Եղիոն... (Բանք իմաստասիրաց, 58):

14. Թղ. 126ա. Վասն կեռոյ չարի եւ լնգուանոյ: Ամենայն չարութիւն չար են. բայց չարութիւն կեռոյ վերագոյն (Հմտ. Սիրաք. Ին. 26)...: Վջ. Մի Հայր ի կին չար, զի մեղր կաթէ ի կեռոյ շրթանց պոռնկի... (Առակք, Ե. 3):

15. Թղ. 126ա. Աղաւեոյն շնորհք. ա. Որ լեղի չունի... Թ. ի խոցոյ տեղի լաց կու լինայ:

16. Թղ. 126բ. Վասն կեռոյ իմաստնոյ բանք սիրտանի: Ուրախ լիւ ընդ կեռոյ մանկութեան քո... (Առակք, Ե. 18): Վջ. Ի

շնորհս եւ ի զեղեցիկութիւն ցանկաց ակն եւ քան զերկոսին զստա կին զուարթ:

17. Թղ. 126բ. Յոհաննու առաքելոյ. Որ ուրանայ թէ Բիսուս չէ Գրիստոս, նա իսկ է նեոն... (Հմտ. Ա. Յովհ. Բ. 22. 3 վճիռք):

18. Թղ. 126բ—127ա. Հաւ է մին արդար որ առնէ զկամս Աստուծոյ, քան զբիւր առնաւրէն: Թաղաւոր արդար կանչնէ զաշխարհ...: Վջ. Թաղաւոր այսաւր է եւ վաղի մեռանի:

19. Թղ. 127ա. Յաղագս տղայոց խրատք իմաստ(ասիրաց): Որդի իմաստուն ուրախ առնէ զհայր...:

20. Թղ. 127բ. Առակաց է բանքս: Հաղոյն է որ բարկացուցանէ զհայր իւր...:

21. Թղ. 128ա. Խրատք վասն բարեկամաց ի Սիրաք: Մի վրիպիր ի բարեկամէ... ի Սիրաքաւ է բանքս...:

22. Թղ. 128բ. Խրատք վասն աւելտութեան: Պիթաղորաս ասէ. Զմեղս քո մի փութացիս ծածկել բանիւ...:

23. Թղ. 129թ—130ա. Յաղագս կանանց խայտառակութեան: Պիթաղորաս ասէ. Ի Հուր եւ ի կին անկանելն ի է. զի նոյն ատու է պատճառ...: Վջ. Դիողինէս ասէ. Տեսի կին մի պատու ծարուրեալ...:

Հրտ. Բանք իմաստասիրաց. Սոփերք հայկականք, Ա. 55—59:

24. Թղ. 130բ. Զրազ աւրինացրն Բովանէս... չորս տող Ոտանաւոր. նոյնք տե՛ս 132ա:

25. Թղ. 130բ. Յաղագս ստորաւորութեան, թէ րացատութեամբ եղեն միաւորութիւնքն թէ ոչ: Պատասխանի. Ստորաւորութեամբ եւ րացատութեամբ... (Պէսակս Հարցմունք, նաեւ Լուծմունք): Կը յաջորդէ. «Իսկ անստորադրականն՝ մակացութիւն է...: Իսկ չորսս այստեղի՝ Հմտութիւն, Ներմտութիւն, Արհեստ, Մակացութիւն...» (Մահմանք այս չորսին):

26. Թղ. 131ա. (Յաղագս Մակացութեան): Եկեացուք այսուհետեւ ի չորրորդ գլուխն եւ ասացուք, եթէ ոչ ոմանք են զտողք այսոցիկ տեսակաց: Եւ պարտ է գիտել, եթէ զթուական Փինիկեցիք գտին,

որպէս վաճառականք գոյով եւ թուականութեան պէտս ունելով առ ի հաւարել: Իսկ զերաժտականն՝ Թրակացիք, վասն զի անտի էր Որփեսա, գործէ ասն նախ գտանել զերաժտականն: Իսկ զԱստեղարաշխականն՝ Քաղզկացիք, վասն (ան)ամպ եւ հանապազալինք՝ գոյով յաւղացն, զիւրաւ կարացին ընդունել զարժուան աստեղաց, իսկ զերկրաշափականն՝ Եգիպտացիք գտին ի հարկէ, քանզի Նիւղոս գետոյ ի ծովանայ ի վերայ Եգիպտոսի եւ խառնակել զսահման արտաւարիցն՝ կուիք եւ սպանունք լինէին Եգիպտոսոցն ի վերայ իւրաքանչիւր սահմանի, մինչեւ իմացան չափ մի, որում անուն էր սպանակ. զայն ղենելով գտանէին զսահմանս իւրաքանչիւր արտաւարաց. ուստի եւ սպա երկրաշափութիւն գտաւ (Դաւիթ Անյաղթ, Սահմանք, էջ 199):

27. Թղ. 131ր. Եւ այս են է. Մոյրա-կանքն ի վերուստ ի վայր սկսեալ: Զոհալ...:

28. Թղ. 132ա. (Տաղ ի Յովհ. Մկրտիչ). Զրազ արիւնացն Յովանէս... (Ա. տունն նաեւ Թղ. 130ա):

29. Թղ. 133ա—134ա (աւելի մանրագիր). Երէմիա մարգարէին վասն քաղաքին երուսաղէմի: Յորժամ հանդերձեալ էին Քաղզկացիքն պաշարել զերուսաղէմ, խառնեցաւ Աստուած ընդ երեմիայի...: Վջ. Եւ զբեցին ի նմա, թէ վէմս այս աւքնական էր երեմիայի: Թրեալ եւ ի գիրս Բարուքի: Եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս:

Հրտ. Արարատ, 1895, Մարտ. Յաւելում, էջ 1—8: Անվաներական գիրք Հին Կտակարանաց, Վնենտրկ 1896, էջ 349—357:

30. Թղ. 134ա. Երանելոյն եփրեմի առաջեալ ի Խաչն աստուածընկալ, Աւհնեսացուք, եղբարք, զհրաշագործ տնաւորչութիւն Միանչին եւ անճառ Բանին...: Վջ. Որ տեսանես զնշան խաչին որ է արհնած եւ աւծած, անտ տես զխաչելեայն Քրիստոս ի վերայ:

Հրտ. Ս. Եփրեմի Մատենագրութիւնք, Դ. 69—78:

31. Թղ. 135ր. (Որհնութիւն Ժողովրդեան): Ով ամենաւարճեալ Հայր երկնաւոր...:

32. Թղ. 136ա. Աղաթք Մովսէսի Քերթողի ասացեալ: Աղայեմ զբեզ, Տէր, թող զմեզս իմ որպէս եւ կամի...:

32. Թղ. 136ր. (Անխորագիր). Արդ Աղամ եկաց ամս Զի եւ մեռաւ: Սէթ՝ ԶԺԲ. (Նախահարք, Նահապետք): Վջ. Որք ասեն ի լինելութենէ աշխարհի մինչեւ ի ծնունդն Քրիստոսի լինել ամք Րնի մեծապէս փրկութեան յաւելելով զողորմութեան կարծիս առանց ճշմարտութեան. վասն զի յարարչութենէն ոչ ոք գիտէ զժամանակն, իայց միայն յարտաքննի Աղամոյ ի գրախտէն:

33. Թղ. 136ր—137ա. Ոտանաւոր անխորագիր. «Առյն է զլուին որ են աշխարհն պարսկական, ցուրն պարսնոց, որ են կողմանք բարեկեանքն...: Վջ. Առյն են ի ըլուս տեսանես առ ծովական, որք լիանան եւ թեւրանան նմին նման (այլուր ընծայուած Առաքել Սիւնեցոյ):

Թղ. 137ր—139ա. Գրչին դատարկ թողում. Բարեզդ զրիչ 137ր—138ա գրած է «Հաւատով խոստովանիմ» աղօթքին վերջին մասերը (տե՛ս § 3): Ուրիշ զրիչ մը զըշափորձեր ըրած է Թղ. 138ր—139ա:

34. Թղ. 139ր—143ր. Դաւթի սրբազան վարդապետի (Քորայրեցոյ) ասացեալ ի ինզրոյ Դրիգորի վեհազոյն վարդապետի որդոյ Տուտայ յարազս Հակոբակոսիորաց ի պատճառս պատառման դատիկն. զոր ի ինզրոյն սակս պարզարար զրեաց նա: ԶՎեհիդ կատարեկազուի յիմաստս...: Վջ. որում ամենայն պատիւ եւ փառատրութիւն վերատրեւցի յիմանալի եւ ի սղայուն րանականացս յաւիտեանս. ամէն:

35. Թղ. 144ա—145ա. Կնուք տղայի. մանրագիր, Երկիւն, անխորագիր: «Յորժամ կամիցին ջրիստոնեայ առնել, պարտ է զայս կարգաւորութիւն կատարել: Յորժամ ութօրեայ լինի տղայն...»:

36. Թղ. 145ր—150ա. Յաղագս Ժողովոց, արարեալ Արքանճու Հայոց վարդապետի, ընկերակել Մովսէսի Խորենացոյ եւ Դաւթի փրկսրօպոյ ի ինզրոյ Սահակայ Արծրունոյ մեծի իշխանի. եւ մեր անտի համառուտեալ: Արդ սկիզբն եւ ասորիքն

ժողովն որ եղև յաւուրսն փարսեացոց յազգս Սաղուկեցոցն...

Վը. ին. Յաղագս Բ. Կոստանդնայ Կայսրն Կոստանդին Բ. ի սորա աւուրս եղև ժողով ի Հոտմ առ Աղաթոնաւ Հայրապետին Կալայրսի. Կոստանդինս այս Մէթր. Թաղաւորացն եւ ի Քրիստոսէ Ձի (720). ի Քաղկեդոնէ Մեծն ամ. ի թուականէն Հայոց ՃՄԻ (704) ամ. Էւ որ զընայս է ժողովք ին. զոր Հաւաքեցաք ժողովք Յունաց եւ Հոռմայեցոց:

37. Թղ. 159ա. Եւթն հրաչք անուանայր: Առաջինն Տրիլիթոնեկապալիս, որ է Երեքարեայ: Երկրորդ՝ Կապիտիսղովիմ, որ է տաճար ի Հոռմ...

38. Թղ. 159բ. Անխորագիր Հարցմունք եւ Պատասխանիք. Էմնն նուստութիւն եցոյց Տէրն յիւր յարութիւնն, որ ի մեր յարութեանն չէ յինչոյց: Մի որ զգալի կերակուր եկեր... 2. Տաճիք ի Համբաւ եւ թէ մեր զիրս յերկնից յԱստուծոյ է տրամ... 2. Յունաց զիր ո՞վ է արարեալ... 2. Յոռ աղգ է Մարիամ...

39. Թղ. 160—161ա. Էի թուականիս Պիէ (1418) ի հոկտեմբերի ի Եւն ի յանուն Աստուծոյ. զիրք որ կայ ինձ այսչափ: (Կը ներկայացնեմ ամբողջութեամբ):

Ա. մէկ աւետարան մի:

Բ. մէկ աւետարանի մէկնիչ Յոնան զիտոյ Նանթին:

Գ. մէկ նաւոր նարեկ մի:

Դ. մէկ նաւոր Նամաւս մի առանց կող:

Ե. մէկ մեծ Կանոնք վարպետին տրամ:

Զ. մէկ այլ Նամաւս միջակ զիտոյ ցանկն ի վերջին:

Է. մէկ այլ Պրովկի Դիաղոխոսի:

Ը. մէկ Կիրոյի Պարապմանց նաւարորի Մերիսի:

Թ. մէկ Հաւաքմունք. իմ գրած է:

Ժ. մէկ Արտաքին Սահմանք եւ Սովրատ եւ Պերիարմէն. մէկ սուփ ձեռագիր խիստ լաւ ի մէկ:

ԺԱ. մէկ Սաղմոսի Մեկնիչ Ը. Կանոնի Վարդանա:

ԺԲ. մէկ Աւետարանի Մեկնիչ Յոնանու ժողովածու Վարդանա դասի:

ՃԳ. մէկ Երգ Երգոցի Մեկնիչ Նարեկա՝ Գրիգորի:

ԺԴ. մէկ Բաղդիրք եւ Գրչութեան խրատ մի:

ԺԵ. մէկ Քարոզգիրք. Կիւսարմի է:

ԺԶ. մէկ Կանոնք ծաթգիր:

ՃԺ. մէկ փոքրիկ Նարեկա Լուծմունք:

ԺԸ. Գրիգորի Նիւսացոյ Կազմութեանց:

ԺԹ. մէկ զեղեցիկ Հաւաքմունք Աւետարանաց:

Ի. մէկ Մեկնիչ Արարածոց Եփրեմի:

ԻԱ. մէկ Դուկասու Մեկնիչ. Կրկին. Իգնատիոսի եւ Կիրիլի:

ԻԲ. մէկ այլ Իմաստասիրական Պրովկի:

ԻԳ. մէկ մեծ Արարածոց Մեկնիչ դասի ժողոված Վարդան վարդապետի:

ԻԴ. մէկ Աղուանից գաւազանք:

ԻԵ. մէկ Եւսեբի Փաւագանք. ժազաղաթ ձեռագիր:

ԻԶ. մէկ Լուծմունք Իմաստասիրաց Պեւրիսի:

ԻԸ. մէկ մեծ Քարոզգիրք լաւ:

ԻԸ. մէկ այլ փոքր նաւոր (բ) եւ Փոսանկի թուիտ:

ԻԹ. մէկ Հարցմանց:

40. Թղ. 161բ—162բ. (Անխորագիր) Զորս պատճառք են յինչութեան ամենայն մարդոյ. Հուր եւ Փուր, աւր եւ Հող. Եւ ի քերութեանն յինչ ծննդականութիւնն...

41. Թղ. 162բ. Մանր Իմաստասիրական Հատուածներ մարդու, Հողոյ, Հրեշտակաց եւն մասին, տեղ տեղ նաեւ Հարցմամբ եւ պատասխանով:

42. Թղ. 163բ—164բ. Հ(արցումն). Որպէս գիտացին թէ Եւսպարէզ է ա. Թաւալուն արեգականն: Պ(ատասխանի). Զայս առաջին երկրաչափքն հրամանաւ. Թաղաւորացն գիտացին... (Թուի Անանիայի Շիրակացոյ):

43. Թղ. 165ա—168ա. այլ գրէ. «Պատահական յատկութիւն ընկալան հերեկ (ն):

Առաջին ստեղծող Աստուած է... եւ զայս ճշգրտութեամբ զոր... մեկնեաց մեզ աստուածաբան բարունին մեր Կարիկին... (հնդերբ վեցերեայ արարչութեան եւ այլ իրաց շուրջ) :

ԳԻՇԱՍՏԱԿԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆԻՔ. 1. Թղ. 117ր. Բրեքտան Որդի Աստուծոյ, Աստուած ճշմարիտ, ողորմեայ բազմամեջ գրչի Մեծպարոն սուտանուն Սարկապի եւ թող զանիւր մեզս իմ զոր յանցեայ ի մանդութենէ իմէ ցարկեւս, զի զին եմ անարատ արեանց քո :

2. Թղ. 138ր. (Հաստոյ խոստովանիմ զերջր. տե՛ս § 3). Զհարսեղ մեղայտարտ իշեցէք յորժամ զպաղատանս մատուցանէք եւ Տէր Աստուած ձեզ եւ մեզ ողորմեացի ամեն :

3. Թղ. 159ր—160ա. Ի ստորին յուսանցս. Վարդաբն Կիպրոսի, մեծապատիւ ասպնորդ տեսուն Դիոնիսիոսի կայ. արճ. 1818. Ի Հայրապետութեան սրբոյ Էջմիածնի տեսուն եփրմի, երուսաղեմա Թէոդորոս, Կոստանդնուպոլսոյ Պօղոս :

4. Թղ. 160ր. Ի թվս ՊԻԿ. Հոկտեմբերի ի Ե.Ն յանուն Աստուծոյ գիրք որ կայ ինձ սյաշափ (տե՛ս § 39) :

Այս 291 ձեռագիրներէն ուշագործեան արժանի էն.

11. Վարդանայ Վարդուհի Մեկնիչն Ը. Կանոնիք :

Ունիք իր Մեկնութեան Սաղմոսաց, բնագրածն եւ Համատար :

12. Վեհաբարնի Մեկնիչ Թոշանեւ. ժողովա՝ ծու Վարդանայ դասն անանթ է :

15. Վարդապետ, արթարմի է՛ն, անուշու բարդոյն իմ եկեղեցոյս յորինած Գարգաղիքն է, որմէ ունիք բազմաթիւ օրինակներ :

10. Կանոնք ժաղկի. Հաստորն Հայհոռոմեքուն Կանոնագիրքն է, որմէ օրինակ քր իր զտնով Վեհատիկ, Միթիթարան Թ. 1601 ձեռագրին մէջ. տես իմ Սիմէոն Պրեմանանցի եւ իր Թարգմանութիւնները վրացերէնէ, Վիեննա 1851. էջ 256—250 :

17. ՎՓորքի Նարեկայ Լուծմունք. Հաստորն Նոյն Ներսէս Լամբրոնացոյ ընծայուած Համատուն Լուծմունքն Հետ. Հմտ. Հանգ. Ամս. 1854, էջ 151 :

21. Կիւրճիկ Աղեքսանդրացոյ Մեկնութիւնն Դուստու. ասիկ օրինակ քր իր զտնով բաղէի Սեբրաջու վանքի Իրադարանին մէջ, Թ. 172. Վերք քր կաթաղի. Խառնք վասն աղօթից... եւ Դուստու Համատուն Մեկնութիւն ի Ս. Կիրիլ Աղեքսանդրացոյն, Աւարատ 1903, էջ 186: Հատուածներ իր տեսնուն Գարիսի Աղապէն Մատենադարանի Թ. 110 ձեռագրին մէջ եւ այլուր :

24. Աղեքսանդր զաւազանք. առանց տարակուսի Աղուանից պատմութիւնը կ'անշարժ է :

25. ՎՄԷԷ Եւսերի Գաւազանք. ժաղաղաթ Աեռաղիքն : Հաստորն Եւսերիոս ժամանակագրական պատմութիւնն է, Թերես այն օրինակը, որմէ Հրատարակեց Հ. Մ. Անգլիկներն :

Այս ձեռագիրն ցուցակագրած է նաեւ M. A. van den Oudenrijn, The Armenian Manuscript No. 20 of the Church of Nicosia, Cyprus: Հանգս Ամսօրիայ 52 (1938) 219—230.

19.

ԳԻՐԳ ՄՈՒՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՊԱՏՄ. ԿԱՑՍԵՐԱՑ

Հին Թիւ 18 : ԺԸ. դա՛ր :

Թիւի՞ճԻ՞ 275 : — ՄեծիԹիւն 21 X 15 հմ : — ԳԻՐԻԹԻՒՆ՝ երկաթ : — Նիթ՝ քաղք : — ԿԼԱՄ՝ կաշկատ տախտակ : — ՄԱՍԻԱՄԵՆԱՑ ՊԱՆ՝ ՊԱՆԱՄ՝ 1 քաղք զձեռքընթեռնի : — ՀԱՆԳԱՄԱՆԳ՝ ընդհանրապէս յաւ, տեղ տեղ միայն ցեցակեր : — ԿԼԱՄԿ՝ քղ. 48տ 174ա—ք : 202—204 : 223—240ք : 240ա—252 : 268ք—273ա : — ԳԻՐ՝ ճոտրաղիք : — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆՈՐ, ԶԱՐԿԱԳԻՐ, ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՄԱՆԳ՝ իր քաջակային : — ԽՈՐԱՄԻՐ՝ կարմիր : — ԽԱՄԱՆԱՄ՝ ԺԸ. դար : — ՏՆԻ՞Յ եւ ԳԻՒՅ՝ անծանօր :

Մատենան է Հաւաքածոյ, ուր կան Գիրք

Մուրթեանց, Ծրա Մարթինի Գիրք Պատմութեանց և Զատի Եւրօ. Որոտնեցոյ : Ատնք էն.

1. Թղ. 1ա—17ր. Գիրք Մուրթեանց, Թերակատար, այն է մինչեւ Եւրոպոս Հպարտութեան զիւնից. Գ. Հատուածին վերջը :

2. Թղ. 48ք—119ր (ուրիշ գեղեցիկագիր գրչէ, Նոտրագիր, միասին). Ծրա Մարթինի Գիրք Պատմութեանց զոր Թարգմանած է Ներսէս Պալինց. սկզբնաւորութեամբ :

«Մկաննի զերբա Պատմութեանց որ կոչի ըստ Հայոց Գիրք Գաւազանաց...»:

Թղ. 86ա. սկսեալ Հոռոմայ Քաշանայապտաններու բաժինը չէ օրինակուած, բայց էջերը թողուած են դատարկ մինչև 119ա:

Թղ. 119բ. Թերի մնացած է Կայսերաց Պատմութիւնը, այսմ կ'աւարտի. «Սեւերոս սկսաւ յաման Տեառն ՃԴԶ. ինքնակալեալ ամա ժէ: Սա էր Աֆրիկայցի, որ և առաջին և. վերջին |||»:

3. Թղ. 120ա. Նորին Յովհաննու Որոտնեցոյ տիեզերայոյց վարդապետի բարունասիրտի ի բանն. Ի սկզբանէ Տէր զերկիր: Ով Տէր Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս բան Հար...:

4. Թղ. 152բ. (Ախորադիր) Ի բանն որ ասէ. Այր ոմն սգնուական զնաց աշխարհ հեռի... Արդ յաստուածպետական բանէ...:

5. Թղ. 158բ. Յոհանու Որոտնեցոյ... ի բան աւետարանին բառ Յովհաննու որ ասէ. Ի սկզբանէ էր բանն... Կաշաւօրթմ, ով կաճառք լուսերամից...:

6. Թղ. 175ա. Եռամեծի և Էրիցս Էրջանիկ վարժապետին իմոյ Յովհաննու Որոտնեցոյ ասացեալ ի յՕրհնութիւն նորակերտ շինուածոյ տաճարին և զանկախատանն... վանիցն Ստաթէի...: Ի բանն որ ասէ. Տէր ի տաճար սուրբ իւրում...: Սկիզբն ամենայն գոյացութեանց Աստուած...:

6. Թղ. 205ա. Գրիգորի աշակերտի (Տաթևացոյ)... տեսութիւն ի բան մարգարէին որ ասէ. Հօգի Տեստն ի վերոյ իմ...: Տեսանողն վեհերեւակ տեսութեամբ...:

7. Թղ. 219բ. Մեծի բարունապետին Յովհաննու Որոտնեցոյ ասացեալ ի բանն առաքելական որ ասէ. Հայեցարուք ընդ ա-

ռաքեալն...: Մշտաւարժ իմն էութիւն...:

8. Թղ. 226բ. Մեծի բարունապետի Յովհաննու Որոտնեցոյ ասացեալ ի բանն առաքելոյն որ ասէ. Մարգով եղև մահ...: Ասէ ոմն ի սրբազանիցն դասուց...:

9. Թղ. 241ա—243բ. Նորին քարոզ Թաւորայ վարդապետի Ղերմեցոյ Գրիգորի աշակերտի ի բանն որ ասէ. Այսոր է զոր արար Տէր. Եկայք ցնծասցուք...: Զի թէպէտ ուրախութիւն աստուածային տոնախմբոցն յաւտիքն և ի ծնունդն առ սկիզբն, որպէս ասաց Գարրիէլ Կուսին Մարթամու...:

10. Թղ. 243բ—248բ. Բասէ ի գրոց մարգարէին Եսայայ. Եսայի. Հովանտաբն (°) կամ զերծուին. Հրեշտակ կ. պաշտօնեայ կ. արանեակ. կ. առաքեալ. կ. ընծայ: Եսայիայ. փրկութիւն Տեստն...:

Հմտ. F. Wutz, Onomastica sacra, II, 960, 968, 1033.

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ: Զևագրիս զրչէն չկայ որ և է յիշատակարան 1. Թղ. 48բ, 101բ, 268ա կայ կնիքս.

Ք. Ծ.

Մկրտիչ դպիր
1240 (1791)

2. Թղ. 119բ. Ի լուսանցս. «Եւ Տիգրան Սաւալանեանց Էկի ի Կիպրոս ի Լէֆթօա յամի 1872 և յակն արկի զամենայն ձեռագիրս մատենադարանի Դպրոցիս. գտի և զայս մատենան Ներսէսի Պալիքնց կրօնամոլ լատինաւայոյ. բայց է թէրի, որպէս տեսանի. յիշալ մատենան ոչ գտանի ի գրատան Ս. Բակոբոյ որ յերուսաղէմ, զորոյ ձեռագիր մատենից զցանկն յօրինեալ է իմ քանի ինչ ամօք յառաջ...»:

20.

ԳԻՐԲ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՄՈԼՈՒԹԵԱՆՑ

Հին Թիւ 32: ԻձԱ = 1652:

ԹՈՒՂԲՔ՝ 361: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 21.1 × 15.2 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկպիւծ: — ՆԻԻՔ՝ քաղաք: — ԿԱՅՍ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՇՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ քաւալան լաւ. խմա-

տաքիւմ կրած. կազմայոյծ: — ԳԱՏԱՐ՝ քղ. 173բ. 361ա—բ: — ԳԻՐ՝ Ուտարգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ եւ պլն չկամ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմրագիր: — ՓԱՄԱՆԱԿ՝ 1652: — ՏԵՂԵՒ ԵՒ ԳՐԻՄ՝ ամծամօք:

Մատանն է Գիրք Առաքինութեանց եւ Մոյսիականց, ուր կան նաեւ ուրիշ գրուածքներ:

1. Թղ. 1ա—130ր. Գիրք յաղագս Առաքինութեանց. Զօրութիւն ելանէր ի նմանէ... Զունի թարգմանչին յիշատակարանը:

2. Թղ. 131ա—160ր. Որտաք սուրբ Լարան յաղագս Առաքինութեանց: Ենարցոնն ցնայրն Անտոնիոս եւ ասէ. Զինչ պաւնէցից զի հաճոյ եղցն Աստուծոյ... Վջ. Եւ արդ զայս ամենայն քննեցան եւ զյաւագոյնն ընտրեցան: Լարանց Վարդի Բ. զյուսն է. զմատ. Վիեննա, 66. թղ. 7ա—53բ, Յուլ. 295:

3. Թղ. 161ա. Սուրբ Հօրն Եփրեմին բանքս այս: Յանկամ Հանապազ եւ բղձայի տնէյանօք հայցեմ յարածամ զմարգարէական զձայն ողբ, զի Բ. նմա ձայնակցելով ողբացից... Վջ. մինչ ի յաղօթելն եւ ի պաւնէին եւ յողորմութիւնս առնելն տա մեղանչելի:

4. Թղ. 162բ. Վասն Ողորմութեան: Ողորմութիւն ըստ գոյնի է ընդունելի, որպէս երևի ի Նիթիարանին. պիտոյ էր ոսկի, պիտոյ էր մաղ... Վջ. եւ Հանդերձնայ ժամանակէն, որ զայոցն է ի վերայ ամենայն տիեզերաց, զի գտցուք զողորմութիւն ի Քրիստոսէ ի ձեռն Ս. Հոգոյն:

5. Թղ. 163ա—169ր. Մեկնութիւն Սաղմոսաց ի սուրբ եւ աստուածաբան վարդապետացն արարեալ են, Եփրեմեան եւ այլոց: Երանեալ է այր: Երանեալ է Հաւատացեալն. տմարիչո՞ւ անհաւատ. որ ոչ գնաց, այսուինքն որ ոչ խորհի անօրինութիւն... Վջ. որպէս մարգարէն ասէ, թէ քննի է աղուեսի է պատկեր, թէ աղահ՛ խոզի:

6. Թղ. 169բ—171ա. Պատմութիւն թարգմանութեան Եթանասից). Աղեքսանդր Մակեդոնացի, որդի Փիլիպոսի թագաւորեալ ամա ժին եւ ամիսս է. մեռանի ի Բաբելոն, տունայ գիշերութիւնն չորից զայնկորդեաց իւրոց. եւ ժառանգեցաւ զԱղեքսանդրեան եւ զամենայն Եգիպտոս Պտղոմէոս Լագոսեան ամա ի... Վջ. աւանդեաց զթարգմանութիւն զայս ի բառս Հեկեանացոց. եւ անկնէի յիշատակ) անձին իւրոյ եւ փառս բարձրելոյն Աստուծոյ:

7. Թղ. 171ա. Այս է Գիրք տնուանց Ականց պատուականաց եւ այլ. Ալմաստն ժի. ազգ է. Բ(°) տեղաց ելանէ. Ղատիմին ի Զուլմամթին. ասացին թէ Աղէկանդր զնաց ի Զուլմամթին ի լեռնոն մի տակ հասաւ նա զահ ձիոյ նալն զրլորաւ, հարցաւ թէ ինչ լինի... Յաղութն Բ իւրաց լինի. Սայանդիւր լեռնոն կու լինա... Վջ. խորմի, աղբապի, պայասի:

8. Թղ. 172ա—173ա. Յաղագս Աստուածպատմութեան: Զաստուածպատմութեանն յօրինակ երկց իրաց յուսուցանէ զոյ աստուածաբան մարգարէն Նայրի... Վջ. Ահաւասիկ են ի Հաւատամքն, թող ի միտ աւձիցէ:

9. Թղ. 174ա. Յաղագս Յայտնութեանն Յոհաննոս աւետարանչին: Մրցոյ աւետարանչին Յոհաննոս է զիրքս որ կոչի Յայտնութիւն, զոր ետես մարգարէական աւձօք...

10. Թղ. 174բ. Գիրք Յայտնութեանն Յոհաննոս: Յայտնութիւն Ս. Յոհաննոս աստուածաբանն որ եղիւ առ նա ի ձեռն Հրեշտակին, զի ետես զՏէր ի մէջ ոսկի ճրագարանացն զգեցեալ պնդեալոյն...:

11. Թղ. 176ա—192ա. Յայտնութիւն Ս. Յոհաննի աստուածաբանի: Յայտնութիւն Ռիսուսի Քրիստոսի ի ձեռն որոյ ետ Աստուած ցուցանել ծառայից իւրոց որ ինչ լինելոց է վաղմադակի եւ նշանակեաց արարելով ի ձեռն Հրեշտակի իւրոյ առ Ոհաննէս ծառայ իւր, որ վկայեաց զվկայութիւն բանին Աստուծոյ...:

12. Թղ. 192բ—268ա. Ասկէ սկսեալ ուրիշ գրել: Վեկմպացոյ Թոմայի կրօնաւորի ապկերտի սրբո Օղոստիոսի երկց զիրք վասն Հետեմանց Քրիստոսի: Զոր եւ թարգմանեաց ոմն վարդապետ ի կարգէ Յիսուսեանցն ի Հէլէն բարբառէ ի մերս ի Ռեքայ թվին Հայոց Ռէջ (1647): (Յաղագս թարգմանչին) Բարեմիտ եւ աստուածաւոր ընթերցող, ծանիր զի է սա ոսկիակերտ եւ յուսաբեր զիրք...:

բ. Յայտագս Հետեման Քրիստոսի. յաւաթին Գիրք: Վասն Հոգեւոր կենացն օգտակար յիշեցմունց: Գլուխ յառաջին. ուր ասէ. Ո՞ր զինի, ո՞ր գեւայայն (°): Որ զայ գկնի

իմ ի խաւարի մի մասնէ: Այս եւ յիւնց-
մունք զոր կոչեաց զմեզ Տէր. արդ հետեւեա-
լացի բարուց եւ կենցաղաւարտութեան նո-
րա... Վր. եւ ընթացութեամբ շնորհաց
քոց յուղղեալորեան ճանապարհաւ խաղաղու-
թեան առ զսահման մշտնջենաւոր փառատու-
թեան. ամէն:

դ. Թղ. 268թ. Հնարագիտութիւն Գրոցն
վասն Հետեւմանց Քրիստոսի. Վասն զի այս
գիրք շունի ինչ որ կարիցի ֆնասակար զոյ
ուժեք...:

դ. Թղ. 269թ—271թ. Ցանկ յառաջին (եւ
Բ. եւ Գ.) գրոցն:

13. Թղ. 272ա—343. Գիրք յաղագս Մո-
լոթեանց: Պատմաւ ժողովրդեան իմոյ...

բ. Թղ. 340թ. Եւ ահա երեւեցան նշանք
յերկինս: Եւ վիճապն մեծ ունէր գլուխ է...
Որպէս ապի առաքեալն զի ոչ է մեզ պատե-
րազմ ընդ մարմնոյ եւ ընդ արեան...

14. Թղ. 344ա. (Բարդղղիմեայ) Քարոզ
գեղեցիկ: Այլ ոմն էր մեծատուն... իմաս-
տունքն ասեն, թէ է ակն ինչ որ կոչի տպա-
գրոն... Վրեհնա, 312, թղ. 343թ:

15. Թղ. 345ա. (Բարդղղիմեայ) Այլ քա-
րոզ պատուական: Եւ այր գործեաց ըն-
տրիս... Ասեն իմաստունքն թէ է ակն մի
որոյ անուն կոչի ազաթէ... Վրեհնա, 312,
354ա:

16. Թղ. 347թ. (Բարդղղիմեայ) Քարոզ
գեղեցիկ: Եթէ ակն քո զայթակղեցուցանէ
գրեզ... Վարդապետք ասեն, թէ Ս. Աս-
տուածածինն նման է ասուտին... Վրեհ-
նա, 312, թղ. 358թ:

17. Թղ. 348թ. (Բարդղղիմեայ) Այլ քա-
րոզ. Նախերգանք. ճրագ մարմնոյ ակն է...
Դ. Թագ. գ. Կին մի աղաղակչար աւելի...
Վրեհնա, 312, թղ. 355ա:

18. Թղ. 349ա. Քարոզ փոխմանն է: Եւ
նշան երեւեցաւ յերկինս... Զողատ: Իսաիթ
եւ հնան գտապանակն...

19. Թղ. 352թ. Այլ քարոզ անվերանգիր:

20. Թղ. 356ա. Քարոզ Համարժեան
Տեառն մերոյ յերկինս: Բորժամ բարձրա-
ցայց յերկրէ... Աստ գիտելի է զի սուրբ
եկեղեցին...

21. Թղ. 358ա. Բացայայտութիւն Ս.
Եովհ. Ոսկերեանին: Սկիզբն ամենայնի Աս-
տուած է. եւ ի նմանէ սկիզբն ամենեցուն:
Եւ որպէս Պետրոս զերանելի խոստովանու-
թիւնն զղինալ լեզուաւ խրով...

22. Թղ. 360ա. Ղուկասու Աւետարանին
Մեկնութենէ, Այլ մի իջանէր յերկրով...
Արդ յորժամ արար Աստուած զերկինս եւ
գերկիր... Վերջը թերի, թղթեր ինկած
բլլալով. Հաստ Վրեհնա, 1. Թղ. 174թ ըն-
ծայում է ձեռն. երեսնորս ուղղափառի. եւ
հրատարակում է ի շարս Սեբերիանոս Գա-
րագացոյ մատերուն, Վրեհնա. 1830, էջ 202—
204:

ՅԻՇԱՀԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ա. Մասի վերջը.
թղ. 192ա. Պերեցաւ հեծեռանեան քառացի
եւ այժմ սկ(ս)ա(յց), թէ թիւ ռի. (երկու
գրերուս վրայ մի մի կէտ, նշան քեջման).
ՌժԼ. (1652) փետրավար:

21.

ԳԱԻԹԻ ՆԵՐԳԻՆԱՅԻՈՅ ԵՒ ԱՅԼՈՅ ՎԵՐԼՈՒԵՈՒԹԻՒՆԵՐ

Հիմ թիւ 28: ՌժԼԹ = 1690:

ԹՈՒՂԹԹ՝ 215: — ՄԵՍՈՒԹԻՒՆ՝ 20 × 14,3 հմ.
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւս: — ՆԵՐԳ՝ բար: —
ՎԼՍՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԼՁՊԼՁԱԿ՝
շուճի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԹ՝ ընդհանրապէս յաւ. խոմ-
տաքն՝ քիքիս վառուած: — ԴԱՅԼՈՂ՝ բզ. 1—3,

188—195: — ԳԻՐ՝ ռուբլիք: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐ-
ԱՆ, ՆԿԱՐ, ԶԱՐԴԱԳԻՐ, ԼՈՒՍԱՆԱԶԱՐԴ՝ կը բա-
ցակտի: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ՝ կորմեր: — ՓԱՄԱՆԱԿ՝
1680: — ՏԵՂԻ՝ էյմածիթ: — ԳԻԻՉ՝ Ղուկաս գրքի:

Մատենան է Հաաքածոյ իմաստասիրականաց, ուր կան:

1. Թղ. 4ա. Ներածութիւն Պորփիրի: Եւրոյ չարկաւորի...:

2. Թղ. 10ր. Դասի փիլիսոփայից Ներգինացոյ Վերլուծութիւնք Ներածութեանն Պորփիրի: Հանդերձակաք Հանդերձ Աստուծոյ...:

3. Թղ. 43ր. Ստորագութիւնք Արիստոտէլի: Հոմանունք ասին... (Բնարանք Հանդերձ մեկնութեամբ):

4. Թղ. 90ր. Սկիզբն եւ Նախադրութիւն գրոցն որ ասի ըստ Յունացն Պերիարմէնիաս եւ Հայերէն Յազազս Մեկնութեան, արտագրեալ ի մեծ իմաստնոյն Արիստոտէլէ. Թարգմանեալ եւ մեկնեալ ի Դասիկ Ներդիւնացոյ: Նախ արժան է դնել...:

Թ. 1—4. Դասի Անյազթի Մատենագրութիւնք, Վենետիկ 1833, էջ 227—553:

5. ա. Թղ. 126ա. Այս ինչ է ի բնարանն Պորփիրի:

Բ. Թղ. 127ր. Նորին Գրիգորի աշակերտի Համառօտ տեւութիւն ի գիրն Պորփիրի...:

Գ. Թղ. 134ա. Նորին Գրիգորի Լուծումն Համառօտ ի տեւութեան Դասի...:

6. Թղ. 155ա. Դասի փիլիսոփայի Առածք Հինգ (Հրտ. անդ, էջ 217—224):

7. ա. Թղ. 158ր. Այս ինչ է ի գիրն Ստորագութեանց:

Բ. Թղ. 159ր. Եռամեծին Յոհաննու Հայոց փիլիսոփայի եւ վարդապետի Հաաքածուն Համառօտ Վերլուծութեան Ստորագութեանցն Արիստոտէլի ի Գրիգորի աշակերտէ: Ստորագութիւնք վասն այն կոչին...:

Գ. Թղ. 202ր. Նորին Յոհաննու Որոտնացոյ Համառօտ Լուծումնք Պերիարմէնիաս գրոցն, ի Գրիգորի աշակերտէ: Սկիզբն եւ Նախադրութիւն...:

8. Թղ. 249ա. Յազազս Քերականութեան ասի, ոյ մարդ: Քերականութիւն է

գիտութիւն տառից եւ աստեթանց եւ կիրառութեանց... (Սիմէոն Ջուղայեցոյ):

9. Թղ. 264ա—293ա (Այլ գրէ). Յազազս Քերականութեան Համառօտ Լուծումնք ի տէր Ասարելի Սիւնեացոյ եպիսկոպոսէ...: Նախ սարտ է գիտել...: Ստորագրի սյուղէս. եւ որ զԳ. թիւ մի դէմ ասէ, Սարեգին, որ մի անձն ատոյղ (°) եւ Գ անուն. այլ այս է Գ զմացն Գ թիւն է եւ Գ թիւն Գ...: Այս քան առ այս:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԴՈՒԹԻՒՆԻՐ. 1. Թղ. 247ա.

Ի թուականութեան Հայոց երկրաւորից Հաաքիւրոց եւ Կոստանց Հարիւրոց եւ Երեւ տասանց եւ իննից թուոց (ՌՃԼԹ = 1690) եւ Հաաքեալ Եղե Պորփիրս, Ստորագրութեան, Պերիարմէնիաս Բնարանոյն, Մեկնիչոյն, Լուծումն (ն) Վայն Հանդերձ Քերականութեան, Եղե յարտումն գեղտմբերի ի ի վայելումն տէր Յակոբ կրաւնորին, որ ստացո ի Հայկ ընչիցն: Եթէ ոք Հանդիպիք սմայ ընդհանուրով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի ձեր մաքրափայլ աղօթքն, զինքն եւ զիւր ճնոցքն եւ ամենայն ընտանիքն. Ողորմեալ կամ Հայր մեղախ. եւ զուր յիշեալ լիջիք յայն անկ հրապարակին, որ միանգամ ամենեցուն Տէրն եւ Աստուածն, որ Հատուցանէ իւրաքանչիւր գործոցն նոյն ժամն Հայեցի քաղցր աշով եւ զթաւայն ի իւրայ ձեր եւ մեր իւր ամէնաւրճեալ տեսութեանն եւ քաղցր ըստրտին անճառ փառացն, անարտուճ ուրախութեանն արժանի անէլ ամենայն Հօտառացիովք. որ է արճեալ յարեւանս. ամէն:

2. Թղ. 43ա. Չստացող մատենիս Յապոր քահանայն եւ գեղաւոր զծօս յիշեցիք ի Քրիստոս եւ զուր յիշեալ լիջիք ի նմանէ:

3. Թղ. 90ր. Չստացող մատենիս զտէր Յակոբ արեկայն եւ գեղապարտ գրիչս յիշեցէք ի Քրիստոս:

4. Թղ. 242ր. Ոյ խոր իմաստունն ընթերցողք եւ բարեպաշտ յողբող, յիշեցիք յաղօթս զեղկելի զծօս սորա գեղաւոր եւ զանպիտան զԼուսա զպիր...:

22.

ԱՌԱՔԵԼ ՍԻՆԵՑԻՈՑ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՀՄԱՆԱՑՆ ԴԱԻԹԻ

Հիմ Թիւ 19: ԺԸ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 112: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21 $\times$ 15.3 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ հրկսիւմ: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՆԱԹԻՆԱՑ ՊԱԼ: — ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ քղ. 1—2, 100թ—112թ: — ԳԻՐ՝ մտաբազիր: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ, ՉԱՐԴԱԳԻՐ, ԼՈՒՍԱՆՑԱՉԱՐԴ՝ չկամ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ. դար: — ՏԵՂԻ ԵՎ ԳՐԻՉ՝ ամնամօր:

Մատենա է Առաքել Սիւնեցոյ շէշան Սահմանացն Դաւթի քաղաւաճոյ րան:

1. Սկիզբը թերի այժմ կը սկսի թղ. 3ա. ||| ցուցանէ: Լծ. այս ինքն Ժ. յատկութեամբ զանազանութիւն:

2. Թղ. 8ա. Սորին տէր Առաքել հոգեւորոգ հայրապետի վասն Սահմանացն Դաւթի քաղաւաճոյ րան: Որք միանգամ: Լծ. Բաղճաւորակի ղեկ...:

3. Թղ. 82թ. Նորին ի տէր Առաքել ի Սիւնեաց Եպիսկոպոսէ ի տեսութիւն րանին որ ասէ. Ամենայն շար տանջելի է: Ձինչ է որ ասէ. Ամենայն շար տանջելի...:

4. Թղ. 106ա. Յանկ սյորութեանկան նիւթոց:

Չունի յիշատակարան:

23.

ՔԱՐՈՉԳԻՐՔ ԱՌԱՔԵԼ Վ. ԹԵՔԻՐՈՒԱՂՑԻՈՑ

Հիմ Թիւ 31: 1856:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 228: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 20 $\times$ 14.4 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միտսիւմ: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԿԱԶՄ՝ կիսայար: — ՄԱԳԱՆ. ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ քղ. 1թ. 126ա—բ. 131ա—228: — ԳԻՐ՝ մտաբազիր: — ԽՈՐԱՆ ԵՎ՝ չկամ: — ԺԱՆԱՆԱԿ՝ 1856: — ՏԵՂԻ՝ եղիպտոս: — ԳՐԻՉ՝ զանազամբ:

Մատենա է թղ. 1ա. «Քարոզգիրք արարեալ Առաքել վարդապետի Թէքիրդաղցոյ, ի հայրապետութեան Տեառն Ներսիսի սրբազան կաթողիկոսի, ի պատրիարքութեան սրբոյ երեստողմի տեառն Յօշանուն արքեպիսկոպոսի: Օրինակեցաւ յեղիպտոս ի բանի մի մանկանց աշակերտաց մեծի Որո-

րենացոյն Մովսէսի քերթողին: յեղիպտոս 1856, յուլ. 9:

1. Քարոզագիրքս կը բովանդակէ ԼԳ քարոզ: Կը յիշեմ. Թղ. 2ա. Ա. Յաղագս Հատութեան: Թղ. 6թ. Բ. Յաղագս տեսակաւորեալ Հաւատոյ: Թղ. 9թ. Գ. Յաղագս թէ որքան է շար խառատութեան: Թղ. 124ա. ԼԳ. Յաղագս սրբազանի երկիրդի: Թղ. 126ա. Յանկ Քարոզագրքոյս:

2. Թղ. 127ա—130թ. Հաւատոտութիւն Քերականութեան: Մասն Ա. Նախագիրութիւն: Լ. Ինչ է Քերականութիւն: Պ. Քերականութիւն է զրաբաւ եւ աշխարհաբաւ լեզուն յիտակ խօսիլ...:

24.

Ո Ս Կ Ե Փ Ո Ր Ի Կ

Հիմ Թիւ 16: 2ԾԶ = 1307:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 172: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 24.5 $\times$ 18.8 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ հրկսիւմ: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՆ. ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ չկայ:

ՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ քաւակամ լաւ. տեղ տեղ ցեցակեր եւ զնաւաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ քղ. 40ա—բ. 85թ. 112թ. 124ա. 145 (կազմողեմ), 151—

154, 104ր—165ա — ԳԻՐ՝ բարդիք: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆՎԱՐ, ԶԱՐԴԱԴՐՔ, ԼՈՒՍԱՆՑԱ՝ ԶԱՐԴՔ՝ չկամ: — ԺՄԱՍԱՆԿ՝ 1307: — ՅԵՂԻ՝ Նրզնկա: — ԳՐԻՉ՝ Պետրոս Նրզն:

Մատենան է Ոսկեխորիկ. Ժողովածու պանագան Նիթերու, այլ եւ այլ գրիչներէ, կր գանազաններ Ա.—Դ. մասեր:

Ա. ա. Թղ. 1ա—45ր. Մեկնութիւն Ընթերցումաց. այժմ պակաս գլուխք Ա.—ԺԿ. եւ առաջին մասն ԺԲ. գլխուն: Գլուխ ԺԿ. «Թէ զինչ խորհուրդ Բառասնորդաց ստացն: Իսկ քառասուն յոյժ ունի խորհուրդս յինքեան...»: Այս Մեկնութեան մասերն են առանց գլխակարգութեան:

բ. Թղ. 25ա. Մեկնութիւն Ընթերցումաց լիզուհայի ունի խորհուրդ...:

գ. Թղ. 32բ. Կանոն մեծի աւուր չորեք չարաթիւն: Իսկ ի չորրորդում աւուր լուսաւորքն եղին որ նշանակէ գԳրխատութի մարմնաւորութիւն...:

դ. Թղ. 33բ. Մեծի Հինգչարաթիւն: Իսկ յաւուր Հինգչարաթիւ յորում ամենայն դաւապակք...:

ե. Թղ. 35ա. Թէ ի՞նչ է որ ի Մենդեան ճրագայտցին Երեկորի ժամ սկսանիմք...:

զ. 39ա. Յաղագս Յեռանդերդառաջին: Արդ ձերունին Սիմէոն...:

է. Թղ. 45ա. Ընթերցուման Յովարայ. Ո՞վ է: Նիսացոյն է. Ապիրատութիւն խորհեցաւ Յոր ի սրտի իւրում, յորժամ Հաւրածք հասին նմա ի Տեառնէ...:

ը. Թղ. 45բ. Այլ Մեկնութիւն, Վէժմանգեան զՈրդոյ ասէ. «աստուր ծերս՝ զնա՝ հապետ...: Վերջը թերի. Թղ. 46ա.— դատարկ, մուծուած Նորդողէն. Ամբողջ Ա. մասն թուի ինքնակաց գրութիւն:

Բ. Թղ. 47ա—54բ. Այլ գրչէ, Հասանօրէն Հոս մուծուած ուրիշ ձեռագրէ: գրչութեամբ՝ մեծ գեղեցիկ բոլորգիր:

1. Թղ. 47ա. Ներսէսի եպիսկոպոսի եղբայր կաթողիկոսին Հայոց տէր Գրիգորիսի Պատասխանի թղթոյ որումն Յակովբայ Առուրց վարդապետի ի մայրաքաղաքէն Մեխիտոնոյ Հայոց, ի գղայի զիտաւորութիւն...:

Յակոբը Բարձրախիւն է: Թուղթս

Հրատարակուած է Ընդհանրական...: Երուսաղէմ, 1871, էջ 230—240:

1. Թղ. 54բ. Անխորադիր, Թուի Գանձ Մենդեան. Ով միտաւ արշնարանայ անուն պատելի, Տէր Յիսուս որդի Հաւրն երկնաւորի...: Ա. եւ Բ. տուներն միայն, վերջինը թերի:

3. Թղ. 55ա. Ուրիշ գրչէ բոլորգիր. Գրիգորի Աստուածարանի ի մասն Մաքսիմոսի ուսումնակցի իւրոյ: Ով եղբայր սիրելի... (մէկուկէս էջ բան):

Գ. մաս, այլ ճարտար գրչէ: 1. Թղ. 56ա. Սահմանք հաւատոյ Հայաստանեաց եկեղեցւոյ ար(ար)եայ ի Ներսէսի կաթողիկոսէ Հայոց ի խնդրոյ աստուածաւոր թագաւորին Լոռուոց եմամանուէրի: (Թ) Ապտու աղագատութիւն մտաց...: Թղ. 57ա եւ չարուեակութիւնն ուրիշ շնագլխէ գրչէ. ուստի Թղ. 56ա— կ'երևայ թէ յետոյ գրուած է ի լրումն պակասին: Հրտ. Ընդհանրական, էջ 120—130:

2. Թղ. 63ա. Նորին յաղագս աւանդութեանց եկեղեցւոյ: Ասանցութե սակաւութե եւ յաղագս աւանդութեանց... (ընդ մէջ 67 եւ 68 թղթերու թուղթ մ'ինկած): Հրտ. Ընդհանրական, էջ 130—144:

3. Թղ. 73ա—84ա (նորն շնագիր գրչութեամբ). Տեսիլ սրբոյն Ներսէսի յաղագս աղգին Նետողաց տիւրեղոյ ամենայն աշխարհի եւ յաջողելոյ գործոց զնացից ինոցս մինչեւ ի սպառ: Իրբեւ արբոյց Պապ արքայն Հայոց զրաժակ ճաշու. Հայրապետին Ներսիսի...: Վջ. եւ քաղցր պատահմամբ որպէս զծովս որ ծածկին զՅուրս լազուսն ի ժամանակս յովոյս (Թղ. 84բ—85ա Յիշատակարանն գրչին):

4. Թղ. 86ա. Տեսիլ սրբոյն Սահակ պարթեւի Հայոց Հայրապետի, Բագրատ անգամ աղաւանդին զսուրբ Սահակ զայլ յաթոն եւ ասէ. Մի քունդատե՛ք միութեանքի զիս ի վերա բեկման ժողովրդեան իմոյ...: Վջ. ոչ այլ ինչ քունդատեցին զերանեկին, այլ զոհանալով փառաբերցին զԱստուած եւն: Դաւար Փարսեցի, Տփլիս 1904, էջ 18, 4—37, 8:

5. Թղ. 95ա—բ. Սրբոյն Գրիգորի Են ի վերապէն (այլ գրչէ կարմրագիր. քնագիրը

նախորդ գրչէն): Յայնմ ժամանակի տեսիլ
երեսեալ յԱստուծոյ ի վերայ չեռ թազաւո-
րին, որոյ անուն էր Խորովիդուխտ: Արդ
եկեալ խաւսիլ ընդ մարդկանն տեսիլ պատ-
մէր...: Շարունակութիւնը թերի թուղթ
ինկած ըլլալով, Հմտ. Աղաթ., էջ 114 եւ
շարք:

Դ. Թղ. 96ա—172 կր շարունակութի Ա.
մասին գրչէն:

1. Թղ. 96ա. Ցանկ Գրիգոր Նազիանզաց-
ոյ երեք ձառագրութեան հանդերձ թղթա-
շամարով. ուստի ասիկ յառաջ կամ ետք
չդուռն ըլլալու էր ճառերուս համաթածոյքը.
այժմ կր պահել:

2. Թղ. 96բ. այլ գրչէ. Նշանագիրք
իմաստոց թուով 20 (գարուն, ամառ եւն)
եւ տող մը ծածկագրութիւն:

3. Թղ. 97ա—բ. Ցանկ Ա—ՃԿԸ հա-
տուածներու յաջորդ «Ժողովարանին» նո-
նոսի (ա. Արամազդայ Դննդեանն. ԳԿԸ.
Ննախկան յախտը):

ա. Թղ. 198ա—112ա. Ժողովարան Մեկ-
նութեան Պատմութեանցն, զոր յիշէ Գրի-
գոր Աստուածարան ի ճոտի Մկրտութեանն
Տեառն. Ոչ Արամազդայ այստեղիկ ծնունդը...

բ. Թղ. 99բ. Յաղագս որոց բացայիշէ ի
Դերեգմանականան Բարսղի:

գ. Թղ. 108բ. Վասն որոց յերկրորդում
Արմանականին:

դ. Թղ. 112ա. Յաղագս որոց ի Ս. Կիպ-
րիանոսի ճառին գրեցան:

Հրտ. Բ. Մանանդեան, Die Scholien zu
fünf Reden des Gregor von Nazianz, Mar-
burg 1903:

Թղ. 112բ դատարկ. ուրիշ գրչէ մը ծառ
մը վրան թուում:

5. Թղ. 113ա. Պիտիդեայ իմաստասիրի
մեղադրեայ: Արպէս զի մեծ են գործք < քո,
Տէր >: Եկի բերելով չեղ յանապատէ արտի
պտուղս մշակեալս ի քոյոյդ ցաւոյդ...:
Վ.ջ. յորժամ ընդդէմ մեր զայրասցի սուր
նոցա:

Հրտ. Վենետիկ 1900: Ձեռագիրս ունի
ընտրի ընթերցումներ, կը յիշեմ. տպ.
տ. 36 հատեալ = հասեալ:

54. զայստեղի Գրոյ ըղիսկոյ Հոսմունս ==
զայստեղի Գրոյ ըղիսկով Հոսանս:

56. ամենագթածութիւն = ամենագոր-
ծութիւն:

286. եւ աստուստ ոչ փութանակի շունի
ոչ, ինչպէս եւ յոյնը:

286. կոխէ = փոխէ:

367. եկերնթաց = կրկնրթաց:

370. քնութիւնն = քնութիւնն:

Թնաղիրը Նոյն է տպագրին հետ:

6. Թղ. 123բ. Սահմանք իմաստասիրա-
կանք իրը հարցմամբ. ա. Ձինք Աստուած:
Աստուած վսեմական եւ ինքնարոյն զոյն-
թիւն...: Կրնդհատի էջին վերջը թուղթ
ինկած ըլլալով: Նոյնը տես վարը Թղ. 165բ:

6. Թղ. 123ա. Փիղոնի ի բանէն թէ Ձեւ
եւս էր սեղացեալ Տեառն Աստուծոյ յերկիր
եւ մարդ ոչ գործէր զերկիր: Մայրք են
միտք եւ զգայիւն. եւ ի մէջ սոցա զգայու-
թիւնն... (ընդ ամէնը 11 տող):

Հմտ. Փիլոնի ձառք, Վենետիկ 1892.
էջ 114. տ. 17:

7. Թղ. 123ա. Անխորագիր. «Մի աշա-
ռութեամբ ունեցիք զհաս(աւտս) Տեառն մեր,
որ Տէրն է փառ(աց). Սարգսի (Շնորհալոյ
Մեկնութեանն հատում մը): Այլ ի մար-
դահաճութիւն եւ այլ աշառութիւն... Տեա
նոյնը 171ա:

Կից, այլ գրով. «Առ Ստեփանոս Սի-
նեաց եպիսկոպոսն ի բանն որ ասէ: Մթա-
պատ են յուսաւորք եւ յերկիր անկանին աս-
տեղք ձիգ պնդեաւորք. այսինքն Հրեշտակք
(այսքան միայն. ինձ անծանօթ է այլուստ
ինչպէս քնարանը, նոյնպէս Մեկնութիւնը):

8. Թղ. 123բ այլ գրչէ գրչափործ.
«Այսաւր է հաս մահու հրաւեր...: Էջին կէտը
դատարկ:

9. Թղ. 124բ. Յաղագս տասն Ստորո-
յութեանցն: Առաջագրեալ իրողութիւնս բա-
ժանի ետակր. ի ստորագրութիւնք ներածա-
գոյնք են...:

10. Թղ. 125ա. Ստորոյութեանցն Լուծ-
մունք: Հոմանունք ասին որոց ահուածքն մի:
Լծ. Հոմանունք ասին որ գտնուն միապէս
ունին եւ բանն որ է սահմանն այլ եւ այլ...:

11. Թղ. 133ր. Մեկնութիւն գրողն որ կոչի Պէրարձէնիաս: Ճառեցաւ մեկ երբեմն: Լծ. Կամի ստորագոյթիւնն կամ ի Պորփիրոն...:

12. Թղ. 139ր. Լուծմունց Ալեքսանդր գրողն Արիստոտելի (Ի յուսանց) Դաւթի է: Իմաստուն ստորագրիւն զաշխարհէ րնախաւսելոյ սկիզբն ի ճշմարտութենէ առնէ...:

13. Թղ. 146ա—150ր. Գիր որ եղև առ Ղենոսէ կրանաւորէ մակակոչեցեայ Դոքսապատիոս ի խնդրոյ բարեպաշտ մեծի թագաւորին Փռանցաց ի կղզին Սիկիդիա Ռոմերին, վասն է պատրիարքացն աթոռոց եւ նոցունց արքեպիսկոպոսաց ի մայրաքաղաքան...: Ամենամեծատոճ տէր իմ...: Արք սկսանիմք այսպէս, որ ի նոց իմաստնոցն պատմեալ զծագրեցաւ...: Արք ունի մեծն Հոռմ զամենայն եւրոպէ...: Այս մասի վարի աջակողման անկիւր ցեղէն մեծապէս փնտրում: Կ'ընդհատի (թղ. 150ր) թուղթ ինկած ըրապոյ այսպէս. քառասն երբորդ ասաջիւ Կ'երեսայ լրացնելու շամարդ զրուած են 151—154 զատարկ թուղթերը:

Հրտ. Ծ. Յինկ, էջմիածին 1902:

14. Թղ. 155ա. Յեղեկէն ի մեկնէլ առ նուսն: Կոզակ. սինածն: Կոնք. խոյակքն տալտածն փորած վասն գերանին ըրորապիւթեան...:

15. Թղ. 156ա. Ի Տրամարնականէն Կիւրդի որ առ երեմիաս ԼԹ. րանէն: Ասեն զվերաբերութիւնն թէ ըստ այսմ աւրինակի պարտ է առնուլ: Քանզի զմտաւ ածեալ զոր ի գաւաղէն Դաւթի անանջատարար յարակցեալ յԱստուած քան երկրպագիմք որպէս Աստուծոյ...: Սանք հատածներ:

16. Թղ. 157ա. Աթանասի եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրի արտադրութիւն տառաքլական յաղագս աստուածայնոյ մարմնաւորութեան Աստուծոյն րանի: ինստովանիմք զՈրդին Աստուած նախ քան զյաւիտեանս մշտնջենաւորապէս ի Հաւրէ ծնեալ...:

Հրտ. Ս. Աթանասի ճառք. Վեներիկ 1899, էջ 281—283:

17. Թղ. 157բ. Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրոս առ Յովրիւս

նոս թագաւոր վասն Հաւատոյ: Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ի վերայ մկրտութեանն աւրինալով...: Վջ. Աստուածամարտ է եւ սրբոցն Հարց պատեւրաքմիւն:

Հրտ. անդ, էջ 344:

18. Թղ. 158ա. Ներսիսի կաթողիկոսի Պատասխանի թղթիւն Կեռ Մանիլի Հոռմոց թագաւորի: ինստովանիմք Համագոյ եւ անդ զամենասուրբ Երրորդութիւնն...:

Հրտ. Ընդհանրական...: Երուսաղէմ 1871, էջ 147—153:

19. Թղ. 159ր. Պատասխանի Կեռ Մանիլին զոր գրեաց առ Ներսէս կաթողիկոս: Սեանի ի Քրիստոս Աստուած Հաւատաւեալ թագաւոր ծիրանմիւն...: պատուական... տեառն Ներսիսի...: Առ ի քէն առաքեալ զիր...:

Հրտ. անդ, էջ 154 եւ չար...:

20. Թղ. 160ա. Որդիինէի Ուսաք յեղեկէի մարգարէ: Արք է պատմաւոր ասաջիւն տեպեանն յաւրինակ (արկածից չարեացն անընթեռնի) զարմեալ Հանդերձեալ էր զայլ ի վերայ փնայեցոյ շնորհք...: Վջ. իրեւորթէ արձակեալք ի կապարան այսպալ ի յոյժ աղաւաղեցալ եւ քննագիր աւրինաւ (կայ) (անընթեռնի) գրեցաւ:

Հրտ. Արարատ, 1895, էջ 149—150 (Համոտ. նաեւ էջ 146—148):

21. Թղ. 163ա. Ձեռնարկ զոր ինդրեաց Սմբատ Վրկան մարգարան (ցեպիսկոպ)ստեան, որք դարձեալ ժողովեցան նորին) Հրամանաւ ի (Դուին կարգել) կաթողիկոս Հայոց յետ մահուն Մովսէսի. եւ զայս (մեռնակ էս նոցա): Ամենագոյի եւ փառաւորեալ...:

Հրտ. Գիրք թղթոց, էջ 149—150:

22. Թղ. 163բ. (Ձեռնարկ զոր Լուսին Արարածու Հայոց կաթողիկոսի...): փառաւորեալ...:

Հրտ. անդ, էջ 151—152:

23. Թղ. 163բ—170ր. (Բա)նք Իմաստաւիրականք, Ձին Աստուած: Աստուած վսեմական...: Այս մասը շատ փնտրում է ցեղէ: Տես վերք թղ. 123ա:

24. Թղ. 171ա. Փիղոնի ի բանն, թէ Ձեւ եւս էր տեղացեալ Տեանն: Մայրք են միտք... Տէւ վերը Թղ. 123ա:

25. Թղ. 171ա. Մի աշտու թեամբ ունիցիք... Տեւ վերը 123ա:

26. Թղ. 172ա. Ի մեծի աւուր Մաղկա-գարդիկն սոր... Լուսաւորչին եւ այլոց սրբոց Հայրապետաց զոր եզ էր մի-մեանց: Անասճմանկին եւ բնութեամբ բա-րին Աստուած... Ետու ցեցակեր:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. Ա. Բ. եւ Դ. մասերու գրիչներէն չկայ որ եւ է յիշատա-կարան. միայն Պ. մասն ունի յիշատակա-րան. Թղ. 84բ—95ա. Ներսիսի Տեալքին կից. Փառք... Արդ եղև աւարտումս սո-րոս ի թվ. Հայ. ՁԲԶ (1307). Ի չար եւ ի դատն ժամանակին, զոր պատմէ մեզ երա-նկի սուրբ Հայրապետն տէր Ներսէս կաթո-ղիկոսն ամենայն Հայոց: Զդատութիւն եւ զինչութիւն ժամանակին զոր կրեն ազգք թրխտոնէից ի յանաբինաց. զոր ցուցանէ մեկ Պատմութիւնս այս զգառնութիւն ժա-մանակին մի քստ միով է Հոգոյն սրբոյ խա-սեցեալ. որոյ Հետաքննող եղեալ այսմ տա-ռիս վասն բերմանց ժամանակին շարութեան եւ զանութեան, զորոյ յոյժ վշտացեալ նե-ղէին ազգք թրխտոնէից: Զորոյ բերելով ետ գրելի գտայ ի հայալ արդեաց իւրոց բարե-պաշտ պարուն, պարոն Ֆոանկն. երկիւղած եւ աստուածասէր յամենայն զժամ թրխտո-նէութեան, զոր Տէր Աստուած ընդ երկայն աւուրս շնորհեաց յայտ քաղաքին թրխտո-

նէից եզեկային. եւ փոխեաց զգառնութիւն ժամանակին ի բարի ընդդէմ նորայ եւ ամե-նայն թրխտոնէից եւ վաշէկի տացէ նմայ եւ զաւակաց իւրոց ընդ երկայն աւուրս խա-ղապկան կենաւք:

Այսմ ամի հրաման ել ի թագաւորէն Պարսից աննելով խաբաճ յամենայն թրխ-տոնէից: Որոյ առաւել ննդէին թրխտոնէքն վասն շատութեանն, զոր բնաւ չէր եղեալ ի վերայ երկրի եւ մի այլ վիցի:

Ի թագաւորութեանն Հայոց Հեթմոյ բա-րեպաշտի եւ ի Հայրապետութեանն տեսան կոստանդեայ գրեցաւ այս ձեռամբ անիմաստ եւ փցուն գրչի Պետր(ոս) երիցու մեղա-պարտի. որոյ գործն իմ կազմութիւն գրոց էր. եւ զայս զմիջոցան գրեցի. անմեղադիր լերուք: Եւ յիշեցէք ի սուրբ եւ յարժանա-ւոր յաղաթան ձեր զբարեպաշտ պր. զպա-րոն Ֆոանկն եւ զբարի ծնաւորս իւր զՀան-գուցեայսն ի Քրիստոս եւ մեղաց թողութիւն ինչորեցէք յԱստուծոյ. եւ ընդ նոսրի գոռ-դիս, զոր Տէր Աստուած առ Հաւարակ ողոր-մեսցի ձեզ եւ մեզ. եւ նմայ փառք յաւի-տեանս. ամէն:

Ձեռագրին կողին աջ եւ ձախ կողմերը կան խաւերէն նամակներու պատճեններ յամէ 1641:

Այնու որ գրիչն Պետրոս երէց կազմա-րար գրած է ձեռագիրս ընդՀատ ընդՀատ. կարելի է թերեւս Ա—Դ. մասերու գաճա-գանութիւնը, զոր կատարեցինք զրչութեան պէսպէսութեան պատճառաւ. վերագրել մի եւ նոյն գրչին:

25.

Ո Ս Կ Ե Փ Ո Ր Ի Կ

Հիմն թիւ 46: ԶՀիւ—1528:

ԹՈՒՂԹԻՒՆ 100: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 16.1 X 11 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միաթիւ: — ՆՈՒԹ՝ բուղք: — ԿՈՒՐ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄՈՒԿԱԳՐԱԾԱՆՔ ՊԱՇ-ՊԱՆԱՆ՝ 2 բուղք, բուն Մեծարդեան երկարագիր. մազ Աւետարանի (Մատթ. 1Գ. 45—52. ԻԳ. 5—Ս). — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ քսաւանդ լաւ, տեղ տեղ ցեց գլագ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈ-

ՐԱՆ՝ 2ա (յաջող): — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԴԱՅԻՐԹ՝ յաջող: — ՀՈՒՍԱՆԱԶԱՐԹ՝ չկամ: — ԽՈՐԱՅԻՐԹ՝ կարմիր: — ՓԱՄԱՆԱՆ՝ 1528: — ՏԵՂԻ՝ Անքատիւ: — ԳՐԻԶ՝ Թաղեոս երէց:

Մատենան է Ոսկեփորիկ. Հաւաքածոյ զանազան գրութեանց, ուր կան.

1. Թղ. 3ա. (Ամբարյուզ, ճառ ի Ս. Խաչն): Այսպիսի ուրախացան երկինք եւ երկիր մեծաւ ցնծութեամբ...

2. Թղ. 16ա—35ա. Տեսիլ սուրբ Աստուածածնին, զոր տեսաւ սուրբ Կոյն վասն զժողովոցն: Խորհեցաւ ամենաարուժի Աստուածածին երթալ ի յետն Զիթենեաց կայ յաղաթս: Եւ ի ցնայն իւրում խղիւղաց յԱստուծոյ աղաթիւս... Վջ. եւ պատասխանի տուեալ ասացին. Ամէն, ամէն բարեգթութեան քո. փառք Թագաւորութեան քո. Հայր եւ Որդի եւ Ս. Հոգի. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտ...

Հրտ. Անկանոն զիրք Նոր Կտակարանի, էջ 402—417:

3. Թղ. 35բ—55ա. Հարցմունք Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին եւ պատմութիւն Հրեւտակի վասն ոպոց մարդկան: Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն Հայոց քառասուն տիւ եւ քառասուն գիշեր չաց ոչ Եկեղ. եւ ջուր ոչ էարբ... Վջ. եւ ամենայն որ իւր լուսովն եւ փառաքն, զոր Աստուած է պարգեւել, զարդարեալ եւ ուրախ եւ միշտ: Ուրում եւ զմեզ արժանի արասցէ...

4. Թղ. 55բ—67բ: Թուխտ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ առաքեցաւ յերկնից յերկիր ի տաճար սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաղոսի: Եւ պապս Հովմայեցւոց երկրիս (Եկի) ի տաճարն սուրբ մատուցանել զպատարագն եւ զոթ զթութոս զայս ի տաճարին ի վեր ի յաթս եւ արշնեցի զԱստուած եւ ասաց. Մեծ ես դու, Տէր... Վջ. Ամենայն մարդ, որ առնու գաւրինակ թխտի ի տուն իւր եւ շանապղ կարգայ, ամենայն մեղացն նորա թողութիւն չնորհեմ: Եւ կատարողքն արշնեին յիմոց փառացս ամէն:

Հմտ. Նաեւ Թ. 28, § 11: Հրտ. M. Bittner, Der vom Himmel gefallene Brief Christi: Denkschriften der Wiener Akademie der Wissenschaften, Phil.-hist. Klasse. 51 (1905), S. 48—90 (ա. Սիւնակ):

5. Թղ. 68ա—76բ. Երանելոյն Եփրեմի խորին Աստուծոյ ասացեալ յաղագո Պահելոյ Կիրակին: Պատուեցէք զար Կիրակէին, ոյ անմիտք եւ Հնդապարտք... Վջ. եւ այս

իւրատով կեցցիք եւ Համբերեցէք ի փորձութիւնս, զի այս է պատուիրանն Քրիստոսի եւ խոստովանեցէք զմեզս մեր եւ ապաշխարեցէք եւ ապա մեղքեցարոք առ Քրիստոս...

6. Թղ. 77ա. Վարք եւ պատմութիւն Ալէքսիանոսի ճգնաւորին: Այր մի էր ի Կոստանդինուպոլիս, որոյ անունն Եփրեմիանոս էր... Վջ. Իսկ սուրբն Ա. Հանգեալ ի Հրոտից ամայ ի ԻՒ. ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

7. Թղ. 94ա—109ա. Աղայթք արրա Եփրեմի ասացեալ: Տէր Աստուած զաւրութեանց, ապաշմ զքեզ, որ մեծդ եւ եւ աշաւոր... Վջ. Գոհացայց զքէն Հանապղ, երկրպագեցիք իսկական Երրորդութեանդ, յարածամ արշնեցից, զովեցից եւ փառաւորեցից զոհութեամբ անդադար զՀայրդ ողորմած. զՈրդիդ բարեբար եւ զՀոգիդ սուրբ կենդանարար. այժմ...:

Հրտ. Եփրեմ. Դ. 257—264:

8. Թղ. 109ա. Վասն Աղայթից եւ խոստովանութեան, Զղջման եւ Արտասուաց ասացեալ Եփրեմի: Արդ չնորս արտասուաց նշանակ է սիրելոյ զՔրիստոս եւ ցանկալ արքայութեան... Վերջաւորութիւնն պակասաւոր, ընդ մէջ Թղ. 119 եւ 120 Թուղթ միեկամ ըլլալուն: Այլուր յանուն Անանիոյի (Նարեկացոյ):

9. Թղ. 120ա. Սկիզբը պակաս ոտանաւոր մը, այժմ կը սկսի.

«Ես այնքան եւ զորք մարդկան յայտնին. Թրթրեալ լեղովն պապամէր...»

Վջ. Անճառ փառք զմեզ պակէ,

Կ յաջակողմեան զասն զասէ

Կարթուրութիւնն մեծարէ,

Կ անանց կենսիքն ուրախ առնէ:

10. Թղ. 121ա—140բ. (Վկայարանութիւն Մարիանի կուսին. ընդ մէջ 120—121 Թուղթերուն Թուղթ միեկամ. ուստի սկիզբը պակասաւոր. այժմ կը սկսի. [] րէ այլ վասն մարդասիրութեան զՅայ յիս, Տէր... Վջ. Եւ այսպէս կատարեցաւ սուրբ Կոյնն Մարիանի բարի խոստովանութեամբ ի Քրիստոս, յունիս ամայ ի ԻՒ. ի փառս Քրիստոս Աստուծոյ մերոյ:

Այս վկայարանութեան սկիզբն է ըստ Վիեննայի Թ. 395, Թդ. 163ա (Յուշ. 847). «Վկայարանութիւն սրբոյն Մարիանէ կուսին, որ վկայեաց փասն անուանն Քրիստոսի յԱնտիոք քաղաք: Յետ յարութեան Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի եւ փառօք վերանայոյն յերկրի...»

11. Թդ. 341ա. Առկից դասնութիւն հաստոյ որ ի Հայր եւ յորդի եւ ի սուրբ Հոգին ի վերայ Հիման առաքելոց եւ մարգարից, զոր մեղապարտ Վարդան (Այգեկցի) զրկել յաստուածային Դրոց: Ձաստուածութիւնն անճառելի եւ անսահմանելի եւ անխմանի ուսուցիչ մեզ ամենայն աստուածաշունչ գիրք...: Վջ: ապա եւ զվարդապետն Վարդան անմոռաց յիշեմքիւ եւ մի ոք Հանգէլ զանուն սորա ի գրուցէս որ եւ զրէ. իսկ որ զրէ՞ Աստուած անշնչելի զրէ զանուն նորա ի գիրն կենաց, ամէն:

12. Թդ. 162բ. Սուրբ Հարցն ուղղափառաց Հաստատելոյ է ի պատճառս Դասակառեաց խորհրդոյն: Թէ Հերձ(ուած)ող կամ այլ ազգ չորիստոնեայ իրացանէ զիս, թէ ընդէ՞ր զորոյր աղուհացն պահէ՞ց պինդ եւ դշարթ Երեկոյնն ուտէ՞ք ձուկն եւ մածուն եւ պանիր եւ ձու...: Վջ: ապա Երեւի մեզ յարուցեալն եւ սուղոգ զյարութիւն իւր: Ընդ որում...:

13. Թդ. 172ա. (Յովհաննու Մանդակաւոյ) Վասն յարանայնոյ եւ յդատելոյ զեղբարձս, զքահանայս եւ զվարդապետս: Միքելը սգոյ եւ տարակոյս աղջամուղջ...:

Հրտ. Վենետիկ, 1836. էջ 79—86:

14. Թդ. 186ա. Ոոստոփանութիւն Գահանայի: Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր... Ոոստոփանելով ատալի Աստուծոյ... (Հայելի փարոյ): Եւ ապա խոստովանաւ Հայրն արձակ սանլով. Ողորմեսցի բեզ Աստուած Հօգարն...:

ՅԻՇԱՍԱԿԱՊՐՈՒԹԻՒՆԻՔ. 1. Թդ. 189բ—190ա. (Գլխաւոր Երչատակարան) Աստուանաւ յանգ երկայ կատարեցաւ Ոսկի փորելոյ ի քաղաքս Սեբաստիոյ, ընդ հովանեաւ ամենաւարենայ սուրբ Աստուածածնին եւ սուրբ Լուսաւորչին, ձեռամբ նուաստ Թա-

ղէս իրիցոյ, ի Թվին Ձէժ (1528). եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն: Ձատացող գրուցս զԱմարաթին Պատրանն յիշեցէք ի սուրբ աղաթս ձեր, որ ըստացաւ զսուրբ Վրդա ի յարդար վաստակոց իւրոց յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ ծնաւոյաց իւրոց: քանզի լուաւ զերանական բանն, որ ասէ, թէ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ընդանեակ յերուսաղէմ: Վասն որոյ բորբոքեցաւ ի սէրն Քրիստոսի առաքինասէր Պատրանն եւ ըստացաւ եւ Էտ զբել զգիրքս ի Հայալ ընչից իւրոց: Վախ՛ք եւ յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ ծնաւոյաց իւրոց՝ հաւրն իւրոյ Արեւչին եւ մաւրն իւրոյ Մարիամօնին եւ մանաւանդ Մարիամօնին, զի ի սորին անունն զրեցաւ գիրքս. եւ Տովվաթին (ճերմած եւ վրան գրուած այլ զրչէ) եւ որդուն իւրոյ Ալփիարին եւ ամենայն արեան ձերձաւորացն: Քրիստոս յուսաւորէ զիս հոգին եւ զիւր ծնաւոյացն. եւ Երկնից արքայութեանն արժանի առնէ. ամէն. Հայր: (Այլ զրչէ) եւ Պատրանին աղբարն Անձրեւին եւ որդոցն Տաւլաթիարին ու Երիւնին:

2. Մանր յիշատակագրութիւններ իւրաբանիւր ճառին վերջը. կը յիշեմ միայն. Թդ. 35ա. «... որորմեան ստացողի գրուցս Պատրանին եւ կողակցին իւրոյ Փաշային եւ հաւրն իւրոյ Արեւչին եւ մաւրն իւրոյ Մարիամօնին եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին (այլ զրչէ՛) եւ Անձրեւին): Եւ մեղապարտ զրչին Թաղէոսի...»:

3. Թդ. 17ա. Կաւելցնէ այլ զրչէ: «... Հունարին ու Անձրեւին:

4. Թդ. 109ա. այլ զրչէ: «... Անձրեւին եւ Տովաթիարին եւ Երիւնին):

5. Թդ. 120բ. այլ զրչէ. զԱնձրեւն եւ զԵրեւն Հունար... եւ Երիւնին, Տովաթիարն:

6. Թդ. 15բ եւ 35ա «Փաշային» ճերմած է եւ վրան գրուած «Տովաթիին»: Թդ. 16ա. «եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին (այլ զրչէ) եւ Անձրեւին, Տաւլաթիարին, Երիւնին):

Կ'Երեւն այլ թէ Պատրանի կիրն Փաշա վախճանած է եւ անոր յաջորդած Տովաթի. որով ծնած եւ 1523ին ետքը՝ Անձրեւ, Հունար եւ Տովաթիար:

Հ Ա Ի Ա Ք Ա Ն Ո Յ

Հին թիւ 52: ԺԸ: դար, 1719էն ետք:

ԹՈՒԼԻՔՔ՝ 250: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 15.6 X 10.6
 հմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ բուգր: —
 ԿԼԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԼՀՊԼ-
 ՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ ցեցակեր: — ԳԱ-
 ՏԱՐԿ՝ բզ. 1ա—16ա. 43բ. 142—152. 207—213.
 253բ.—255. 256բ. — ԳԻՐ՝ ժողովրդի: — ԵՈՐԴԱՆ
 ե: այլո՞: չկան: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1506: — ՏՈՂԻ՝ ամ-
 ծածոր: — ԳՐԻՉ՝ Գաւազ:

Մատենա է Հաւաքածայ, ուր կան.

1. Թդ. 17ա կր սկսի ձեռագիրս. «Յեն-
 թաղութեան յարաւսցէն: 1ձ. Հասարա-
 կարար եւ յատկապէս տարբերութեանն. որ
 կ'ենթադրէ իմաստասիրական գրութեան մը
 լուծմանց վերջին տողը: Կր յաջորդէ, «մասն
 Պահոց բանն Զաքարիայ. Պահեա ինձ ի չո-
 րից. պահեա ինձեանց, պահեա ի տանից:
 Դիտելի է զի ե. տեսնեմք պատճառս...»
 (8 տող. որ Հասարակէն Քարոզի մը սկզբնա-
 ւորութիւնն է.

2. Թդ. 17ա—25ա. Այս է թվական
 ստույգ, զոր եւ առի ի լիմ լանապատն: Թվա-
 կան այսպէս արայ. Կայ թիւ մի յԱրաց ամ-
 սոյն եւ թուեա մինչեւ ցեղայնութիւնն...
 (Պարզատուար):

3. Թդ. 26ա—40ա. Գորգեայ վարդա-
 պետի (Համբարձում) արարեալ ի ինչոյդ
 Ստեփանոսի մակաւնոն Գոյնեբերեցանց Կալ-
 ծատան (եջոյ): Անպարպ անձամբ ձեռ-
 նարկեցի ի գրել զսա եւ ծաղկաբայ արա-
 րար զման ինչ գրելոցն յԱրտակիրէ
 Հոտոր գրչի եղի աստ տակաւին տարակու-
 սի փակեալ... Կ'աւարտի. եւ զստեցեալս
 սիրով ընկալիք իրր զրանալի զրանց ստու-
 դարանութեան իմաստից որ ի ձեռն լծոր-
 ցաց (Հմտ. Վիեննա, Թ. 389, 94ա եւն,
 Յուց. 842):

4. Թդ. 41ա—42ա. Վասն Մեկնողաց Աս-
 տուածաշունչ զորոց, թէ ո՞ր ոք է արարեալ.
 Հարց(ումն եւ) Պատասխանի: Անանիա վար-
 դապետն ի Սանահին...

5. Թդ. 44ա. Եւ իմ մաշուշափ մեղքն եւ
 տնիծեալ զստրբն իւր: Ա. Հպարտութեան
 ա. դատարն Անհնազանդութիւնն...

6. Թդ. 44բ. Հց. Քանի չափոյ եւ Սաղ-
 մոսին: Պս. ԺԸ. Մարգարէութիւն...

7. 45ա—93ա. Քրիստոսի նուաստ ծա-
 ոսից Աստուածատուր լանի սպաստոր
 գումարեցի ի մի վայր զՎկայութիւնքս յԱս-
 տուածաշունչ Գրոց, այսինքն ի Հին եւ ի
 Նոր Կտակարանաց ի պէտս ուսումնասիրաց
 մանկանց Սոնի. տինս սակս քարոզչաց աս-
 տուածարան վարդապետաց, յոյժ պիտանա-
 ցու եւ մայելուչ ի փառս Աստուծոյ եւ ի պա-
 տիկ Մոր իւրոյ. ամէն. օրհնեալ սուրբ Աս-
 տուած: Մենեղոց: Ակնատութիւն անպատ-
 շած եւ ոչ Աստուած ակն առնու: Անիրա-
 ւութիւն (ի) զատաստանի մի առնիցես...
 Կ'աւարտի. «Եպայ. 3: 3: Արդեօք յիշեա թէ
 որպէս յուարն եւ պահեա. եւ այն տես:
 6: 15: Երանի որք իցեն արթունք. եւ այն
 անէ:

8. Թդ. 93ա. Գրեգորի Նարեկացւոյն
 յաւելուած լան սակաւ... Եւ ի նկոնից
 զտղտեանց խորհրդոց: Դարձեալ պատախմ
 եւ առաջի անկեալ աղաչեմ...

Աստուածատուր Յովհաննիսեան Ծաւ-
 րապատցի արեգայի (ԺԸ. դարու սկիզբը)
 Հաւաքածոյն է, որմէ օրինակ մը կայ Նոր-
 Զուրայ. Տէր—Աւետիսեան, Յուլակ. Թ. 574
 (յամէ 1719):

9. Թդ. 95ա. Աղօթք. անխորագիր:)
 Աստուածամէն մայր Քրիստոսի եւ ձնոց
 Միածնին Հօր, բարձոյ անիծից եւ պարծոնք
 ազգի մարդկան...

10. Թդ. 97բ. Նորին Աղ(օթք) մասն ծա-
 նապարհի: Առաջորդ կենաց...

11. Թդ. 98ա. Աղօթք Ա. Գրեգորի մե-
 րայ Լուսաւորչին: Գտնե Աստուծոյ Տէր իմ
 եւ Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս որ զենար
 ի վերայ նաչին...

12. Թդ. 100ա. Աղօթք Ա. Յովհաննու
 Մանդակունեցոյն: Սուրբ Աստուած, որ ի
 արար Հանդուցեալ եւ, ամենայն ինչ Հնա-
 րաւոր է քեզ... (բաժնուած ԺԲ. Հատուած-
 ներու): ՎՋ. խաղաղութիւն շնորհեա ամե-

նայն աշխարհի բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուածածնին եւ տմեկնայն սրբոց քոց երկնաւորաց։ Եւ քեզ փառք յախտեանս ամէն։

13. Թղ. 103ա. Աղօթք Յովհաննու Գառնեցւոյ փառն Ջղջման։

Աղայեմ գրեց, Տէր, եւ զոհանամ զանհատ մարդասիրութենէդ...

14. Թղ. 104ա—131բ. Աղօթք ոգէշած եւ պիտանի, սրբոյն արքա եփրեմի խորին ասացեալ։ Տես, Տէր, զտառապանս իմ եւ ցցաւս հոգւոյ իմոյ... Այս ուրաքո զու, Տէր, բնկ չօր եւ Չոգւոյդ սրբոյ կեան եւ թաղաւորնս ի ձեռն անվարձանից յախտեանս յախտեանից ամէն։

Հրտ. եփրեմ, Գ., 227/52։

14. Թղ. 132ա. Աղօթք Սարկաւազ վարդապետի։ Տէր Հայր եւ Աստուած կենաց իմոց, զրօսանս այնչ մի տար ինձ...

16. Թղ. 132ա. Նորին սուրբ վարդապետն Յովհաննու ասացեալ առ սուրբ Աստուածածին կոյսն մաղթանք։ Անունդ երկրածին եւ ծնող զամենայնս կրօնիկն...

16. Թղ. 135բ. Մաղթանք Սարկաւազ վարդապետի ասացեալ առ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս։ Նայեաց, Տէր, ի տառապանս սրտի իմոյ...

17. Թղ. 138բ. Ողբք եւ պաղատանք Սարկաւազ վարդապետի ասացեալ։ Անձն իմ տառապեալ եւ գերեալ ի սատանայէ, բնդէ՞ր ոչ սգաս...

18. Թղ. 141բ. Աղօթք ասացեալ սուրբ չօրն Սեբուդա երիցս երանեալ վարդապետին Գ. Ժամուն զոհութիւն եւ փառարանութիւն։ Հոգի սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեսուն մերոյ, Հոգի Աստուած ճշմարիտ եւ խնամող եւ արարիչ րոյսրից Հաւասար չօր եւ Ողբոյ, Հոգի շնորհաց եւ զթութեան, որ ի Ժամոյս (այսբան միայն. էջին կէսը զատարկ)։

19. Թղ. 153ա—207ա (այլ դրչէ)։ Քաղաւածք յՈղբերգութեանց Գրիգոր Նարեկացւոյ, յատկապէս ՀԱ, ՀԳ, Ե, ԻԷ եւն պոսիք։

20. Թղ. 213ա—221ա. Գրիգոր Նարեկացւոյ Մաղթանք Հատաշանաց աղօթիցն, որոնց էլուծմունքն արարեալ է Հոգեկից իմաստունն սուրբ վարդապետն Ներսէս Կի-

լիկեցի(?) Լամբրոնացիք, եւս սուտանուն կրօնաւոր ծաղկաբաղ արարի Գաւաթար, Բան. Հեշտածինք են։ ԼՊ. մեղք. քաղկի յայն է հանապարհն որ տանի ի կրօնատուն...

21. Թղ. 222ա—237բ. Մանր զրուածքներ, Հարցմունք եւ Պատասխանիք, Մեկնողականք եւ այլն. այժմ այնպէս ցեցակեր, որ կարելի չէ իմաստ զուրս կորզել։

22. Թղ. 238ա—243ա. Անանուն անձ մը ստանաւորով կը պատմէ ուղեւորութիւնը.

Տէր իմ Աստուած յեր օգնական,

բանայ բոցմիտս իմ յարական,

Անունոյ բղջնոր(չ)ս Հոգեկան,

զրբել տաղիս կուռ շափական,

Եւ աննախանձ յօժարական,

տալ սիրօղաց ուրախական...

Թէպէտ եւ ոչ հոնորական,

կամ վարդապետ յոյժ գիտնական,

Այլ եմ նրաստ անխոհական

Եւ յիմարեալ իմաստական.

Մակայն Լեդի աստ վիպական

որ ինչ եղեալ ինձ բրնական...

Թէ Հարցանես իմ տեղական,

ուստի՞ յինչն իմ բրնական,

Յարեւելից եմ Երական,

ոչ քաղաքէ կամ ճոխական,

Ոչ աւանից այլ գիւղական,

աղբատութեամբ անարդական,

Որոյ անուն երկիրական,

յորմէ Գողթան յորջորջական...

Մանկական Հասակին մէջ էր ինքը, Երբ Հայրը իբրեւ վաճառական կը հեռանայ երկրէն։ Կանցնին 15 տարիներ։ Որդին կ'ըլլայ 20 տարեկան։ Վր թաղմանայ Հարկառական ի նեղութիւնս ի պարսկական անտանելի կը դառնայ Մօր եւ որդւոյն դրութիւնը բնտանի յարկին տակ։ Կ'որոշէ ի խնդիր Ելլել իր չօր։ Ժամանակը կու տայ բառախաղով.

«Ութսունը ընդ նմին շարագուգեալ...

չորք յօբելանս ի նմին դառեալ,

շաղկապ առեալ ընդ նմին կարգեալ,

ձայն Պորփիրի բնդելուգեալ,

սոժարական ||| ոտիք առեալ,

կենդանակերպն ի նմին յեղեալ

եւ իմ առեալ եռապատկեալ,

բայց ոչ եղեալ թիւ կատարեալ,

մինչև հարիւր հինգետասն եղեալ.
այս յինի թուական եղեալ
մտաւորաց զիրաւհաս յեալ,
ուղիղ թուակն ստոյգ եղեալ,
զի յայսմ ամի իմոյ եղեալ:

Մայրն եւ իւր երկու զասակները թողլով
տուն կը մեկնէր զգլմ յարեմուտս: Կ'ընթա-
նայ Դուին—էջմիսմին—Թէոդոս պոլին (Կա-
րին)—Պոնտոս (Տրապիզոն): այս ճանա-
պարհը կը կարէ 20 օրուան մէջ: Նաւ կը
նստի. 30 օրէն կը հասնի Կ. Պոլիս. ուր կը
դտնէ իւր ճայրը:

Ասկէ կը մեկնի Իկոնիոն—Կիլիկիա (Հոս
Տասինքներէն բանտ կը դրուի. 3 օրէն կ'ա-
զատի եւ կը հասնի)—Բերիկա—Մաղէշ (Հոս
Թամասանուն մէկուն քով կը մնայ 3 ամիս)—
Հալպա (՝)—Բիւզանդիոն: Հոս կը հասնի
նաեւ իւր մայրը, ուր քիչ յետոյ կը միանանի:
Այսպէս կ'աւարտի:

23. Թղ. 244—253ա. Քարոզ մը անխո-
րազէր:

24. Թղ. 256ա. Կարճ զրուածք մը. Վես-
տուած զմարդն Բժումս փառօք զարդարեաց.:

25. Թղ. 256ա. Թմական յԱղամայ մին-
չև ի ջրնեղին ամբ ԲՌԲՃՈՒ... (6 տող
բան):

ՅԵՇԱՏԱԿԱԲՈՒԹԻՒՆԻՔ: 1. Թղ. 131բ.
«Զմեղօք յեղեալ սուտանուն կըրնաւոր Գաս-
պար Էթ (եւեթ՝) կոչեցեալ յիշեցէք ի Քրիս-
տոս. յիշողն յիշեալ յիշին ի Քրիստոսէ. ա-
մէն»:

Այս գրչէն է նաեւ տողս (Թղ. 213ա).
«Ես սուտանուն կըմաւոր ծաղկաքաղ արարի
Գասպար»։ տես վեր § 20:

Չնայելիս գրուած բլլալու է ԺԸ. դա-
րուն, 1719էն ետքը. երբ կազմած է իւր Հա-
ւաքածոյքը Աստուածատուր արեղան (§ 7):
Ըստ այսմ յունելու է § 22ի Համարողական
սուեղծուածք:

27.

Հ Ա Ի Ա Ք Ա Մ Ո Յ Ք

Հին Թիւ 63: Ժէ. դար:

ԹՈՒԿՔ՝ 220: — ՄԵՆԹՈՒԹԻՒՆ՝ 14.5 X 10 ժ
եմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քուզք:
— ԿԼԶՄ՝ կայեպատ տախտակ. Ա. կազմ ինկած: —
ՄԼԳԱԿ՝ ՊԼԶՊԼԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԼԱՔ՝ քաւա-
կած լաւ. քզ. 1—Յք պտուած. կազմելոյծ: — ԳԻՐ՝
բոլորգիր: — ԵՈՐԱՆ ԵՈ՞՝ չկան: — ԵՈՐԱԿԻՐՔ՝
կարմիր: — ԺԱՄԼԱԿ՝ ծգ: — ՏԵՂԻ Եւ ԳՐԻՑ՝
ամեմօք:

Մատենան է Հաւաքածոյք պէսպէս իրաց.
օրոնք են.

1. Թղ. 1ա—5բ. Հաւանօրէն ուրիշ ձե-
ռագրի մաս, որ Հոս ներս առնուած է. Սաղ-
մոսարանէ մասեր: Ակիբըր պատառառուն
դժուարեթեանի. Ա. հատուածին վերջին
տողերն են. «Նեղրեալ զմառայս քո, զի զպա-
տուիրանս քո ես ոչ մտացայ...»:

2. Թղ. 6ա—11բ. (Ողբ Աւագ Ուրա-
թու. սկիզբը ինկած. այժմ. զվայ եւ Էղուկ
Էղկէնյոս, զի տեսանէր զորդին այլազունեալ

ի վերայ ինչին...): Վերջին մասն այլ կը
պակսի:

3. Թղ. 12ա. (Գիւտ Ս. ինչին ի ձեռն
Հեղինեայ.) Ակիբըր պակասաւոր. այժմ կը
սկսի (լա)զմութիւնք ազգաց եւ կամե-
ցան արձակել ի վերայ կոստանդիանոսի, զոր
տեսեալ նորա զարհուրեալ... (ընդ մէջ Թղ.
15 եւ 16 թուղթ ինկած). Կ'աւարտի Թղ. 16բ.
«Իսկ Էրանելին Հեղինէ զատի Տէր մեր Յի-
սուս Քրիստոս զհաւատն հաստատեալ
յերուսաղէմ եւ զամենայն Հրեայն ջանայր
զարժուցանել յերկրագաղութին Քրիստոսի
Աստուծոյ մերոյ...»:

4. «Են» Թղ. 16բ. Պատմութիւն սուրբ
ինչին թէ որպէս զարձա ի Թարսիլու եւ
րեքսո Աղգրուս ի Կարնոյ քաղաք, որ է
Թէոլոլոսպալիս: Իսկ արքայն Հերակլա ժ-
րիւր զաւարաւ եմուտ ի Թարսիլզ եւ եսպան
զնորոքով թաղաւորն... Վջ. Եւ Էղրայք

Սուրյանին ոչ լայնելի ի ձի մինչև յաւր մա-
հուան իւրոյ։ Եւ այսպէս տարածեցաւ համ-
րաւ զօրութեան իւշիւն Քրիստոսի Աստուծոյ
մերոյ (Հմտ. Վիեննա, Թ. 224, 420ա. Յու-
ցակ, էջ 582)։

5. Զ. Թ. 27ր. Վկայաբանութիւն սրբոց
Քառասնիցն որ ի Սերաստիա կատարեցան։
Ի ժամանակ իկիանոսի ա(մ)պարիշտ ար-
քային, որ էր փեսայ Կոստանդիանոսի...։
Ընդմէջ 30 եւ 31, ինչպէս նաեւ 34 եւ 35
թղթեր ինկած, ուստի կը պակսի յաջորդ
գլխուն սկզբնաորութիւնն այ։

6. Թ. 36ա. (Պատմութիւն Աւետման
Ս. Կուսին), թէ սկիզբն եւ թէ վերջը կը
պակսին, ընդմէջ Թ. 38 եւ 39 թուոթ ինկած
բլլալուն։

7. Թ. 39ա. (Պատմութիւն Անդամա-
յունին)։ Սկիզբը կը պակսի. կաւարտի Թ.
48ր. այսպէս. «նոյն ողորմութեամբն խա-
սեցաւ ընդ անդամայունին եւ ետ նմա զա-
ռոգջութիւն Քրիստոս Աստուծո մեր...»
(Հմտ. Վիեննա, Թ. 214, Թղ. 44ա. Յու-
ցակ, էջ 545)։

8. Թ. Թղ. 49ա. Յիշատակ վարուց երա-
նելոյն Ալէքսիանոսի։ Սուրբն Ալէքսիանոս
մարդն Աստուծոյ որդի էր (պա)տրկի, որով
անուն էր եփրեմիանոս... (Հմտ. Վիեննա,
Թ. 7, 422ա. Յուցակ, 38)։

9. Ժ. Թղ. 56ր. Հարցումն Լուսաւորչին
մերոյ ընդ Հրեշտակին։ Ասէ սուրբն Գրիգոր
ընդ Հրեշտակն. Յորժամ առնուս զհոգի մար-
դոյն...։

10. ԺԱ. Թ. 64ա. (Հարցումն Եղբի ընդ
Հրեշտակն։ Իսկ մեւն եղբն, որ Սաղաթիէլ
կոչեցաւ, եւ նա եւս էր ի Բալլիւն. եւ սուգ
ունէր վասն աւերածոյն Երուսաղէմի. վասն
որոյ եւ Տէր առաքեալ զհրեշտակ իւր եւ
մօրիկարեաց գնա... (ընդ մէջ Թղ. 65 եւ 66
թուոթ ինկած, որով զբուժօքս վերջաու-
րութիւնն եւ յաջորդին սկզբնաորութիւնը
կը պակսին (Հրտ. Անկանոն զիբք Հին Կոս-
կարանի, էջ 300—303)։

11. Թղ. 66ա. (Էջն Քրիստոսի ի դժոխս.
սկիզբը պակաս)։

12. Թղ. 74ա. Վարք Ս. Յոհանն Գրե-
ցոյն։ Սուրբն Յովհանն Գրեցին էր ազգաւ
ասորի... (Վիեննա, 10, 467ա. Յուցակ, 87)։

13. ԺԴ. Թղ. 91ա—110ր. (Պատմու-
թիւն տէր Եղիս քահանայի)։ Մանուցումն
իցի ձեզ, Քրիստոսի արեամբ զնեալ քահա-
նայք...։ Ընդ մէջ Թղ. 110 եւ 111 թղթի ին-
կած (Հրտ. Հ. Անտան, Վիեննա, 1930)։

14. Թղ. 111ա. (Պատմութիւն Մարիայ
եւ Կոստիարայ վաճառականացն։ Այր ոմն ա-
նուն Մարիաս յերկրէն Սայ եւ էր Հաւատով
քրիստոնեայ...) սկիզբը պակաս։ (Հմտ.
Վիեննա, 224, 427ա. Յուցակ, 583 եւ վարք
§ 24)։

Կը յաջորդին Յայսմաւորքէ քաղուածք
(Թ. 15—29, 31—33)։

15. Թղ. 113ա. Յիշատակ վարուց Ս.
Բարսղի Հայրապետին Կեսարոս։ Այս մեծ եւ
սքանչելի այրս Բարսեղ... (Վիեննա, Թ. 7,
287ա. Յուցակ, 87)։

16. Թղ. 148ա. Յիշատակ սուրբ Հարն
Մարկոսի։ Սուրբ ծերն Մարկոս արգեալա-
կան, որ ոչ էլ ի խցէն իւրէ... (անդ, 202ր)։

17. Թղ. 150ա. Պատմութիւն Անդորան
Պետրոսին։ Էր այր մի մեծատուն եւ անո-
ղորմ... (անդ, Թ. 10, 41ր)։

18. Թղ. 160ր. Վկայաբանութիւն սուրբ
Հօրն Իյարիոնի։ Սուրբ եւ երկանիկ Հայր
մեր Իյարիոն կոչեցաւ Հարանց Հայր...
(Հմտ. անդ, 7, 133ր)։

19. Թղ. 167ր. Սքանչելիք ի սրբոյն Մի-
նասայ։ Արդ յուրուք զսքանչելիսն զոր ա-
րար սուրբն Մինաս... (Ա—Պ. Սքանչելիք։
Անդ, Թ. 10, 194ր)։

20. Թղ. 185ա. Պատմութիւն Ննջման եւ
յարութեան սուրբ Մանկանցն Եփեսոսի։
Սոքա էին ի ժամանակս Դեկոսի ամբարիշտ
արքային... (անդ, 105ա)։

21. Թղ. 200ա. Յայսմ աւուր յիշատակ
միւս սքանչելիացն Աստուծոյ, որ եղև յԱն-
տիոք քաղաքի։ Այր ոմն մեծատուն Հիւան-
դացաւ ծանր... (անդ, 170, 59ր)։

22. Թղ. 203ա. Յայսմ աւուր Սքանչե-
լեացն սր եղևն ուխտաւորսն Սիմէական լե-
րինն։ Արեւայ մի Յովհաննէս անուն Բլնեցի
պատմեաց... (անդ, 10, 78ր)։

23. Թղ. 206ա. Յայսմ աւուր յիշատակ
սքանչելի տեսիան սուրբ Հօրն մերոյ Սաշիկ
վարդապետին։ Սա էր աւակերտաց սրբոյ

թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոբայ... (անդ, 10, 255բ)։

24. Թղ. 209բ. Յայսմ աւուր Պատմութիւն Մարիայ և Կոստանայ... (անս § 14)։

25. Թղ. 226ա. Յիշատակ սրբոյն Յիմարայ։ Սա առնայկին էր ի Վանայ, աղղաւ հայ... Յամի ՊԼԶ (1387) Թրակական այրոն... Թաթար Թամուր անուն... (վերջը պակաս։ Անդ, 313ա)։

26. Թղ. 228ա. Յայսմ աւուր յիշատակ սուրբ Հորն Սիդիկանոսի որ Հանդիպեցաւ Խարերայ աղբատի ինոյ... (վերջը պակասուր։ Անդ, 353ա)։

27. Թղ. 230ա. Ի սմին աւուր յիշատակ Պողայ անապատականի և զիւսհայածի։ Երանելի Պոյ յինական էր հողագործ... (Անդ, 396ա)։

28. Թղ. 234բ. Վարք և յիշատակ Պոյսի անապատականի և ճգնաւ որին։ Պաւլոս անապատական ճգնաւորն էր ի Թերայիդոյ... (վերջը պակասուր։

29. Թղ. 247ա. Յայսմ աւուր յիշատակ Ի. Եղբարց ժիպնակեցաց որ բնակին յանապատի։

30. Թղ. 251ա. Պատմութիւն Պրեմի զապառն. զոր Թարգմանայ է ի տաճիկ լեզու ի յԱյս լեզու. խրատ հոգու շահ, օգուտ իմաստից։ Կայր քաղաքն Բաղդատ իսլամի, որում անուն էր Արդիմիթ...։

31. Թղ. 275բ. Յայսմ աւուր Նահատակութիւն Սմբատայ Բագրատունւոյ ի ԽԳ. Թուականիս Հայոց։ Թագաւորէր Պարսից Խուրով... (Հմտ. Վիեննա, Թ. 10, Թղ. 109ա. Յուցակ, 65)։

32. Թղ. 277բ. Ի սմին աւուր յիշատակ Իւկոդուրի Կիւրացւոյն, որ ի մանկութենէ հրաժարեցաւ... (Հմտ. անդ, էջ 68)։

33. Թղ. 279բ—289բ. (Հանգիստ Յովհաննու առաքելոյ)։ Էր ընդ Եղբարս երանելին Յովհաննէս... Թղ. 284—289 ուրիշ գրչէ։

34. Թղ. 290ա— Ծանկ գրոցս (պատառատուն)։

ՅԻՇԱՍԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆՔ. Բուն գրչէն չունինք որ և է Յիշատակարան։ Թղ. 284—289 լատին գրչէն է Հետեւեալը, Թղ. 289բ. Չայս և. տետրս զգլխոս առտանուն Այրիս. յիշէ ի Տէր. ԹՅն. ԻժժԻ. մարտի։

28.

Ժ ՈՂՈՎԱԾ ՈՒ

Հիմ' 21։ Ժէ. դար։

ԺՈՒՂԹՔ՝ 275. — ԻՖԻՇՈՒԹԻՒՆ՝ 20 X 14.3 հմ — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն։ — ՆԵԻԹ՝ բուգթ։ — ԿԼԶԻՄ՝ կաշեգատ տախտակ։ — ԻՄԿԱՂԱՅԵՆՈՅ ՊԼԱ՝ ՊԼԱՅԻ՝ 2 բուգթ։ — ՀԼԱԳԱՄԱՐ՝ լա։ — ԴԱ՝ ՏԱՐԻ՝ քղ. 1—2ա, 270—275բ։ — ԳԻՄ՝ բոլորգիր։ — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԱՐԱՐ՝ չկամ։ — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝ պարզ։ — ԼՈՒԱՆԱՅԵՆՈՐԳՔ՝ չկամ։ — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կաթմիր։ — ԺԱՄԱՆԱՂ՝ Ժէ. — ՏԵՂԻ՝ տննաօք։ — ԳՐԻՑ՝ Ուսիմանժե։

Մատենան է Ժողովածու, ուր կան.

1. Թղ. 2բ—3բ. Ծանկ գրչաց Ա—ԽԶ։

2. Թղ. 4ա. Յովհաննու Երզնկացւոյ խրատ հասարակաց ճիշտանէից։ Ամենապոր թագաւորին...։

3. Թղ. 51բ. Ս. Կիբրիէի ասացեալ է. Ժան յիշատակութիւն է այս։ Տէրն մեր ևս...

յարիչն արարածոց ի սուրբ անտարանին սյապէս հրամայէ...։

4. Թղ. 57ա. Վանական վարդապետի ասացեալ փան Մեղաց։ Երեւնիմ ի մահունեղ, զի դատն է ինձ. Երեւնիմ ի ղհեննէն, զի յաւիտենական է...։

5. Թղ. 58ա. Ս. Թէոփիլոսի ասացեալ փան խոստովանութիւնն)։ Պարտ է ամենայն մարդոյ խոստովանել) և զինքն ի մեղաց սրբել...։

6. Թղ. 60ա. (Վարդան Այգեկցւոյ)։ Աստուածայունչ գրոց է և պարզ թանիւ։ Ով սրբեակ վերջին ժամանակն լցվաւ երկիր աստիքաւթեմամբ...։

Բ. Թղ. 64բ. (Վարդան Այգեկցւոյ)։

նրա տոգորութեան է: Ապա գիտացիք եւ ի միտ առէք, որքեակ իմ, զողութիւն մեծ չար է...:

7. Թդ. 69ր. Ս. Աստուածածինն Տեփոքն, աւետարանին սպասարկէր սրբուհոյ կուսին: Սուր Կոյս Մարիամ, մայր Յաննի Աստուծոյ...: Ասոր շարունակութիւնն է. Բ. Թդ. 75ա. Հարցումն եւ ազօթք Ս. Աստուածածինն է ասացեալ: Ասկ սուրբ Աստուածածինն ցնչելտակապտւո. Ո՛վ եւ սոքայ որ յայսպիսի սաստիկ եւ ի դառն տանջանաւ եւ...:

ա— Զրտ. Անկանոն գիրք Նոր Կտակարանաց, էջ 445—450:

8. Թդ. 78ա. Պօղոսի Տեսիկն է եւ խօսել ընդ Հրեշտակին: Եւ եղեւ բան Տեսոն առ իս. ասէ. Ապա ժողովրդեանդ այդ. Անմիջք միեկն եւ յերբ մեղանչէք...:

Զրտ. Անկանոն գիրք Առաքելականք, էջ 85—100 (ստորեւ մանրագրին):

9. Թդ. 90ա. Պատմութիւն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, զոր եւարց ընդ Հրեշտակին: Յաւուր միում յորժամ շրջէր յանապատի սուրբն Գրիգորիտ...:

10. Թդ. 101ա. Վասն Արտասուաց. Հոյոյ շահ է եւ լոյս: Արտասուն սիրոյ ծնունդ է...:

11. Թդ. 105ր. Թուղթս Տեսոն մերոյ Ախտսի Քրիստոսի, որ վասն մերոյ փրկութեան առաքեաց յերկինք ի յերկիր ի տաճարն սրբոցն առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի: Ես պապս Հռոմայեցոցն եկի ի տաճարն յորում մատուցանէին զպատարագն եւ զսի զպա ի տաճարն Աստուծոյ...:

Տես Թ. 25, § 4:

12. Թդ. 116ա. Յունաւու Ոսկերեանիկն ասացեալ վասն Կիրակէի: Ինձ յայտնի առնելով եւ ձեզ յսելով, եղարք, ահա եւ երկրեղիւ...:

13. Թդ. 119ր. Վասն Գալստեան նախափայծան ախարչին է ասացեալ: Յայնժամ զայ Յիսուս ընդ արեւկա զօրօք...:

14. Թդ. 124ր. Աստիճանն եւ խրատք քահանայիցն է: Արդ քահանայական աստիճան ինչոյ յայտնի է արժանաւորութիւն...:

15. Թդ. 134ա. Նրաւ է չար աղանդաւորաց եւ կախարդացն է: Ապա չար զոր-

ծովք եւ ննջաւորք եւ ռիսկալ սրտով հաղորդի ի Քրիստոս...:

16. Թդ. 140ր. Ժառ եւ խնրորդ վասն Կախարդութեան է: Ո՛վ քահանայք եւ ժողովուրդք, ահա կորստական եւ մեծ խորխորատ եւ զայտնի գուր...:

17. Թդ. 145ր. Վասն Հպարտութեան է: Քանզի եկեալ ժողովեցան ի մի ազգ կրայից եւ իւց զետին...: Վ. մեղաց թողութիւն խնդրեցէք յԱստուծոյ ողորմելոյս Վարդան վարդապետին:

18. Թդ. 150ա. Վասն Արեւցութեան եւ Սպանութեան: Զի ամենայն որ արբեայ՝ սպանանէ...:

19. Թդ. 152ա. Վասն Ենութեան: Վասն որոյ եւ յաւուրն դատաստանի...:

20. Թդ. 156ա. Հարցումն Սլշտոյ որդոյ Սմբատայ Հայոց Թագաւորի եւ պատասխանի Երզնկացոյն Կողբացոյ Հայոց վարդապետին է ասացեալ: Թագաւորն ասէ. Ջինչ է առաջնորդաց (իմա՛ Առաջաւորաց) խորհուրդն անպատարագ եւ ընթերցումն: Եղեան ասէ. Բազում ինչ խորհուրդ ունի...:

21. Թդ. 161ա. Նրաւք է ծերոցն եւ երիտասարդացն է: Ասէ Երիտասարդն զՄէրն. Կամ իմ հարցանել զքեզ վասն վարուց առաքինութեան...:

22. Թդ. 175ա. Հարցումն Արժանայ եւ Պատասխանի Երզնկա Կողբացոց Հայոց վարդապետէն: Արժան ասէ. Ջինչ է քահանայութեան կարգն: Եղեան ասէ. Խալակցութիւն է ընդ Քրիստոսի...:

23. Թդ. 180ր. Յովաննիս ասացեալ է: Ո՛վ որդեակ իմ, յուարութիւնձ զի ահայ այսօր Ռամ է կապեաց զստանայ զոր կապեաց Տէր...:

Յովհ. Կողեռնի Տեսիլք, Մատթ. Ուռայեցի, էջ 52—55:

24. Թդ. 190ա. Ս. Զննաւորին Քրիստոսի Ալէքսիանոսին է ասացեալ: Վասն սակալ յայտնիս պատրիկ փութացաւ: Քրիստոսն անճառ խոնարհութեամբ առաքել զսուրբն Անդրէաս...:

25. Թդ. 191ր. Աստուծայունչ գրոցն է (Վարդանայ Ալեկեցոյ): Ո՛վ որդի Հոգեւոր տէր ի(մ) Միքայէլ, կան բազում հարց-

մունք եւ պատասխանի յեկեղեցի Աստուծոյ
վասն այսպիսի բանիցս...

Ի. Թղ. 197ա. Խրատ Հոգեւոր վասն
Մրջման է.

դ. Թղ. 198ա. Վասն Օձին խորայգիսու-
թեան.

դ. Թղ. 200բ. Խրատ Այծերուն է.

26. (Առակագիրք Վարդանայ). Գիր ա-
ռակ է մեղաւորաց: Այր մի Հողագործ չի-
նեաց ականատ...

27. Թղ. 205ա—223բ. Այլ Առակ(ք):

28. Թղ. 223բ. Տաղ Յովսէփոս:

Եւ Առաքել Նուստու ոգի,
մեղօք լցեայ Բաղիւշեցի,
յրանս պատմութեան նախնեաց մեծի,
Հնորստանայ թագաւորի...

Կամիմ չինել ի չափ տարի...

ԳԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԷ: Բուն Եիշա-
տակարանը պահուած չէ: Ունինք Թղ. 105բ.
Զմեղաւոր Ովանէն (դրիշ) յիւնցէք:

Մագաղաթեայ պահպանակներէն առա-
ջինը բուն մետրոպեան երկաթագրով կը պա-
րունակէ Մատթ. Գ. 17—Դ. 6:

Երկրորդ պահպանակը Հատակոտոր մըն
է Մեկնութեան մը, որ կը Հայի Դատաւո-
րաց Զ. 36—37 մեծարներուն: Յառա՛ կը
բերեմ Հատուածս.

Եւ ԱՅԷ ԳԵԴԵՄԸ ՅԱ(ՍՏՈՒԱ)Ն. Եթե
Փրկեսցես ԶԵՌԱՄԻ ԻՄՈՒՆ ԶԻ(ՍՐԱՅ)ԷՆ,
որովայն եւ ԽԱՍԵՑԱՐՆ, ԱՀԱ ԳԵՆԵՄ ԳԶԱԹ
ԱՍՈՒ Ի ԿԱԼՆ. Եւ Եթե ԼԻՆԻՑԻ ԱՆՋՐԵԿ
Ի ՎԵՐԱՑ ԳԶԱԹՈՒՆ ՄԵԱՅԷ ԵՒ Ի ՎԵՐԱՑ
ԵՐԿՐԻ ԶԱՄԱՔՈՒԹԻՒՆ: ԽՆԴՐԵԱՑ ԳԵ-
ԳԵՌՆ ՆԵԱՆ ՈՒ Ի ԵՐ ԶԴԵՍ (՞) ՓՐԿՈՒ-
ԹԵԱՆ ՆՈՑԱ...

Կարձէ պահպանակիս ընթերցուածը
ամբողջութեամբ տալ, ստուգելու Համար թէ
Հատակոտորս ո՞ր սուրբ Հօր Մեկնութեան
կը պատկանի:

29.

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն

Հին Թիւ 61: Ռկթ = 1620:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 176: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵ՝ 11 X 8 հմ.
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ մագաղաթ: —
ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ (առաջին կողի տախտակը
չկայ): — ՄԱԳԱՂ. ՊԱԶՊԱՆԿ՝ չկայ: — ՀԱՂԱ-
ՄԱՆԷ՝ ոչ շատ լաւ. Բզ. 1—4 ցեղէ եւ խոնձուրծնէ
վնասուած: Դատարկ Բզ. 71բ. — ԳԻՐ՝ բոլորգիր:
— ԽՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ Բզ. 50ա. 96ա,
141ա: — ՆԿԱՐ՝ ի յուսման Բզ. 20բ. 68ա. 160բ.
172ա: — ԶԱՄԱԳՐՈՒԹԵՒ ԵՒ ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՆԳՔ՝ ինչ-
պէս եւ կիսախորամէ քառակոն յայտը: — ԽՐԱՆ
ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱՆ՝ 1620: — ՏԵՂԻ՝
Կ. Պոլս: — ԳՐԻՑ՝ իտալէլ:

Մատենան է Սաղմոսարան. սկիզբէն 36
թուղթ ինկած. այժմ կը սկսի Սաղմ. Ի. 10.
Ի խոտվիցուցել: Գտուող նոցա Ի

ԿՐԻՅԷՆ Եւ զաւակ նոցա որդւոց...

ա. Թղ. 169բ. Խոստովանութիւն Մա-
նասէի թագաւորի...

բ. Թղ. 171բ. Աղոթք Ս. Ներսէսի Հայ-
րապետի ասացեալ է յայգագ առնայն քրիս-
տոնէից եւ պահպանութիւն: Հաւատով խոս-
տովանեմ...

ԳԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԷ. 1. Թղ. 175բ.
Փառք... Դրեցաւ երգարանս Դաւթի որ
կռչի Սաղմոսարան յաւ եւ յընտիր յօրի-
նակէ, որ կռչի Դառնեցի, ձեռամբ անխմատ
մեղապարտ իտալէլ գրչի, ի քաղաքն Ստամ-
պոլ ի թվականիս Ռկթ (1620):

2. Թղ. 176ա (այլ գրչի, բուրգիր).
Վայ եւ Եղուի Թոբաթցի մեղաւոր եւ շնչին
Ակոր զպրիս, որ սատիկ մահ եղեւ. վասն
որոյ միամօր եւ յողանշորձ որդեակին իմ
տիրացու Աւետիքն առ Աստուած փոխեցաւ.
ՌՄԻԱ (1772) յուլիսի ԺԻ, լինելով փեսայ
Քրիստոսի ԻԶամացգորով, արհեստի լիճա-
դրած, գրագիր եւ կազմարար գրչի, աւագ
Ֆիքոյս: Ով ոք գզիրս կարգայ, մին բերան
ողորմի տայ, Տէր Բիսուս իւրեանն գթայ.
ամէն:

3. Թղ. 176բ գրագիրքներ. Իսկ Թղ.
140բ սրբուած, անընթեռնի յեշտուակա-
գրութիւն մը:

30.

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն

Հիմ Թիւ 10: ՌՂԹ = 1650:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 172: — ԻՆԵՈՒԹԻՒՆ՝ 27 X 20-5 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկրեմ: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: — ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ տոխտակ: — ՄԱԳԱՂԱԹԻԱՆ ՊԱԼ-ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յու: Սկզբէն ինկած է առաջին թերքը: Գատարկ 162ք: — ԳԻՐ՝ քոյր-գիր: — ԵՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ քղ, 116տ եւմ: — ՆԱՄՐ՝ չկայ: — ՋԱՐԳԱԳԻՐՔ եւ ԼՈՒՍԱՆ-ՈՒԱՅԱՐԴՔ՝ պարզ: — ԵՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1650: — ՏԵՂԻ՝ ձմեռեցի: — ԳՐԻՑ՝ Տօնապետ զպիր:

Մատնան է Սաղմոսարամ: Սկիզբէն թերթ ժինկած ըլլալով կը պակսին այժմ Ա—ԺԵ, 7 Սաղմոսները: Կան մէջը Փամապրթէ մասեր:

1. Թղ. 163ա. Աղթթ յոյժ զօրաւոր առաջեայ է ի սրբոյն Ներսէսի. Հաւատով խոստովանիմ...

2. Թղ. 167ա. Երգ ննջեցեոցն. Յիշեսցո՛ք ի գեղերի...

3. Թղ. 169ա. Ներսէսի Հայոց կաթողիկոսէ ասացեայ է. Առաւօտ յուսոյ... Աշխարհ մանկայն...

1. Բուն Յիշատակարան. Թղ. 166ա. Փառք... որ ետուր կարողութիւն ապիկար յանձին իմոյ եւ շնորհի (ա՛յսպէս) ծառայի քո ի վճար զրոցս եւ շնորհեցեր ինձ զաւարտ եւ զկատարումն առաքարկութեան իմ աղօղութեամբ... Արդ գրեցաւ Սաղմոսարանս ի ծովահայեաց քաղաքն ի Զմիւռ ձեռամբ անարժան Տօնապետ զպրիս: Թվին ՌՂԹ (1650) դէկտեմբերի ԻԳ... ի վայելումն (5 տող դատարկ) զոր Տէր Աստուած... պահեցէ զինքն (2 տող դատարկ) առ ի յիշատակ... ամէն: (Բակ, Հայ Կիպր. 180—181):

2. Թղ. 172ա. Յիշատակարան:

Ի թուականութեան Հայոց քան յորեյնին եւ Նարեկորորդի

Նդեակ Նդի թիւ արարման քանդակի (1676)

Րարունոյ Սարգիս վարդապետի եկեայ յիմասիս քաղաքի:

Ի յանապատէ Կիպրոսի. որ սուրբ Մակար անուն կոչի,

մեծ ոմն իշխան յիմասիացի, մահտեսի Ալիքսան յորջորջի,

եւ հանգուցեայ Հոգւոյն Քրիստոս Աստուած ողորմեսցի,

զի կենդանի որդւոց սորին

երիցազոյն Յարութենին, կրսեքազոյն Յովանիսին,

աշխատաւոր մօրն սոցին, էտուռ գտառս յիշատակի,

Սուրբ Մակարայ անապատին:

Եւ զամենայն զարմից սորին

լիով սրտիւ տուք զօղորմին:

Դարձեայ սուրբ Հարցն եւ եղբարց յաղանձ զվերոյդրեայ մահտեսի Ալեքսանն որ հանգուցեայ է առ Քրիստոս յիշխչիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր. եւ զկենդանիք սորին զկողակիցն իւր զՄէլէքն եւ որդիքն զՅարութիւնն եւ զՅովաննէան եւ զամենայն արեան մերձաւորսն յիշեցէ եւ Աստուած ողորմի ասէք. եւ յոյսն ամենեցուն ձեզ եւ զմեզ (ողորմեսցի. կիսով պատուած է հոռիւ յիշն եւ քառս դժուարութեան ի է):

3. Թղ. 172բ. Այլ գրէ. «Թվ. ՌՃՄ (1701) ամին եկալ սուրբ Մակարայ յանապատն. մէկ ամիս ջերմը րոննեց զմեզ քաղաքն. յետոյ եկալ յայս սուրբ յանապատս: Կեցաք օրս (քառի մը տեղ դատարկ). յանուն Թօխատցի մղ(տ)աի, պառամայճի Փանոսի որդի Յակոբ զպրիրս: Աստուած զմեզ մեր յերկիր Հասուցանէ. Եւ սուրբ Մակարայ յանապատն շէն եւ պառժառ պահեցէ մինչեւ ի գալուստն Քրիստոսի. ամէն:

Թ. 2 եւ 3 յիշատակագրութիւնները Հրտ. Բակ, ամբ, էջ 182—183:

31.

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

Հիմ թիւ 57: ԺԷ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 284: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 13.3 X 10.3
հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասուն: — ՆԻԹ՝ քուզք:
— ԿԼԶՄ՝ կաշնպատ տախտակ: — ՄԱՅԱՂ. ՊԼԱ-
ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՐԱՆՔ՝ բաւական լաւ: Գա-
տարկ քզ. 283—284: — ԳԻՐ՝ քուրզիք: — ԽՈՐԱՆ՝
չկայ: — ԿԻՈՒՆՈՐԱՆ՝ իւրաքանչիւր զուրգայի
զուրիք՝ անարուեստ: — ՆԿՈՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԻՆ-
ԳԻՐՔ Ե՝ լՈՒՍԱՆՑԱՐԱՆՔ՝ անարուեստ: — ԽՈՐԱՆ-
ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԷ. դար: — ՏԵՂԻ՝
ամծամբօք: — ԳՐԻԶ՝ մարգար:

Մատենան է Սաղմոսարան, սկզբէն
թղթեր ինկած, այժմ կը սկսի Սաղմ. Բ.
10(ն). «Թագաւորք զայս ի միտ առնէ...»
Մէջ ընդ մէջ թղթեր ինկած (Թղ. 2ա—4ա,
15, 19—20, 24, 291) որոնք կազմողէն կամ
որիչդ գրէ լրացուած են:

ա. Թղ. 277բ. Խոստովանութիւն Մա-
նուկի Թագաւորի:

բ. Թղ. 280ա. Երգ երկից Մանկանց:

գ. Թղ. 284բ. Երգ Մարիամու Աստուա-
ծածնի:

դ. Թղ. 288ա. Ալէլիւիայ Անգեայ եւ
Զաքարիայ:

ե. Թղ. 288ա. Այոթք Ներսիսի Շնոր-
հաւոյ «Հաւատով խոստովանիմ...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 292բ.
Ով եղբարք, անմեղադիր լերուք սխալա-
նացա եւ ծոռութեանն, զի դրօշն տղայ էր (ևւ)
միտքն ի խաղ. երկրորդ՝ որ առջի գիրն էր.
Երրորդ որ օրինակն ծոռ էր. քայց (ևս ա-
նար) ժան մեղսամած վարպետ (մանկանս)
Մարգարիս Արարձամ էրէցս յոյժ (աշխա-
տեցա ի սրբազրեւն ըզորդ արի (ըստ օրինա-
կի՛ն) որ կոչի Դառնեցի: (Փակագծուած-
ները անընթեռնի):

2. Թղ. 4ա. այլ անվարժ գրչէ. «Թուա-
կանն Հայոց ՌՃՉԳ եօթերուն (այսպէս եր-
կիցս կրկնուած):

32

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

Հիմ թիւ 58: ԺԷ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 226: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 13.6 X 10.3
հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասուն: — ՆԻԹ՝ քուզք:
— ԿԼԶՄ՝ կաշնպատ տախտակ: — ՄԱՅԱՂ. ՊԼԱ-
ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՐԱՆՔ՝ խոմաւորեմ վժա-
տած: — ԳԻՐ՝ քուրզիք: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: —
ԿԻՈՒՆՈՐԱՆՆԵՐ՝ իւրաքանչիւր զուրգամբուր սկիզբը
բաւական յարող: — ՆԿՈՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱՐԱՆՔ Ե՝
լՈՒՍԱՆՑԱՐԱՆՔ՝ յարող: — ԽՈՐԱՆՔ՝ կարմիր:
— ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԷ. դար: — ՏԵՂԻ՝ ամծամբօք: —
ԳՐԻԶ՝ Դաւիթ սալկաւադ:

Մատենան է Սաղմոսարան, սկիզբէն եւ
մէջերէն թղթեր ինկած, նաեւ տեղափո-
խուած: Այժմ կը սկսի Բ. 10 Սաղմոսէն.
«Յերոդայի իւր խոնարհեցուցէ զնա...»:

ա. Թղ. 215ա. Այոթք երկից Մանկանց:
բ. Թղ. 217ա. Այոթք Մանուկի:

գ. Թղ. 218ա. Մեծացուցէ...:

դ. Թղ. 221բ—226բ. Հաւատով Խոստով-
անիմ:

Այս ա—գ հատուածները կրած են թղթե-
րու ետեւաապօքութիւն, նաեւ թղթերու ան-
կուած:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. Թղ. 221ա.
Փառք...: Շնորհիւ ամենախնամ ողորմու-
թեանն Աստուծոյ աւարտեցաւ սուրբ գիրս
Սաղմոսաց եւ քնարս Դաւթի՝ ձեռամբ ըզգ-
մամեղ եւ անպիտան... գրչի Դաւիթ սար-
կաւագի...: Դարձեալ աղաչեմ զմեզ, ով
ընթերցողք, անմեղադիր լերուք խոշորու-
թեան եւ սղայանաց գրիս, զի փոքրուց ու-
սաք զգիրս, շատ ժամանակ թարկեցաք, յե-

տոյ զայս Սաղմոսիս վերա կամեցաք ձեռք
սրարցընել. անեղաղիր լերուք, ոյ եղ-
րայրք... Երչեցէք... զուսուցիչն իմ զեղիս

տիրացուն եւ զծնողն իմ զՊիւլպիւն եւ
զմայրն իմ զԿիւլզատէն, նաեւ զիս զանար-
ժանս յիշման առնէք արժանի...

33.

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ-ԺԱՄԱՊԳԻՐԳ

Հիմ Թիւ 8: 1740:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 288. — ՄԵՆՈՒԹԻՆ՝ 30 X 21 հմ.:
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Երկսիւմ: — ՆԻԻԹ՝ ողորկ քաղաք:
— ԿԱՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՊԱՂԱՅԱՆ՝
չուծի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Դատարկ 288ա—բ: —
ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝
Վալ 123ա: — ՆԿԱՐ՝ 3ք (Դատիր): — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝
ՂՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴՔ՝ ամպամոյծ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կար-
միր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1740: — ՏԵՂԻ՝ Կեսարիոս: —
ԳՐԻԶ՝ Աստուածատուր երեց:

Մատենան է ժամագիրք, Սաղմոսարան
եւ Աւետարանացոյց:

Ա. 1. Թղ. 1ա. Հրաժարիմք... Խոս-
տովանիմք եւ հաւատամք...: Զղջումն.
Մեղայ ամենատուր Երրորդութեանն...:
Արձակումն. Ողորմեսցի ձեզ...:

2. Թղ. 4ա. Տէր ԼԲԷ զըրթունս...: Եր-
չեսցուք ի գիշերին...: Աշխարհ ամենայն...:
Առաւօտ լուսոյ...:

3. Թղ. 12ա. Աստուածածին մայր Քրիս-
տոսի, իմ յոյսն զու յաւուր մեծի...:
(Ա—Ք): Աղօթք. Զքէն զոհանամք...:
Այսօր անճառ...: Նորոգող...:

4. Թղ. 20ա. Թաղաւորք ապաշխարու-
թեան:

5. Թղ. 30ա. Կարգաւորութիւն... Առա-
ւօտու ժամու:

6. Թղ. 75բ. (Պատարագամատոյց):
ժամամուտք:

7. Թղ. 83ա. Կարգաւորութիւն... Երե-
կոյի ժամուն:

8. Թղ. 120ա. Կանոնագլուխ Նոր Կի-
րակի եւ Բուն Բարեկեցիական:

Բ. Թղ. 123ա—254բ. (Սաղմոսարան)
Երանայ ի այր...:

Գ. Թղ. 255ա—286բ. (Տօնացոյց—Աւե-
տարանացոյց) Քաղոց ամայ Հայոց ԻՒԼ եւ
Դեկտ. Հոռմայեցոց. Ի Թ. Քաղոց եւ Երբա-
յեցոց ԻԳ. Աւետիք է Աննայի եւ Յովակի-
մայ...: Աստուածայայտութեան ճրագա-
լուցի առաջի գիշերն ա. Կանոնագլխի փառն
ԲԶ. Հաւատամ...:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ, Թղ. 287ա
Աւանդութիւն Աստուծոյ Նօր... Որ... Ետ
ինձ կարողութիւն... հասուցանել ի կատար
եւ ի վախճան ժամակարգութեան զերբս
վայելուչս, որ աստի եւ տնտի հաւաքալ են
ի մի վայր ի պէտս եկեղեցեաց Հայաստա-
նեաց. Արդ զրեցաւ սայ ի մայրաքաղաքն
Կեսարիայ, ի գիւղն յԵփեսոսայ ձեռամբ ա-
նարժան Աստուածատուր իրիցի, Ի թվակա-
նիս Հայոց ՌՃԶԹ (1740): Արդ... յԵփեսոս
ի մաքրամիայ յաղօթս ձեռ Թալասցի ման-
տեախ տէր յեսային եւ կողակիցն իւր իրից-
կինն եւ զծնողսն զտէր Սիմաւոնն եւ զՂութ-
լուն... քանզի... Ետուր գրեյ զուրր զերբս
եւ եղ յիշատակ ի Կիպրոս կղզին ի դուռն
սրբոյն Մակարայ յանապատին, ի վայելումն
սրբաւէր եւ մաքրամիտ քահանայից, սար-
կաւագաց եւ դպրաց...: Երչեցէք զգծող եւ
զստացող տառիս...: Նաեւ դուքնաքնայ աշ-
խատող ի սմա զտէր Յովհաննէս անարժան
քահանայս Հանդերձ ծնողաւք յԵփեսոս. ա-
մէն: Եւս աշխատեալք առ տեղն հասուցա-
նող Ուրայիլ զայժման եւ կողակիցն եւ
ծնողսն յիշեալիք... ամէն:

Երչատակարանս Հրատարակած է Բակ,
Հայ-Կիպրոս, էջ 198:

34.

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Հիմ թիւ 12: Թ.—Ժ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 135: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 23 X 18 հմ.:
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻՒԹ՝ մագաղաք: —
ԿԼԶՄ՝ յումի: — ՄԼԳԱՂ. ՊԼԶՊԱՆԱԿ՝ չկայ: —
ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմալոյծ, սկզբն, մէջերն եւ վեր-
ւերն քրքրի ինկած. ք. 1—2 եւ 3—4 իրարու
կցած. մնացածները լաւ: — ԳԻՐ՝ բուն մարտկան
փոքր եւ կարագիր: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ,
ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ, ԼՈՒՍԱՆՑԱՐԱՐՔ՝ չկան փոքրիկ
զարդ մը ք. 23ք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Թ.—Ժ. դար: —
ՏԵՂԻ՝ ամենմօր: — ԳԻՐԶ՝ Գրիգոր:

Մատենան է Աւետարան, այժմ ինա-
ցան էն:

1. Թ. 1—23ք. Մարկոս Զ. 6—27, է.
15—Բ. 3. Ժ. 3—ԺԲ. 3. ԺԴ. 3—գլխի
Ձուռի Մարկ. Ժ. Զ. 9—20 Համարները:

2. Թ. 24ա—78. Աւետարան ըստ Ղու-
կասու (ամբողջ):

3. Թ. 78—135. Աւետարան ըստ Բով-
հանու, միջին է. 20:

Ձեռագրի 1—28 թղթերը գտայ ետեւ-
տառի դասաւորուած. դասաւորեցի առան-
ձին Հոգատարութեամբ:

Բուն յիշատակարան ինկած: 1. Թ. 23ք
ի վերջ Մարկոսի բուն գրչէն կայ յիշա-
տակագրութիւնս. «Գրիգորի է գրեալ»:

2. Թ. 78ա. Ձեռագրեալ գերիս զՄկր-
տիչ սուտանուն փորձապետս աղայիմ յիշ-
ման արժանի առնել միով Տէր ողորմիւ, որ
գտուրք Աւետարանս բերի ի վանքս Արգելեան
եւ ետու կազմել, զի ձեզ ասելն դիրին է եւ
ինձ կարի պիտանի. եւ Աստուած ձեզ ողոր-
մեսցի. ամէն: Ի Թ. 9. 92է (1428):

Հաւարմանս ամէնէն Հին ձեռագիրն է
Աւետարանն, եւ իբրեւ փորձադիր բուն մե-
րուպան երկաթագիր ձեռագիր Աւետարան ա-
ռանձին ուշադրութեան արժանի: Գիտի
յանձնարարէի որ եկեղեցւոյ Հոգաբարձու-
թիւնը կազմել տար զայն եւ խնամով պա-
հէր:

35.

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն

Հիմ թ. 41: Ձեմ = 1293:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 394 — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 20.6 X 14.5
հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻՒԹ՝ մագաղաք
սպիտակ եւ ձգրիկ: — ԿԼԶՄ՝ կարմիր-քաւաղատ
տախտակ: Ա. Կող արծաթեայ բանդակագործ, մէջ-
տեղն Մանուկն Յիսուս կը դաւի ի ձեռս Սիմեոն Դե-
յուսու: Շրջանակն օրբատունի ստրնիներ եւ ող-
կողմեր վերի երկու ամկիւնները երկու իմնակաց
սկզբած կտոր մին եզն եւ միւսը աւաիծ ներկայաց-
նող: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Դատարկ՝ 160թ—170ա,
103ք. 194ա: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ:
— ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ ք. 4ա, 50ա, 81ա միազոյն. 132ա
բազմազոյն, 196ա: — ՆԿԱՐ՝ ք. 3ք. 50ա (Յի-
սուս), 81ա, 81ք (յուսմեց), 82ա (յուսմեց), 131ք
Յովնաննէն էջն կէտին վրայ վերուստի վալը. տակը
Տ. 101ա Ευαγγελι. α. 132ա (Կաթախորանին մէջ Յի-
սուս), 170թ (Յիսուս բազմած ստրնի, Յովնաննէն
եւ Պրոխորոն զեմէքոր յայտը թէ հոս եւ թէ վերա-
զոյն), 195ք (Յիսուս, ստրնի Պետրոս եւ Պաղղոս),
196ա (Կաթախորանին մէջ Յիսուս), — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝

միազոյն: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՐԱՐՔ՝ միազոյն: Նկարա-
գորդու թիւը բազմազոյն ոսկեխառն՝ շատ ճարտար
Ոկարչի գործ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1293: — ՏԵՂԻ՝ Սիւս,
— ԳԻՐԶ՝ ամենմօր:

Մատենան է Նոր Կտակարան լիակա-
տար, ուր կան:

1. Թ. 1ա—2ք. Սկիզբն զիսոյ որ ըստ
Մատթէի Աւետարանին (Համարաբարձոր ա-
ռանց Կարպիանուի թղթին):

2. Թ. 2ք. Նախադրութիւն ըստ Մատ-
թէի Աւետարանին, Աւետարանն որ ըստ
Մատթէոսի գրեալ է. զի ինքն Մատթէոս ա-
շակերտս Տեառն գրեաց զաւետարանս զայս:
(տե՛ս Ձուճապետին Աստուածաշունչ մա-
տեն, Դ., էջ 3:

որ ինչն սրտի մտաւք եւ ողորմի ասէ, նայ ինքն յիշեալ յիցի ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մե-
րոյ արհեսելոյն յաւիտեանս, ամէն:

Պահպանեալ 1. Թղթեայ միջին մետրո-
պեան երկաթագիր. բովանդակութիւնը՝
վկայաբանական հասակաւոր. քթթեայ
ական թղթեցին երկինք ի վերուստ զցաւդ
քաղցրութեան իջեալ ի Տեառնէ. մինչեւ
յնուլ առ հասարակ ջրէնդլք եւ ջրակոտք
ամենայն. եւ ուրախացեալք սրտի հաւատա-
ցին յԱստուած ի փոքունց մինչեւ ցմեծա-
մեծս. նաեւ քուրմէն սպասաւոր կոցն եւ
պաշտանատարք դիւանց, քայք ի քրմա-
պետէ անտի, զի ոչ հաւատաց յԱստուած
կենդանի. եւ ասէ երանելին. Եթէ քրմա-
պետն ձեր ոչ հաւատացէ) յԱստուած, ոչ
դադարեացէ անձրեւ. եւ լուեալ նոցա՝ ա-
սեն ցքրմապետն. Եթէ ոչ հաւատացես
յԱստուածն, յոր մեք հաւատացաք, կտտա-
մահ արարեալ զեղեւ եւ զընդանիս քո բարձ-
ցուք ի կենաց. զոր ոչ եւ միով իւրք կարելին
հաւանեցուցանել բանիւ: Արդ մինչդեռ յայսմ
(մտ)աց խորհրդի եւ ինչ վարա(ն)եալք ընդ
միմեանս. եւ անհ երկաթանշիւր դատեք
քրմապետին կոյսք, հարեալք յայտոց զային
ընդ մեջ քաղաքին. կապուտ կողոպուտ յա-
ռակս նախատանց. քանցելով զմարմինս
ատամամբ. աղաղակին մեծածայնապէս ի
լուր ամենեցուն եւ ասելն. Զի՞ կամ ե՞ր եւ
Քրիստոս ծառայք Աստուծոյ բարձրելոյ եկիր
տարածամ հայածել (°) զմեզ ի քաղաքն
մերմէ:

Իսկ քրմապետն տեսեալ զայսոսիկ եւ
լուեալ կականալիր ողորմէ անգեալ առ ոտս
սրբոյն՝ յայր դառնապէս, աղաղակն եւ ա-

սնր. Ողորմեաց ինձ, Սուրբ Աստուծոյ. ընդ
նմին եւ ամենայն ժողովք նոցա հաւատացե-
լոցն. աղաչեին զերանելին վասն թշկու-
թեան նոցա: Իսկ սրբոյն հրամեալ քրմապե-
տին զի նախ ինքեան ձեռաւք մարեացէ
յպատկերս կոցն. եւ ապա սկիզբն արասցէ
բարեպաշտութեան հաւատոց. որով եւ
թշկութիւն ընկալցի հաւատով դատեացն.
կարող եմք, ասէ, զարութեամբն Աստուծոյ
եւ բանիւ զայս հրաշագործել. այլ զի վկա-
յեացն եւ ձեռք ||||| Եւ ի իրեւ
կատարեցաւ, հրամայեալն սրբոյն, սաստեալ
այնուհետեւ այսոյն պղծոյ ելանել ի կուսա-
նաց անտի. եւ հայածեալք անդուտ արտա-
քոյ ինեւ յանձնակ կղզիս Շեռաւորս. եւ ան-
դեն եղեալ աներեւոյթ փախեան ի սահմա-
նաց նոցա:

Դադարեցին անդին եւ անկարգ թղթումն
անձրեւայն հոսմանց, մկրտեցան ի նոցունց
եւ ի նոցին իսկ դասք հաւատացելոց յանուն
հաւք եւ որդւոյ եւ եւ հոգւոյն սրբոյ. եւ եղեւ
ուրախութիւն մեծ. ոչ միայն երկրաւորացս,
այլ եւ անմարմնոցն դասուց. եւ յանձն ա-
րարեալ զնոսա շնորհացն Աստուծոյ. եւ
ինքեանք յարուցեալք հանդերձին զառաջի
եղեալն վճարել զճան. ստի
սինինէականն. կատարէին որ անպաշտաւք (?)
դրութիւնք. եւ անդարադարեալ իջին
ի Թերապիթ. եւ ժամանեալ էջ ի գեւդ ինչ
անազանելոց եւ <աւ>թեմանս առնէին.
Իսկ տիրականի գեղջն յարէրարոյ գոլոյ եւ
երկիրաւք ի Տեառնէ ընթացեալ ընդառաջ
երկրպոյս |||||

2. Բոլորգիր մագաղաթեայ պահպանակը
կր բովանդակէ ձառնոց մասեր:

38.

ԱԿԵՏԱՐԱՆ

Հիմ Թիւ 24: ՌՃԻԳ — 1674:

ՌՌԻՂՐԳ՝ 301: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 10.1 X 13.0
սմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻՒԹ՝ քայք:
— ԿԱԶՐ՝ կաշեգատ տախտակ: — ՄԱԳԱՆ. ՊԱՆՊԱՆ-
ՆԱԿ՝ չկալ: — ՀԱՆԳԱՐԱՆՔ՝ լուս: — ԴԱՏԱՐԿ՝
թղ. 1—5, 88թ, 140թ, 226թ, 206թ—301թ: — ԳԻՐ՝
բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չաւնի: — ԿԻՍԱՒԱՆՈՐԱՆ՝ Թա,

ՏԹա, 141ա, 230ա: — ՆԿԱՐ՝ չաւնի: — ԶԱՐԴԱԳԻՐԳ՝
ԼՈՒՍԱՆԱՆԱԶԱՐԳ՝ ինչպէս եւ Կիսախորանմ ամա-
րուեստ: — ԽՈՐԱԳԻՐԳ՝ կաշմիր: — ԺԱՄԱՆԱՆ՝
1674: — ՏԻՂԻ՝ Կիպրոս, — ԳՐԻԶ՝ Ստեփանոս Երեց
(Տեճեցոց):

Մատենան է Աւետարան չորս մասերով,
որոնք են .

1. Թղ. 6ա—8ա. Մտաթէոս :
2. Թղ. 39ա—140ա. Մարկոս :
3. Թղ. 141ա—229ա. Դուկաս :
4. Թղ. 230ա—296ա. Յովհաննէս :

ԳԼԽԱՌՈՐ ԵՐԵՄՈՍԿԱՆՈՒՄ Թղ. 296ա .
Պատգ . . . Աւարտեցաւ եռահարաչ եւ Հոգիադարդ Աւետարանս . . . յիշեսցիք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զմեզսմամբ զրիչս զՍտեփանոս էրէցս եւ զծնաւդք իմ զմարդամ եւ զԵնֆորն . եւ այլ զամենայն յարեան մերձաւորք . ամէն : Եւ զարձեալ յիշեսցիք ի Գրիստոս Աստուած զստացող սուրբ Աւետարանիս գտէր . . . (դատարկ) կուսակրանք քահանայ , որ բազում աշխատութեամբ ստացաւ զսա ի հալալ արդեանց իւրոց :

Արդ յանդ էլեալ աւարտեցաւ քառահոս եւ քառափոսակ եւ քառարուղիս սուրբ Աւետարանս ի յերկիրն Կիպրոսի , ի քաղաքն Լուքաւչայ , ի զուռն սուրբ Աստուածածնին եւ սուրբ Սարգսի զարափարին եւ սուրբ Մակարայ առապ(ատ)իս ձեռամբ յոյնամեղ եւ տարտամ ողուց Ստեփանոս իրիցու ի Թլին Հայոց ՌձՆԳ (1674) ամին ի կաթողիկոսութեան Կիլիկիացոց ինչատուրի : Արդ աղաւթն զամենեւեան , ոյք հանդիպիք այսմ սուրբ Աւետարանի , յիշեսցիք ազատիւք ի Գրիստոս զդրոյս եւ ստացող սորայ զստաքինանք միայնականն . . . (դատարկ) : Հրտ . Բաւկուրան , էջ 99 . եւ Կիւլէսէրեան , Պատմ . Կաթողիկոսաց , 410 :

2. Թղ. 299ր . Վարդիս Վարդէս Կիպրոս կարդարք : Եւ այլ ձարտութեան :

39.

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

Հիմ Թ. 33: ՌձՆԵ = 1676:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 296: — ՄԵՄՈՒԹԻՆ՝ 20.2 X 14.1 հմ. — ԳՐՈՒԹԻՆ՝ երկաթե : — ՆԻԹ՝ բուրդ , — ԿԱՆՈՒՄ՝ կաշեպատ տախտակ : — ՄԱԳԱՂ . ՊԱՆՊԱՆՆԱՅ՝ չկայ : — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ , բերել խոնավութիւն կրած : — ԳԱՏԱՐԿ՝ քղ . 1—4 (գրեպփորձեւ լապ) , 78ր . 263—266 : — ԳԻՐ՝ բուրգիւր : — ԽՈՐՈՒՆ , ԿԻՍԽԱՌԱՆ , ՆԿԱՐ՝ չկայ : — ԶԱՐԿԱԳԻՐՔ՝ անծնանակ : — ԼՈՒՍԱՆՅԱՆՈՒՐԴՔ՝ չկայ : — ԽՈՐՈՒՐՔ՝ կարմիր : — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1676 : — ՏԵՂԻ՝ Կիպրոս , Լեվոնտ : — ԳՐԻՆ՝ Ստեփանոս :

Մատենան է Աւետարան . ուր կան՝

1. Թղ. 5—78ա. Մտաթէոս :
2. Թղ. 79—125ր. Մարկոս :
3. Թղ. 126—203ր. Դուկաս :
4. Թղ. 204—261ա. Յովհաննէս :

Պրոստորաններու համար թողտուած են
բաց տեղեր , բայց չեն նկարտուած :

ԵՐԵՄՈՍԿԱՆՈՒՄ ԹԻՆԻՆԻՐՔ՝ 1. Թղ. 261ա .
Փոտր ամենասուրբ եռանձնեալ եւ միանալական սուրբ Յրորոգութեան Հաւր եւ Ուղուց եւ Հոգւոյն սրբոյ . ոյթմ . . .

Արդ անկեալ աւարտեցաւ քառահոս եւ քառափոսակ եւ քառարուղիս սուրբ Աւետարանս ի յերկիրն Կիպրոսի ի քաղաքն Լեվուքաւչ , ընդ հովանեաւ սրբունի ամենաբնեալ Աստուածածնին եւ սուրբ Սարգսի զարափարին , ձեռամբ յոյնամեղ եւ տարտամ Ստեփանոսի գրչի , որ է յերկրէն Գերմանիկոս որ կոչի Մարաշ , ի Թլին Հայոց ՌձՆԵ (1676) ամին . ի կաթողիկոսութեան Կիլիկիացոց տեառն Սահակայ եւ բռնակալութեան ||| (2 տող քերտած , անընթեանի) :

2. Թղ. 261ր (Այլ գրչէ) Դարձեալ յիշեցէք ի յաղաւթաւ զՎանդի քերիչցի իմիրդէն , որ ստացաւ զսուրբ Աւետարանս իւր հալալ զատուրոցն եւ եղ յիշատակ իւր ծնողացն իսկէնտէրին եւ մօրն Ծահագատէին Հոգւոյն . Աստուած զիւր յիշատակն արհնուութեամբ պահեցէ , ամէն : Հայր մեր որ :

Թ. 1 եւ 2 Երաւարկարանները քաղաւթաբար հրատ . ԲԱԿ , 196 :

40.

Ա Լ Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Հիմ Թ. 23: 1677:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 267: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 20×14.3 , ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԵՐԿԱԻՈ: — ՆԻԻԹ՝ ԲՈՂՐ: — ԿԱՋՄ՝ ԿԱՅԿԱՍՈՒՄ ԵՐԿԱԻՈ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝ չկայ, — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ ցեցակեր և կազմայոց: — ԳԱՏԱՐԿ՝ 204բ, 267աբ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիւ: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 1ա, 76ա, 123ա, 205ա, — ՆԿԱՐ՝ չունի: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ իմշպէս մասն ԿԻՍԱԽՈՐԱՆԻ շատ ամփաթ վրձնով: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՆ ԶԱՐԳՐՔ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1677: — ՏԵՂԻ՝ ԿԻՊՐՈՍ. Լաւօշէ: — ԳՐԻՉ՝ Ստեփանոս Ֆանոցի:

Մատենան է Աւետարան.

1. Թղ. 1—75բ. Մատթէոս:
2. Թղ. 76բ—122. Մարկոս:
3. Թղ. 123—204ա. Ղուկաս:
4. Թղ. 205ա—286բ. Յովհաննէս:

ԳԼԽԱՌՐ ԵՐԵՄԻԱՍԿԱՆ Թղ. 266ա. Փառք... Արդ յանդ ելեալ աւարտեց Քառասն և քառասուական և քառարորդի սուրբ Աւետարանս ի յերկիրն Կիպրոսի, ի քաղաքն Լաւթաւչէ, ընդ հովանեաւ սրբուհոյ ամէնաւորհնեալ Աստուածածնին, ձեռամբ յոգնամեղ և տարտամ յոգւոյ Ստեփանոս ԳՐԻԻ, որ է նա երկրէն Մարաշու, ի գեղջէն Ֆոնոսսու, ի Թղին Հայոց ՌՆԻԶ (1677) ամին, ի կաթողիկոսութեան Կիլիկեցոց տեառն Աղարիսիւն և Սահակին: Եւ դարձեալ յԷլեսջիք ի Քրիստոս Աստուած զստացող սուրբ առ ի Հրո. ԲԱԿ, 197: Կիւլէսէրեան, Պատմ. 419:

41.

ԱԼԵՏԱՐԱՆԱՅՈՅՑՑ-ՏՕՆԱՅՈՅՑ

Հիմ Թ. 62: ԺԷ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 100: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 10.6×7.5 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ ԲՈՂՐ: — ԿԱՋՄ՝ ԿԱՅԿԱՍՈՒՄ ԵՐԿԱԻՈ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ ցեցակեր: — ԳԻՐ՝ մտորագիր: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 2ա: — ՆԿԱՐ ԵՈՒ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝

ԺԷ: — ՏԵՂԻ և ԳՐԻՉ՝ անմասն:

Մատենան է Աւետարանացոյց-Տօնացոյց: Կր սկսի. Աստուածայայտութեան ճրագալուցի առ առուր...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿՐ ԿԱԿԱԽԻՆ

42.

Մ Ա Ն Տ Ո Ց

Հիմ Թ. 42: ԶԺԷ—1468:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 200: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 18×13.2 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ ԲՈՂՐ: — ԿԱՋՄ՝ ԿԱՅԿԱՍՈՒՄ ԵՐԿԱԻՈ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ տեղ ցեցակեր: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 2ա, 18ա, 28բ (անընթաց), 105ա, 114ա, 118ա, 132ա: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ բոլորագիր: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՆ ԶԱՐԳՐՔ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1468: — ՏԵՂԻ՝ ԿԻՊՐՈՍ 8ակեր քանապոյ:

Մատենան է Մաշտոց. ուր կան.

1. Թղ. 1ա. «Ցանկ է սուրբ Գրոցոյ», Ա—ԻՐ գլուխք:
2. Թղ. 1բ. Կանոնն հայ աւրհնելոյ Բեբէն ի զուտն Եկեղեցւոյ. լուսանան ջրով...:
3. Թղ. 8ա. Կանոնն Մկրտումիւն առնել:

4. Թղ. 28ր. Կանոնի յորժամ տղայ վախճանի:

5. Թղ. 42ր. Կանոնի զամենայն վախճանայն յուղարկել առ Քրիստոս:

ա. Թղ. 63ր. Գանձ ննջեցելոց ասա: Մինդ ի յիջն...:

բ. Թղ. 67ա. Ողբ ի վերայ ննջեցելոցն ասա: Գոչեմ առ ձեզ ողբերգական...: Տունք՝ Գեորգ վարդապետի բան ի բերամոյ լեռնից:

գ. Թղ. 70ա (այլ զրչէ մինչև 103ր). Այսոր եհաւ չրաման յարարչէն...:

դ. Թղ. 71ա. Տաղ մեռելի ի նաղաչի է: Անցանկ մեծութիւն...:

ե. Թղ. 74ա. (Ողբ) Այս իմ զօրաւոր բաղուկս չէնց յուժով...:

զ. Թղ. 75ա. Ողբ. Էս գիտէի զաշխարհս ինձ մուշէ տրած...:

է. Թղ. 77ա. Ողբ վասն Մանկանց ննջեցելոց (Նաղաչի): Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

ը. Թղ. 79ր. Ողբ մեռելի ճանփայ հալցեցի: Ինձ ու մէտ կայր...:

թ. Թղ. 80ր. Գանձ ի Յովանէս վարդապետի ասացեալ վասն Տղայոց: Յանկող յէռութան, էդ անկղական...:

ժ. Թղ. 85ա. Ողբ Տղայոց ասա: Եարարչէն Հրաման որդկաց մարդկան...: Տունք՝ Յովանէս զրչէ լոկ վարդապետէ:

ժա. Թղ. 87ա. Ողբ Տրդայոց. յորդորակ ասա: Ով գեղեցիկ եւ նազելի եւ ոսկեհատ յոյժ ցանկալի...:

ժբ. Թղ. 89ա. Ողբ Տղայոց ննջեցելոց ասացեալ անոյշ եւ գեղեցիկ: Աստուած քարոզեաց եւ խրատ ետուր...:

ժգ. Թղ. 90ա. Ողբ վասն ննջեցելոց ասացեալ. Եկոյք այսաւր եղբարք ամէն...: Տունք՝ Երգ Արիստակէսի:

ժդ. Թղ. 91ր. Ողբ վասն ննջեցելոց ասա: Ով քահանայք եւ վարդապետք...:

ժե. Թղ. 93ա. Ողբ անոյշ եւ գեղեցիկ ի վերայ մեռելի ասա: Ամենայն փառք մարդոյ զատուրկ եւ ունայն...: Տունք՝ Ա—Ք:

ժզ. Թղ. 96ա. Ողբ վասն Հոգւոյ եւ մարմնոյ: Ետառքն որ յաշխարհս եկի...:

ժէ. Թղ. 97ա. Տաղ Բ. Կիրակին յԱնանոսի որդւոյն. ի Ծերենց Գրիգորէ ասացեալ: Ան Հայրդ աղպարկեմ...:

ժը. Թղ. 98ա. Ի տէր ներսէն ասացեալ: Հետեւեցայ անառակին...:

ժր. Թղ. 99ա. Տաղ Մեծատանն եւ Ղապարու: Լսէ զմեծատանն...:

ի. Թղ. 100ր. Տաղ սակս Հոգւոյ եւ մարմնոյ: Այրէն մինչև ի Քէն Քրիստոս մեղայ քեզ, բիրտպատիկ մեղաւք աղտեղեցայ ես...: Տունք՝ ԵԱ—ՔԶ:

իա. Թղ. 101ր. Տաղ վասն Ծննդեանն Յովհաննու: Յովհաննէս մեծ մարգարէ...: Վջ. Մարին Միխան ասաց Էղբարք լսեցէք...:

իբ. Թղ. 103ա. Տաղ Պատկի: Ամենազար Տէր Թագաւոր... (վերջը պակաս):

6. Թղ. 104ր. Կանոն պսակ աւրհնելոյ: Տանի քահանայն ի դուռն...:

7. Թղ. 105ա. Կանոն պսակ առնելոյ:

8. Թղ. 114ա. Կանոն Նաղորդ տալոյ:

9. Թղ. 118ա. Կանոն Ոգէ Հանդիստ առնելոյ:

10. Թղ. 121ա. Աւրհնութիւն Հատիկ մեռելոց: (Այօթք) Գոհանմք եւ փառաւորեմք...:

11. Թղ. 124ա. Աւրհնութիւն Աղի:

12. Թղ. 124ր. Կանոն Տեստեականի:

13. Թղ. 130ր. Աւրհնութիւն Մեղանոյ Տեստեականի:

14. Թղ. 131ա. Աւրհնութիւն Հատի մարտիրոսաց:

15. Թղ. 132ա. Կանոն Զուր աւրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան:

16. Թղ. 145ր. Քարոզ Պատուիրանին:

17. Թղ. 151ա. Կանոն Մեծի Հինգ շարաթին Ունալուային:

ա. Թղ. 159ա. Գանձ: Անտանաւր յայտնի աղէտն արարչի...:

18. Թղ. 166ր. Կանոն զԱրմատիս աւրհնել, Շեղէ եւ Հնձան:

19. Թղ. 169ա. Կանոն Ուաշուայ առնել:

20. Թղ. 172ա. Կանոն Հանդերձեղէն սպաս աւրհնել:

21. Թղ. 172ր. Կանոն Սկի եւ Մաղդալայ աւրհնել:

22. Թղ. 173ր. Կանոնն զնկարեալ էկե-
զեցի աւրհնել:

23. Թղ. 174ա. Կանոնն Աստուան աւրհ-
նել:

24. Թղ. 178ա. Կանոնն Նատկատեաց
եկեղեցւոյ պղծելոյ յանաւրիտաց եւ շարժեալ
սեղան վերստին Հաստատել:

25. Թղ. 195ա. Հանգստեան Աւատարան:
Թղ. 198 եւ 199ի մէջ Թղթեր ինկած:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. 1. Թղ. 198ա
(Գլխաւոր յիշատակարան, որուն սկիզբն ին-
կած է նախորդ Թղթին հետ. այժմ կը շա-
րունակուի). Ընթեռնոյք եւ ոյք լսէզդ,
մեղաց թողութիւն հայցեցէք ի Քրիստոսէ
Մարտիրոս քաշանային եւ ամենեցուն որ վե-
րոյ գրեցան ի սմա: Կատարեցաւ Մաշտոցս
ի թիվ. Զմէի (1468) ձեռնամբ բազմամեկ եւ
անաթման քաշանային Յակոբայ, ընդ հովա-
նաւ սրբոյն Սարգիս զաւրաւարին եւ որդոյ
նորա Մարտիրոսի, ի թագս (որ) կոչի Սի-
նաուտ, ի բաղաքիս Սարբերդ, ի կաթողի-
կոսութիւնն տեառն Արիստակիսի եւ յայկա-
կապոսութիւնն տէր Սիմէոնի եւ տէր Առա-
քելի: Արդ աղաչեմ զձեզ զամենեւեան, յի-
շեցէք ի մաքրափայլ յայտալիս ձեր զԵկեղ
քաշանայս եւ զձեռնադռն իմ գործերն եւ
զԹանախն. եւ զեղարքն իմ զԿարապետ
քաշանայ եւ զՄուրատ եւ զԵրկու Յովանէսն
եւ զԵրեմիակին զԹուրքիանդայ եւ զորդիքն
մեր գլխաւոր, զՄկրտիչ, զՍարգիս, գործի-
չոր, զՄարտինէ, զՍեփորիանէ, զՊողոս,
զՄկրտիչ, եւ Աստուած որորժի սասանէք բո-
լորով սրտիւ: Եւ Քրիստոս Աստուած զձեզ
յիշէ յիւր միւսանգամ զայրուստն ամէն: Եւ
յիշեցէք զվարդապետն իմ զտէր Աստուածա-
տուր Եպիսկոպոսն:

2. Թղ. 171ր. Զանաթան գրելոյ զԵկեղ
քաշանայ աղաչեմ յիշել ի Տէր սրտի մտօք:

3. Թղ. 17ր. Փառք . . . զվերջի ստացող
սորայ զտէր Գասարն եւ իւր կողակիցն եւ
զստերքն Մէլսէթն, Իստերնիփոն, Զարա-
նապանն. վասն որոյ կողկողալով աղաչեմ . . .
(յիշել):

4. Թղ. 199ա (նորագիր). Թվին ՌՁ:
(1636) Հոկտեմբեր 2. ձեռնագրեցաւ Մար-
տիրոսն:

5. Թղ. 199ր (բոլորգիր). Փառք . . . յի-
շեցիք ի մաքրափայլ յայտալիս ձեր զպա-
րոն Թամուքն եւ իւր կողակիցն Գոշարն եւ
մեծ որդին Յակոբն, վարդան, Հայկափ ու
Նոյքարն եւ զստերքն Բաղխատն, Մանանայն,
Սողոմէ, Մարիամն, Հէրիքէն. (որ) ոք յիշէ
եւ որորժի սակ, Աստուած իւրն որորմեցի
ի միոյսանգամ զայրուստն ամէն: — Եւ (ւ)
զեցաւ ի թվակ(անին) Ռ. (1591). Ետուն
ի ձեռն զեռայրուս սարկաւագի Քրմանին, ի
Հայրապետութիւն տէր Պողոսին, ի քաշա-
նայութիւն տէր լիլտեփանոսին (այլ գրէ)
եւ տէր Մարտիրոսին եւ տէր Սարգիսին:
(Կից կայ երրորդ գրէլ երեք տող, այժմ
անընթեանի):

6. Թղ. 200ա. (Թղթեայ պահպանակ)
Զարմապանին թվին ՌՁԹ (1653):

7. Թղ. 200ա (այլ գրէլ). Թվին Հայոց
ՌՄԼԷ (1788) եւ օգոստոսի է:

8. Թղ. 200ա եւ ր. անվորժ ձեռքի եր-
կու մարդկաղմ զձագրական փորձեր:

9. Թղ. 66ր (շղագիր, յետնագոյն ան-
վարժ գրէլ ր). Յիշատակալ մահտեսի Բօ-
վակնման մահտեսի Մ(՞)ակտեսի ի բարին.
ամէն

43.

Մ Ա Շ Տ Ո Ց - Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն

Հին Թ- 39: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 182: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 18 X 13.2
հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻՎԻ՝ բուրբ:
— ԿԱԶՄ՝ յուզի: — ՄԱՎԱԿԱԹԵԼԸ ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝
յուզի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութեմ եւ խնու-
ւութեմ վնասած: — ԴԱՏԱՐ՝ 128ր: — ԳԻՐ՝

բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ. ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ. ՆԿԱՐ՝ չուցի:
— ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ ցանցաւ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝
չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարծիք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ:
դար: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻՉ՝ ամենօր:

Մատենան է Մաշտոց, որ կայ նաև Կանձարան:

11. 1. Թղ. 1ա—25ա. Կանոն Աշխարհաթաղի. սկիզբը պակաս:

2. Թղ. 25ա. Կանոն Տեսնական աբշնելոյ:

3. Թղ. 30ա. Աբշնոթիւն Աղի:

4. Թղ. 31ա. Աբշնոթիւն Սեղանոյ Տեսնականի:

5. Թղ. 33ա. Կանոն Ոգնանգիտ առնել կամ Պատարաց սեռելոյ:

6. Թղ. 38ա. Աբշնոթիւն Հատի և Բաժանի. (Աղ.) Գոհանաժք և փառաւորեմք...:

7. Թղ. 41ա. Աբշնոթիւն Հատի Մարտիրոսաց. (Աղ.) Աբշնեայ ||| Տէր Աստուած արարիչ...:

8. Թղ. 42բ. Կանոն յորժամ Դուռն ղնեն Եկեղեցոյ:

9. Թղ. 43բ. Կանոն Ասպան աբշնելոյ:

10. Թղ. 47բ. Կանոն Նկար Եկեղեցոյ աբշնելոյ:

11. Թղ. 48ա. Կանոն Սկի և Մաղզմա աբշնելոյ:

12. Թղ. 48բ. Կանոն Նորակերտ գիրք աբշնելոյ:

13. Թղ. 50ա. Կանոն Հանդերձեղէն սպաս աբշնելոյ:

14. Թղ. 50բ. Կանոն Ժամաճար աբշնելոյ:

15. Թղ. 52բ. Կանոն Խաչ աբշնելոյ:

16. Թղ. 71ա. Կանոն Զուր աբշնելոյ Յայտնութեան Տեսնոն: Այս Կանոնին մէջ Թղ. 75ա. Աղաթք զոր ասացեալ է սուրբ Բարսեղի Կեսարացոյ Կապարովկացոյ: Աբշնեայ ևս Տէր Աստուած...:

17. Թղ. 85բ. Կանոն Եկեղեցոյ շարժելոյ գեղեցիկ պղծելոյ յանաբիւնաց վերստին հաստատել:

18. Թղ. 101բ. Կանոն զԱպաշխարոցսն առնել:

19. Թղ. 107բ. Կանոն զԱպաշխարոցսն արձակելոյ:

20. Թղ. 120բ. Կանոն զԱրմատիս սերմանց աբշնել և զՇեղջ:

21. Թղ. 123բ. Կանոն Հնձան աբշնել:

22. Թղ. 124բ. Գանձ Հանգստեան Ննջեցելոց: Մինն է յէջն...:

Մասն Բ. Գանձարան: ա. Թղ. 128ա. Եռասարանութիւն զրոցս որ ըստ Համարոյ ցուցանէ խարդա. Գրանձ և զՏաղ և զամենայն ինչ. Ա—ԿԱ:

բ. Թղ. 129ա—130բ. Համարք Ա—ԸԺԺ:

1. Թղ. 131ա. Գանձ Ուփակիմայ և Աննա ծնողաց: Գոյին անեղին... Գրիգոր է սառ:

2. Թղ. 133բ. Գանձ Աւետեաց Ս. Աստուածածնին: Խնդութեան ձայն... Խաչարաց:

3. Թղ. 137ա. Գանձ Մընդեան ի Յայտ. Խորան փառաց... Ենաշատուր:

ա. Թղ. 140ա. Մեղեղի անոյշ Սրիկ Կոտան: Կոյս անապակեան և անախտ...:

4. Թղ. 140բ. Գանձ Բ. աւուր Յայտ. Մարտիր և ամբիծ... Եկկրտիչ:

ա. Թղ. 143բ. Տաղ անոյշ ի Սրիկ Կոտանդէ: Քրիստոս ըսնոր չոր...:

5. Թղ. 144բ. Գանձ Գ. աւուր Մն.: Տարփուն ըլծակալ... ԵՏէր Մխիթարաց:

ա. Թղ. 149ա. Մեղեղի անոյշ ի Պրոզ փարդակեալ: Բանեղական յուսոյ...:

բ. Թղ. 149ա. Տաղ զեղեցիկ Կոտան(դ)է: Հրճութք այսոր...:

գ. Թղ. 150ա. Ի սրբոյն Գրիգորէ Նաբեկացոյ: Աւետիս մեծ խորհրդոյ...:

6. Թղ. 150բ. Գանձ Դ. աւուր Մն.: Ենեղական յուսոյ... Ենուանէս:

ա. Թղ. 152բ. Տաղ ի Գրիգորէ Նաբեկացոյ: Աշխ ծով ի Թով...:

բ. Թղ. 152բ. Տաղ ի Սրիկ Կոտանդէ: Կայր Կոյն ի յայրին...:

գ. Թղ. 153բ. Այս Պրոզն է Բոհանէս փարդակեալ: Առաջնաճալակ պտղոյն...:

Ա—Բ:

դ. Թղ. 154բ. Բորդորակ է: Աստուածածին ծայր յուսոյ տաճար ըսնին Աստուծոյ... ԵԱ—Ժ:

7. Թղ. 155ա. Գանձ Ե. աւուր Մն.: Խնդա խորան... Ենաշատուր:

ա. Թղ. 157ա. Տաղ անոյշ: Աստուածածին զու կամար ճրեղէն ծովուն մեղ Համար...:

8. Թղ. 157թ. Գանձ Զ. աւուր Են. Գո-
շուան բղձադին... «Գրեգոր»:

9. Թղ. 160ա. Այլ Գանձ Տեառնեղատա-
ղին: Միասնական աւուր Երրորդութիւն...
«Մկրտիչ»:

ա. Թղ. 162ա. Տաղ Գալստեան: Բրիս-
տոս փառաց թագաւոր...:

10. Թղ. 163ա. Գանձ Գալստեան. Գո-
վեայ եւ աւրհնեայ... «Գրեգոր»:

ա. Թղ. 165թ. Յորդորակ: Այսօր ցեղայ
երուսաղէմ...:

11. Թղ. 166ա. Գանձ Ազնանու:
Մկրտիչ: Մեծապայծառ փառօր... «Մկր-
տիչ»:

ա. Թղ. 168թ. Մեղեղի Ազնանու: Քեզ
մատուցանեմ այսօր...:

բ. Թղ. 169թ. Փոխէ զմայն Ամարմնոցն
Հրեղինաց... «Ա—Լ»:

12. Թղ. 169ա. Գանձ Պետրոսի Հայրա-
պետի իւղի Միքիմարոց: Վերերգեմ Հրե-
մամբ... «Վարդապետի»:

13. Թղ. 175ա. Գանձ Ս. ժողովուրդաց:
Բարձրեալ տաւոր... «պահասաւոր» առնե՞ր՝
Բա տա. ելլ:

ա. Թղ. 175թ. Տաղ Ս. Աստուծոյ: Աստու-
ծոտ առնապատի...:

բ. — (Յորդ.) Ամամբ խոնար-
հիմբ...:

14. Թղ. 179ա. Գանձ թագաւորացն սրբ-
րոց: Համադոյական Հաւր սահման եւ բառ...
«պահասաւոր» այժմ առնե՞ր՝ Հիպո-էլ):

Թղ. 175—181. Թղթերու հաստատելու
թիւն եւ անկումներ տեղի ունեցած:

ՅԵՇԱՅԱՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ չկան թղթե-
րու անկումի պատճառաւ:

44.

Մ Ա Շ Տ Ո Յ Ք Ա Հ Ա Ն Ա Յ Ա Թ Ա Ղ Ի

Հիմ Թ. 25 ժե՛ժձ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 140 — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 25 X 14,4
եւ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկիւմ: — ՆԻԻԹ՝ քաղք:
— ԿԱՋԻՄ՝ կաշկատ տախտակ: — ՄԱԿԱՂ. ՊԱՀ-
ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՔ՝ լաւ: քղ. լա եւ 140
վճատւած: — ԳԻՐ՝ բալորդիր: — ԵՈՐԱՆ՝ չուծի:
— ԿԻՄԱՆՈՐԱՆ՝ քղ. 1թ. 91ա. 196 — ՆԱԼՈ՝ չկայ:
— ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ եւ ՀՈՒՍԱՆՅԱՆԱԿՔ՝ սակաւաթիւ:
— ԵՐԱԿԱԿՔ՝ կարմիր: — ԺԱՐԱՆԱԿ՝ ժե՛ժձ
դար: — ՏԵՂԻ՝ եղած (°) գիւղ: — ԳՐԻՉ՝ Յազնե-
մեա:

Մատենան է Մաշտոց. ուր կան.

1. Թղ. 1ա—89թ. Կանոնի յորժամ հպիս-
կոպոս կամ Հրէց կամ Հայրապետ եւ կամ
(ա)Ն(ապա)տի առաջնորդ կատարի մա-
հուամբ, այս կարգադրութիւն արասցեն
յուսմբանն (պ)առնանցն եւ այլ կանոնեայ
պայմանաւոր (կ)արգացն, զոր եղին սուրբ
վարդապետքն մեր: Երթան նախ որ զհա-
ղիստն պատրաստեն թաշնայքն ժողո-
վրդեամբն հանդերձ եւ ասեն Սղմ. 2Թ. ող-
բածայն. Կցորդ՝ Զցործս ձեռաց մերոց...:

ա. Թղ. 57ա. Հանդիստ սրբոյն Յոհան-
նու առաքելոյն եւ աւետարանչի՝ էր ընդ եղ-
բարս...:

բ. Թղ. 63թ. Աղտաթ կնքելոյ զգերեղ-
մանն, զոր առացեալ է տեսան Բարդի Հայ-
րապետի Կեսարու Կապոզովի(չույց). Գո-
հանամբ զգին Հայր...:

գ. Թղ. 67թ. Իսկ յերկրորդումն աւուր
երթան ի հանդիստն...:

դ. Թղ. 73թ. Կանոնի Գ. աւուրն:

ե. Թղ. 74ա—75ա. Գրեգորի Աստուա-
ծարանի ի յանկն որ ի մահն Մաշտիստեանի
ուսումնակցի իւրոյ: Ով եղբայր սիրելի...:

զ. Թղ. 78ա—79թ. Կանոնի Դ. — է՝ ա-
ռաւըն:

է. Թղ. 87թ—88թ. Եղիշէի վարդապետի
առացեալ: Ահեղ եւ ցարժանելի է ցարդան
Քրիստոսի եւ աշուոր զատուանն...:
Վը՝ որպէս լուսաւորք յարժայութեան երկ-
նից:

բ. Թղ. 88թ—89թ. Ս. Թաթևոսի առա-
ջեալ վանն Ննիկեղոցն ի յարութեանն: Աղ-
նդի առնայն մարդոյ, որ ելան ի մարմնոյ
անտի...: Վը՝ եթէ եղիցին առնենքեան առ-
եալք Աստուծոյ:

2. Թղ. 90ա. Բոճաննու Մանգակունայ
Հայոց կաթուղիկոսի ասացեալ վասն Հիմ-
նարկութեան սրբոյ յեկեղեցոյ: Թողովեալ
աստուածայնոյ քահանայապետին...

3. Թղ. 99բ. (Նաապատիք եկեղեցոյ):
Իսկ Նաապատեաց աուրն յերկաւրեայ
Հսկունն լինի...

4. Թղ. 122բ. Կանոնն Ասպան արհնե-
լոյ:

5. Թղ. 127ա. Կանոնն նկարեալ եկեղե-
ցին արհնել:

6. Թղ. 128բ. Կանոնն Նոր Դուռն Հաս-
տատելոյ:

7. Թղ. 129ա (Հար. 134բ, 140ա—բ,
138ա) Կանոնն Նաապատեաց յեկեղեցոյ
պղծելոյ տաճարին և չարժեալ սեղանոյ, որ
յանաւորեաց ոք մտեալ իցէ: Թղ. 134էն
ետքը թուղթ մ'իճկած:

8. Թղ. 136բ. Կանոնն զարմտիս սերմա-
նեաց արհնելոյ և զհեղջու արհնելոյ: Նա-
րունակութիւնն թղ. 136բ իջին՝ 135ա—138ա:

9. Թղ. 137բ. Կանոնն որ մարդ յանկար-
ծակի պեղծ կերակուր ուտել, թէ ոք ի բրի-
տունէր ճամկաց զեն կամ ի զոհին Հրէից և
Հեթանոսաց (ուտէ):

10. Թղ. 139բ. Կանոնն Մրգաց: Թղթե-
րու և տեստաւթութիւն կայ 135—140 թղթե-
րու մէջ:

11. Թղ. 90բ Նոր զրջէ. Կանոն Հանդեր-
ձեղէն և սպաս օրհնելոյ:

ԵԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՔ: Թղ. 1ա. Ո՛հ,
ո՛հ, զմեղաւք զառածեալ Բոյաննէս յաշ-
խարհի էրէց. յմեղացիցի, որ Հանդիպեցայ
եղա՞նճ զիդն, և ըստ կարի անարժանու-
թեան իմում զը(եցի) զսուրբ մատեն(անս)
Վա՞յ ինձ Հապար ընթան, որ զանունս ունիմ
և զգործս ոչ: Աս ռոս ձեր անկանիմ, ոյ
սուրբ լուսերամ քահանայք. վասն Աստուծոյ
սիրոյն մի ողորմի ասացէք ինձ ևս Հա-
մ(ոյ) Արաճամ իրիցուն և մաւրս իմոյ
Մարդարտին և կողակցին իմոյ Մարիամին:
Ի: մեղ յիւնըցս և ձեր յիւղացոյ առ Հա-
սարակ ողորմեցիք Քրիստոս Աստուածն մեր-
ամէն: Հայր մեր որ յե.:

2. Թղ. 90ա. Ով սրբազան դասք սուրբ
լուսերամ պաշտօնէիցդ Քրիստոսի, որք
չնորին Աստուծոյ անդր արժանաւորիք ի
սուրբ յատեանն, վասն Աստուծոյ սիրոյն Հա-
մար մէկ բերան լի սրտեւ Աստուած ողորմի
ասացէք ինձ անարժան զրիս Բոյաննէս ա-
նարժան իրիցուն յմեղացիցուն, և իմ ծնաւ-
դանն Արաճամ իրիցուն և մաւրս Մար-
դարտին և ամենայն արեամբ մերժաւորացն
իմ: Իս Աստուծո՞ մեղ և ձեզ առ Հասարակ
ողորմեցիք ի միասնեամբ զայստեանն. ամէն:

3. Թղ. 99բ. Ո՛հ զղաղանցեալ ոգիս ի
մէջ մեղաց ծիւեալ. միթէ Տէրն ողորմի ձեր
սուրբ աղաւթիւքն. և ձեզ մասն լիցի:

4. Թղ. 137բ. Երթամ որ ընթեռնոյք
գտուր զիրս, մի Աստուած ողորմի ասացէք
մաթար զրիս Բոյաննէս իրիցուն...:

45.

ՄԱՇՏՈՑ-ԳԱՆՁԱՐԱՆ

Հիմ Թ. 13: ԶԶԸ = 1539:

ԹՈՒՆՎԹՔ՝ 349: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 23.2 × 10
հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասնիւ — ՆԻՒԹ՝ բուզք:
— ԿԼԶՄ՝ կաշեպատ տաշտակ: — ՄՈԳԱՎԱՐԱՆ
ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝ 3 բուզք բոլորգիր: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՔ՝
լաւ: — ԳԱՏԱՐԿ՝ թղ. 3ա, 44բ—45ա, 349—340: —
ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿՄԽԽՈՐԱՆ՝
5ա, 102ա: — ՆԱՐԿ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ պարզ:
— ԼՈՒՍԱՆՑԱՄԱՐԻՔ՝ չկայ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կար-
մըլագիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1539: — ՏԵՂԻ՝ Գոսայի-
նար զիւղ(՝): — ԳԻՐԶ՝ Գաբրիէլ զպիր:

Մատեանս է Մաշտոց, որ ունի կից
նաեւ Գանձարան 32 զանձերով:

1. Թղ. 3բ—4բ. Ցանկ Մաշտոցիս և
Գանձարանիս Ա—ԾԸ:

2. Թղ. 5ա. Կանոն Մկրտութեան: Նախ
բերեն ի զուրն եկեղեցոյն և ասեն Սղմ. ի
թիւ. Տէր ոչ բարձրա՞, և ասէ Աղ. Տէր Աս-
տուած մեր...:

3. Թղ. 12ա. Եւ յետ Ը աւուրն վերա-
ցուցանէ զթագն ի զլիսոյն եւ ասէ զԱղօթս.
Որք մկրտեցան...

4. Թղ. 13ա. Կանոն Ո. աւրեա աւուրն
յորժամ ըրերն զմանեկն եւ զմայրն իւր եւ
զմանկարարմն յեկեղեցին...

5. Թղ. 14ա. Կանոն Ոսպ փոխելոյ որ է
ձեռնալայ. Նրթան ի դուռն եկեղեցւոյն...

6. Թղ. 15ա. Կանոն զպսակ արհնելոյ:
Տանի քահանայն զհարսն եւ զփեսայն յեկե-
ղեցին...

7. Թղ. 18ա. Կանոն պսակ վերացնելոյ:

8. Թղ. 20ր. Կանոն հաղորդ տալոյ:

9. Թղ. 22ր. Կանոն զամենայն վախճա-
նեայն յուշարկել Գրիստոս:

10. Թղ. 35ր. Գանձ մեռելաթաղին:
Մինդ ի յէջն...: Տունք՝ Մամվիլս:

11. Թղ. 38ա. Ողբ որ ասի ի վերայ գե-
րեզմանի ննջեցելոյ: Ով քահանայք եւ վար-
դապետք...

12. Թղ. 39ր. Կանոն Բ. աւուրն առա-
ւաւուրն:

13. Թղ. 43ր. Կանոն Տղայաթաղ առնել:

14. Թղ. 51ր. Կանոն Բ. աւուրն:

15. Թղ. 53ա. Կանոն ողիւնդգիստ առ-
նելոյ կամ պատարագ մեռելոց:

16. Թղ. 57ր. Աւրնութիւն հատի պա-
տարագի: Աղ. Աւրնեայ եւ Տէր Աստուած
մեր...

17. Թղ. 58ա. Կանոն Տեառնականաւր-
նելոյ:

18. Թղ. 62ա. Աւրնութիւն աղի:

19. Թղ. 63ա. Կանոն զնշխարս սրբոցն
ի հանգիստ փոխելոյ:

20. Թղ. 64ա. Կանոն ինչմայր առնելոյ
առ ի բժշկութիւն ամենայն ընութեանց՝
տեկոց, բուսոց, պտղոց, հատից եւ ամե-
նայն վտանգաւոր նեղութեանց:

21. Թղ. 66ա. Կանոն որ պիղծ ինչ կե-
րեալ ինչ. Աղ. Տէր Աստուած մեր որ սուրբդ
ես...

22. Թղ. 66ր. Կանոն ի վերայ իրզմնա-
հարաց կարողան: Աստուած որ զմարդկային
ընութիւնս փոփոխական...

23. Թղ. 67ա. Կանոն ընոր արհնելոյ
յաւուր Բայանութեան:

24. Թղ. 76ր. Կանոն զարժտիս արհնելի՝
զնիզի եւ զհնձան:

25. Թղ. 79ա. Կանոն խաղող արհնելոյ

26. Թղ. 83ր. Կանոն միայնակեաց եւ
ապաշխարող առնել:

27. Թղ. 92ր. Կանոն յորժամ կրանա-
ւոր վախճանի, այսպէս յուղարկեն ի հան-
գիստ:

28. Թղ. 98ա. Կանոն մեծի իշին զա-
պաշխարողսն արձակել:

29. Թղ. 108ա. Կանոն մեծի իշին զոտս
յուանայ... զոր ասացեալ է Տեառն իմփե-
մի...

30. Թղ. 117ր. Քարոզ պատուիրանի զոր
զեկուցանէ Քահանայն ժողովրդեանն...
Լուարուք ինձ, որդեակք...

31. Թղ. 121ր. Կանոն ինչ արհնելոյ:

32. Թղ. 134ր. Գովհան(ն)ու Մանդա-
կունոյ արարեալ է վասն Հիմնարկութեան
սուրբ եկեղեցւոյ Գրիստոսի...

33. Թղ. 142ա. Կանոն Նաւակտեաց
եկեղեցւոյ յուձելոյ յանաւրինաց կամ առ-
սուրբ կենդանեաց, շարժելոյ զանդանն եւ
վերստին հաստատելոյ:

34. Թղ. 154ր. Կանոն Աւագան արհնե-
լոյ:

35. Թղ. 157ր. Կանոն Ժամահար արհ-
նելոյ:

36. Թղ. 159ա. Կանոն Հանդերձեղէն
արհնելոյ ի սպաս սրբոյ սեղանոյն:

37. Թղ. 159ր. Կանոն Ոկիւհ եւ Մաղ-
զմայն արհնել:

38. Թղ. 159բ. Կանոն յորժամ Նոր Գութն
եկեղեցւոյ հաստատեն ի տեղով խորամ:

39. Թղ. 160ր. Կանոն Նկար եկեղեցւոյ
արհնել:

40. Թղ. 161ա. Կանոն Նորակերտ Գիրք
արհնել:

41. Թղ. 162ա. (Քահանայաթաղ). Գոր-
ժամ կաթողիկոս կամ եպիսկոպոս կամ քա-
հանայ կամ ուխտի ասալնորդ վախճանի,
երթան աս վախճանեայն...

Թղ. 161ր. Կայ ծանօթութիւնս. ՎՊ-
տութիւն լիցի ձեզ, ով եղբարք, որ այս քա-
հանայաթաղս ի նոր եւ յրմտիք արհնակէ
զրեցաւ ձեռամբ անարժան Գարբրիէլի:

բ. Թղ. 220ր. Բ. աւուրն առաւատուն:
 գ. Թղ. 225ր. Գ. աւուրն առաւատուն:
 դ. Թղ. 229ր. Դ. աւուրն առաւատուն:
 ե. Թղ. 232ր. Ե. աւուրն առաւատուն:
 շ. Թղ. 236ա. Շ. աւուրն առաւատուն:
 է. Թղ. 238ա. Է. աւուրն առաւատուն:
 ը. Թղ. 242ա. Ը. աւուրն առաւատուն:
 լ. Թղ. 244ա. Թ. աւուրն առաւատուն:

Թղ. 238բ. Ս. Թաղէօսի առաքելոյ ասացեալ յաղագս հոգւոց եւ յարմարեան մեռելոց: Արդ հոգիք ամենայն մարդկան...:

Թղ. 239ա. Գրիգորի Աստուածաբանի ի բանին որ ի մահն Մաքսիմիանոսի ուսումնակցի իւրոյ: Ով եղբայր...:

Թղ. 248ա. Աղաթք Նիքիմիի Խորին Ասորոյ ասացեալ. եղբարք քրիստոսաւէրք, մերձ է զայլուստ Տեառն մերոյ Զիտուսի Քրիստոսի...: Վչ. եւ լիցոյք Հաղորդ. խոստացելոց բարեացն...:

42. Թղ. 249ա. Գանձ յորժամ քանանայ կամ Հոյրապետ միախճանի: Այսուր եհաս ինձ աւր միախճանի...: Տունք՝ «ԱՌԱՔԵՆԼ» մարտապետի երգ...:

Հոս կ'աւարտի Ա. Մասն, որ էր Մաշտոց. եւ կը սկսի Բ. Մասն, որ է Գանձաբան.

43. Թղ. 251ա. Գանձ Ա. աւուրն Մներեղեանն Քրիստոսի: Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածին...: Տունք՝ Մկրտիչ:

43. Թղ. 252բ. Գանձ Ը. աւուրն Մներեղեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Գոյումն բղձաղին...: Տունք՝ Քրիզոր:

ա. Թղ. 254բ. Մեղեդի Մկրտութեանն ջրաբժնեաց աւուրն: Քրիստոս բանորդ Հաւր ծնունդ անժամանակ...:

բ. Զորդորակ աղին: Ով զարմանալի խորհուրդս այս մեծ...:

44. Գանձ Տեառնեղառաջին ասա: Միասնական սուրբ Երրորդութիւն...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 257ա. Տաղ ի Ներսիսի Կյայեցւոյն: Ստեղծաւոր մանկանց մանուկ ցուցաւ...:

բ. Թղ. 257բ. Այլ տաղ Տեառնեղառաջին: Քրիստոս փառաց թաղաւորն...:

45. Թղ. 258ա. Բուն Բարեկենդանի Կրակին է զանձն: Երգս յաւերժական երգեմք միական...:

ա. Թղ. 262ա. Տաղ Բարեկենդանին: Ճրագ Համարտ...:

46. Թղ. 262բ. Գանձ Բ. Կիր. Աղուհաղից: Գիւնն Գիւնի միմեծ իբր...: Տունք՝ Գրիգորի է:

ա. Թղ. 265ա. Տաղ աղին: Գոյիդ անեղ անսկզբան...: Տունք՝ Գրիգոր:

բ. Թղ. 265բ. Այլ տաղ գեղեցիկ: Իրբեւ եղև տիւ ցերեկին...: Տունք՝ Ի բան այս (այս ինքն նախորդ Գանձին հետ կը կապեն) Գրիգորի Բան(ս) այս):

գ. Թղ. 266ա. Ջճայնն փոխել: Սոյն այս խորհուրդ յոյժ գերագոյն...:

47. Թղ. 266բ. Գանձ Գ. Կիր.: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ տիրական: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 268ա. Տաղ անառական: Առ հայրդ ազնոյական...:

բ. Թղ. 268բ. Փոխել զճայնն: Ըզնմանոցս անառական եւ զինչս Հորդ մատնողին...:

48. Թղ. 269ա. Գանձ Դ. Կիր.: Մեծապաշտա խորհուրդ սոսկական...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 271ա. Տաղ գեղեցիկ: Տնտես էր հաւատարիմ...:

բ. Թղ. 271ա. Տաղ մեծատան փափկասիրին...:

49. Թղ. 271բ. Գանձ Ե. Կիր.: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անբնին...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 273ա. Տաղ աղին: Գանդատ ունիմ ասել թեղ...: Տունք՝ Գրիգորի:

բ. Թղ. 273բ. Այլ տաղ եւ յորդորակ: Ի յիմ քաղաք մարմնոյս զրին...:

50. Թղ. 274ա. Գանձ Զ. Կիր. Գոյիդ կատարեալ...: Վչ. այլ եւ երգողի զանձին եւ տաղի Մերենց Գրիգորի: Տունք՝ Գրիգոր:

ա. Թղ. 276բ. Տաղ աղին: Ամենայն զործոց ծածուկք անդ Հրապարակին...: Տունք՝ (Վարդ)ապետին է:

51. Թղ. 276բ. Գանձ Ղազարու Յարուբեան: Գոյումն բղձական...: Տունք՝ առա-

ջին տան սկզբնատող՝ Գրիգոր, — եւ տուներու, սկզբնակապէ՝ ԲԻԷ ՍԱ:

52. Թղ. 279ա. Դանձ Մաղկազարդին: Համազոյական... Տունք՝ Հայցէս:

ա. Թղ. 281ա. Տաղ զեղեցիկ: Աստուած բանն չօրն փառաց...:

բ. Թղ. 281ա. Փոխէ զձայնն: Ոստա ի ծառոց բերեալ...:

53. Թղ. 281բ. Դանձ Ասաք Զատկին: Մարդասիրութեամբ Որդիտ... Տունք՝ Մկրտիչ:

54. Թղ. 283ա. Դանձ Եարութեան: Արդ լուսաւորեալ... Տունք՝ Ական:

ա. Թղ. 285ա. Երրորդակ Եարութեան: Ի սմին աւուր յայլում դիմաց...:

55. Թղ. 285ա. Դանձ Եարութեան: Մեծ աւետեաց ձայն ուրախալի... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 286բ. Տաղ Եարութեան: Յաւաւ յաւուր Երրորդին...:

56. Թղ. 286բ. Դանձ Աւետեաց Ս. Աստուածանին: Խնթութեանցն ձայն... Տունք՝ Խաչատուր:

57. Թղ. 289ա. Դանձ Նորկիբ: Գաղտնի խորհրդին... Տունք՝ Գրիգորի է:

ա. Թղ. 291բ. Մեղեղի աղնին: Սէր յառաւառէն...:

բ. Թղ. 291բ. Այլ տաղ. Այսաւր նոր արեւ հարեալ...:

գ. Թղ. 292ա. Փոխէ զձայնն: Զարդարեցաւ եկեղեցի...:

58. Թղ. 292ա. Դանձ Համարձմանն: Մեծապայծառ տոնիւս... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 294ա. Տաղ Համարձման: Տէր Տէր որդին Արքայամեծ...:

59. Թղ. 294բ. Դանձ Նոզոյն սրբոյ դայտեան ի վերնատուն: Վերաւրնեալ... Տունք՝ Վանիկասա:

60. Թղ. 296բ. Դանձ Վարդապետի: Մեծ եւ աշեղ խորհուրդ... Տունք՝ Մկրտիչ:

61. Թղ. 298ա. Դանձ Փոխման Աստուածանին: Մեծապայծառ հրաշակերտ... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 300բ. Տաղ Փոխման: Աստուածանին մայր լուսոյ, տաճար բանին Աստուծոյ... Տունք՝ Ա—Ի:

61. Թղ. 301ա. Դանձ Ս. Տաղանակին, Խաչի եւ եկեղեցւոյ: Իմաստութիւն... Տունք՝ Ի ԽՆԻՐՈՒՅ վարդապետին Գրիգոր(ին):

ա. Տաղ աղնիւ ի յիտաքել վարդապետ: Լուսով փառեալ զօր ատաղաստ... Տունք՝ (առաց Առաքել) Միւսեանց:

62. Թղ. 304ա. Դանձ ամենայն Մարգարէից: Խորք անքնին... Տունք՝ Խորհրդոցն:

63. Թղ. 307բ. Դանձ ԺԲ. Առաքելոցն Քրիստոսի: Խորհուրդ աղգաց... Տունք՝ Խաչատուր:

64. Թղ. 309բ. Դանձ Ս. Եակոբայ Մծբնայ հայր: Մեծաւամբաւ անուն... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 311ա. Տաղ Եակոբայ Մծբնայ հայր... Անճառ միանին... Տունք՝ Առաքել վարդապետի:

65. Թղ. 312ա. Դանձ Հրեշտակապետացն... Մեծ եւ աշեղ խորհուրդ հրաշագան... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 313բ. Տաղ Երկնային զաւրացն: Զաւրք Երկնային զուարթոց... Տունք՝ Զաւրապար:

66. Թղ. 314ա. Դանձ Ս. Ստեփ. Նախափկայի: Մեծ եւ հզաւր անմահ... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 316ա. Տաղ Ս. Ստեփ. Նախափկային: Ի զաւաղանէն Յետուայ... Տունք՝ Ի Ներս:

67. Թղ. 316բ. Դանձ Ս. Սարգսի զօրափարին: Մեծապայծառ փառաւ... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 318ա. Տաղ Ս. Սարգսի: Երջանիկ մեծ զօրական...:

68. Թղ. 318բ. Դանձ Թեոդորոսի զաւրափարին: Գոհարանեալ Աստուած... Տունք՝ Գրիգոր:

ա. Թղ. 320բ. Տաղ Թեոդորոսի զաւր: Խաղաղարար նորոգ թագաւոր...:

69. Թղ. 321ա. Դանձ Ս. Քառասնիցն: Մեծ եւ հզաւր անմահից արքայ... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 322բ. Տաղ Քառասնիցն: Քրիստոս փառաց թագաւոր... Տունք՝ Քառասունեան:

բ. Թղ. 322բ. Երրորդակ զեղեցիկ: Տէր բարերար Հաւր միածին...:

70. Թղ. 323ա. Գանձ աւազ մեծ եւ անեղ Ուրարթին: Որ եւ կատարեալ...: Վջ՝ Նորին Երգողին տէր Մաթէոսին խնդրող Գրիգորին: Տունք՝ (Ի Մատթէ) ՈՈՍՍԷ խնդրեաց Գրիգորին:

ա. Թղ. 324բ. Տաղ որ է որդ Ս. Աստուածածնին: Աստուածածին կոյսն Մարիամ կացեալ առ խաչին...: Վջ. Նաեւ զեղեցիկի գրիգոր Վարդան քո յարութեանդ արժանի առնես:

Այս գրիչ Վարդանն Հաւանորէն դադարաւ օրինակի գրիչն է:

71. Թղ. 326բ. Գանձ աւազ Հինգշաբաթին Ոտնալուսին: Որք որ փափագին ուտել դայն մարմին...: Տունք՝ (Մնաց) ՈՐԴՔ:

ա. Թղ. 328ա. Տաղ ազնիւ աւուրս: Այսաւ խորհուրդ կենաց ցուցաւ...: Տունք՝ Առաքելի:

բ. Թղ. 328բ. Երրորդակ զեղեցիկ: Երկնչեկով յոյժ Պետրոսին...: Տունք՝ Երգս այս իզփ:

72. Թղ. 329ա. Գանձ հսկման եւ պաշտաման գիշերոյ: Անտանիկի երկնի եւ երկրի...: Տունք՝ Առաքել:

ա. Թղ. 330բ. Տաղ զեղեցիկ: Երթամ ծագիս Տէր ի յերկնից...:

73. Թղ. 331ա. Գանձ Ս. Հայրապետացն աստուածաբանիցն զխաւորացն: Վայել է քոյին...: Տունք՝ Վէշտաւանից է:

74. Թղ. 334ա. Գանձ ձգնաւորացն եւ Միանձանց: ձգնաւորք ընտրեալք...: Տունք՝ ձգնաւորք:

ա. Թղ. 337ա. Տաղ Ս. ձգնաւորացն: Աստուած բարձեալ Տէրը Երկնային...:

բ. Թղ. 337բ. Երրորդակ: Որք զաղաթից զղչեորհն առին...:

75. Թղ. 338ա. Գանձ ամենայն Ս. Մարտիրոսաց: Խոնարհեալ բանին Աստուծոյ...: Տունք՝ Խաչատուր:

ա. Թղ. 339բ. Երրորդակ անուշ, Թագաւորն անմահ ի՛ յաշխարհէս մահու...: Տունք՝ Թագ:

76. Թղ. 340ա. Գանձ օրոյց կուտանացն ի սկզբան էիլ...: Տունք՝ Իփանեսաւ:

ա. Թղ. 342ա. Երրորդակ ազնիւ: Ի կեանարար փայտէն ծաղկեալ...:

77. Թղ. 342ա. Գանձ ամենայն Սրբոց եւ Հնոց եւ Խորոց: Դաւանեցէք որդիք...: Տունք՝ Դաւիթ է:

ա. Թղ. 344ա. Տաղ ազնիւ աւուրս: Պապտանաւք սուրբ Նախահարցն...:

բ. Թղ. 344բ. Երրորդակ զեղեցիկ: ՁԽՈՒՄԻս ասեմ զհրաշալիս...:

Վջ. Երգող բանիւ եւ անպիտան Գրիգոր թմբեալ անձն անարժան...:

գ. Թղ. 345ա. Այլ տաղ զեղեցիկ: Այաշառաւք ընտրեալ դասին...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՂՏՐՈՒԹԻՒՆԻՔ. 1. Թղ. 346ա.

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն եւ միոյ աստուածութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն սրբոյ. ամէն:

Արդ յանկ ելեալ կատարեցաւ զերքս այս որ կոչի Հայր Մաշտոց. զոր արարեալ մեծ վարդապետն Հայոց Մեսրոպ եւ Յովհանն Մանգակունի: Արդ զրեցաւ զիրքս այս ձեռամբ Դարբիէլ անիմաստ զրիչ, ընդ Հովհաննաւ նորաչէն եկեղեցւոյս որ անուանուր կոչի սուրբ Կարապետ. ի թուականին Հայոց Ջ եւ ԶԸ. եւ յապրիլ ամսոյ ի Դ. ի խնդրոյ աստուածասէր եւ պատուական եւ ամենայն աւրձնութեանց արժանաւոր Ստեփաննոսին եւ իւր Հաւրն Յովսէփին եւ իւր մաւրն Եղնէրին. եւ Արզարին, Պաւլոսին եւ Պետրոսին եւ իւր ամենայն արեան մերձաւորացն. ամէն: Այլ եւ խոչորութեան եւ սղալանաց զիրս անմեղադիր յերուք, զի ձմեռնային ժամանակ էր եւ այլ ի՛նչ պատճառ դնեմ, զի չեմ հմուտ եւ արժան այս արուեստիս: Եւ որ կարգապէ կամ արեւնակէք, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս մեր զանպիտան դժողոյ եւ դժնաւոյն իմ եւ զուսուցիչքն իմ զԿարապետ եպիսկոպոսն եւ զԹուրոս քահանայն զհանգուցեալսն առ Փրիստոսն եւ որ Երախտիք ունին ի մարմնաւոր պէտս եւ զամենայն աղգայինրս մեր զկենդանին եւ զհանգուցեալսն. ամէն: Նաեւ դասաւ յիշեցեալ զստացող զրոցս զխաւայ Ստեփաննոսն, որ դնեաց զպատուական զիրքս, որ զաղափարեալ ունի ինքեան զրոյր Մաշտոցն եւ զԲահանայաթաղն ի յընտիր աւրինակ. եւ այլ բազում

զանձա գտերունական տաւնիցն եւ այլ ընտիր զանձ եւ զեղեցիկ տաղերս. զի ընտիրն զքեցաւ եւ պատուականն. եւ էառ զսայ եւ եղ յիշատակ ծնաւդաց իւր եւ ամենայն ազգականացն ի գ(ե)օղն ի Գուսաշիւնարն ի դուռն սուրբ տաւարին, որ անուամբ կոչի սուրբ Թէոդորոս, անջինջ յիշատակ ննջեցելոց իւրոց. ամէն: Եւ որ յիշէ եւ ողորմի ասէ, նա ինքն ողորմութիւն գտցէ ի Քրիստոս ի միտանգամ գալուստն: Եւ որ ընդունոցն է մաղթանաց եւ տուողն ողորմութեան Տէր Երիստոս թաւիխասութեամբ ամենայն սրբոց շնորհեցէ զիսազղուծիւն ամենայն աշխարհի. եւ յիշողացեալ յիշեցելոցս ողորմեացի. եւ ինքն եղիցի աւրհնեալ ընդ շաւր եւ ընդ ձորերս սրբոյ յաւիտեան յաւիտենից. ամէն:

2. Թղ. 39ա. Ով աստուածասէր եղալոք... ողորմի ասացէք ստացողի զրոցս Ստեփաննոսին... եւ դորդի սորա անխմաստ զպրիս:

3. Թղ. 345բ. Ով մանկունք եկեղեցոյ, յորժամ զմայլիք յայս հոգեւոր բուրաստանիս, ողորմի ասացէք Կարբիկ անպիտան զպրիս:

Զնոազրիս Էրեք Թուղթ բոլորդիր մազաղաթեայ պահպանեցեր կր թովանդակն Աղօթից, հաւանօրէն Մաշտոցի, մասեր:

46

ՄԱՇՏՈՑ

Հիմ Թ. 53: ԺԷ. դար:

Թովղթթ. 154: — ՄԵՐՈՒԹԻՒՆ. 15.6 X 10.7 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միացիւմ: — ՆԻԹԹ. քուզր. — ԿԱԶՄ. կաշեպատ խաւաքար: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՀՊԱՆԱՆ. չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԱԲ. լա: Դատարկի. քղ. 1—2 (մաքրուութեամբ): — ԳԻՐ. ճատրագիր: — ԽՈՐԱՆ. չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ. քղ. 5ա, 21բ. 33ա, 33բ: — ՆԿԱՐ. 4ա (Բիւրտուրի Յիսուսի): — ԶԱՐԴԱԳԻՐԹ եւ ԼՈՒԱՆԱՅԱԶԱՐԹ. չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ. կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ. ԺԷ. դար: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻԶ. անձանք:

Իրատեսն է Մաշտոց. ուր կան.

1. Թղ. 3ա (ուրիշ յետադրոյն ձեռքէ). Տաղ մը մեռելոց, սկիզբը ինկած. այժմ կր սկսի. զոգեղեցաւ որպէս մեռելի: Այդ ծով ծով աշերտ քո, որ լուսով էր խիստ ցանկանի, այսօր ինչ եղբր, որդեակ, շնա նայիր մէկիկ մի ինձի... (վերջին տունը Թղ. 4ա):

2. Թղ. 3բ—ա. Ցանկ բովանդակութեան Ա—Թ հատուածներով:

3. Թղ. 5ա (Կանոն Մկրտութեան):

4. Թղ. 21ա. Կանոնս այս Պսակ գրեցելոյ.

5. Թղ. 29ա. (Կանոն Պսակ վերացնելոյ):

6. Թղ. 31բ. Կանոնագրութիւն համարէն ննջեցելոց: Դատեալ, Տէր...

7. Թղ. 36ա. Կանոն համարէն ննջեցելոցն:

8. Թղ. 62ա. Կանոնագրութիւն Տղայի ննջեցելոց: Դատեալ, Տէր...

9. Թղ. 65ա. Կանոն յորժամ Տղայ վախճանի:

10. Թղ. 66բ. Ի վարդապետութենէ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին: Եթէ մէջ որ կենդանիքս...

11. Թղ. 69ա. Պատգամք այլուստի: Արդ Էրանելի էք զուրք, որ էք արդարութեան, վասն զի հաւատք ձեր կատարեալ են...

12. Թղ. 73ա. Պատգամք այլուստի: Արդ եւ զուրք մանկունք էք լուսեղէն ատաղաստին...

13. Թղ. 83բ. Կանոն Հոգեհոգեւոր տառնելի:

14. Թղ. 89բ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի:

15. Թղ. 91բ. Աւրհնութիւն Այ աւրհնելոյ:

16. Թղ. 92ա. Վասն Դատն աւրհնելոյ է

17. Թղ. 92բ. Կանոն ի վերայ Ջրոր օրհնելոյ:

18. Թղ. 94ա. Աղօթք ի վերայ Երդմաւաւ:

19. Թղ. 94բ. Կանոն հանգրծ սպաս օրհնելոյ:

17. Թղ. 95ա. Կանոն Սկիհ և զՄաղրգման օրհնելոյ:

18. Թղ. 95բ. Կանոն Նորակերտ զերթ օրհնելոյ:

19. Թղ. 96ա. Գանձ Վաժարէն Ննջեցելոյ: Այսօր և՛սան չբաման... օկուաքելոյ:

20. Թղ. 98բ. Ողբ վասն Ննջեցելոյ: Ես զխոյի իկ աշխարհս...

21. Թղ. 100բ. Ողբ մանուկ հասակի: Բերեկ հոգիերօք...

22. Թղ. 101բ. Գանձ: Ես զիս զբրի հազար տարու...:

23. Թղ. 102բ. Ողբոց տղայոց: Հայրմ որբամ ծնօղ տղայիս...

24. Թղ. 103բ. Ողբ մանկանց տղայոց: Արթուրք զուարթունք...: Ա.—Գ.

25. Թղ. 104բ. Ողբ Նորահաս մանուկ տղայի: Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

27. Թղ. 107բ. Գանձ Ղարիպի: Ի Նաղաշ վարդապետէ ասացեալ: Ղարիպին կենքն է լարի...:

28. Թղ. 110ա. Տաղ ի վերայ Ղարիպի: Հողի, մի ասեր զարիպ...:

29. Թղ. 111ա. Ողբ Ննջեցելոց: Ով բահանայք և վարդապետք...:

30. Թղ. 112բ.—131բ. Քաղուածք Շարակնոցէն: ա. երգ վասն Ննջեցելոց. Գձ. Արարիչ և մարդասէր... (Շարակնոց):

բ. Թղ. 114բ. Երգ Ննջեցելոց ասա քաղցրիկ: Ես ասացի ի վերանալն յինչն...:

գ. Թղ. 131բ. Շարական Նշան արհնելոյ. Նշանաւ ամենայտղի խաչի...:

31. Թղ. 133ա. (Կանոն) Հայաւ արհնելոյ: Թղ. 134—139ա. Քաղուածք Շարակնոցէն:

ա. Թղ. 139ա. Վասն Տղարուքի շարական. Որ անտես և անբնի...:

բ. Թղ. 140ա. Տաղ Պատկի: Ուրախացիր և զուարթացիր եկեղեցի...:

32. Թղ. 140բ. Տաղ Հարսանեաց փեսային: Աստուած օղնէ թաղաւորին... (քաղուածարար):

33. Թղ. 141բ.—149բ. Աւետարանք բժշկուիւն:

34. Թղ. 149բ.—153բ. Ամբիծք վասն հաճօրէն Ննջեցելոցն: Երանեալ են անբիծքն...:

ՅԻՇԱՍԿԱԿԻՐՈՒԹԻՒՆԷՔ. 1. Թղ. 153բ. Եփեսոսի Մաշտոց, որ ի թվին ՌժՄԲ (1703) ամի և յամսանն փետրվարի ԻԶ. ի և յանարման Ղազեն Թովղափուցի ետու յիշատակ թովղափուցի | | | | (Թանձր մեյրամ ծածկուած) և սպ որչափ կարգաւ, յիշէ զմայրն իմ Եանայն և զամուսին իմ Կույսկահարն. և ևս զհանգուցեալ հայրն իմ (քերտած) և այլ արու մերձաւորքս իմ, որ Հայր մեղախ ով ոք ասէ մի Հայր մեղա Տէրն ողորմի ծնողայն նորայ. ամէն: Հայր մեր:

2. Թղ. 154ա (այլ զրէկ). Եփեսոսի Մաշտոցս Թովղափուցի տէր Աստուածատուրին:

47.

ՄԱՇՏՈՅ ԶԵՌԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հին Թ. 49: 22Դ = 1335:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 208: — ՄԵՆԻԹԻԹԻՒՆ՝ 16.4 × 11.5 ԽՄ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ բուղբ: — ԿԱՇՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱՅԱՂ. ՊԱՀ. ՊԱՆԱՂ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՆՔ՝ ոչ լաւ. տեղ տեղ խնամութեմէ և տեղի տեղի զնշէ վժտատած է. Օճա. բղբեր ի լուծ: Գատարէ՛ 17բ—18ա: — ԳԻՐ՝ բուրգեր: — ԽՈՐԱՆ՝ և այլ չկամ: — ԽՈՐԱՅԻՐՔ՝ կաքմիր: — ՓԱՄԱՆԱՂ՝ 1335, — ՏԵՂԻ՝ Զուրկա զիւղ: — ԳՐԻԶ՝ Սարգիս:

Մատենա և Մաշտոց Զեմագրութեան ուր կան.

1. Թղ. 1ա. Սկիզբէն թղթեր ինկած. այժմ կը սկսի. (Խուլուսն Հերաց). | | | | ամա Հողի տուր կայ ի կարգի պաշտաման քո յաճանայն մամ...:

2. Թղ. 5ա. Կանոնի յորժամ Սարկաւադ ձեռնադրի: Ջղենու եպիսկոպոսն և այլ բաձանայքն: Եւ առնու Սարկ. զաւետարանն և կանգնի առաջի աստիճանին ընձրին...

3. Թղ. 26ր—6էր. Ձեռնադրութիւն Քաձանայի: Ի ծուր ինուցանեն երկու ոտամբն և ապա ասեն Սարգսն ի Թի. Ի՛. Առ թեզ, Տէր, Համարձի...

4. Թղ. 65ա. Կանոն Հինաբարկութեան եկեղեցւո. զոր սահմանեալ է Յոձաննու Հաոց կաթողիկոսի, Ժողովեալ աստուածայնոց թահանայստիտին զարգացան զաստ պաշտանէից...

Կատարտի Այոթթոյա (Թղ. 87ա—91ա). «Կաւսթ Դանիէլի մարգարէի. Տէր Աստուած մեծ եւ սքանչելի, որ պահես զուխտ եւ զողորմութիւն սիրելեաց թոց... Թղ. 91ա) զի առնու թո կոչեցեալ է ի վերայ մեր. եւ թո նն փառք յախտեան. ամէն:

5. Թղ. 91ր. Ակիզրն կարգի եկեղեցւոյ Աւրնութեան ըստ Հոռոմոց եկեղեցւոյն Սահմանադրութեան: Յերկրեալ զիւրայսին աղաթքն կատարի ի խորան կոտակայ, զոր շարեն առնթրի տահման...:

6. Թղ. 189ա. Այս է կարգաւորութիւն յորժամ սեղան միայն աւրնեն, զոր շրջեցուցանեն կամ ի նոյն տահարն կատարի առանց տահարին աւրնութեան:

7. Թղ. 194ր. Աւրնութիւն Սկոյ եւ Մազրզմայի. Կնքէ մեռոնաւ և ասէ զկապիս. Յանուն Հաւթ...

8. Թղ. 196ր. Աւրնութիւն յորժամ Նոր Դուռն զենն եկեղեցւոյ:

9. Թղ. 198թ—207ր. Կանոն Աւագոն աւրնել, որ ունի սկիզբն փրկութեան յաստուածային շնորհս ի վերածննդոց:

ՅԻՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1 Թղ. 207ր—208ա. Փառք ողորմութեան Աստուծոյ, որ եւ կարողութիւն ճասանկ վերջ զրոյս: Գրեցաւ ի Թվիս. 227 (1335): Եւ արգ եւ գլուխս

մեղաւորաց և նախնի տմբարբշտաց Սարգիս ոչ արժան, առեալ յանձին զձեռնադրութիւն սուրբ առաքելոցն Համայնի և զայս բոլորովին, զոր ի զրոցս յիմանայք, կատարեցի Համայնաւք մեծացն ընտրելս յորովայնի տէր Կիրակոս և թաղցրահամ եղբայրն իւր Մարգարէ, սիւնք եկեղեցւոյ և պարիսպք Հաւատոյ. զոր թաղում ժամանակաւ վայելել տացէ նոցա Տէր Աստուած: Արդ զրեցաւ սա յերկիրս Ապահոնեաց, ի գեղս յորջորջի Ջուրչկա, ընդ Հովանեաւ Նախավայի և արագահաս և կարող յամենայնի Գէորգեայ գաւառաբար, որո կարողութեամբ իւրով կենցաղաբարձք. ի փառս Քրիստոսի աւրնելոցն յախտեան. ամէն: Արդ որք աւկտիք կամ ընթերցողք յիւնցէք ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր. և որք յիւնցէք յիւնալ լիճիք յողորմութիւն Քրիստոսի, որ է աւրնելալ յախտեան. ամէն:

2. Թղ. 26ա. Զփայլակն պայծառ և պոյսն անշէջ զարհիական գլուխն գտէր Կիրակոսն և զմաքրոս աղաւնին զթաղցրաբար ընդ կարայն զՇոշակաւոր փխիսոփայն զՄարգարէն յիւնի ի Տէր և զամենայն եւրոն և զապերախո զծոցս զՄարգարիս ոչ արժանիս ընդ Հեղութեան յիշման արժանի (առնել) աղաչեմ):

3. Թղ. 6էր. Զմահն շքեղագարդ և զարձրահասակ թագազարդ գլուխն գերադարդ գտէր Կիրակոսն լուսագարդ, նստեալ յաթոտ սուրբերմանկացն, և զիճակեալ ունի զերկիրս Ապահոնեաց, զրկոյնքս յիւստակ է իւր և իւրեան մերձաւորացն: Բայց զամ(յ)իս և զանուպայս, զխոնարհ սպասաւորս թո Ս(ա)րգ(ի)ս աղաչեմ յիւնի ի Տէր:

4. Թղ. 208թ. այլ զրէջ օրինակուած է Դոնաբացէի արարողութենէն «Ով էք զիրացայց... մտանեն ընդ սա»:

Ձեռագիրք թաճաբարձ զբէլ մըն է, մեծատառ բոլորգրով, եւ կարճագրերով:

48.

ՄԱՇՏՈՑ ԶԵՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հի6 Թ. 30: Ոն = 1591:

ԹՈՒԳՐԹ՝ 130: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 20,9 X 15,0 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻՒԹ՝ բուր: — ԿԱՍՄ՝ կաշեկազմ: — ՄԱԳԱԼԱԹԵԱՆ ՊԱԶԱՆԱԿ՝

չկայ: — ՀԱՌԳԱՄԱՆԹ՝ ոչ շատ լաւ: — ԳԻՐ՝ մօտապէս զիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՌՈՐԱՆ՝ րգ. 15թ. 27ա. 64ա: — ՆԿԱՄ՝ չկայ: — ԶԱՐԴԱԳՐԻՐ՝ չկա՞ծ

— լՈՒՍԻՆԱԶԻՆԱԳԻՐՔ՝ օտկաւաքի: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կաթմի: — ԺԱՄԻՆԱԿ՝ 1501: — ՏԵՂԻ՝ Ամսփա: — ԳՐԻՉ՝ Աստուածատուք գլխի եւ Մինաս սարկաւ:

Մատենան է Մաշտոց ձեռնագրութեան,
աւր կան:

1. Թղ. 1ա. Այս եւ նիւթք եւ պնտք
սրբալոյս մեռոնին:

2. Թղ. 1ա. Կանախ աւրնութեան սրբոյ
Մեռոնին: Այսպէս արասցեն...:

3. Թղ. 15բ. Կանոն կաթողիկոս ձեռնա-
գրեալ: Յորժամ հանդիմանալ լինին...:

4. Թղ. 27ա. Սահմանագրութիւն դաս-
տիարակութեան նորածնելոց մանկանց, որ
հրապարակեց ի յատկի հաշանայու-
թեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք ա-
րարեալ մեծ վարդապետին Գրիգորի հոն-
սորի: Արդ ըստ կարգի ժամանակին...:

5. Թղ. 62բ—63բ. Սուրբ վարդապետն
Հայոց վարդան Արեւելից սուաքեաց ի
Հոռմկան զայս գիրս: Վասն սուր եւ փրկա-
կան տնայրիկական սրբութեանցն Քրիստոսի
Աստուծոյ մերոյ: այս գտաւ ի գրոց, զի ոսկի
գրով կայր ի գրի գրեալ ի քաղաքն Կոստան-
այսպալիս որ կոչի թագաւորական...:

6. Թղ. 64ա—87բ. Կանոն ձեռնագրու-
թեան Քահանայի: Զգնեալ եպիսկոպոսն ըստ
արեւի...:

7. Թղ. 88ա—121ա. Կանոն եպիսկո-
պոս արհնելոյ. խորագիրը կիսախորանին
հետ ի ըսց կտրուած: Յորժամ հանդեր-
մեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զոք...:

8. Թղ. 123ա. Անխորագիր. «Աղա-
մայ մինչեւ ի ջրհեղեղն ամք ՍԻՄՈՆ...»:
Վր՝ «Ի Աղամայ մինչ ի մեծ թի. ԲՃԶԶ»:

9. Թղ. 123բ—126ա. Օրհնութիւնք յետ
բարոգից: Արդ աւրհնեալ, գովեալ, բարե-
բանեալ համաքոյ միասնական անբաժանելի
սուրբ երրորդութեան...:

10. Թղ. 127ա. Նամակ մը Պետրոս կապ-
կոպոսի ուղղուած առ Գրիգոր կաթողիկոս.
«Ի թիութեանցն Աստուծոյ եւ ամենայն սրբ-
րոց, նայեալ ի տէր Պետրոս կաթողիկոսն
հասցէ ողջոյն սրբոյ...»:

11. Թղ. 128ա. Թուղթ մը առ Ստեփա-
նոս ապստամբ սրբոյն Ստեփանոսի: Ուրիշ
մը առ ոմն վաճառական: Դարձեալ գիր

օրհնութեան: Թոյրն այ գրուած նոյն Պետ-
րոս կաթողիկոսին, որ է Կարկանդեցին, եւ
հոս օրինակուած իբրեւ օրինակ նամակա-
գրութեան, առանց անուններու եւ կարեւոր
բովանդակութեան:

ԵԻՇԱՏԱՅԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 26բ.
Գրեցաւ տետրս իշատակ եւ վայելումն տէր
Պետրոս կաթողիկոսին, որ է Կառկանցի: Եւ
դարձեալ ապաւնէ գնեց, որ ի բերնով ա-
ռացէք Աստուած ողորմի Մինաս սարկաւա-
պին եւ իւր ծնաւայաց եւ իւր որդոցն: Գրե-
ցաւ ի թիւ. ՌԼԹ (1590) փետրվարի 10.
(Այլ գրով): Դարձեալ յիշեցէք ի Քրիստոս
Ամսախաջի յիկթուն եւ զիւր որդին Աստու-
ծայտուրն, որ տվին պողչայ մի սուրբ տետ-
րիս. իւրեանց հոգուն Աստուած ողորմի ա-
ռացէք:

2. Թղ. 64ա. Գեղեցիկ կիսախորան, որ
տնի ներսի երկու կողմեր կանաչ մեկանով.
«Տէր Պետրոս կաթողիկոս». հաւանորէն նա
է նկարագրը:

3. Թղ. 121բ. Գլխաւոր Յիշատակարան:
Փառք անձնի Հաւր ծնեցելոյ... Որդոյ եւ
բխեցելոյն սուրբ Հոգւոյ. ամէն: Աստաւաւ
անկ երեւ կատարեցաւ աստուածային եւ
հոգեւոր առաւ աստուածայնութիւն, որ ա-
նուն ձեռնագրութեան Գրիգ կոչի Հոգւոյն
սրբոյ թելագրութեամբ մեծ վարդապետին
Հայոց. գրեալ ձեռամբ(ը)ն օքայ մեղ (Բ) ան-
ձին եւ ուշիմ տխուր Աստուածատուր զպրի-
ւ եւ իմաստուն Մինաս տարկաւագին. ի խղորդ
չնորՀայալոյ եւ աստուածայնք հոգիացեալ
պատուական տէր Պետրոսի արհնակաւո-
պոսի, ի քաղաքի որ կոչի Կարկան. որդիս
գիր փափաքումն արեւն եւ զերտրեալ սնրն որ
առ Աստուած Հոգին սուրբ ունէր. եւ խան-
գակաթէ էր ի սնր սորայ, որ եւ թէ ժամանակ
լինէր տեսանելոյ զերեսս իրերացաւ ապաշխ-
ղկաւորում եւ զազնու գրեչա այս. եւ եւ ոչ
եթէ իբրեւ զքաշ արուեստաւոր կամ հմուտ
էաք այսմ արուեստի, շատ համարեցաք զրեւ
զսայ, զի թէպէտ եւ տրիամար գոյով, այլ
կարի փառնէպէս ի ամենայն կողմանց. ապա
սա կատարեալ եւ կապաճեալ սնրն որ առ
Աստուած եւ առ այսմ մեր Պետրոս արհն-
պիսկոպոսի, անձն առաք զրեւ զսայ մեծաւ
աշխատութեամբ ի այս չար եւ զսուր ժամա-

նակիս. մասն զի կարի յոյժ հարկաւոր է այսք
և եւ ընդ լծով եկեղեցոյ է այսք, զի որ ի ներքոյ
հարկաց էաք, ոչ կարեաք ըստ իշխանու-
թեամբ կայ, լայց աստուածայնոցն: Եւ է
սա յիշատակ տէր Պետրոս արհնայեկոսոսի
և նախնի ծնաւոր իւր մարտիս էսայիին և
իւր կնոջ Մարկ և իմ իրիցելոցն Քնբուն
և իմ որդուն տէր Թորոսին և իւր որդուն
Պաւլոս պալէ և էսայ չալապէ. և իմ քրոջն
Եւդուլթին և մեր ննջեցելոցն յիշատակ. և
յիշատակն աւրհնեայ եղիցին: Եւ որ ոք առ-
նուցու զսայ ի ձեռս ի ընթեռնույ կամ աւրի-
նակէ և լուսաւորի ի սման և եւ կամ մար-
դապետցի ի յայտ աստուածաշունչ և ազ-
տակար երգոցս, յիշման արժանի արասցէ
զսայ առ Աստուած և թողութիւն մեղաց
հայցեսցէ սուրբ և երջանիկ քահանայապե-
տիս տէր Պետրոսիս և իւր ապաշտոցն: Եւ
ընդ նմին զեղկէլի զրիչս Մինաս սարկաւագն
և զծնողքն իմ և կինն իմ Ոսանի Ոսթունն.
ամեն: Ընդ նմին և զեղկէլի զրիչս Աստուա-
ծատուր դպիրն և զծնողքն իմ զԱսլանն և
զմիւս հայրն իմ զԱսլանն. և զմայրն իմ զԵւ-
հանան. և զքոյրն իմ Եւդուլթին և զեղբայրն
զՊային: Եւ զՄինաս (Մինաս գրուած է քե-
րուածքի վրայ) զպիրն և զայլ պաղի զպիրքն
որ հետ մեղի աշխատեցան թէ ուտել ըրեր-

յով թէ շուրբ բերելով՝ յիշել ի Տէր Աստուած
աղաչեմք: Եւ խոչորութեանս և սղայանաց
զրոյս յի լինիք մեղադիր, զի կար մեր այս-
չափ էր. և որք յիշենն զվերադրեայ ի սո-
սայ, յիշեալ և աւրհնեայ լիցին ի Քրիստոս
Աստուծոյ մերոյ. որ է աւրհնեայ յաւիտեանս.
ամէն:

Արդ զընցաւ սայ ի արքայնիստ մայրա-
քայդաքն ի յԱմասիայ ընդ հովանեաւ սուրբ
Ակորայ եկեղեցոյն. ի թուականութեանս
Հայոց Ռի (1591), ի մայիս ամսոյ ԺԱ. կա-
տարեցաւ. ամէն:

Աստանաւ իշեցիք զրազմայնորէ Աս-
տուածատուր դպիրն և զմայրն նորայ Եւ-
հանան, որ տարին քոյր ամենաւոր էրք ժամ
կերակուր կու ողարկէր: Եւ քաջ սարկաւագ
Մինասն և զիւր կողակիցն Ոսանուն որ բա-
ցուտ աշխատանք ունի ի վերայ մեր. ամէն.
Դարձեալ կրկին յիշեալիք զիմ հոգեւոր որ-
դին զտէր Մինասն և զՈսլանն և զտէր
Ոսլանէսն. և զմայրն որ բազում աշխատանք
կրեցին ի վերայ մեր. յիշեցէք ի մաքրափայլ
աղաւթս մեր. և զուգ յիշեալ լիցիք ի Քրիս-
տոս Աստուծոյ մերոյ. ամէն:

Նշյոր հրտ. Կիւնէւերան, Պատմութիւն Կաթ-
ղիկոսայ Սոյ, էջ 278—280:

49.

ՔԱՀԱՆԱՅԱՌԱՂ

Հիւն Թ. 56: ՌԶԲ = 1623:

Թովղթ՝ 237: — ՄԵՆՈՒԹԻՆԻՆ՝ 14.8 X 10
հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՆԻՆ՝ միասուն: — ՆԻԹ՝ բուզք:
— ԿԱՅՄ՝ կայնպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՀ-
ՊԱՆԱՎ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՐԱՆՔ՝ ոչ շատ լա: Տեղ
տեղ ցեցակեր: Դատարի՝ քղ. 1—3, 235—237: —
ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԵՌՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԵՄԱՆՈՐԱՆ՝
քղ. 5ա: — ՆԱՐԱ՝ և այլն չկամ: — ԵՌՐԱԳԻՐ՝
կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱՎ՝ 1623: — ՏԵՂԻ՝ անճամբօր:
— ԳՐԻԶ՝ Մկրտիչ:

Մատենան է Քախմալաքաղ, ուր կան.

1. Թղ. 4ա. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս
կամ քահանայ մարմանի: Կարգաւորութիւն
յուսցման այսպէս արասցես...

2. Թղ. 133ա—150ա. Ընթերցուածք
ԺԻ. փոքր Մարգարէից, իւրաքանչիւրին
կից՝ «Մահ» նոցա:

3. Թղ. 150բ—160բ. Հանգիստ Յովհան-
նու աւետարանի: Էր ընդ եղբայրս...

4. Թղ. 197ա—206ա. «Եւ ասէ զԱղաթս,
յոր ասացեալ է Ստեփանոսի Սիւնեաց փոյլ-
ստիպի: Աւրհնեայ եւ, Տէր Աստուած ամե-
նակալ...»

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՆԷ. 1. Թղ. 233բ.
Շնորհին Աստուծոյ սկսայ, ողորմութեամբ
Աստուծոյ աւարտեցաւ ձեռամբ անարգ եւ

անպիտան հող եւ փողի, անուամբ միայն
ծուլ յաղասթից... զՄկրտիչ գծողս... յի-
ւեսթից յաղասթս ձեր: Գիրս աստուածա-

լունջ որ է Քահանայաթաղ, թվ. ՌՀԲ
(1623) ապրիլի ԻԴ. ար. ԵՀ.:
2. Թղ. 5ա. Կնիք Սարգիս վարդապետ:

50.

ՄԱՇՏՈՑ ԼԵՀԱԼԱՅՈՑ

Հին Թ. 64: ԺԸ. դար:

ԹՈՒՂԹԳ՝ 75: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 10 × 10.5
հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ քույր:
— ԿԱԶՄ՝ կաշնպատ խաւաճորտ: — ՄԱԳԱՎԱԹԻՒՆՆ
ՊԱՀՊԱՆԱՎ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՎԱՆԹ՝ կազմադիծ: Դա-
տարի՝ քդ. 1—2, 16թ—20, 57—60ա, 72—73, 75թ:
— ԳԻՐ՝ Ոտար-շղագիր: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 21ա, ամ-
պանոց: — ՆԿԱՐ՝ եւ ալմ. չկամ: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ՝
կալմիր: — ԺԱՄԱՆԱՎ՝ 1747էն հետք: — ՏԵՂԻ եւ
ԳՐԻԶ՝ անձամբ:

Մատենա եւ Մաշտոց Լեւոնայոյց ուր
կան:

1. Թղ. 3ա. Կերպ օրհնելոյ գՋուր, որով
սրբիկն հաստացեալք: Փոխ. Օգնութիւն է
մեզ յանունէ Տեառն... Պա. Որ արար գեր-
կինս եւ գերկիր...:

2. Թղ. 6թ. Օրհնութիւն Պատկերի
Փոխ. Օգնութիւն է մեզ...:

3. Թղ. 9ա. Օրհնութիւն Դաստառակաց
կամ Պատառակայից:

4. Թղ. 9թ. Օրհնութիւն Գործորայից:

5. Թղ. 12ա. Արձակումն Նորամտից յետ
յտուոյ (պատուով) գհաւատն: (Աղօթք.)
Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ եւս իշխանու-
թիւն...:

6. Թղ. 12թ. Զեւ արձակելոյ ղնդովեայս
ի կապանաց: Եւ արձակեմ դերզ ի նդո-
վից...:

7. Թղ. 12թ. Զեւ արձակելոյ ի Բանա-
դրանաց:

8. Թղ. 13ա. Զեւ արձակելոյ զԿապե-
ցեայս ի կապանաց:

9. Թղ. 13ա. Կերպ, այսինքն արարողու-
թիւն ի սրբազան տեառնէ մերմէ Բենէդիք-
թոսէ ԺԴ. պապէ հաստատեցեալ յամի
Տեառն 1747 (ի վերայ Հեւանդաց):

10. Թղ. 21ա. Առաջին դործ երկրպա-
ղութեան արա այսպէս. Մտածեա գի ոչինչ
ես դու... (Աղօթք Նախապատրաստութեան
եւ Շնորհակալութեան Պատարագի):

11. Թղ. 49թ. Կարգ օծանելոյ գհիւանդն,
որ է մինն ի յեօթն սուրբ խորհրդոց: Պա-
տարասութիւն առ Հիւանդն: Աղբ պատրաս-
տեա...:

12. Թղ. 60թ. Օրհնութիւն Մամեղինաց
ի տօնի Մաքրագործութեան Իսկուհոյ կու-
սին Մարիամու. փետր. Բ.:

13. Թղ. 67ա. Օրհնութիւն Ոստոց ար-
մատենաց յաուր Մաղկաղաղդի:

14. Թղ. 74ա—75ա. Հոգեւոր պատրաս-
տութիւն առ աժնեատուրք Մնունդն Քրիս-
տոսի. որ սկսանի ի նոյ. 29էն մինչեւ 24թ
զեկտեմբերի:

51.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հին Թ. 51: ԺԴ. դար:

ԹՈՒՂԹԳ՝ 368: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 13 × 10.4
հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ քույր:
— ԿԱԶՄ՝ կաշնպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՎԱԹԻՒՆՆ
ՊԱՀՊԱՆԱՎ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՎԱՆԹ՝ քաւակով յա-

տեղ տեղ խմուսութիւն կրած եւ ցեցակեր: Դատարի՝
քդ. 364—368: — ԳԻՐ՝ չսլորդիր: — ՆԿԱՐ՝ եւՈ
չկամ: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ՝ կալմիր: — ԺԱՄԱՆԱՎ՝ ԺԴ.
դար: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻԶ՝ անձամբ:

Մատենան է Շարակնոց. կր նշանակեմ.

1. Թղ. 3ա. Կանոնն Մենդեան Ս. Աստուածածինն. Երզնգէք որդիք...

2. Թղ. 225ա. Օրհնութիւններ Եարութեան Տեառն մերոյ Երեստի Քրիստոսի:

3. Թղ. 346բ. (Գր. Լուսաւորչի) Այսօր դուրճացեալ ցեծայ եկեղեցի. Ա—Ք. — Լերինք ամենայն...

4. Թղ. 351ա. Արեւելք գերապին... Ա—Ք:

5. Թղ. 354բ. Աստուած անեղ անժամանակ... Ա—Ք: Ես ասացի (ի) վերանայ յիշեն... Արարիչ եւ մարդասէր...

52.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հին Թ. 60: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 301: — ՄԵՆԴԵԱՆԻՆՆ՝ 11.5 X 9.2 հմ.: — ԴՐՈՒԹԻՆՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ մագաղար (բգ. 1—241) եւ բուրբ (բգ. 242—361): — ԿԱՂՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂԱՅԻՆՆ ՊԱՆՈՒՄԱՆՆ՝ 1 բուրբ բոլորգիր, մասն ծնողոց: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՆ՝ լաւ, կազմայոյց: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆՆ՝ շխշ: — ԿԻՄԱՆՈՐԱՆՆ՝ 3ա, 32բ, 170ա (բազմագոյն, յաջող): — ՆԿԱՐ՝ լուս (կանոնում): — ԶԱՐԴԱՎԻՐՔ ԵՒ ԼՈՒՍԱՆՆԱԶԱՐԻՔ՝ գեղեցիկ: — ԽՈՐԱՎՈՐԻՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱՆՆ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻ՝ կարամար: — ԳՐԻՉ՝ Հայրապետ արքայ:

Մատենան է Շարակնոց, ուր կան ի մէջ այլոց.

1. Թղ. 3ա. Երզնգէք որդիք Սիոնի...

2. Թղ. 5բ. Կանոնն Յովակիմայ եւ Աննայի:

3. Թղ. 32բ. Մեծացուցէք հասարակաց կարգ(աւ):

4. Թղ. 123բ. Բռնանու Աւանցոյ Մ(ան)կ(ուս)ք ԴԶ. Մարտին արեւու արեւելեան ճառագայթ...

5. Թղ. 256բ. Կանոն Թաղուսի առաքելոյն: ԴԶ. Այսօր ցեծայ խրախճանապէս եկեղեցի... Այսօր ժողովք նահապետաց...

6. Թղ. 360բ. (Ս. Սարգսի) Ամենասուրբ Երրորդութեանն ընտրեալ ծառայ... Ի յանսահման ծովէն... Մանկունք. Նոր Սիոնի... (Ս. Նիկողոսոսի) Հիացան անմարմինքն... (Է. խոտաճարակացն) Յաւուրց վերջին ժամանակաց...

Ձեռագրիս սկիզբն եւ վերջը թի թղթեայ պաշտօնակ միջին մեծութեան փոքրագիր երկաթագրով. կը բովանդակէ Մենդեան գրքէն Աբրահամու զոհը:

«Յիշատակարանին մէկ փոքր մասն միայն կայ, որմէ կը հասկնուի թէ Եովհաննէս երէց մէկ գրողը», Թաղուսեան:

Հ. ԴԿ. Որ արարիչը... Մ. Աստուածածինն ընտրեալ ծառայ... Ո. Որ զբոլորութեամբ... Տ. Որ միշտ յերկինս... ՄԿ. Ստ. Անժամանակ ձեռնդ որդի... ԶԶ. Ծխարտութեան ընտրեալ ծառայ...

6. Թղ. 345ա. Արհնութիւնք Եարութեան: — Վերջաւորութեանն թղթեայ ինկած:

ՅԻՇԱՆԱԿԱՐՈՒԹԻՆՆ՝ 1. Թղ. 101ա. Զբաւորութիւն ի ընտրեալ զործող եւ զփարթամս ի մեղաց տեսակաց զբազմաբն հոգեւ, աստուանուն արեւայ Հայրապետ զծագողոց Շարակնոցն յիշեցէք ի Քրիստոս. եւ Աստուած ողորմի ասացէք Միեանակեց Թումային քննոյն իմ, եւ ծնողացն մերոց. զի եւ ձեզ ողորմեացի Քրիստոս. ամէն:

2. Թղ. 2բ. (այլ գրչէ). Տէր իմ Յիսուս Հաւր միածին, որ բարձրացար ի փայտ խաչին, զՍարգսն յիշեալ յաղի(ն) զրաթ(տ)ին, որ գնեց զայս Շարակնոցս ի Համթեցի սարկաւարկ ինչատուրէս. յիշատակ Լուսի իւր ծնողացն ի Ստեփանոս արեղան ի թ(ուս)կ(ա)ն(ին) Հայոց ՌԼ (1581) ի Կոպոս կղզին, վկայութեամբ քրիստոնէից:

53.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ թիւ 54: ՌՃԺԳ = 1664:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 204: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 15 X 10 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: — ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ՝ ՊԱՇՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: սկիզբէն և ՎԵՐԵՆՈՐԱԿԻ ԻՅԿԱԾ: — ԳԻՐ՝ ճառագայթ: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ քզ 6ր 46ա, 55ա, 196ր, 253ր: — ԶԱՐԿԱԳԻՐՔ և ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՐԳՔ՝ պարզ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1064: — ՏԵՂԻ և ԳՐԻՉ՝ ամենաք:

Մատենա է Շարակնոց, սկիզբէն և վերջէն թղթեր ինկած: այժմ կր սկսի:

1. Թղ. 1ա. Կանոն Եզրակիմի և Աննայի: Որ նախիմաց...:
2. Թղ. 251ր. Կանոն Համարէն Ննջեցեւոց: Որհնեայ ևս զու Գրիստոս...:
3. Թղ. 269ա. Երգ Արեւազայի:

4. Թղ. 270ր. Երգ Գ. Ժամու աւուրն գինի Ողորմեան. Որհնեմք զգեզ...: Ընդ մէջ Թղ. 272 և 273 թուղթ ինկած: Որհնու-թիւնք Եարութեան. սկիզբը պակաս...:

5. Թղ. 289ա. Անձինք Համարէն Ննջեցեւոց: Աստուած անեղ...:

6. Թղ. 292ա (այլ գրչէ)՝ Կանոն Ս. Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի: Այսօր զուարճացեայ ցնձայ Եկեղեցի: Տունք Աւար:

7. Թղ. 294ր. Երգ խնկարկութեան Պատարագի: Յայս յարկ...: Վ. պակաս:

ԵՐԵՄԻԱՅԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆԸ. 1. Թղ. 291ր (Այլ անվարժ գրչէ)՝ Փառք...: Արգ զրեցաւ Շարակնոց ի թիւն ՌՃԺԳ (1664) զերեց Պերտոց Հիւնկըա(պ)տի աւրը (տողեր անընթեանի, վասնզի բերում և քննութեան):

54.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ թիւ 9: 1670:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 450: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 30 X 20,7 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: — ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ՝ ՊԱՇՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Դատարկ՝ քզ 457—458ա, 450ա—բ: — ԳԻՐ՝ խոշոր բոլորդի: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ 2ա: — ՆԵՒՐ. ԶԱՐԿԱԳԻՐՔ. ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՐԳՔ՝ չկայ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կայ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1670: — ՏԵՂԻ՝ Լուսեջա: — ԳՐԻՉ՝ Եզրակնոց և պ: —

Մատենա է Շարակնոց, ուր կան՝

Թղ. 2ա. Կանոն Երեմիայի Ս. Աստուածանին. Երգեցէք...:

Թղ. 456բ. Մեծացուցէ Հրեշտակաց. Աթոռ անճառ Բանին Մարիամ բարձր զարժրելուն...:

Թղ. 458բ (այլ գրչէ) բոլորակ. չորս Եղանակներ և ԺԲ. Կենդանակերպք: Այս ժառանգն զրչէ թղ. 1ա. և Այս է պատմութիւն բոլորակիւ. լաւ խնայքի բէլից մի կայ Եղեր...: (ՏԵՄ յիշ. 2):

ԳԼԽԱՒՈՐ ԵՐԵՄԻԱՅԱՆԱՆ. Թղ. 454բ—455ա, Արհնեայ է Աստուած. որ ևս զաւրութիւն տկարութեան իմոյ Հասանել ի վերջին գիծ սուրբ տառին: Արհնութիւն և զոհութիւն տացի նմա յամենայն բերանոց՝ յիմանայեաց և ի զգայեացս. ամէն:

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Աստուծոյ Հայր, Աստուծոյ Որդւոյ, Աստուծոյ Հոգւոյ. անկշտելի, անշակելի, անբաժանելի, Համապատիւ զոյգ միութեան յայժմ և անգրաւ յախտեանս յախտելից. ամէն:

Երեմիայի մերոյ Երեմիայի Բիւրոյի (sic) Երեմիայի կատարեցաւ տարու որ կոչի Շարակնոց, որ շարագրեալ է սրբոց Հայրապետացն Սահակայ և Անարոպայ և Ներսէսի և Մովսէսի և Անանիայի և Յովնանու Պրոփի ևս այլոցն սրբոցն Նորապետացն, որք յարմարեալ իդին կաթողիկէ Եկեղեցւոյն ի փաստ և ի զօգնատ տնաւորչութեան մար-

ղեղութեան և երբորդութեան Աստուծոյ. և ճառարանութեան սրբոց, որք հետագանսն անցան Քրիստոսի և նշեալքն բալիժաւ և հաստարարի սուրբ մարմնով և յարեամբն իւրեանց:

Արդ զրեցս սա ի ծովածոց կոպին Ի Կիւսրոս որ մականունն Հրարդոց մայրի յաղացն. ի աստուածաշէն քաղաքն ի Լաւթայ, բնոց հովանեաւ յաստուածայարկ կաթողիկէ եկեղեցիս սուրբ Աստուածածնէն. և կա՛ն բնոց սուրբ տաճարին կազմեալ շանեղամանց նկարքն սրբոյն Սարգսի և սրբոյն Գեորգայ. որոյ յայտ փափագեալ էր ևս Յովանէս եկիս-կոպտոս զբնոյ զտառս, որ և ի նոյն կղզին ծնեալ և սնեալ առ դուռն սուրբ եկեղեցոյս. որ և յիշատակ լինա(ց) է յետ իմոյ եկանելոյ յաշխարհն ինձ և իմ և զամենայն րնտա-նիսն իմ. և զծնողս՝ զհայրն իմ զմահտեօի Փրիլիպոսայ և մայրն իմ մահտեօի Հովիսի-մին և թոյրն իմ զՄատայն և խրդնուկ Եղիսա խաթունին զհանգուցեալսն առ Քրիստոս. որ լիցի ման և րաժին բնոց սուրբս ամենայն. և ևս զերկու թոյրսն իմ, որք են ի մարմնի բղձիմաթայ և երկու բուր որդիքս Սարգիս-տայ և իւր երկու որդիքն Աբրահամ չէլէ-պին և Պարզամ չէլէպին և միտս բուրբորդիս Մարգարիտ խաթունայ յիւնեղէք ի Քրիս-տոս. ամէն:

Արդ աղայեմք զձեզ որ միացեալք ի սէրն Քր'ստոսի, չի մեղադրեյ զբոյս փատութեան և սրդալանացն. քանզի կար մեր այս էր. եւ մի այլ այն է որ եւ ամաց էի Ձև և ամե-նայն կողմանց նուազեալս՝ ապա ծառայ եմ ձեզ. անմեղադիր լերուք ինձ տառապելոյս. եւ եղև Վնջին յաւարտ սորին ի յաստուա-ծարեակ յանաստանս և յանապատս սրբ-ոյն ձեծին Մակարայ, որոյ յիշատակն արեւ-

նութեամբ եղիցի և անդադար սուրբ աղա-թիւք նորա Քրիստոս ձեզ և ձեզ և ամենայն հաստացեցեցն ազնական և պահապան լի-նիցի. ամէն:

Ով սուրբ րնձերցողք փարդապետք ' և Լպիսկոպտք. քանանայք և կրօնաւորք ի Քրիստոսէ լինիք ինդրոցք զմոզիս մեղաց քառողք. ի յանուանէս Յովանէս կոչողք. Բայց զրեցաւ սա ձեռամբ փաթեալ զբշիս ի յուսալրական ժամանակին ի ակզրանց տարալուսեան մինչև առ մեզ ԻՊՈՆ և տասն (17810). իսկ ի Կենսաբարին զայտնեղէն մինչև առ մեզ ՅՈՒՆ (1670). իսկ ի Խոսրոմայն Պարսից սկսեալ մինչև չիմայ ՌՈՆ և ԺԹ (1670). յամայն (՞) ձեզ ով հանդիպող սորին յորժամ եղանակէք կամ արեւակէք. Արդ աղայեմք զիս յիւնեղէք ի մաքրափայլ յաղօթն ձեք զիս և զծնողս իմ և որք յիւնեն յիւնեալ լիցին Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ. որ է արհնեայ յախտեսնս՝ ամէն (Հրտ-Բակ-Հայ-Կիպրոս, 184—18):

1. Թղ. 459: Այլ զբշէ. Ես Քնապցի մեղսածամ տէր Կարապետս եկի ի Կիպրոս ի թիֆն ՌՄՆԲ (1793) և լինացի յանդ մէկ քանի տարի և ի անդ մէկ պառուս, որ է տէր Աղեքսանդրի աղջիկն, որ տնուն էր Ծառգա-տայ, մեկի զայս չարականս տիալ յիշատակ իւր հօրն և մօրն և իւրն և համայն ննջե-ցեցոցն հոգոյն. ով որ հանդիպի, մէկ Հայր մեղայիս յիւնեղէ գիւրդողեալս. յիշողքն յիւնեալ լիցին ի Քրիստոս. ամէն:

3. Թղ. 1ա. Դրեցաւ բոլորեակն ի թիֆն ՌՄՆԲ՝ յունեթի ՌԿ, ձեռամբ անիմատ տէր Կարապետի, որ է Քնապցի: Թ. 2—3 Յի-շատականգործիմս տես նաեւ Բակ աղղ, 186):

55.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ 26: ՌժԻԳ = 1674:

ԻՍԽԻՊԹ՝ 311: — ՄԵԽՈԹԻՒՆ՝ 20.3 X 14.1 եմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկեւիմ: — ՆԻԺԹ՝ բուգր — ԿԱԼՄ՝ կաշեպատ աստիճան: — ՄԵԿԱԼ. ՊԱՀԱԼԱԿ՝ յանդ: — ՀԱՆԳԱՆԱԼՆ՝ լաւ: Դառարկ՝ բզ 1—2: — ԳԻՐ՝ չղաղիք-մարտ: — ԵՈՐԱՆ՝ յամբ: — ԿԻՍԱ-

ԵՈՐԱՆ՝ բզ 3ա, 12բ և 8 յատ պարզ — ՋԱՐԴԱ-ԳԻՐԹ և ԼՈՒՍԱՆԱՋԱՐԴԹ՝ ամբռնեալ: — ՓԱՄԱՆԱԿ՝ 1674: — ՏՈՂԻ՝ Կիպրոս-Լաւ Եղայ: — ԳԻՐԺ՝ Բովանեղէս եպիսկոպոս:

Մատենան է Շարակնոց: Դասաորու-
թիւնը կը չի գի ստորականէն:

1. Թղ. 3ա. Երկնացութեան չորս...
էն այլն:

2. Թղ. 310ա— Գծ. Ասաց ուրբաթ.
ՄՀ հնացուցի. Ահեղ ատուր ուրբաթուն,
մահուան մեծի կոյս որդւոյն, կայր առ խա-
չին ժիջարեկ մայրն կենաց մեռելոյն...

ԳԼԽԱԽՈՐ ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ, Թղ. 308բ—
310ա. Փառք... Կատարեցաւ տառն որ կոչի
Ձայնբաղ, որ շարագրեալ է սրբոց Հայրա-
պետացն Մահակայ և Մերոպայ և Ներսէսի
և Մովսէսի և Անանիայի և Յովնանու Գո-
րգու և այլոցն սրբոց...

Արդ գրեցաւ սա ի ծովածոց կղզիին ի
կէպրոս որ մականունն Ղպրուզ ձայնի լսո-
յացն, ի յաստուածաշէն թաղաքն ի Լաւքո-
շայ (Նիկոսիա), ընդ չորսանաւ յաստուա-
ծաշարկ կաթողիկէ եկեղեցիս սուրբ Աս-
տուածածնին և կա՞ ընդ սուրբ տաճարիս
կազմեալ չանդամանց նկարն սրբոյն Մարգրի
և սրբոյն Գէորգայ: Որոյ յոյժ փափագէի ես
Յովնանէս եպիսկոպոս գրելոյ գտառս, որ և

ի նոյն կղզիին ծնեալ և սնեալ առ դուռն սուրբ
եկեղեցոյս. որ և յիշատակ մնասցէ յետ իմոյ
կյանելոյ յաշխարհէս ինձ և իմ ծնողացս,
չօրս մահանաի Փիլիփպոս և մօրս մահ-
տեսի Հովնիսիմէ և այլ ամենայն մերձաւո-
րացն իմոց:

Արդ աղայեմք գեղգ որ միացեալք ի
սէրն Քրիստոսի, շի մեղադրէք գրոյս վա-
տութեան և սղայանացն, թանգի կար մեր
այս էր. և մի այլ այն է, որ և ամաց էի ԶԳ.
և ամենայն կողման նուազեալ. ապա ծառայ
եմ ձեզ, անմեղադիր իւրոք ինձ տառապե-
լոյս: Եւ եղև վերջին յաւարտ սորին ի յա-
տուածարեակ յմենաստանս և յանապատս
սրբոյն մեծին Մակարայ... Բայց գրեցաւ
սա մեռած որ վատթար գրչիս ի յուսարական
ժամանակին ի սկզբանց արարչութեան մին-
չեւ առ ձեզ ԹԳ և տասն (7810). իսկ ի Կեն-
դանարարին յայտնեմն մինչեւ առ ձեզ ՌՈՇ
(1670). իսկ ի ինսրոփային Պարսից սկսեալ
մինչև չիմայ ՌՃԳ (1674). յունիս ամսուն
ի Ժ. և Գ. օրն չարաթ... (Հմտ. ՔԱԿ,
187):

2. Թղ. 1ա. Թճն. ՌՃԻ (1676) ամին
սեպտեմբեր ի Զ. օրն Դչի. եղաւ Կույարթս:

56

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ 47: Ժէ. դար:

ԹԵՂԵՂԻՑ 182 — ՄԻՆԻՍԹԻՆԻՆ 15.6 X 10.7
մմ: — ԳՐՈՒԹԻՆԻՆ միասեմ: — ՆԻՒԹ՝ ԲՈՒՐ:
— ԿԼԵՄ՝ կապեղտ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԼԵ-
ՊԼԱՅ՝ չկայ: — ՇԼԱԳԱՄԻՆՔ՝ շատ գէշ. ցեցակեր:
— ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԽԻՈ-
ՐԱՆ՝ չոր. 155ա: — ՆԿՄ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱՆԻՐՔ՝
ամնջամակ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՆՈՐԻՔ՝ չկայ: — ԽՈՐԱ-
ԳԻՐՔ և ՍԿԶՐՆԱՑՈՐԻՔ՝ կարմիր: — ԺԱՅՄԱՆԿ՝
Ժէ. դար — ՏԵՂԻՑ՝ ամծամբ: — ԳՐԻՉ՝ Մաե-
ղաթի

Մատենան է Շարակնոց: Սկիզբէն ին-
կած են Ա—Ը. թերերը, որոնցմէ մնացած
է այժմ միայն 19 թուղթ. Կը սկսի.

Թղ. 1ա. Տ(էր յերկեդի! Ամա՛ն արքային
անարուեստ աթոռք...)

Թղ. 2ա. Կանոնն սրբոց Հայր(ապետաց).
Այսօր սրբոց Հայրապետաց...)

Թղ. 181բ—182բ. Կանոնն սրբոյն Յա-
կոբա Մժր. Հայր. Եղիշոյ և սուրբ Հայ-
րապետ... Որով և կ'աւարտի:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐՈՒԹԻՆԻՆՔ Թղ. 157բ—
Մի մեղադրէք, զի Հէ ամայ էի. ի (իմացիր
և) Մահդասի անուանէի. ի (— քան) Շա-
րականաց էի գրել. վարա՛նա չեմ յսել ՔԷ
Դ կամ Ե վեր գրել լինի:

57.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ 50: Ժէ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 356 (էջ 712): — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 15.5 X 10.5 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քույր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ ՊԼԱՊԼԱՂԱՎ՝ 1 քույր լատիներէն: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԳԻՐ՝ ճտարագիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ էջ 1 եւ 107: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ քաջագիր: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԻՔ՝ պարզ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ժէ. դար: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ:

Մատենաւ է Շարակնոց:

1. էջ 1. Երգեցէ՛ք որդիք Սիրֆիւհրդ

նար...

2. էջ 7. Կանոն ծնողացն Աստուածածնին՝ Յովակիմայ եւ Աննա Որ հարխիմաց...

3. էջ 19. Կանոն Յայտնութեան ճրագորացին Ուրախացիր...

4. էջ 675—711. Աւրանութիւնք Յարութեան Տեսնել:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ չկան:

58.

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

Հիմ 59: Ժէ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 256: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 15.5 X 10.7 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քույր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂԱՊԼԱՂ ՊԼԱՊԼԱՂԱՎ՝ 2 քույր քան Մեծքսիան հրկաթագիր (Եօզի. Գ. 19—20, 30—32): — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ զեշ. ցնցակեր. քրքրեք խմբաւորքն էր քարոյ կայծ: — ԳԻՐ՝ ճտարագիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ քզ. 2ա եւ սպ. շատ պարզ: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ պարզ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԻՔ՝ չկան:

— ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ժէ. դար: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ:

Մատենաւ է Շարակնոց. Կր սկսի թղ. 2ա. Երգեցէ՛ք որդիք Սիրֆիւհրդ... Մնացեալն բոս սովորականին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ չկան:

59.

ԳԱՆՁԱՐԱՆ

Հիմ 48: ԺԳ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 256: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17 X 12.6 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քույր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ ՊԼԱՊԼԱՂԱՎ՝ 1 քույր լատիներէն: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ ցնցակեր: — ԳԻՐ՝ քույրագիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ 2ա: — ՆԿԱՐՆԵՍԻ՝ ի լուսանցս. միազդն. շատ յաջող: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ մարդկայէմ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԻՔ՝ շատ յաջող: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԳ. դար: — ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: — ԳՐԻՉ՝ Սիմեոն:

Մատենաւ է Գանձարան Հին խմբագրութեամբ. ուր կան.

Թղ. 1ա. Սկիզբէն թուրք ինկառ, որով

կորուսած է Յանկին Ա.—ԺԳ. գլուխները. այժմ կան ԺԵ.—ԺԸ. գլուխները:

1. Թղ. 2ա. Աւետեաց Աստուածածնի էլ զանձս այլ: Կեանք եւ կեցուցիչ էից համայնից...

2. Թղ. 9բ. Քարոզ ճրագալուցի Աստուրն Խնդկան Տեսնել, Անպակաս տաճար եւ տապալատ Բանին Աստուծոյ տուր Աստուածածնին...

3. Թղ. 13բ. Քարոզ Խնդկան Գ. տուրն: Աւրանեմք քրքից միածին ընդ անմարմնական բազմութեան...

4. Թղ. 20ր. Այլ քարոյ Մննդեան Տեանն Գ. առնին: Կոյս անապական և անաղասս փեկայացեալ Բանին սուրբ Աստուածածին...

5. Թղ. 23ր. Այլ քարոյ Մննդեան Գ. առնին: Խայր սուրբ անճառ մարմնացելոյ Բանին ի քեզ եկաւ որով խմամբ Հոգւոյն սրբոյ երևեալ...

6. Թղ. 26ր. Այլ քարոյ Մննդեան Ե. առնին: Սրբութիւն սրբութեանց Համայնեց... Սարգսի երգ:

7. Թղ. 34ր. Քարոյ Մննդեան Զ. առնին: Գանձ անապական ծածկեալ մեծութիւն... Քրիզդորի երգ:

8. Թղ. 40ա. Քարոյ Մննդեան Եւ Տեանն ընդառաջի: Դամբար մտափայլ... Ղուկասայ:

9. Թղ. 44ր. Քարոյ Տեանն ընդառաջի. Սարգսի փիլիս: Սրբութիւն սրբութեանց Տէր թաղատոր... Սարգսի:

10. Թղ. 43ր. Քարոյ Ս. Սարգսի գտաւ թարգման: Գեորգեայ վարդապետի ողեալ:

Գրիգորն ի յերկին անդրանկանց զաստ... Քեորգեայ ըսն: Ի վերջ պանծիս թղ. 56ա. Ձբարեհամբառ վարդապետն Գեորգ Սկիւտացի. որ ողեաց զսա, թարի յիշման արժանի արարէք. ով սուրբ երգեցողք: Ընդ նմին և զմեկուսոր Հոգս զՍիմէ(ոն) և Աստուած զձեզ յիշեցէ:

11. Թղ. 56ա. Քարոյ Նիկիայ սուրբ Ժողովոյն Գեորգեայ վարդապետի ի խնդրոյ տէր Սիմէոնի և առաջ Սկիւտացի: Գնդին զովեւզ գոմարեալ խմբին... Քեորգեայ ըսն:

12. Թղ. 62ր. Քարոյ Թէոդորոս գտաւ թարգման: Գեորգեայ վարդապետի ողեալ: Գեղեցիկ փոյլ զիմուսը սքանչելի Հաստոյին ընտելց... Քեորգեայ ըսն:

13. Թղ. 69ր. Քարոյ Ս. Քատանիցն որք ի Սերասիա. Գեորգեայ վարդապետի ողեալ: Գովեալ մէլու և երկրպագալ սուրբ երրորդութիւն... Քեորգեայ ըսն:

14. Թղ. 76ա. Քարոյ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ. Գեորգեայ վարդապետի ողեալ: Գերաշնչալ ցնծութեամբ ընդերեալ մանկունք Սիւնին... Քրիզդորի զանձ:

15. Թղ. 82ր. Քարոյ Ղազարոս Յարութեան: Դամբար անմատոյց անպատմելի և

անչիժանելի ճարպաւոր ընդարձակալ... Ղազարոյ երգ:

16. Թղ. 88ր. Քարոյ Գալստեան Տեանն մերոյ Յիսուսի Բրիտտոսի յերուսաղէմ իւով: Աստուած անդ անպարարելի և անճառ անմահից արփի անպատմ...:

17. Թղ. 95ա. Քարոյ Չասկաց, զոր ասացեալ է Ս. Բարդի կեսարոյ կառուցով: Ժողովեալքս ի տաճար փառայ սրբութեանց քոյ Հայցեմք ի քոյզ զթու թեանց...

18. Թղ. 100ա. Քարոյ Յովհաննու Մկրտչին: Նորաշնչալ խնդութեամբ ընդերեալ մանկունք Սիւնին...

19. Թղ. 106ա. Քարոյ Յարութեան Տեանն և Նոր Կիրակէին: Անաւոր մեծութիւն անճառ Լուսին... Անաւոր վարդանայ:

20. Թղ. 115ր. Քարոյ Համբարձման. Սարգսի վարդապետի ողեալ... Սրբութիւն սրբութեանց Աստուած անկողին անպարարելի... Սարգսի երգ:

21. Թղ. 120ր. Քարոյ Մարգարէի զիկնի Համբարձման: Այստե ցնձան երկեցեցիք Հեթանոսաց...

22. Թղ. 125ր. Քարոյ սուրբ Հոգւոյն Գրիգորի Նորեկացոյ ասացեալ: Գանձ լուսայ փառակից Սրբոյ... Քրիզդորի երգ:

23. Թղ. 132ր. Քարոյ Երկեցեցոյ Գրիգորի Նորեկացոյ ասացեալ: Գանձ լուսայ ընդերեալ... Քրիզդորի երգ:

24. Թղ. 139ա. Քարոյ Երկեցեցոյ և Տաղանակին Տեանն. Գրիգորի Նորեկացոյ: Ժողովեալքս ամենեւեան ի սուրբ կաթողիկոս ատաքեղական Երկեցեցի երգեմք ի սմա յոյն նախնեան փառաբանութեամբ...

25. Թղ. 144ր. Քարոյ Վարդապետին. տեանն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոս ասացեալ: Ներսիսեան գաւառութիւն... Ներսիսի երգ:

26. Թղ. 150ա. Քարոյ Փոխման սրբունայ Աստուածածինն. տեանն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոս ասացեալ: Նորաշնչալ տաճար կոտական... Ներսիսի երգ:

27. Թղ. 151ր. Այլ զանձ Ժողովան Աստուածածինն: Գանձ անապական ծածկեալ սրբութեամբ... Քրիզդորի երգ:

28. Թղ. 162բ. Բարոց Գ. աուերն. Փոխման Աստուածածնին: Կոյս անապական Մաւրիամ սուրբ Աստուածածին արդարեւ անրիծ հարան անարատ, միայն աւրհնեալոյ ի կանոնս...: Վստատեղին:

29. Թղ. 167ա. Բարոց Ս. Խաչին Ա. աուերն. Գրիգորի Նարեկացոյ ասացեալ: Գանձ անքնեին ծածկեալ մեծութիւն...: Վրիգորի երց:

30. Թղ. 171ա. Այլ քարոց Խաչի. Համապատասխան ասացեալ: Հրաշագործ զարուրթիւն համապար ի սկզբան...: Վամապատասխան:

31. Թղ. 174ա. Այլ քարոց Ս. Խաչին Գ. աուերն: Փոյս կենաց իրկութեան եւ զարուրթիւն մեծ յերկրի երեւեալ...

32. Թղ. 176բ. Բարոց սուրբ Խաչին Գ. աուերն: Պաակ եկեղեցոյ ներկեալ արեւմտ արարչին...: Պատգոսի:

33. Թղ. 181ա. Բարոց Ս. Խաչին Ե. աուերն: Սուրբ Խաչ զարուրթիւն անարարեւի փառակցին Հաւր եւ Հոգոյ Որդոյն միամունի...: Ստեփանոս:

34. Թղ. 185բ. Բարոց Խաչի Զ. աուերն: Անապական սուրբ Երրորդութիւն, անարեւի բնութիւն...:

35. Թղ. 188ա. Բարոց Վարդաշ սուրբ Խաչին. Գեորգեայ վարդ. ի խնդրոյ տէր Սիմէոնի առաջնորդի մեծի ուխտի Սկեւոսոյ: Գաւազան ուժոյ եւ ցուպ զարուրթեան անմարտնչի աջոյն Յիսուսի...: Վեկորգեայ րան:

36. Թղ. 193ա. Բարոց Ս. Գեորգեայ վարդաւարի, յաղթոյ վկայի Բրիտտոսի. Կիրակոսի վարդ.: Կենսունակ աջոյն Աստուծոյ զրեղան անդրանկեան զաւթի ի յերկինս...: Վիրակոսի րան:

37. Թղ. 198բ. Բարոց Ս. Աւետարանչան ի խնդրոյ Մարկոս վարդապետի ի Գեորգեայ վարդապետ: Գեղապանձ զարդոյս պաճուճեալ ծայրալոյն սրբազնեան թիւմ...: Վեկորգեայ րան:

38. Թղ. 203բ. Բարոց Ս. Յովհաննու Ոսկերեւոյն. Գեորգեայ վարդապետի ի խնդրոյ արքայի Հայոց Հեթմոյ: Գոյով սքանչելի բոյս բուժ հանճարոյ...: Վեկորգեայ րան:

39. Թղ. 208բ. Բարոց Ս. Թարգմանչան. Գեորգեայ վարդապետի: Գեւորդեայ Աստուծոյ ճոխ ի յեղ զնախի...: Վեկորգեայ րան:

40. Թղ. 213բ. Բարոց Ս. Հրեշտակաւորեացն. զոր ասացեալ է տեառն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոսի: Աստուած անկ անժամանակ, անակիրն, անկեր եւ անկատարած...: Վեմանչի քարոց:

41. Թղ. 224ա. Բարոց Ս. Յակոբոյ Մծրնու Հայրապետի: Կարաղ զարուրթեմ ձեռնի Աստուծոյ կազմեալ կառուցման կախ տանայն...: Վիրակոսի րան:

42. Թղ. 228բ. Բարոց Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբոյ առաքելոյն (Գեորգեայ Վ. Սկեւոսոյ): Գերահաւ տաւնի խորհրդոյ զերազանց զիմամբ...: Վեկորգեայ րան: Սկզբնաւորութիւն Զեւազրէն մէջ անրնթեւնի, յրացոյցի երեւանի Պետ. Թանգարանի Թ. 372. Թղ. 527ա օրինակէն:

43. Թղ. 230ա. Բարոց Ս. Ստեփանոսի Նախափկայի: Սոսկալիկ սրբութիւն միշտ յանկէ կակո Աստուած անչափ եւ շափեալ ընդ տաճանաւ մտեալ անտաճանդ...: Ստեփանոս:

44. Թղ. 239ա. Այլ քարոց Ս. Ստեփանոսի Նախափկայի: Բարոց կենդանի եւ ծայրանաւոր, ազդուն եւ պատմաւ...

45. Թղ. 243բ. Բարոց սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի: Գերազոյն թան զրեւս անճառ Յիսուս զարեղ աւաւոր...: Վեկոյն սրբոց:

46. Թղ. 246բ. Բարոց Ս. Առաքելոցն Յովհաննու (եւ Յակոբոյ) որդոցն Որդոսման: Գանձ փառաց ինքնաճաղ յուսոյ...: Վերիգոր:

47. Թղ. 251բ. Գեորգեայ վարդապետի ողեայ քարոց սրբոյն Բարսի ի խնդրոյ Թորոս Բաճանայի Տարտնեւոյ Գոյիցն ընտիւն յոչիկն արարչազործաւ սուրբ Երրորդութեան...: Վեկորգ Վերջին շորս տուներ ինկած:

48. Թղ. 255բ. Բարոց Համարէն Առաքելոց եւ Վարդապետաց. ուժ կամիս ասու: Գանձ աճաւոր եւ զարմանալի անճասանկի...: Վերիգոր:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆՔ: Բուն Յիշատակարանը ինկած է. ունինք հետևեալ յիշատակագրութիւնները:

1. Թղ. 56ա. Ընդ 3մին (յիշեցէք): Եւ գմեղաւոր Հոգւ գլխէ (ոն) եւ Աստուած գմեղ յիշեցցէ (տես § 10):

2. Թղ. 62ա. Զբարե Համբաւ վարդապետ Կէորդ բարի յիշման արարէք արժանի, ով սուրբ Երզնցոցք եւ գմեղաւոր զծոյրիկա (այլ) հին զրէ՛կ մը) եւ զիս գրարեցաւ:

1. Թղ. 105բ. (Բաց մէյանոյ): Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս, ողորմեալ ստացողի սորա Բարսեղ գրախաւոս եւ հարեղարեւ իմոյ Թորոս քահանայի եւ որ գամէնն առնէ:

4. Թղ. 125ա. ԶԲարսեղ ար(եղայ):

5. Թղ. 138բ. Զմեղաւոր Հոգւ գլխէ (ոն) եւ զծնալոյն իմ եւ զստացող տառիս զ(Բարսեղ անթնք) յիշեցէք ի Տէր:...

6. Թղ. 259բ. (Հին զրէ՛կ մը քաջամարտ բոլորգործ): ԶԿեղբին ստացաւդ սորա (") Երկ եւ գմեղաւոր Հոգւ եւ զանուամբ միայն Լալիսկոյաւս Մարտիրոս եւ զծնողան իմ զՅովսէֆ եւ զՍիկիթազ մայրն իմ յիշեաց ողորմայիւ, ով սուրբ հարք:

Գրիչն է Ջետաղրիս Սիմէոն, որ իր անձին մասին որ եւ է տեղեկութիւն չէ տուած. սա քաջագիր զրիչ մ'է, ինչպէս կ'երևայ ի Սկիւտա: Կարելի' է արդեօք նոյնացնել զինքը Սկիւտայի առաջնորդ Սիմէոն Լալիսկոյաւոսի հետ, որուն ինչոյանքով Գէորդ Սկիւտայի գրած է § 11 եւ 35 բարոյները: Այս Երկու Քարոյներուն այլ վերջաւորութեան կցած է վերոյիշեալ Երկու նոյնիմաստ յիշատակագրութիւնները (1 եւ 2). որոնք զԳէորդ կենդանի կ'ենթադրեն: Գէորդ Սկիւտայի վախճանեցաւ 1301ին. ուստի ձեռագիրս այս խոսկանին յառաջ գրուած ըլլալու է: Թերևս § 47ի մէջ յիշուած Թորոս քահանայ ճարտանեցի, որուն ինչոյանքով գրած է Գէորդ սոյն Քարոցը, նոյն ըլլայ Թ. 3 յիշատակագրութեան մէջ ակնարկուած Թորոս քահանայի հետ, որ զրախալ Բարսեղ արեւոյնի հօրեղայրն է:

Սիմէոն քաջամարտ զրիչ մըն է, զեղեցիկ է իր բոլորովիբը, շատ յաջող են իր զարդագրերն ու յուսանցազարդերը: Քարոյները խաղաղգրուած են կարմրադեղով: Ախտոս որ այս շատ յարգի Գանձարանը անփութութեան պատճառաւ ցեցալէր ըլլալով, զրեթէ անգործածելի զարձած է:

60.

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն

Հին 27: ՊԶԶ = 1437:

ԲՈՒՆԳԹՔ՝ 320: — ՄԵՇԻՍԻՒԹԻՒՆ՝ 17.7 X 14 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միաթիւն: — ՆԻՒԹ՝ բուրբ: — ԿԵԼԱՄ՝ կայացաւ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԼԱՊԼԱԿ չկալ: — ԶԱՆԳԱՄԱՐՔ՝ յաւ. տեղ տեղ իմաստութեան վեցասուտ, բարբի ինկած: Գատարկ՝ բղ. 102բ—106ա, 318ա—բ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկալ: — ԿԻՍԽԱՐԱՆ՝ բղ. 2ա: — ԶԱՐԿԻՒԹԻՐՔ՝ կան: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԿՔ՝ կը զալիսին: — ԽՈՐԱՆ՝ ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1437: — ՏԵՂԻ՝ Տփղիս: — ԳՐԻՉ՝ կարապետ արեղայ:

Մատենան է Գանձարան հանդերձ տաղեւոյ, ուր կան.

1. Թղ. 1ա. Զանկ Գանձարանիս: Սկիզբէն թղթեր ինկած. այժմ իմ—2,

բ. Թղ. 2ա. (Գանձ Աւետեաց Աստուած—

ձածնի). ինչոյութեան ձայն բարբառ աւետեաց... Տուեք՝ Ուշատուր:

գ. Թղ. 5ա. Մեղեղի Պլոյոյ: Զանկաւան յուսոյն անժամանակայն լոյսն... (մէկ տուն, խաղաղգրուած):

դ. Թղ. 5ա. Գովետա ի սուրբ Կոյսն: Գովետա ընկերանաց... Տուեք՝ Գովետա ի սուրբ Կոյսն Մարիամ է:

2. Թղ. 6բ. Գանձ ձերնդեան ճրագաւորցին: Տարիտմն ըզձական... Տուեք՝ Տէր Մխիթարա:

ա. Թղ. 11ա. Մեղեղի ի Ներսիսէ. Նոր եղեմ բանաւոր անկոյն (1 տուն):

բ. Թղ. 11բ. Յորդորակ համեղ: Այսօր

Լրեւի անտեսն ի բարձանց... Տունք՝ Ա.—Բ.:

3. Թղ. 12ա. Գանձ Մնեղեան Տեան Աստուծոյ մեր: Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուծաման... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 14ա. Մեղեղի Պղոյ սասցեալ: Կոյս անապական եւ անխառ... (1 տուն):

բ. Թղ. 14բ. Հրճութեք այսոր մեք հոգեպէս...:

գ. Թղ. 15բ. Տաղ ի Արիկ Կոստանդէ: Քրիստոս բանդդ Հաւր...:

դ. Թղ. 16ա. Երզրդակ յարմար: Ով զարմանայի խորհուրդս այս...:

4. Թղ. 16բ. Գանձ Գ. (իմա՛ Բ.) աւուր: Բանեղական յաւոյն խոնարհեալ յերկնից... Տունք՝ Յովանէս:

ա. Թղ. 18բ. Մեղեղի ի Նար: Երգ զարմանայի... (1 տուն):

բ. Թղ. 19ա. Տաղ ի Գրիգորէ Ոստանց: Այստեղ նոր խառնումն եղեալ...:

գ. Թղ. 19բ. Երզրդակ: Երգ նոր աւետիսաց բարբառ... Տունք՝ Երզրէս սիւսյս Է:

5. Թղ. 20ա. Գանձ Գ. աւուրն: Խորան փառաց Աստուծոյ բանին... Տունք՝ Խաչատուր:

ա. Թղ. 21ա. Տաղ Նարեկեց: Աքնն ծով ի ծով ծիծաղաբար... Կից՝ Սեւ եւ գեղեցիկ...:

6. Թղ. 23բ. Գանձ Դ. աւուրն: Վեր երգեմք հնչմամբք... Տունք՝ Վարդ:

ա. Թղ. 26ա. Մեղեղի Նարեկեց. ասացեալ է: Բ(=սլարագրի անպարագրելի բանն... (1 տուն):

բ. Թղ. 26ա. Նորին Գրիգորի Նարեկացոյ ասացեալ: Էին աջոյ աջոյ ձեռին...:

7. Թղ. 27ա. Գանձ Ը. աւուր: Մեր(ենցի): Գոռումն ըղձական... Տունք՝ Գրիգոր:

ա. Թղ. 29ա. Տաղ յարմար եւ պիտանի: Անակորն բանդ Հաւր...:

8. Թղ. 30ա. Գանձ Գալստեան Տեան յառաջին: Միասնական սուրբ Երրորդութիւն... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 32ա. Տաղ Գալստեան Տեան: Մտեալ ի տաճար...:

բ. Թղ. 32բ. (Երզրդակ) Քրիստոս փառաց Թաղաւոր այսոր եկեալ յընծայումն...:

9. Թղ. 33բ. Գանձ Եովանէս Մըկըր-

(տշին): Մեծապայծառ փառաք պանծալի... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 35բ. Մեղեղի յամեղ. Ի դասս հրեղինաց յաղեալ միանամք...:

10. Թղ. 37ա. Գանձ Պետրոսի Հայրապետին եւ Արիստղոսի Մարկ.: Վերաբերենալ զովեալ... Տունք՝ Վերապետի:

ա. Թղ. 38բ. Տաղ Գրիգորի ասացեալ: Ի հանդէս տաւի թր ըստացեալ ցնծամք...:

11. Թղ. 39ա. Գանձ Ճղնատրացն ի Միւթարէ: Բարձրեալ ահաւոր... Տունք՝ Բայիւ Երզնէ:

ա. Թղ. 43բ. Մեղեղի համեղ: Անտոն ոստ անապատի...:

բ. Թղ. 44ա. (Երզրդակ) Անձամբ խոնարհիմ...:

12. Թղ. 44ա. Գանձ սուրբ Թաղաւորաց: Համագոյական Հաւր... Տունք՝ Հինգրոտան:

ա. Թղ. 49ա. Տաղ Տըրտ(ատայ): Նորաշ տեսիլ... Տունք՝ Ներսէս:

բ. Թղ. 49բ. Տաղ Թաղաւորաց: Նոր դրախտի թռ, Տէր...:

13. Թղ. 50ա. Գանձ ամենայն սուրբ Հայրապետաց: Վայելէ քոյին վայելչականին... Տունք՝ Վեղտասանք է:

ա. Թղ. 54ա. Տաղ ի տէր Ներսիս կաթողիկոսէ: Նոր գինոյն իմաստութեան... Տունք՝ Ներսիսի երգ:

բ. Թղ. 54բ. (Երզրդակ) Այստեղ մայր Սիոն... Տունք՝ Ա—Է:

14. Թղ. 55ա. Գանձ Նինէացոց Առաջաւորաց: Գոյոյր կատարեալ... Տունք՝ Գրիգորի է:

ա. Թղ. 58բ. Տաղ Նինէացոց: Բունան բարդին Նինէէին...:

15. Թղ. 60բ. Գանձ Սարգսի եւ որդոյ նորա Մարտ: Մեծապայծառ փառաք զարդարեալ... Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 63բ. Տաղ ոգեալ ի Յակոբայ: Ի թէն աղերսիւ Հայցեմք, պատուեալ զաւրական... Տունք՝ Ի Յակոբոս զայս երգս:

16. Թղ. 64բ. Գանձ Ս. Առոմեանց ի Գրիգորէ (Եւրենց): Գեղապանձ յուսով... Տունք՝ Գրիգորի:

ա. Թղ. 67ա. Ապայ եւ զարթ բոյր զընդին...:

17. Թղ. 67ր. Գանձ Ոսկեանց եւ Սու-
բխաւեանցն ասա: Ոստոմանիմք զքեզ Միա-
մին... Տունք՝ Ոսչատուր:

ա. Թղ. 70ր. Տաղ Ոսկեանցն եւ Սու-
բխաւեանց: Երանիկ Շողիւսթաւ...:

18. Թղ. 72ա. Գանձ Ս. Թարգմանացն
Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Բարձրեայ ան-
քնին... Տունք՝ Բան քարոզից:

ա. Թղ. 78ա. Տաղ: Տէր վարդապետըն
մեր ընտրեալ:

19. Թղ. 79ա. Գանձ Ս. Ղեւոնդեանց եւ
Վարդանաց: Որամատեալ կանոնք աւեր-
նի... Տունք՝ Ոսչատուր:

ա. Թղ. 81ր. Տաղ Ղեւոնդեանց քահա-
նայից: Ի Հանգէս տաւեր...:

բ. Թղ. 82ա. Յորդորակ է: Վարդան
քաղ վանող շարին... Տունք՝ Վարդանանց:

20. Թղ. 82բ. Գանձ Գ. Ժողովոյն Ս. Հայ-
րապետաց: Աստուած կենդանի, անհասա-
նելի... Տունք՝ Ալիբիւսեցի:

ա. Թղ. 87ր. Տաղ Ի Ներսիսի ասացեալ:
Ոստոմանիմք Աստուած զՀայր...:

21. Թղ. 89ա. Գանձ Բուռ Բարեկենդա-
նին. Տէր Մի(խիթարայ): Երգս յաւերժա-
կան... Տունք՝ Երզնտեւեցին:

ա. Թղ. 94բ. (Մեղեդի) Զրգա ճշմարիտ
եւ երկնային...:

22. Թղ. 94բ. Գանձ Թէոդորիսի զինա-
ւորին եւ Մերկ(իրիտսի): Ի քնն Հայցեմք...:

Վջ. նաեւ Գրիգոր սյն իմաստակին որ եւ
խնդրող եղեւ այս գանձին...: Տունք՝
Ի Ներսիսեւ Ա. Վարդապետին:

ա. Թղ. 99ա. Մեղեդի Թէոդորոսի եւ
Սեդիկոսի: Քաջամարտիկ մեծ զինուո-
րին...:

23. Թղ. 100ա. Գանձ Բ. Կիր. Գրի-
գոր(ի): Գեղապանձ յուսով...: Տունք՝
Գրիգորի է:

ա. Թղ. 104ա. Տաղ յարմար սյն: Գոյիկ
տեղզ անկկրան...: Տունք՝ Գրիգորի է բանս
այս:

24. Թղ. 105ա. Գանձ Կիրիլի Հայրա-
պետի եւ մաւր նորա Աննայի: Որոհուրդ ան-
յայտ ծանկեալ...: Տունք՝ Ոսչատուր:

ա. Թղ. 109ա. Տաղ Կիրիլի Աստուած
փառաց յոյս շնորհին...:

25. Թղ. 109բ. Գանձ Գ. Կիր. Մեծ եւ
աշնդ խորհուրդ...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 111ր. Տաղ Ի Գրիգորէ: Ան
Հայրդ աղաղակեմ...:

26. Թղ. 113ա. Գանձ Յոհաննու երու-
առէմի Հայրապետին: Որոհուրդ կենաց...:
Տունք՝ Ոսչատուր:

27. Թղ. 116ա. Գանձ Գ. Կիր. Մեծ եւ
աշնդ խորհուրդ...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 118բ. Տաղ... Մեծատուն եւ
Ղազարու: Անդ մեծատուն փափկասրիին...:

28. Թղ. 119բ. Գանձ Ո. Մանկանցն որք
Ի Սերաստի(ա): Մեծ եւ Հաւար անմահից
արքայ...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 121բ. Տաղ Նարեկացոյ ասա-
ցեալ: Գունդգ սուրբ վկայիցն...: Տունք՝
Գրիգորի Երզն այս:

29. Թղ. 122բ. Գանձ Ե. Կիր. առ Դա-
տուորն: Մեծ եւ աշնդ խորհուրդ ան-
քնին...: Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 124բ. Տաղ Գրիգորէ Մերեմեցէ
Գանգատ ունիմ ասեղ քեզ...: Տունք՝ Գրի-
գորի է:

30. Թղ. 125բ. Գանձ Գրիգորի Լուսա-
ւորչին: Մեծ եւ Հաւար անմահից արքայ...:
Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 128բ. (Տաղ): Բարձրացիր զՀոյիկ
փառաք...:

31. Թղ. 129բ. Գանձ Զ. Կիր.: Գոյիկ
կատարեալ...: Տունք՝ Գրիգորի է:

ա. Թղ. 132ա. Տաղ Ի Մերեմեցէ: Անաղ
դանցաւոր ծառայս...: Տունք՝ Ա—Ք:

32. Թղ. 133բ. Գանձ Ղազարու յարու-
թեան: Գոհունք րոճական...: Տունք՝ Գրի-
(գորի) է սա:

ա. Թղ. 136բ. Տաղ: Վ(==Ձ)այն սյն որ
գաշխարհս արար...:

33. Թղ. 137բ. Գանձ Գալստեան Մառ-
գարգարին: Համաղայական Հաւր սահման
եւ բան...: Տունք՝ Հայցեմք:

ա. Թղ. 140ա. Տաղ: Աստ Երրայեցեաց
մանկունք...:

34. Թղ. 141ա. Գանձ Նորին Հատորն
Երեկոյին: Ի տաւն տաւելից...: Տունք՝
Իրհով:

ա. Թղ. 143ա. Տաղ Համեղ ասա: Ան-
տուածորդին տէրն փառաց...:

35. Թղ. 144ա. Գանձ Մեծի Բշ. Գրի-
գորէ: Գեղադոյն էից...: Տունք՝ Գրիգորի
է սա բան:

ա. Թղ. 148ր. Տաղ Պրլզուտ ասացեալ:
Անդ ի մէջ գրարտին...

բ. Թղ. 149ր. Տաղ Գրիգորի Մէր(ենցի):
Աղամայ ստեղծոյն Եկեալ...

36. Թղ. 150ա. Գանձ Մեծի Գշ.ին: Գործ
արարչական... Տունք՝ Գրիգոր:

ա. Թղ. 153ա. Տաղ Կուսանացն իմաս-
տուն: Քեզ, ում Տէր Երեսուս, ձայնեմ...

37. Թղ. 154ա. Գանձ Մեծի Դշ.ին: Մեծ
և աշեղ խորհուրդ անեղին...

ա. Թղ. 156ա. Տաղ աղնիւ: Գանն անա-
բաւ պատարաք...

38. Թղ. 157ա. Գանձ Մեծի Եշ. Մե-
ծապայծառ խորհուրդն ահագին... Տունք՝
Մկրտիչ:

ա. Թղ. 160ա. Տաղ աղնիւ և պիտանի:
Բանն Հայրական Եկեալ ի վերնատուն...

39. Թղ. 161ա. Գանձ առաջ Ուրբաթին:
Խորհուրդ ստեղծալի... Տունք՝ Խաչատուր:
ա. Տաղ և ողբ: Լուստուածածին սրբ-
բուհի, ամենաւրեմեղ Տիրուհի...

40. Թղ. 165ա. Գանձ Թաղման մեծի
ճրագայուցի: Խորհուրդ Հանգստեան...
Տունք՝ Խաչատուր:

ա. Թղ. 168ա. Տաղ Եւրսիսի ասացեալ
ի Խաղուսն Տեառն: Որ Եղիցոցս շնորհա-
բաշխէ...

41. Թղ. 168բ. Գանձ փառաւորեալ Թա-
րուքեան Տեառն Աստուծոյ: Մարդասիրու-
թեամբ Որդին միածին... Տունք՝ Մկրտ-
տիչ:

ա. Թղ. 170ր. Տաղ ի Սրիկ Կոստանդնայ.
Կանանցն կանխեալ... Տունք՝ Կոստ...

բ. Թղ. 171ա. (Յորդորակ) Երեսու
փառաց Թագաւորն...

42. Թղ. 171ա. Գանձ Երեսուքեան ի տէր
Մխիթարի: Տէր տէրունական... Տունք՝
Տէրուն:

ա. Թղ. 174ա. Մեղեղի Նարեկացոյ ա-
սացեալ: Ես ձայն գառիւծոյն ասեմ:

բ. Թղ. 174բ. Յորդորակ: Աշեղ ձայն
որ ևս լրւայ...

գ. Թղ. 174բ. Փ. Կանայքն արտասուաբ
յային... Տունք՝ Կաթողիկոս:

43. Թղ. 175ա. Գանձ Գ. Երեսուքեան.
Նորին Հատորն է: Մխիթար: Արդ յուսաւո-
րեալ... Տունք՝ Աղան:

ա. Թղ. 177ր. Մեղեղի Նարեկացոյ ա-
սացեալ է: Հատուն, Հատուն...

բ. — Յորդորակ: Երեսուք արեւոյ
տիրական...

գ. Թղ. 178ա. փ. Ի ամին աւուր յայլուս
ղիմաց...

44. Թղ. 178ա. Գանձ Երեսուքեան Դ.
աւուր: Մեծ աւետեաց... Տունք՝ Մկրտ-
տիչ:

ա. Թղ. 180ր. Մեղեղի Համեղ և յար-
մար: Երեսուք Հատուն...

բ. — (Յորդորակ) Երեսուք յաւուր
Երրորդի...

գ. Թղ. 181ա. փ. Երեսուք Մարիամ
ճանեալ...

45. Թղ. 181բ. Գանձ Նոր Կիրակին.
Գրիգորի: Գաղտնի խորհուրդին... Տունք՝
Գրիգորի է:

ա. Թղ. 184ր. Տաղ Համեղ և յարմար
աւուր: Այսօր Նոր արեւ...

բ. — փ. Մխիթարակ Երեկոյն...

46. Թղ. 185բ. Գանձ Հասարակաց Կիրա-
կին: Կերամարմ Աստուած...

ա. Թղ. 186ր. Տաղ: Նոր ծաղիկ պայ-
ծաւ ցուցաւ... Տունք՝ Ներսէսի է րանել:

բ. Թղ. 187ա. (Յորդորակ): Նստեալ
կանայքն ողբային... Տունք՝ Ներսէսի Երգ:

47. Թղ. 188բ. Գանձ Պաշտաման. Գրի-
գորի ասացեալ է: Կերանճառ արփի...
Տունք՝ Գրիգորի է:

ա. Թղ. 191ա. Տաղ աղնիւ և պիտանի
Ձայն աւետեաց...

48. Թղ. 191բ. Գանձ Աշխարհամարեան
Եկեղեցոյ: Մաքրեալ տաճար... Տունք՝
Մկրտիչ:

ա. Թղ. 194բ. Մեղեղի Եկեղեցոյ Հա-
մեղ: Քրիստոս Եկեալ...

բ. Թղ. 195ա. Տաղ: Սուրբ է տաճար
տէրունական...

գ. Թղ. 195բ. փ. Խաչն ի վերայ տէրու-
նական...

49. Թղ. 196ա. Գանձ Համարձման:
Մեծապայծառ տառնիւ...

ա. Թղ. 198ա. Տաղ: Այսուր անդրանիկ
Նոր Միածին... Տունք՝ Անդրէասի:

50. Թղ. 198բ. Գանձ Կիր. Մեծաշա-
հին. ի Մաթեոս վարդապետէ: Մխիթար ի

յէից... Տունք՝ Մաթեոսի (վերջին տուն)
հնդրեաց Գրիգոր:

ա. Թղ. 202ա. Տաղ: Վեհից Թագա-
ւորն... Տողք՝ Վարդապետ:

51. Թղ. 202ա. Գանձ Գալատեան սուրբ
Հոգւոյն: Մէծ եւ հօր Հոգի Աստուծոյ...
Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 205բ. Տաղ ի տէր Ներսիսէ:
Ներսիսեանցոք քաղցրեղանակ... Տողք
նվազ է Հոգւոյն տրմոյին իմաստ բանի ընդ
ձայնի:

բ. — փ. Նոյն ի վերնոցն...

52. Թղ. 206բ. Գանձ Բ. աւուրն: Յա-
ւատ իսկապէս... Տունք՝ Յովաննէս:

ա. Թղ. 209բ. Տաղ: Ի մեծի տուր
տանիս...

53. Թղ. 210ա. Գանձ Ս. Հովհաննէսեանց:
Վայելչականաց վայելման փառաց... Տունք՝
Վկայականաց:

ա. Թղ. 215ա. Տաղ ի Ներսիսէ: Առա-
ւատ յուսոյ արեւելեան ազանց... Տողք.
Առ Ս. Ռիսիսիմէ կոյսն է:

54. Թղ. 216ա. Գանձ Ս. Մարգարէից:
Խորհուրդ անճնին... Տունք՝ Խորհրդոցն:
ա. Թղ. 220բ. Տաղ ի տէր Ներսիսէ: Աս-
տուծային խորոց անճառ... Տունք՝ Ա—Ք:

55. Թղ. 222ա. Գանձ Բեղդաշենի Ման-
կանցն: Խանդաղակաթ սրտիս... Տունք՝
Խաչատուր:

ա. Թղ. 223բ. Տաղ: Արթունք զուար-
թունք... Տողք՝ Ա—Ք:

56. Թղ. 224ա. Գանձ Մարտիրոսաց եւ
Կոստանց: Իսկզբանէ իրդ... Տունք՝ Իստա-
տուն:

57. Թղ. 227բ. Գանձ ամենայն ճգնաւո-
րաց ճգնաւորք ընտրեալ... Տունք՝ ճգնա-
ւոր է:

58. Թղ. 230բ. Գանձ Լուսաւորչին Որդ-
ւոցն եւ Թուանցն: Տաճար Էրիւային...
Տունք՝ Տաւեից անկ:

59. Թղ. 235ա. Գանձ Ներսիսի Հայրապ.
եւ Խաղա Քոյ մեղ ցնձալի... Տունք՝ Գրի-
գոր:

ա. Թղ. 238ա. Տաղ ի Սրիկ Կոստան-
դէայ. Հնչմամբ ձայնի...

բ. Թղ. 238բ. փ. Ներսէս Յակոբ Իսրայէլ
եւ Մարգարէն Սամուէլ...

գ. — փ. Նոր մեծ(ա) հանդէս տա-
նիս... Տունք՝ Նվազ:

60. Թղ. 239ա. Գանձ Առաքելոցն Բժանից:
Խորհրդապաշտք քո... Տունք՝ Խաչատուր:

ա. Թղ. 242ա. Տաղ ի տէր Ներսիսէ:
Եկայք զուարճեցեալ... Տողք՝ Երգ Ներ-
սիսի:

61. Թղ. 242բ. Գանձ Տապանակին:
Իմաստութիւն Հաւր... Տունք՝ Ի Խնդրոյ
(վերջին տուն) Վարդապետին Գրիգորին:

ա. Թղ. 246ա. Տաղ Տապանակի: Այստեղ
զտապանակ ուրտին...

բ. Թղ. 246բ. (Յորդորակ) Կաթողիկէ
Եկեղեցի... Տողք՝ Կարապետ անաթ:

62. Թղ. 247ա. Գանձ սուրբ Վարդապե-
տին: Մեծ եւ անկղ խորհուրդ... Տունք՝

Մկրտիչ:

ա. Թղ. 249ա. Մեղեղի համեղ թէ գի-
տես: Արթիական յոյսն...

բ. Թղ. 249բ. Յորդորակ: Խաւսէր րա-
նի նա Հարցական...

63. Թղ. 250ա. Գանձ Փոխման Աստու-
ծածին: Մեծապայծառ Հրաշակերտ...

Տունք՝ Մկրտիչ:

ա. Թղ. 253բ. Տաղ Փոխման: Այստեղ
Էրզակցեալ...

բ. Թղ. 254ա. Այլ տաղ: Սուրբ Աստու-
ծածին կուսին...

64. Թղ. 254բ. Գանձ Խաչմերկացման է:
Խորհուրդ ընտրեալ... Տունք՝ Խաչատուր:

ա. Թղ. 257բ. Տաղ ի տէր Ներսիսէ: Եւր
դարախոն...

անկղ ի էք:

65. Թղ. 258ա. Գանձ Բ. Խաչի: Յեղե-
մական տնկոյն... Տունք՝ Յովաննէս:

ա. Թղ. 260բ. Տաղ ի Ներսիսի կաթու-
ղիկ: Կենաց փայտ տնկեալ... Վաթիկոյ-
կոսի Հայոց:

66. Թղ. 261բ. Գանձ Գէորգայ զաւրա-
վարի: Խնդայհրաւէր... Տունք՝ Խաչա-
տուր:

ա. Թղ. 264բ. Մեղեղի համեղ եւ պի-
տանի: Ի հանդիսական տաւնիս...

բ. Թղ. 264բ. Յորդորակ: Բամակ
զիկրս տանջանաց...

67. Թղ. 265բ. Գանձ վարագայ Ս. Նշա-
նին: Գլուխ եկեղեցւոյ...: Տունք՝ Գրեղորի

ւ. Թղ. 268ա. Տաղ վարագայ Ս. Խա-
շին: Այստի ի ձեռն...:

68. Թղ. 269ա. Գանձ Գլուխ սուրբ: Խա-
շին Գրիստոսի: Խաշի քո Գրիստոս...:
Տունք՝ Խաշատուր:

ւ. Թղ. 271բ. Մեղեղի Խաշի: Նարեկե-
կս ձայն զատուծոյն առեմ...:

69. Թղ. 272ա. Գանձ ՀԲ. Առաքելոց:
Գերազոյն զոչ...: Տունք՝ Գրեղորի է:

ւ. Թղ. 275բ. Տաղ: Աղաշանաթ մա-
քուր զասին...:

70. Թղ. 276ա. Գանձ Հրիշտակապե-
տացն: Մեծապայծառ խորհուրդ...: Տունք՝
Մկրտիչ:

ւ. Թղ. 278ա. Մեղեղի Հրիշտակապե-
տաց: Գոպիստ ըրկրբանաց...: Տունք՝ Գրի-

ր. Թղ. 278բ. Երզրորակ: Զաւրք երկ-
նային զուարթնոց...: Զաւրապարք:

71. Թղ. 279ա. Գանձ Եղիշտանու Ոսկե-
րեանին: Բանկեղակա լուսոյն...: Տունք՝
Եղիշտանու (վերջին տուն): Ոսկերեանին:

72. Թղ. 282ա. Գանձ Նիկողայոսի Հայ-
րապ: Գաւազան ծաղկեալ...: Տունք՝ Գրի-
գոր:

ւ. Թղ. 285ա. Տաղ սորին: Որ ի եւթանց
սեանց...:

73. Թղ. 286բ. Գանձ Ս. Առաքելոց Թա-
ղէոսի եւ Բարդղիմէոսի, Եղիշտի եւ Եմա-
ւոնի: Գերաբրիի պայծառ...: Տունք՝ Գրի-
գորի է:

ւ. Թղ. 289ա. Տաղ առաքելոցն Բարդղի-
մէոսի: Բան որ ի Հաւրէ...: Տունք՝ Բարդ-
ղիմէոսի առաքելոյն երգաւ:

74. Թղ. 290բ. Գանձ Բակորայ Մեծնա
Հայրապ: Մեծաշուշակ անուն...: Տունք՝
Մկրտիչ:

ւ. Թղ. 292բ. Տաղ: Մեծի Հանդիսի
առուր...: Մաթոս վարդապետին:

75. Թղ. 293բ. Գանձ Իգնատիոսի եւ
Պապիկարպոսի: Գոշարանական ձայն նուի-
րական...: Տունք՝ Գրի(գ)ո(րի է) սա:

ւ. Թղ. 295բ. Տաղ: Ի սուրբ սերմանց
առաքելոցն...:

ր. — — (Երզրորակ) Իգնատիոս մա-
նուկ րարի...:

76. Թղ. 296ա. Գանձ Դաւթի եւ Բակո-
րայ առաքելոյն: Խորք անքննին...: Տունք՝
Խաշատուր:

ւ. Թղ. 299ա. Տաղ Դաւթի. Բիստու
լոյս ծագեալ...: «Եղիշտան»:

ր. — — (Երզրորակ): Բակորոս ըն-
տրեալ...: «Եղիշտան»:

77. Թղ. 300ա. Գանձ Ստեփանոսի Նա-
խապկային: Մեծ եւ հզաւր...: Տունք՝ Մկր-
տիչ:

ւ. Թղ. 302բ. Տաղ Ներսիսի: Ի խաշին
տնկեալ...: «Ի Ստեփանոս»:

ր. — — (Երզր.) Ի զաւազանն Բեա-
սայ...: «Ի Ներսիսէ»:

գ. — — Փ. Կնեղանի վկայ...: «Կաթո-
ղիկոսէ»:

78. Թղ. 304բ. Գանձ սրբոց առաքելոց
Պետրոսի եւ Պաւղոսի: Սուրբ Երբորդու-
թիւն...: Տունք՝ Սարգիս զրիչ:

ւ. Թղ. 309ա. Մեղեղի Համեղ եւ լաւ:
Գլուխ եկեղեցւոյ...: (1 տուն):

ր. — — (Տաղ): Պետրոս եւ Պաւղոս
քրիստոնէից պարծանք...: Վերջը պակասա-
ւոր թուով մինկած ըլլալուն, ուստի նաեւ
յաջորդին սկիզբը ինկած:

79. Թղ. 310ա. Գանձ Եղիշտանի եւ Բա-
կորայ: (Բեղապան լուսով, զեղաբանն
գունով)...: Տունք այժմ՝ Գրգորի է սա:

ւ. Թղ. 313ա. Տաղ: Որդիքն Որոտման
որք ի վերուստ...: (Ներսիս):

ր. Թղ. 313բ. Այլ տաղ: Եկայք ցնծա-
ցուք...:

80. Թղ. 314ա. Գանձ Բարսեղի Հայրապ:
Եւ Եփրեմի Եղիշտոսի: Խաշատուր զար-
պանալի...: Տունք՝ Խաշատուր:

ւ. Թղ. 316բ. (Տաղ). Խաշատուր հոգ-
ւով...: «Խաշատուր»:

ր. — — Փ. Վանիշեանի...: «Վար-
դապետին»:

Թղ. 317բ. Փառք Եղիշտան միաբուն
Երբորդական աստուածութեան Հաւր եւ
Որդւոյ եւ սուրբ Հոգւոյն:

Ենորճի Տեառն սկսայ եւ ողորմու-
թեամբն Աստուծոյ կատարեցի զսուրբ զԻրքս
որ կոչի Գանձարան: Գրեցաւ սայ ի թվա-
կանութիւն Հայոց ՊՁԶ (1437). եւ ի Փոքր
Թվին. ՅՄԴ. եւ ի Հոռոմոցն ՌՁԶԹ. ի Թա-
գաւորութիւն Վրաց Ալեքսանդրոս, ի ձայ-

բարադաբա Տփիսիս ի յանապատս Բեդաշէմ,
 ի դրան սուրբ Աստուածածնին. ձեռամբ սու-
 տանուն արեղայի կարապետի, բոտ անուանս
 որ ունիմ, ի գործոցն խիստ թափուր եւ ու-
 նայն գտանիմ: Արդ աղաչեմ զամենեանս

որ աւղտիք ի սմանէ եղանակելով կամ աւրի-
 նակելով կամ տեսութեամբ, յիշեցէք ի սուրբ
 յաղաթս ձեր զիս զճնաւդսն ձեր զՊետրոս
 քահանայն եւ զՇնահաւոր. եւ Աստուած զձեզ
 յիշէ:

61.

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն

Հից 34: ՌԹ = 1560էն յառաջ:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 127: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 20,6 X 15,2
 հմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆՈՒԹ՝ բուլղը:
 — ԿԱՐԱՐ՝ կայնպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵԱՑ
 ՊԱՀԱՆԱԿ՝ 2 բուլղը միջին մենքոպան երկարա-
 գիր: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ զեշ պահուած, ցնցա-
 կեր, բարեք խոնավութեմ իրար կպած, պատա-
 ռատեմ: Դատարկ՝ քզ, 4ա, (ը): — ԳԻՐ՝ բոլորգիր,
 — ԵՈՐԱՆ՝ շկայ: — ԿԻՍԱԵՈՐԱՆ՝ քզ, 7ա: — ՆԳԱՐ՝
 չկայ: — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝ պարզ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՆԱՐԴՔ՝
 չկամ: — ԵՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1560էն
 յառաջ: — ՏԵՂԻ՝ Սիս: — ԳՐԻԶ՝ Յովհաննէս եպ:
 Սեչովցի:

Մատենան է՝ Կամմարան. սկիզբէն թուղ-
 թէր ինկած: Այժմ կան.

1. Թց. 1ա. Ողբ Աստուածածնին ի դէմ
 խաչելութեան Գրիստոսի: Աստուածածին
 կոյս Մարիամ կաջակ: առ ինչն իւրդ
 Մի(ածնի) Հեղուր ա(րտաւար կըսկըմամբ
 սրբոյ: Վջ. ա՛յ վայ, այ վայ գեղ ի ինչ
 տեսողիս, հապար ա՛յ վայ մաւրս այրած
 սրտիս:

2. Թց. 3ա. Արթունք զբարդունք բա-
 նին բանաւոր ծիծուներ: — Ա՜ֆ:

3. Թց. 4բ—Ճբ. Շնորհիւն Աստուծոյ այս
 ի (ձանկ գրոցն Ա—նՁ):

4. Ա. 7ա. (Գանձ Բյուրնութեան ճրա-
 դարացին) Տարփումն րդձական: — Տունք՝
 «Տէր Միթ»:

5. Բ. 12ա. Գանձ Եղնդեան Տեառն եւ
 Մկրտութեան Մաքուր եւ ամբիժ սուրբ Աս-
 տուածածին: — Տունք՝ «Մկրտիչ»:

6. Գ. 14ա. Գանձ Թլխատութեան Տեառն,
 Գոչումն րդձակին: — Տունք՝ «Գրիգոր»:

7. Դ. 16բ. Գանձ Ս. Կարապետին. Մե-
 ծապայծառ փառաւ. — «Մկրտիչ»:

8. Է. 18բ. Գանձ Տեսանդատագին:

Մխանական սուրբ Երրորդութիւն: —
 «Մկրտիչ»:

9. Զ. 21ա. Գանձ Սարգսի զաւրաւարի եւ
 այլոց զինաւորացն: Մեծապայծառ փառաւ
 զարդարեալ: — «Մկրտիչ»:

10. Է. 23բ. Գանձ Ս. Թէոդորոսի զինա-
 ւորի: Գոհարանեալ Աստուած: — «Գրի-
 գոր»:

11. Ը. 26ա. Գանձ Կիր. Աղուհացիցն:
 Մեծ եւ աշեղ խորհուրդ: — «Մկրտիչ»:

12. Թ. 28ա. Գանձ Դ. Կիր. Աղցից. ի
 Մեծատունն: Մեծ եւ աշեղ խորհուրդ տի-
 բական: — «Մկրտիչ»:

13. Բ. 30ա. Գանձ Ս. Գառանից: —
 Մեծ եւ հզաւ անմահից արքայ: — «Մկր-
 տիչ»:

14. ԺԱ. 32ա. Գանձ Ե. Կիր. Մեծ եւ
 աշեղ խորհուրդ անքնին: — «Մկրտիչ»:

15. ԺԲ. 34ա. Գանձ Ս. Գրիգոր Լուս:
 Մեծ եւ հզաւ անմահից արքայ: — «Մկր-
 տիչ»:

16. ԺԳ. 37ա. Գանձ Զ. Կիր. Մեղայ,
 Տէր, մեղայ: — Վջ. «Գանձիս ասողի աղ-
 բառ Գրիգորի: — «Մկրտիչ»:

17. ԺԴ. 39ա. Գանձ Զապարու Յարու-
 թեան: Գոչումն րդձական: — «Գրիստա»:

18. ԺԵ. 42ա. Գանձ Մաղկազարդին ա-
 ւուրն: ի տաւա տաւից: — «Իշերիկ»:

19. ԺԶ. 45ա. Գանձ աւաճ Եշին: Մեծ
 եւ աշեղ խորհուրդ անեղին: — «Մկրտիչ»:

20. ԺԷ. 47ա. Գանձ աւազ Եշին: Մեծա-
 պայծառ խորհուրդ: — «Մկրտիչ»:

21. ԺԸ. 49ա. Գանձ Թաղման Տեառն
 Շար. օրն: Խորհուրդ հանգստեան: — «Խա-
 յատուր»:

22. ԺԹ. 52ա. Գանձ Յարութեան սուրբ

և պայծառ պատիւն: Մարդասիրութեամբ

որդիդ միածին... «Մկրտիչ»:

23. Ի. 54ա. Այլ զանձ Զարութեան
Տեան: Մեծ աւետեաց ձայն... «Մկրտ-
տիչ»: (Ընդ մէջ 54 և 55 Թուղթերուն Թուղթ
միեկամ որով պահասաւոր):

24. ԻԱ. 58բ. Գանձ Աւետեաց Ս. Աս-
տուածանին: Խնդութեան ձայն... «Քա-
շատուր»:

25. ԻԲ. 58բ. Գանձ Համարձմանն
Տեան մերոյ: Մեծապայծառ տոնիս...
«Մկրտիչ»:

26. ԻԳ. 61բ. Գանձ Գայտեան Ս. Հո-
ղոյն: Մեծ և հզաւր Հոգի Աստուծոյ ան-
հառ... «Մկրտիչ»:

27. ԻԴ. 64ա. Գանձ Մանկանցն Բեթ-
լեմի: Խաշատրո: Խանդաղակով սրտի...
«Քաշատուր»:

28. ԻԵ. 66բ. Գանձ Տաղանակին և Եկե-
ղեցոյ: Տաճարդ երկնային... «Տառաւ ի»:

29. ԻԶ. 68բ. Գանձ Վարդապետին: Մե-
ծահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ... «Մկրտ-
տիչ»:

30. ԻԷ. 79բ. Գանձ Համօրէն Մարգա-
րէից: Մեծ և ահեղ անուն... «Մկրտիչ»:

31. ԻԸ. 72բ. Գանձ Փոխման Ս. Աս-
տուածանին: Մեծապայծառ հրաշակերպ...
«Մկրտիչ»:

32. ԻԹ. 76ա. Գանձ Ս. Խաչին ի Թուլ-
կերնցոյ: Յայն իշխմական... «Յովաննէս»:

33. Լ. 78բ. Գանձ Համօրէն Մարտիրո-
սաց և Կուսանաց: Դաւանեցէք... «Դա-
ւիթէ»:

34. ԼԱ. 80բ. Գանձ Ս. Հրեշտակապե-
տաց: Մեծ և ահեղ խորհուրդ հրաշա-
ղան... «Մկրտիչ»:

35. ԼԲ. 83ա. Գանձ Ս. Առաքելոց. ի
Խաշատրոյ: Խորհրդազգած... «Քաշա-
տուր»:

36. ԼԳ. 88բ. Գանձ Յովակիմայ և Ան-
նայի: Գոյին անեղի... «Գրիգորի է սա»:

37. ԼԴ. 89բ. Գանձ Նիկողայոս սուրբ
Հայրապետին ի Գրիգորի: Գաւազան ծաղ-
կեալ... «Գրիգոր»:

38. ԼԵ. 92ա. Գանձ Ս. Հայրապետաց
Համօրէն: Վայել է քոյին... «Վառան է»:

39. ԼԶ. 94բ. Գանձ Ս. Յակոբայ Մմբն:
Մեծահամբաւ անուն... «Մկրտիչ»:

40. ԼԷ. 97ա. Գանձ Իգնատիոսի և Պո-
ղիկարայոսի Հայրապ. Գոհարանական...
«Գրէ է սա»:

41. ԼԸ. 99բ. Գանձ Դաւթայ մարգարէին
և Յակոբայ: Խորք անբրնին... «Քաշա-
տուր»:

42. ԼԹ. 102բ. Գանձ Ս. Ստեփանոսի:
Մեծ և հզաւր անմահից թագաւոր...
«Մկրտիչ»:

43. Խ. 105բ. Գանձ Պետրոսի և Պա-
ղոսի առաք. Մեծ և ահեղ խորհուրդ...
«Մկրտիչ»:

44. ԽԱ. 107բ. Գանձ Որդոցն Որոտ-
ման Յոհ. Գեղապանձ լուսով... «Գրի-
գորի է սա»:

45. ԽԲ. 111ա. Գանձ Բարսեղի և Լյո-
բաւր նորին Գրիգորի: Խաչին բարձաղ...
«Քաշատուր»:

46. ԽԳ. 114ա. Գանձ Անտոնի և այլ
ձգնաւորացն: Բարձեալ աշաւոր... «Բյոյ-
եւ ել»:

47. ԽԴ. 117ա. Գանձ Դեղորայ գաւա-
ւաբին է: Խրախացիք մանկունք Սիոնի...
«Քաշատուր»:

48. ԽԵ. 119բ. Համօրէն Ննջեցեղոցն
գանձ: Մինդ ի յէն... «Ջնաստած»:
«Ման-
վելս»:

49. ԽԶ. 123բ. Գանձ ամենայն Կիրա-
կէից ի Մերենց Գրիգորի ասացեալ: Գերա-
մարձ Աստուած զովեայդ ի գաւրաց... «Ջնա-
ստած»:
«Գրիգոր»:

Այս տեղ կ'աւարտի բուն ձեռագիրը
(թղ. 125բ):

50. Թ. 126բ. (Շարական). ԲՅ. Ըզյի-
շատակ վկային սրբոյն մեծին Մինասայ...
բ. — — ԱԿ. Մեծացուցել. Ով զերա-
հաշ ծաղիկ բուրեալ...

գ. — — Որ ի ամենան վեցերորդի ա-
ռաքեցաւ...

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թ. 61ա.
Զմեղուցեալ և զանաբաւան և ամենայն շա-
րիւք ի յիս զՈհաննէս Սեղովաջիս յիշեալ, ով
եղբայր:

2. Թ. 75ա. (Ի ստորին լուսանցս). Ով
սուրբ մանկունք. զՈհաննէս գրիչս աղաւմ
յիշել ի Տէր:

3. Թ. 87ա. (Ի ստորին լուսանցս). Ով

զանձասող, զանաթան Սեւովացիս մի մոսանայք:

4. Թղ. 95թ—96ա. (Ի ստորին լուսանցս). Ով զանձասէր բանասէր, զսուտանուն Ուաննէն տնամբ միայն նկարկուպոսս մի մոսանայք:

5. Թղ. 6ա (Զատացո՞ղ). ||| զանձ տնարիս (Վաշրաթ) անաթման, որ կազմեցի զոսոյ յիշատակի իմոյ ննջեցեցոյ ի ձեռն հար իմոյ տէր Լեւոնին, ի զուտն սուրբ սուրբ (ա՛յապէս) Ստեփանոսին ի փայլումն անձնին իմոյ. ամէն: Կազմեցաւ սոյ ի թիվ ինչ Հայոց Ռե Թ (1560) փետրուարի Ին. անմեղադիր յերուք, քանզի չէի հմուտ այսմ արգիւստիս:

6. Թղ. 6ա. (Այլ գրչէ) Կազմեցո սոյ ի յաղաքն ի Սիր ձեռամբ Վաշրաթիս. մնամ ձեզ յիշելիս, այս երգարանիս:

7. Թղ. 39ա եւ 86ա. Ի լուսանցս այլ գրչէ. Ողորմի Մազման Ստ(եփ)անոսին հոգոյն: Թղ. 49ա. Ողորմի Ստեփանոսի հոգոյն:

8. Թղ. 92ա. (Ի լուսանցս) Գեղեցի մազման Ստեփանոսին հոգոյն Աստուած ողորմի սացին Աստուած իր հոգ. ող(որմ)ի:

9. Թղ. 126ա. (Ուրբիլ գրով յետնագունէ). Մենայդի, որ կր կարգացուի «Ստեփանէ». կից՝ || . ||| . ||| . (— ճառայ) Ա(ստուծոյ) (= ամէն), Ով որ զպիր է ն(ա կարգայ): Կից այլ գրչէ. «Բանդի գիտունն ընդ անգիտին...» Ժանոթ ոտանանւորն թիւրի, Թղ. 127ա պատուած ըլլալուն:

10. Թղ. 127ա (այժմ մնացած են տողերս). Չստացող զանձտտերիս զՍտեփանոս մազմանս յիշեցէք ի մաքաթայլ աղաթ ով ընթերցողք, որ ստացաւ զսա ի Հայկապարգեանց ի յշատակ իւր ||||| ձեռնացն: ||| սուրբ ||| զանձ |||:

11. Թղ. 58թ. Ի լուսանցս այլ գրչէ. Որ ող(որ)մի սակ Ս(ար)գիս իրիցոս, Աստուած իր հոգոյն ողորմի:

Մագաղաթեայ պահպանակներէն Ա. կր րովանդակէ Մատթ. Իէ. 51—41. Իսկ Բ. Մարկոսի Բ. 21—27:

62.

ՀՌԶԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հիմ. Թ. 5: 1773:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 125: — ՄԵՍՈՒԹԻՒՆ՝ 32.5 X 23 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ քուզր: — ԿԱԶԻՐ՝ կաշեղատ խաւաճախ: — ՄԱԳԱՂԱԹԻՆԱՑ ՊԱՀԱՂԱԿ՝ յուծի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Գատարկ՝ 4ա—ք: — ԳԻՐ՝ մոտրագիր: — ԿՈՐԱՆ, ԿԻՍԱՆԻՐԱՆ, ՆԱՐԻ, ԶԱՐԿԱԳԻՐ, ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝ չկամ: — ԿՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ՓԱՄԱՆԱԿ՝ 1773: — ՏԵՂԻ՝ երուսաղէմ: — ԳՐԻՑ՝ Մաշտիքոս արքեպիսկոպոս:

Մատենան է Թղ. 1ա. Սուրբ տաղարանս մաղթողական, գովասանական աղերսարանի, յարմարեալ փան փրկունակ տներինակեանց տեկեանց Քրիստոսի Աստուծոյ մեծոյ սրբոյ երուսաղէմի. եւ ես այլոց փանորէից, եւ սրբոց ոմանց ընտրելոց Տեառն Աստուծոյ եւ Երմանկաց, որ կոչի Հոգիակ երուսաղէմի: Տպեալ գոյիք արդեանց եւ սրբաբաղան ջանիք իսկ յարմարողի ստրին, տեառն Մարտիրոսի արշիւպիսկոպոսին, մխարանի քրիստոսաւջ ամբողջն որոյ էջ:

Միածնի, յուսապիտ եւ անկապառնջ տուճարին Քրիստոսի Տեառն աստուածիջի... Հուսկ յետոյ ծառայ եւ յետեալ պաշտօնեայ եւ մխարան սրբոյ Յակոբայ տեառնեցործն անկաշառչ Թոնող Տեառն յերուսաղէմ: Ի Հայրապետութեան տեառն Սիմէոնի... Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց... եւ ի պատրիարքութեան Ս. երուսաղէմի տեառն Պոլոս... Եւ Պոլոս տեառն Գրիգորի... պատրիարքին: Ի Թուում Փրկչին 1773. Իսկ Հոռմայեցեաց որով Հայք իսկ վարին ԱՌԻԲԻ: Երբայարանն Կաստանդուպոլիս, յկատուածատրոյ տպարանն իմացիս:

Գրուածքէս, որ տպագրութեամբ լոյս չէ տեսած, Երեք օրինակ կայ Հաւաքմանս մէջ, Երկուք՝ Թ. 62 եւ 64 կր կրեն 1773 եւ Թ. 63 (6)՝ 1776 տարին: Սկզբնական օրինակն կր թուի Թ. 64 (7) տակ արտագրուած

է տպագրութեան համար Թ. 62 (5). Իսկ Թ. 63 նոր խմբագրութիւն մըն է յաւելումներով եւ յապաւումներով: Մանրամասն կրցուցակներ Թ. 62. Իսկ Թ. 63ի համապատասխան գլուխները կը մասնանշեն:

1. Թղ. 2ա (Ներածական). Ամենայն տուրք բարիք... Արդ յարմարեալ զրդուկս այս... Հարազատեալ մաստակոյ Մարտիրոս եպիսկոպոսի, որ նախապէս Մշոյ սրբոյ Կարապետի... յաթոռն նուար ի զպրութեան հասակին, յատաճորդութեան տեսուն Մինասի... արշիակներն Ակնեցոյ, ուստի զկնի ի սուրբ էջմիածին կաթողիկոս: Իսկ երկրորդաբար ի սուրբ էջմիածին... միաբան եւ եպիսկոպոս եւ ծայրագոյն նուիրակ ի շնորհատան դատա ի տեսուն Էզագար... կաթողիկոս Զահկեցոյ: Եւ երրորդաբար լերուսաղէմ... միաբան եւ ծառայ յամենայն կեանս: Յորում գորգուկս յարմարեալ յԱստուծոյ պարգեւացն, տեսուն Թէոդորոսի Մշոյ իւրեանցոյ... պատրիարքութեան Իսկ զկնի կենացն՝ տեսուն Կարապետի... պատրիարքի սրբոյ Երուսաղէմի Գանջացոյ: Սակոյն կրտսակաւար էր յուսահոգոյն կենդանութեանն, զի սա եւ ոչ երկարեալ ի կեանս... Իսկ զկնի... յարոյց Տէր... գտեր Ողոս քրիստոսապասկ յաշանայապետ... Արդ աւարտեցաւ ի թուականութեանն ԱՌ-ՄԻԲԳ յերկիրն Աւստեաց ի սուրբ Երուսաղէմ... ի սուրբ Յակոբ... եղև սկզբնաւորել, իսկ յաւարտ յանդի ի Թւիկայիթ յանապատն չորն Անտոնին... (Աղանուներ, 265/6): Թղ. 3բ. 4բ յայտնէ. Թէ երգարանիս գինն է 1 Փլորին:)

Ա. 5ա. Տաղ սրբոյ էջմիածնի մօրն հասաւ: Ի յիսկական չորն երկնից էջ Բանն Աստուած արքայացն հանրեց... (առաջին տունները կը կապեն. ի ՄԱՐՏԻՆՈՍԷ):

Բ. Թղ. 6բ. Ողբ Տէր ողորմեայի ի զէմս պատարագի: Տէր ողորմեա անկեալ գերուս...

Գ. Թղ. 7ա. Ողբ, իսկ երբեմն տաղ, Թււրայիցոյ կրօնաստանին ի թոց, չորն Անտոնիւսի ճգնական մենարանին, ուր յարդին իսկիթի գետեկեալ ի ճգնութիւնս յանուն Տեսուն Աստուծոյ... Արեւելեան լուոյն տարփման, ի տար երկրէ ողորմ տենջամ... (յամէ ՌԻԲԻԳ = 1774):

Դ. Թղ. 8բ. Տաղ սրբոյ էջմիածնի: Լուսոյ խորանն արեւելեան, արթնոյ աթոռն արեւելեան...

Բ. 9ա. Վասն հակառակորդաց աթոռոյն Աստուծոյ սրբոյ էջմիածնի: Ամենայն ոք ընդ հակառակի, մերձ է նորա ապականի...

Բ. Թղ. 9ա. Տաղ ագնի սրբոյն Գրիգորի Տոգեոց կան լուսաւորչի: Ոյ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, պայծառ լուսով յարեւից...

Գ. 10ա. Ոյք հակառակին վատարանի քրնդգէմ սրբոյ Երուսաղէմի, եւ քնդգէմ ժանտաբարոյ եւ ապօրէն ազգին Հրկից: Չերուսաղէմ ոյք խոտէ, անկարդ բանիք վատարանէ...

Դ. 12բ. Տաղ վասն Գլխագրին Ս. Յակոբայ... որ ի սուրբ Երուսաղէմ առ Հայս... Ոյ սուրբ Յակոբ մեծ առաքեալ, յերկնից վատաց բակերտ քնտրեալ...

Ե. 13ա. Տաղ Գլխագրին մեծին Յակոբայ ողբոյն Չերեզեալ... Երուսաղէմ: Կամարածեւ ճաճանչ լուսոյ, ծագեալ երկնից յԱստուածողոյ...

Զ. 13բ. Տաղ Գլխագրին մեծին Յակոբայ Չերեզեալ... որ յերուսաղէմ: Ոյ Տէր Յիսուս մեղ ողորմեա, կենաց փառօք յաթոռոյ պաշեալ...

Է. 14ա. Տաղ Ս. Յակոբայ մեծի առաքելոյն ողբոյն Որոտման... զիխագրին նորին յերուսաղէմ: Վասն աթոռոյն Տեսուն Յիսուսի, յառաքելոց վիժակ ձրդի...

Ը. 15ա. Տաղ վասն մարմնանայոյ Բանին Աստուծոյ ի յայրն Բնթղէնէմ. շնորհատանու եղանակաւ յարմարեալ, որ տաղ մի եւս զոյսոյն եղանակաւ, յարմար ձեռով, ի գոյմասնութեան օրնեղբութեանց զերգագած աթոռոյն սրբոյ էջմիածնի: Ի համայնից արարչէն, արարչէն. եւ աստ հրաման ըզբանէն...

Թ. 16ա. Ողբ աւաղական առ Մայրն Աստուծոյ... Բերկի անկեալ պաղտութիմ, պաղտութիմ. Սորդ Աստուծոյ կողկողիմ...

Ժ. 17ա. Տաղ Իսկուհւոյն մօրն Աստուծոյ ի փրկութիւնն համայն Տոգեոյ: Ի չորն բանն ծագեալ, ընդ երկնիք ճառագայթեալ...

ԺԱ. 18ա. (Ի նոյն). Մարգարէք հանդիսացան, Տերամբ ոգւոյն խօսեցան...

ժԲ. 18ր. Վերափոխման Ս. Աստուածածնին...

Աստուածածին երկին շնորհաց,

Ի փառս անճառ շողիւք փառաց...

ժԳ. 19ր. (Ի նոյն).

Աստուածածին անհուն երկին,

Զքնադազեղ փառք Տեառն էին...

ժԴ. 20ա. Տաղ ամենօր շնեցելոյ կոսին.
Եկին յորմէ Քրիստոս ցողեալ...

ժԵ. 20բ. (Ի նոյն). Մայր Իսկուհի Աստուածածին...

ժԶ. 21ր. (Ի նոյն). Սուրբ սոսկալի Երրորդութիւն...

ժԷ. 22ա. Աւետեաց Սրբուհւոյն Արփաւոր հայրն երկնից արքայն...

ժԸ. 23ա. Տաղ մօրն Աստուծոյ երանուհոյ. Արարացեաց զունով. Մայր սուրբ եւ կոյս, մայր սուրբ եւ կոյս, Անարատ սուրբ կոյս, սուրբ կոյս...

ժԹ. 23բ. Տաղ սրբուհւոյ Մօրն Աստուծոյ. Կոյսդ տրեակրուս արփի յերկնից...

Ի. 24ա. Տաղ Մօրն Աստուծոյ. Ոգւոյն պարզեւ յորդ ծորանօք...

ԻԱ. 24բ. Տաղ Ենթարանի Տեսուն, օրորոցի Լրդով մաղթանս յԱստուածածնէ. իայտայ որդեակ իմ եւ ցրնայ...

ԻԲ. 24ր. Տաղ խաչելութեան Տեսուն ոձելոյն փրկչին կենարարի Աստուծոյն. Մարգարտափայլ արքայ փառաց... (տունիք «Մարտիրոս»):

ԻԳ. 25ա. Խաչելութիւն Տեսուն փրկչի Ի Մօր կուսէն Հրդեհի. Համասփիւռ յոյս Քրիստոս Աստուած...

ԻԴ. 26ա. Պատարաջի Տէր ողորմեաւոր ատ Տէր հառաչեալ. Սուրբ սոսկալի Երրորդութիւն...

ԻԵ. 26ա. (Ի նոյն). Աստուածածնիդ զերեզմանին...

ԻԶ. 26բ. (Ի նոյն). Գերեզմանիդ քոյս թաղման...

ԻԷ. 26բ. Տաղ օրհնութեան... Քրիստոս Աստուած արքայ փառաց...

ԻԸ. 28ա. Տաղ վասն Գողգոթայի...

ԻԹ. 28բ. Տաղ Երեման սուրբ ինչին...

Լուսափայլեալ խաչ Տեսուն յերկնից...

Լ. 29ա. Տաղ ինչի... Ի զէմս ինչիդ յաւէտ կոծիմ...

ԼԱ. 29բ. Տաղ... Ի Խաչելութիւն Տեսուն... Իմաստութեամբ զգոյշ լեր յառնել...

ԼԲ. 30ր. Տաղ ինչի... Ահեղ պտուղն ծառոյն կենաց...

ԼԴ. 31ր. Տաղ Ս. Գողգոթա... Սուրբ Գողգոթա լեւոն ծաղկաւէտ...

ԼԴ. 32բ. (Ի նոյն). Ի Գողգոթա ինչին փրկչին...

ԼԵ. 33ա. Տաղ... Թախսափու ծորն աննման...

ԼԶ. 34բ. Տաղ... մարմնացեալ Բանին Աստուծոյ. Ի ծոցոյ Հօր ընծայեցար... Տունք՝ «Ի Մարտիրոսէ»:

ԼԷ. 35ա. Տաղ Մշոյ... Յովհ. Կարպետի տաճարին. Իմանալի շնորհաց խորան...

ԼԸ. 36բ. Տաղ Անտոնի. Ով սուրբ Անտոն Երջանիկ հայր...

ԼԹ. 38ա. Պատարաջի Տէր ողորմեալ. Մաղթեմք Ի քէն տաճիչ զրթով...

Խ. 38բ. — Հրեշտակապետք եւ սպասաորք...

ԽԱ. 39ա. — Քրիստոս Աստուած մեկ ողորմեալ...

ԽԲ. 39ա. — Բանդ Աստուծոյ Քրիստոս Աստուած...

ԽԳ. 39ա. — Ի ծոցոյ Հօր յուսոյ երկնից...

ԽԴ. 39բ. — Ի քէն մաղթեմք Աստուած փառաց...

ԽԵ. 40ա. Տաղ Եկեղեցւոյ. Եկեղեց մանկունք սուրբ Սիոնի...

ԽԶ. 42ա. Տաղ Ի վերայ սխալմանց ընտրեան... Ի յարարչէն Հօր յուսոյ զօգեցայ...

ԽԷ. 42ա. Եղբօր սիրոյ Լրդ. Երկնից սիրոյն սիրել սիրով...

ԽԸ. 43ա. Վասն սիրոյ... Սէրն է ճանաչ յուսոյ ծորմամբ...

ԽԹ. 44ա. — Սէրն Ի սրտէն նման բովոյ...

Ս. 45բ. Տաղ Ս. Երուսաղէմի պատրիարկին... Իմանալի աջոյն սցիլ տրեկեցեալ...

ՍԱ. 46ա. Շօշոյ վերայ ողբ... Ի պարկեաց Տեսուն արարչին...

ԵՖ. 46ր. Ողբ և լաց... Ժանտ աւա-
զակք յամէն կուսէ...

ԵԳ. 48ա. Ողբ արտասուաց... Եկայք
եղբարք իմ սիրաբունք...

ԵԴ. 49ր. Յաղագս Հայարտաց և ընդդէմ
զրեանց նոցին... Գրեի փոքրիկ յամբ յըն-
թաց...

ԵԵ. 50ա. Արդիւնք այնպիսեաց վա-
տաց... Վայ և և եղուի առաքողի...

ԵԶ. 50ր. Զարթիթին դունովն... Պայ-
ծառացիք Մայր սուրբ Երանուհի...

ԵԷ. 51ր. Սովտակարք գրեցին ընկե-
լաց... Մէն լաւ մաշպուտ ձրցեալ ի բովք...
(գաւէշտ)։

ԵԸ. 52ա. Գրեյ ընկերաց ի Զին, ի Մատ-
րաս, ի Կարկաթայ, ի Զիշբայ, ի Աէյտա-
պատ, ի Սուրաթ, ի Պասրայ և յայլ տեղո-
րայս զի անշուքած յիշեցն գիտիցն, ծածկա-
բար անյայտ յումեք սաշապին։ Մէն մեծ
մաշպուտ փողկիտ քարշեալ... (գաւէշտ)։

ԵԹ. 52բ. Այլ իմն ո՞՞՞ գրեց ընկերաց
խրատ։ Սաշապ զգոյշ լեր սակրս փողի...

Կ. — Շատ բարեւի գրոյ... Ով դու
նամակ տարփանք սիրոյ...

ԿԱ. — Մածուկ զբոյ ոտանաւոր...
Յոմանց լրաք անուն կոծակ...

ԿԲ. 53ա. Վարդապետ ոք Էթի եկեալ
իցէ առ ձեզ... Ուշադրօնի Տեսնող Տօր
պետի...

ԿԳ. 53բ. Գերեզմանի քարի ոտանաւոր...
Մաղիկ էր վայելչական... (զանապանք)։

ԿԴ. 53բ. Զակատակութիւն Նեստորաց
ընդ Հայս ի Բարխոն վասպն եկեղեցւոյն։
Ի Բարխոն էի նուիրակ... (Մի ոմն Հայ Նայ-
սապի Մուրատ, Էրր Սուրբան Մուրատ Պաղ-
տատ կը գտնուէր, Փէրման կը հանձն, Թի
եկեղեցին Հայոց է)։ 1623ին Շահ Աբաս
գրաւեց Պաղտատ մինչեւ 1638։ Այս միջոցին
Նեստորականները չիւնեցին փոքրիկ եկեղեցի
մը։ Հայք չունէին սեպչական եկեղեցի
1744ին Պաղտատի թուրք կառավարութիւնը
կը գրաւէ Նեստորականներու վերոյիշեալ
եկեղեցին և կը յանձնէր գայն Հայոց զկարե-
ւոր գումարի մը փոխարէն (Ներսէս Վ.
Սարգիսեան Աւետիք, Պէյրուս 1945, էջ 55)։

ԿԵ. 58ա. Յաղագս յարմարողի այսմ
ոտանաւորի, Եթի արկարս որոնիցէք, զՄար-

տիրոս արհա յողբս յիշեցէք... (ինքնակեն-
տագրութիւն)։

ԿԶ. 58ա. Մեռելոյ լաց ողորմ... Հրեշ-
տակապետն ի դէմս Հկաց...

ԿԷ. 60ա. Լաց և ողբ մեռելոյ... Երամք
Փրկչին ողբս երգեցէք...

ԿԸ. 61ա. Ողբ և լաց մեռելոց։ Ճառա-
ղայթի Ուշ Տեսնոն յերկից...

ԿԹ. 61բ. Վասն մեռելոյ լաց... Ուշ
Տեսնոն յերկից հուրք ծագեցի...

Ղ. 62բ. Աղաղակ ծախականաց... Հո-
ղիք հանդէպ Տեսնոն ողորմեալ...

ՂԱ. 63ա. Արկործեալ նաւն... Նաւակս
ի ծով խորտակեալ...

ՂԲ. 63բ. Եօթն մողորութիւնք...
Հայարտութիւն է գագրութիւն...

ՂԳ. 64ա. Վասն յաշաղանաց... Նա-
խանծութիւնն է փեռեկտող...

ՂԴ. 65բ. Վասն նախանծութիւն... Եւային
օժ անթ թիւնի...

ՂԵ. 67ա. Աստ Սաղայէլ խօսի... Բարի
Էկիր իմ սիրելի...

ՂԶ. 67բ. Ժանդ յաշաղկտուն... Եղ-
բարք, գագանք բաղմօք յանտառս...

ՂԷ. 68բ. Նախանծութիւն մարդն... Ժանտ
արքանեակն զագանանայ...

ՂԸ. 70ա. Գագանք յանտառս... Գա-
գանք յանտառս գումարեցան...

ՂԹ. 71ա. Գագանք... վասն Նախանծո-
տին։ Հետքն յԱստուծոյ հոգւով հերքի...

Ղ. 71բ. Բողոք յԱստուծոյ... Մարգա-
րէն Տեսնոն Էթի յասել...

ՂԱ. 73ա. Վասն արանց ամբարշտաց...
Վտարանդեալ չըջիմ վախճարս...

ՂԲ. 74ա. (անիւրեղագիր)։ Բարկութիւնն
է ընդդիմութիւն...

ՂԳ. 75ա. Բարձրադից Տերամք յիշի ա-
նուն ոտամք։ Ի Մարտիրոս վարդապետէս...

(Ինքնակենտագրութիւն)։

Ր. 76բ. Յաղագս Սրայ և Աղթամարայ
Էպիսկոպոսացն։

Ղ. 77ա. Պաղատանք առ Փրկչին մեր
Արարիչ Տէր երկին և երկրի... (արձակ)։

Ղ. 78բ. Տէր ողորմեա և երբեմն տաղ-
Համատարած Հայր Տէր երկին...

Ե. 79ա. (Անվերնագիր. արձակ)։ Աղդ
երանի ասեմ այնպիսեանց որ մշտապէս
տընեալ...

ԶԵ. 80ա. Թագաւորական զիւր լուրջման, այսինքն առգուհալ: Արեգակնափայլ լուսոյ ճառագայթիդ... (Թուղթ առ Սողոմոն վասն մեռեալ եւ կենդանի մանկանցն, արժակ):

ԶԶ. 80բ. Արդար գատաւտանան արքային Սողոմոնի յայտնի մայր կնիզանի մանկանն ներ մեծի առնելի: Ճեպեա առ բեր միաստայրին... (Ոտանաւոր):

ՁԷ եւ ՁԸ. 81բ. Վասն հրեշտակական ողջութիւն առ Ս. Աստուածածին: Ոմանք ի մէջդ զհրեշտակական ողջոյնն երգեն... (արժակ):

ՁԹ. 82բ. Հրեշտակական ողջոյնն առ Կոյսն ռաւաշափութեամբ... Դրուստեալ եւ Աստուածածին...:

Ղ. 83բ-85բ. Պապատանք աղօթիդ ի դէմս... Ս. Աստուածածինն: Զդէմս յերկիր եղեալ... (արժակ):

ՂԱ. 85բ. Զղջումն եւ յետ զարձումն յամբարշտութենէ... Տէր, առ ռոտ մարդոյ ոչ կացի... (արժակ):

ՂԲ. 89ա. Պապատանք սո... Աստուած: Ով Տէր Յիսուս Փրկիչ... (արժակ):

ՂԳ. 90բ. Պապատանք ողբերգականաց... Աստուածածին: Ամենաբարեւի մայր Աստուծոյ... (արժակ):

ՂԴ. 91ա. Աղօթք եւ աղերսանք առ Տէր Յիսուս... Ով Տէր Յիսուս Աստուած... (արժակ):

ՂԵ. 92. եւ ՂԶ. 92ա. Մինչդեռ տակաւին էի ի կողմանս Պանտաուպուշեոռ: Արդ մինչդեռ էի առ կողմանս Պանտաուպուշեոռ սրբոյ էջմիածնի նուիրակութեան աղագաւ, պատահմամբ զիպեալ յիմարսնիդ ընդ իշխանի ուրումն... (արժակ):

ՂԸ. 95բ. Ընդդէմ րանից սմանց, ոյք հակառակին ճշմարիտ ամուսնութեան... Յուխտէ փախչի կարի հետ... (ոտանաւոր):

ՂԹ. 98բ. Նախադրութիւն վասն զրոյն ճշմարտութեան կենի: Արդ եթէ ախորժեցիս... (արժակ):

Ճ. 103բ. Դճմարտութեան յախտենական կենի զրոյն ոտանաւոր: Այս զիրք կշիռ արգարութեան...:

ՃԱ. 104բ. Ի փրայ Նարեկացոյն զրգոյն նախադրութիւն. յետոյ ոտանաւոր աղեր-

սօրէն: Արդ, ով սերելի եւ կրօնաստանաց ծագիկ հոռաւա... (արժակ):

ՃԲ. 105ա. Նարեկացոյն զրգոյն ոտանաւոր: Փախիլ, փախիլ Մարտիրոս...:

ՃԳ. 106ա. Նախադրութիւն Քեմրացոյ զրգոյն: Եթէ յոմարեացի յեղ րանս յիստուծո... (արժակ):

ՃԴ. 107ա. Ոտանաւոր Քեմրացոյն զրգոյն վերալ: Յայս սուրբ զրգուկ մուտ րն-թերցիբ...:

ՃԵ. 108բ. Ձենածութեան ոտանաւոր: Անցեալ տեի խորն ծովակ...:

ՃԶ. 109բ. Յարացոյց զրգին վերայ ոտանաւոր: Գրքոյկս մեղաց բաւի կոչի...:

ՃԷ. 110ա. Ոսկեփորիկին վերայ ոտանաւոր: Պիրքս է մեծին Ճաթեացոյն...:

ՃԸ. 110բ. Վասն խոտտփանահարց քանանայից: Արդ են ոմանք քանանայք աղէտք... (արժակ):

ՃԹ. 113բ. Յաղագս խոտտփանահարց: Արդ յաղագս խոտտփանահարց յուարութեանամբ հոգւոյ... (արժակ):

ՃԺ. 118բ. Պատասխանն ուրումն իշխանի զրոյ ի Մարտիրոս Լպիկոպուս էջմիածնի նուիրակէ Հնդուստանու աղագաւ առ րամբոյ կեղծ ամուսնանցիդ ընդ պայում անն ապօրինարար, մնալով յառաջին յորինուոր ամուսնին ի րուն զաւանն յերկրի իւրում, սակա գնալոյ անն յաւարութիւն: Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Մարտիրոս Լպիկոպուս սրբոյ էջմիածնի նուիրակ... Պարոն Դուկա-սիդ փրկչաւանդ ողջութիւն...:

(ՃԺԱ.) 123ա Մահեսի Յարութիւն ամիրային ոտանաւոր: Աստուածազարդ րարի իշխան... այս երկու զիրքս փեղ ընծային... տացեա ստամբայ եթէ հաճիս...:

(ՃԺԲ.) 123բ. Վասն զերգանցութեան էջմիածնի Լպիկոպուսին յետապայս: Ի Վէնէտիկ միշտ որոնի Լպիկոպուսն էջմիածնի... (Ոտ.):

Թ. 124ա-125բ. Յանկ մատենիս ՅԻՇԱՍԽԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. Թ. 124բ (այլ զրչէ). Պրոսոփ որչքանութեան է անունն քրքիս այսօրիկ, ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ ցուրց(ան)էս. ընդզմուծած ջնջուած:

Անանուն յիշատակագրին այս սողերը նկատմամբ զարթեան ուղիղ է յրեղհանուն: Բայց կան ի մասնաւորս հատուած-

ներ, որոնք կրնան ուշադրութեան անուիր, Հեղինակը ժԷ. դարու առաջին 70-նեակին ծայկած է. տակաւին միենադարեան ստեղծարարութեան ժամանակահատիկին, Կարմէ խնամով ուսումնասիրել իր արտադրութիւնները, յաջողի եւ անյաջողը ընտրել: Իր կենսագրութեան համար հետեւեալ զձերն ունիք:

Բնիկ Աւստամանքի՝ եղած է Մշոյ Ս. Կարապետի վանքին մէջ նստար «բարոյութեան հասակին» ապա կը փոխադրուի Էջմիածին, ուր վանքին միաբան կ'ըլլայ: Կը ձեռնադրուի Եպիսկոպոս եւ Ղազար Ջահեղբէն կ'ուղարկուի նուիրակ Հեղհաստանի: Երկար ժամանակ կը զեղերի այն կողմերը: Ապա կ'անցնի Երուսաղէմ, իրաւ Ս. Յակոբայ վանքին միաբան: 1774ին կ'այցելէ Թերսիոյ: Այնուհետեւ կը գտնուի գինջը Կիպրոս, ուր Ս. Մարիի վանքին մէջ հաւանորէն իրբեւ առաջնորդ կը զօրձէ: Թալէս Աստուածատուրեան, Նկարաղիր աղէտեց Երուսաղէմի, Կ. Պոլիս 1860, էջ 199—200, կը գրէ. «1779 թին Մարտիրոս արքեպիսկոպոս անուն անձ մը, Երեւն Ս. Էջմիածնի եւ ապա Ս. Երուսաղէմի միաբան ըլլալով, Կիպրոսի առաջնորդ եղած է. եւ յիշեալ թուականին տեղւոյն Տէյրմէնլիք քառած տեղը՝ իր ստա-

ցուածքն Երեւ հատ քաղաք յիշատակ թողուցած է կտակաւ, որոնցմէ զոչացած ստակը՝ տեղւոյն Լէֆթալայ թաղին Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյն, Կիրնէ քաղաքի Ս. Մակար վանքին, եւ Ճաղեալն այ տեղւոյն որք եւ անտէրունջ աղքատաց եւ կարօտեցող կապած է՝ անիծիք»։ Մարտիրոս Եպիսկոպոս այս կտակադրեց, նստար հաջորդ, հրատարակած է ԲԱԿ, Հայ-Կիպրոս, Աթինիս 1936, էջ 201—208:

«Մարտիրոս Եպիսկոպոս կը վախճանի 1780ին, իր մահէն մէկ տարի յառաջ, 1779ին, Ս. Յակոբի վանքին կը կտակէ 1265 մարշի, որ կը զրկուի Ս. Յակոբի վանքին դահակալին Յակոբ Եպիսկոպոսի ձեռքով: Մկրտիչ Եպիսկոպոս Աղաւնունի, Միաբանք եւ Այնեկուք Հայ Երուսաղէմի, Երուսաղէմ 1929, էջ 263—264):

Բացի «Հռչակ Երուսաղէմի» զօրձն չաբարգրած է վարդապետական կոնդակներ եւ ունի 41 հատ համառօտ քարոզներ գանձաւան Նիւիթու լրաց դրած ԹԻՄ (1771) թուականին: Սոյն ձեռագիրներուն անթուական մէկ օրինակ կը գտնուի Ս. Յակոբի վանքի (ՄԶ, Թ. 1007)»։ Աղաւնունի, անդ. 265:

63.

ՀՈՋԱԿ ԵՐՈՒՍԱԿԷՄԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՀԻՑ՝ Թ. 6: 1776:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 130: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 32,4 × 22,3 կմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միաթիւ: — ՆԻԹ՝ քուղք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ խաւաքար: — ՄԱՅԱԿԱԶԵԱՆ ՊԱԼԱՆԿԱՅ՝ չուծի: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՔ՝ լաւ: Գատարկ՝ 1ր, 130թ—131թ: — ԳԻՐ՝ ճոտք: — ԽՈՐԱՆ, ԿՈՒՆԻՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ, ԶԱՐԿԱԳԻՐՔ, ԼՈՒՍԱՆԱԶԱՐԿ՝ չուծի: — ԽՈՐԱՆԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ՓԱՄԱՆԱԿ՝ 1776: — ՏԵՂԻ՝ կիպրոս (՝): — ԳԻԹ՝ Մարտիրոս արքեպիսկոպոս:

Մատենա է թղ. 1ա Վարդ Տաղարանս մայիսիոյական գովասանականաւ աղբրաբանի, յարմարեալ վասն փրկունակ տնօրինականաց տեղեացն Տեառն... որ յերուսաղէմ: Եւ եւս եւ վասն այլոց վանորէից. Եւ

սմանց սրբոց ընտրելոց Տեառն Աստուծոյ եւ Իջմանկաց. որ կըլի քառ յարմարութեան Հռչակ Երուսաղէմի: Տպեալ զոյիւք արդեանց եւ սրբաբանական ջանիւք վաստակի իսկ յարմարողի սորին, տեառն Մարտիրոսի Արհեպիսկոպոսի միաբանի քրիստոսած ղ եւ անյայթ աթոռոյն սրբոյ Էջմիածնի... Հուսկ յետոյ ծառայ եւ յետեւալ պաշտօնեայ եւ միաբան իսկ սրբոյ Յակոբայ տեառն եղբորն հանդաճալ աթոռոյ Տեառն յերուսաղէմ: Ի Հայրապետութեան տեառն Սիմէոնի... եւ ի պատրիարքութեան սրբոյ Երուսաղէմի... տեառն Յովակիմի... եւ յարհապատուի գերարքայի արքեպիսկոպոսի... Կ. Պոլ-

սոյ տեանն Զաքարիայ... պատրիարզին :
 Ի թուում Փրկչին Տեանն 1776. Իսկ Հոռ-
 մայեցոց, որով Հայք իսկ վարին, ԱՌՄԻՆ
 (1776) յարքայարանն Կ. Պոլիս. յԱստուա-
 ծատոյ տպարանն իմասցիս...

ԹԳ. 2ա (անխորագիր). Ամենայն տուրք
 բարիք (Թ. 5, 2ա) :

ԹԿ. 5բ (Ուսանաւոր). Երգարանիս գր-
 նոյն գիտեալ... (Թ. 5, 3բ) :

Ա. ԹԳ. 6ա = Թ. 5, 5ա :

Բ. 7ա. Տալ Ս. Էմբիանին : Ոսկեայ ու-
 ռամբ արքայն փառաց...

Գ. 8ա. — — Բետորն Գրիգոր բաժօղն
 Հայոց...

Դ. 9ա. — — Հայրն քնտրելոց Ի վերա-
 պէն...

Ե. 9բ. — — Լուսայ խորանն արեւե-
 լեան (5, 8բ) :

Զ. 10ա. — — Բան Տեանն անճառ յԱս-
 տուծոյ...

Է. 10ա. Վասն Հակոբապետի... Էմ-
 բիանին Ոյք ընդ վէճա Տեանն զարկուցա-
 ցանէն... (Հմտ. 5, 9ա) :

Ը. 11ա = 5, 78բ :

ԹԳ. 12բ. Տօրն Անտօնի մենաստանին...
 ողբ, իսկ Երեմի տաղ... (արձակ) :

Թ. 13ա = 5, 7ա :

Ժ. 14ա = 5, 9ա :

ԺԱ. 15ա = 5, 10ա :

ԺԲ. 18բ. Ընդդէմ Հրէից : Ով Հրեայ
 զաղտ անօրէն...

ԺԳ. 20ա. Վասն Երուսաղէմի... Բաժ
 տեանայ պարեալ իմբին...

ԺԴ. 21ա. Տաղ Գլխաղբին Ս. Բակո-
 րայ... Մեծն Բակորոս քարոյն Փրկչին...

ԺԵ. 22ա. Տաղ Ս. Բակորայ : Իսկ առա-
 թեան Փրկչին Պոքոս...

ԺԶ. 23ա. (§ 4) :

ԺԷ. 24ա. (§ 5) :

ԺԸ. 25ա. Տաղ Գլխաղբին... Ահեղ
 Փրկչի փառաց արքայ...

ԺԹ. 26ա = 5, 14ա :

Ի. 26բ. Տաղ Գլխաղբին... Ով սուրբ
 Բակոր եւ Բոհաննէս...

ԻԱ. 27ա = 5, 15ա :

ԻԲ. 28բ = 5, 16ա :

ԻԳ. 29բ = 5, 17ա :

ԻԴ. 30բ (§ 11) :

ԻԵ. 31ա (§ 12) :

ԻԶ. 32ա (§ 13) :

ԻԷ. 33ա (§ 14) :

ԻԸ. 35ա (§ 15) :

ԻԹ. 35բ. Տաղ սրբուհւոյ Մօր Տեանն
 Աստուծոյ : Յօղն թանձրանայ յարգաւան-
 զի...

Լ. 36բ (§ 16) :

ԼԱ. 37բ. Աւետեայ սրբուհւոյն Մօր
 Տեանն : Ահեղ Հայրն փառաց արքայն...

38ա. Տաղ Աւետեայ : Մաղի ճաճանչն
 Տեանն յաթոյ...

ԼԲ. 38բ. — — Հօրն Տեանն փառաց ցօղն
 անձրեւոյ...

ԼԳ. 39բ (§ 18) : ԼԴ. 40ա (§ 19) : ԼԵ.
 41ա (§ 20) :

ԼԶ. 42ա. Տաղ Ծննդեան : Օրհնեալ Տէր
 Ի սքանչելիս...

ԼԷ. 43ա (§ 21) : ԼԸ. 44ա (§ 22) : ԼԹ.
 44բ (§ 23) :

Խ. 45բ. Տաղ Խաչկութեան : Խաչկութե-
 թիւն Մօրն Տեանն Փրկչի...

ԽԱ. 46բ (§ 24) : ԽԲ. 46ա (§ 25) : ԽԳ.
 47ա (§ 26) :

ԽԴ. 47բ. Ողբ Տէր ողորմեայի : Տէր
 ողորմեա անկեալ զերեւոյ...

ԽԵ. 48ա (§ 39) :

ԽԶ. 48բ. Պատարագի Տէր ողորմեա :
 Ահեղասքանչ Երբորդութիւն...

ԽԷ. 49ա (§ 40) : ԽԸ. 49ա (§ 41) : ԽԹ.
 49բ (§ 42) : Խ. 50ա (§ 43) :

ԽԱ. 50բ (§ 44) : ԽԲ. 51բ (§ 45) :

ԽԳ. 52ա. Վասն սուրբ Էմբիանին մաղ-
 թանք : ՉԱստուած ինչորիւ Հառայանօք...

ԽԴ. 52բ. Վասն Երուսաղէմի մաղթանք :
 Իսկ սուրբ Սաղիմ աթոռն Հայոց...

ԽԵ. 52բ. Վասն Վարդապետ Ս. Նշանին :
 Իսկ Հոռապետ աթոռն փառաց...

ԽԶ. 53ա. Վասն Մշոյ Ս. Կարապետին :
 Ս. Կարապետն Ի մեծ Տարօն...

ԽԷ. 53բ. Վասն Աղայարանից վանաց...
 Ամենասուրբ տաճարն Փրկչի...

ԽԸ. 54ա (§ 27) : ԽԹ. 56ա (§ 28) :

ՊԹ. 57ա. Տաղ խաչելութեան. Ի Գող-
գոթա ահեղ տեղերդ...

Կ. 57բ. (§ 29):

ԿԱ. 58ա. Տաղ Ս. Նշանին. Ոյ պահա-
պան փառք հրեղինաց...

ԿԲ. 58ա. Տաղ Ոռչի. Ի դէմս Ոռչիդ
յաւէտ կոծիմ...

ԿԳ. 59ա. Տաղ Ս. Գողգոթայի. ԿԼԻ-
տեա զխորանն զատուածունակ...

60բ. — Ի Գողգոթա փառք Տեառն
Ոռչին...

ԿԴ. 61ա. Տաղ խաչելութեան. Ոռչելու-
թիւն Աստուածորդւոյն...

ԿԵ. 62ա (§ 32): ԿԶ. 63ա (§ 33): ԿԷ.
64բ (§ 34): ԿԸ. 65բ (§ 35): ԿԹ. 67ա
(§ 36):

2. 67բ. Տաղ սիրոյ Տեառն. Սիրելն զԱս-
տուած վասն Աստուծոյ...

2Ա. 68ա. Տաղ Տեառն Քրիստոս Աս-
տուած ահեղ յերկինս...

2Բ. 68բ. Վասն մանկանալոյ: Քրիստոս
Աստուած փառաց արքայ...

2Գ. 69ա. Սակս գողոց: Գող այրն գաղ-
տատ Երկոտանի...

2Դ. 70ա (§ 37):

2Ե. 71ա. Տաղ Մշոյ սուրբ Կարապետին:
Լուսածառայ տաճար Փրկչին...

2Զ. 73ա (§ 38):

2Ը. 74ա. Տաղ Անտոնի: Մար Անտոնոս
սկին ջահաւոր...

2Թ—2Ի. 75բ—81ա (§ 46—52):

2Ձ. 81բ. Ողբ անձին մեղուցելոյ: Հա-
լեաց յաղեք Տէր՝ արարիչ...

2Ի. 82ա. — Բայց էլ Փրկիչ հարցա-
նելով...

2Լ. 82բ. — Ոյ եղկելի բանտեալ
յախաղ...

2Ս. 83ա (§ 53):

Ղ. 83բ. — Այս կենցաղոյս փափաքե-
ցայ...

ՂԱ. 84ա. — Ի տար Երկիր թափառե-
ցայ...

ՂԲ—ՂԴ. 85ա—98բ (§ 54—66):

Ճ. 99բ. Բաղձանք եւ լաց ողբոյ մեռե-
լոյն: Փառաց Երկնից տեղաւ չողով...

ՃԱ—ՃԺ. 100բ—112բ (§ 67—77): ՃԻՒ
125բ (խմա ՃԺԵ. § 82):

ՃԺԵ. 115բ. Գաղանք կուտակեալ յան-
տանս գծանտ նախանձոտ այրն պախարակել
նկոյժիք Տեառն: Ի Քրիստոս նկոյժեացար...

ՃԺԸ. 116բ (§ 78):

ՃԺԹ. 117ա. Գաղանք զգացուցանեն յա-
չաղկոտաց զբարկութիւն Տեառն... Աս-
տուած ասէ. Վայ եղկելի...

ՃԺ—ՃԻԸ. 118ա—125ա (§ 79—83, 111—
112):

ՃԻԸ. 125բ. Յարժաւորդի Տերամբ յիշի
անուն ոտամբ:

Այս սուրբ գրգուկ յօրինեցի

Ի փառս Հայոց յանուն Փրկչին.

Գոհունակաւ ընթերնանիլ.

Եղանակաւ զԱստուած օրհնելի...

Ի Մարտիրոս վարդապետէս...

Էջմիածնի յանրաջ արհեստ,

յաթոռոյն Տեառն միարանէս.

Իսկ զկին Ի սուրբ Սաղիմ

յաթոռն հանրոյ առ սէրն Փրկչին.

Տեառն Յակոբայ ծառայ լինիմ.

առ կարդ իւրմբին զասակարգիմ...

Իսկ թէ զերկիրս որոնիցէք...

կորուստ անուն գնա իմացէք.

Իսկ ծննդեանս ետոյն հանգոյն ական.

հողոյն բարի աղբրական.

Բերքն արմրտեաց գերպատուական.

պտուղն աղբի արքունական...

Դա Ուռման անուամբ կոչի.

անն իշխանի եւ կերտողի.

Կյուխն եւ պետ օտար ազգի.

Ի սուրբ Հռոմայ ապստամբ...

Յօրէ յորմէ՛ անջատեցայ

Ի յաթոռոց Տեառն օտարացայ.

Ի Մշոյ սուրբ Կարապետ

եւ յահաղին էջմիածնէ.

Դիւրութեան կեանք չիք իմ տեսեալ.

զի յեղկութիւն բանիլ մատնեալ...

Իսկ յաթոռն Տեառն Ի սուրբ Յակոբ

յերուսաղէմ առ Փրկչին ոտք.

մխիթարիմ Տեառն գաւթին խորէ...

ՃԺԹ. 126բ. Ուսանաւոր ընթերնոյ...

Այս գիրքս տերամբ յօրինեցի...

Թղ. 128ա—130ա. Յանկ գրգոյս:

ՀՈԶԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԱՄԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿԱՊՈՍԻ

Հիմ. Թ. 7: 1773:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 179: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 32.2 X 22
 Իմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: —
 ԿԼԶԻՄ՝ կաշեպատ խաւաքաւ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵԱՅ
 ՊԼՀՊԼԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԳԻՐ՝
 մոտք: — ԽՈՒՐԱՆ ԵՆՈ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր:
 — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1773: — ՏԵՂԻ՝ երուսաղէմ: — ԳԻՒԶ՝
 Մալտիրոս արքեպիսկոպոս:

Մատենա է Հռչակ երուսաղէմի, ինքնա-
 գրութիւն Մարտիրոս արքեպիսկոպոսի: Բռ-
 վանդակութեամբ յձկանաւ նոյն Թ. 626ին
 Հետ:

ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՄԱՍՆԱԽՈՐՆԵՐՈՒ ՔՈՎ Ի ԿԻՊՐՈՍ

1 (65)

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն

ՌԼԹ = 1583:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 280: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 18 X 13.5
 Իմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: —
 ԿԼԶԻՄ՝ կիսալաք տախտակ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵԱՅ
 ՊԼՀՊԼԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Բզ. 1—3
 գոլձածութեմէ ազոտած եւ մաշած. Բզ. 223 կի-
 սով պատած: Դատարկ՝ 3ք: — ԳԻՐ՝ քոյրքոյր: —
 ԿԻՍԼԵՆՈՐԱՆ՝ 4ա, 176ք: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԴԱ-
 ԳԻՐՔ՝ երկգոյծ. յաջող: — ԼՈՒՍԱՆՆԱԶԱՐԴՔ՝ երկ-
 գոյծ, յաջող: — ԽՈՒՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝
 1583: — ՏԵՂԻ՝ Ֆոնուզ (ս): — ԳՐԻԶ՝ Ստեփանոս
 Հէթըմցի:

Մատենա է Գանձալաւն, ուր կան.

1. ա. Թղ. 1ա—3ա. Յանկ Ա—ՀԸ հա-
 տուածներու:

բ. Թղ. 4ա. Գանձ Աւետեաց Աստուա-
 ծածնի եւ Դ. աւուր Մենդեանն Յիսուսի
 Քրիստոսի: ինչոյթեան ձայն...:

գ. Թղ. 7ք. Աւետեաց տաղ անոյշ: Ամ-
 սեանն լիեցերորդի...:

2. Թղ. 8ա. Գանձ Մենդեանն եւ Յայտնու-
 թեան: Մաքուր եւ ամրիծ...:

ա. Թղ. 10ք. Տաղ Մկրտութեանն Քրիս-
 տոսի: Ոյ զարմանալի...:

3. Թղ. 11ա. Գանձ Բ. աւուր Մենդեան
 Ի տէր Մխիթարայ: Թաղգ պարծանաց...
 «Թարա»:

ա. 13ք. Տաղ զԵղեցիկ Մենդեանն եւ
 Յայտնութեան Քրիստոսի: Կայր կոչան ի յայ-
 րին...:

4. Թղ. 14ք. Գանձ Մենդեանն: ինչա խո-
 րան...:

5. Թղ. 17ա. Գանձ Թլփատութեան Քրիս-
 տոսի: Գոչումն ըզձաղին...:

6. Թղ. 19ա. Գանձ Տեառնդառաջին:
 Միանական սուրբ երրորդութիւն...:

7. Թղ. 22ա. Գանձ Յովհաննու Կարա-
 պետի: Մեծապայծառ փառք...:

8. Թղ. 24ք. Գանձ Անտոնի եւ սյլ ձգնա-
 ուրացն: Թարծեալ աշաուր...:

9. Թղ. 28ք. Գանձ Թաղաւորացն ամենի:
 Համադոյական...:

10. Թղ. 34ք. Գանձ Առաջաւորի Ուր-
 րաթի Նինուհացոց: Գոյիտ կատարալ...
 «Գրիգորի է»:

11. Թղ. 38ք. Գանձ Ս. Սարգսի գոր:
 Մեծապայծառ փառք... «Մկրտիչ»:

12. Թղ. 41ք. Գանձ Ս. Թէոդորոսի զի-
 նաւորին: Գոհարանալ... «Գրիգոր»:

13. Թղ. 43ա. Գանձ Բ. Կիր. Գթու-
 թեամբ իշեր... «Գրիգորի է»:

14. Թղ. 47ա. Գանձ Կիրքի երուսա-

ղէմի հայրապ. Գիսկեակ քոյին... «Գրիգորի է»:

15. Թղ. 49բ. Գանձ Գ. Կիր. Մեծ և ահեղ... «Մկրտիչ»:

16. Թղ. 52ա. Գանձ Յոհաննու երուսաղէմայ հայրապ. Գիթութեամբ քոյին... «Գրիգոր»:

17. Թղ. 55ա. Գանձ Դ. Կիր. Մեծ և ահեղ խորհուրդ... «Մկրտիչ»:

18. Թղ. 58ա. Գանձ Ս. Քառասնից: Մեծ և հօգոր... «Մկրտիչ»:

19. Թղ. 60բ. Գանձ Ե. Կիր. Դատաւորին: Մեծ և ահեղ խորհուրդ... «Մկրտիչ»:

20. Թղ. 63ա. Գանձ Գրիգորի Լուս. Մեծ և հօգոր անմահից... «Մկրտիչ»:

21. Թղ. 67ա. Գանձ Զ. Կիր. Մեղա Տէր... «Մերգան»:

22. Թղ. 71ա. Գանձ Թարութեան Ղազարու: Գոշուհի բղձական... «Գրիգոր» է սա:

23. Թղ. 75ա. Գանձ Մարգկազարդի: Համագոյական... «Հայցէ»:

24. Թղ. 78բ. Երեկոյին ժամուն: Ի փառս հրաշից... «Իրգով»:

25. Թղ. 81բ. Գանձ Աւագ Բէ: Գերապոյն էից... «Գրիգոր են»:

26. Թղ. 85բ. Գանձ Աւագ Եւ (!) տուրն: Գործ արարչական... «Գրիգոր»:

27. Թղ. 88բ. Գանձ Աւագ Դէ: Մեծ և ահեղ... «Մկրտիչ»:

28. Թղ. 92բ. Գանձ Աւագ Եւ: Մեծապայծառ Խ... «Մկրտիչ»:

29. Թղ. 95ա. Գանձ Աւագ Ուր. Խորհուրդ սուկարի... «Խաչատուր»:

30. Թղ. 100բ. Գանձ Թաղման Շարաֆ աւուր Ճրագ: Խորհուրդ հանգստեան... «Խաչատուր»:

31. Թղ. 104ա. Գանձ Ս. Զատիկն Կիր Մարգարութեամբ... «Մկրտիչ»:

32. Թղ. 106բ. Գանձ Թարութեան Բ. տուր: Խորհուրդ հրախմբան... «Խաչատուր»:

33. Թղ. 110բ. Գանձ Թարութեան Գ. տուր: Մեծ աւետեաց... «Մկրտիչ»:

34. Թղ. 113բ. Գանձ Թարութեան Դ. տուր: Մեծ և ահեղ խորհուրդ... «Մկրտիչ»:

35. Թղ. 116բ. Գանձ Թարութեան Ե. տուր: Խնամ խորհրդոյ... «Խաչատուր»:

36. Թղ. 119բ. Գանձ Թարութեան Զ. տուր: Երեկոյին խոնարհեալ... «Թարութեան»:

37. Թղ. 124բ. Գանձ Գլխատման Գովհաննու: Խոնարհիմք Հարս սահման... «Խաչատուր»:

38. Թղ. 127բ. Գանձ Նոր Կիր. Թարութեան: Գաղտնի խորհրդին... «Գրիգորի է»:

39. Թղ. 131բ. Գանձ Թարութեան Հասարակաց: Գերապոյն քոյին... «Գրիգորի է»:

40. Թղ. 134բ. Գանձ Ախարհամատրանի: Գերապոյն Աստուած... «Գրիգոր»:

41. Թղ. 137բ. Գանձ Երեւման Ս. Խաչին: Խակակից որդի... «Ե Մարթէոս»:

42. Թղ. 141բ. Գանձ Համարման Գրիստոսի: Մեծապայծառ տոնիս... «Մկրտիչ»:

43. Թղ. 144բ. Գանձ Բ. Մարգկազարդի Մխակ աւաւուր... «Մարթէոսի է»:

44. Թղ. 147բ. Գանձ Գալստեան Ս. Հոգոյն: Մեծ և հօգոր... «Մկրտիչ»:

45. Թղ. 152ա. Գանձ Եկեղեցոյ զկնի եղիային: Մարգարայի տաճար... «Մկրտիչ»:

46. Թղ. 156ա. Գանձ Ս. Հովսէփիմ Վայելչականաց... «Վայականաց»:

47. Թղ. 161ա. Գանձ Ս. Լուսաւորչին: Գրիստոս անմահ... «Քատուր»:

48. Թղ. 164ա. Գանձ Որդոյ և Թոռանց Ս. Լուս. Նոր Թագ... «Եսեանցաւ»:

49. Թղ. 167բ. Գանձ Տապանակին: Գերապոյն բարի... «Գրիգորի է»:

50. Թղ. 171ա. Գանձ Վարդապետին: Մեծ և ահեղ խորհուրդ... «Մկրտիչ»:

51. Թղ. 173բ. Գանձ Եկեղեցոյ Շողակաթին: Տաճարը երկնային... «Մկրտիչ»:

52. Թղ. 176բ. Գանձ Փոխման տիրամար Աստուածածնին: Գոհարանեալ Ս. Աստուածածին... «Գրիգորի է»:

53. Թղ. 180ա. Գանձ Գովսէփիմայ և Աննայի: Գոյին անեղի... «Գրիգորի է սա»:

54. Թղ. 184ա. Գանձ Սուրբ Ուշին: Գայն Եղեմական... «Յովսէփի է»:

55. Թղ. 187ա. Գանձ Ուշին և Եկեղեցոյ

ույ: Քրիստոսական հատիս քաւարան...
«Քաւարութիւն»:

56. Թղ. 190ր. Գանձ Գեղորդ գաւառ-
վարի ինդահաւար մանկունք... «Ուսա-
տութիւն»:

57. Թղ. 193ր. Գանձ Վարազայ ինչին:
Գլուխ Եկեղեցւոյ... «Գրեգորի է սա»:

58. Թղ. 197ր. Գանձ Սրբոց ՀԲ. Առա-
քելոց Գեղազոյն գոյլ... «Գրեգորի է»:

59. Թղ. 201ա. Գանձ Գլուխ ինչին:
Ուսաւ քո Քրիստոս երկրպագանեմք... «Ուս-
ատութիւն»:

60. Թղ. 203ր. Գանձ Ս. Հրեշտակաց:
Մեծ և ահեղ... «Մկրտիչ»:

61. Թղ. 206ր. Գանձ Յակոբայ Մծրնայ
Հ. Մեծահամբաւ անուն... «Մկրտիչ»:

62. Թղ. 209ա. Գանձ Գաւթայ մարգա-
րէին և Յակոբայ առք. ինք անքին...
«Ուսաւ քո»:

63. Թղ. 213ա. Գանձ Ս. Ստեփանոսի
Նախապի. Մեծ և հօգ... «Մկրտիչ»:

64. Թղ. 216ա. Գանձ Սրբոց առաքելոցն
Պետրոսի և Պաւղոսի... Պսակ փառաց...
«Պետրոս»:

65. Թղ. 220ա. Գանձ Որդւոցն Որոտ-
ման Յակոբայ և Յովհ. Գեղապան յու-
սով... «Գրեգորի է այս»:

66. Թղ. 225ա. Գանձ Քարոյի Հայրապ...
Ուսաւ քո... «Ուսաւ քո»:

67. Թղ. 228ր. Գանձ ամենայն Մարգա-
րէից: Մեծ և ահեղ... «Մկրտիչ»:

68. Թղ. 231. Թուղթ մը ինչած. կը
պակսի գանձին սկիզբը:

69. Թղ. 234ա. Գանձ Ս. Կուսանացն:
Իսկզբանէ ինչ... «Ի փառս»:

70. Թղ. 237ր. Գանձ Ս. Ճղնատուցն:
Ճղնատուց քնտրեալ... «Ճղնատուց»:

71. Թղ. 241ր. Գանձ ամենայն Մարտի-
րոսաց: Մեծապայծառ... «Մկրտիչ»:

72. Թղ. 244ա. Գանձ Ս. Աստուծանց:
Գեղապան յուսով: «Գրեգոր»:

73. Թղ. 246ր. Գանձ Սուրբաւանց
Բաւից: Գանձ սրբոյ... «Գրեգորի է սա»:

74. Թղ. 250ր. Գանձ Ս. Թարգմանչացն:
Թարգմանչ անքին... «Բաւի քարոզից»:

75. Թղ. 257ա. Գանձ Ղեւոնդեանց: ինչ-
մասեալ...:

76. Թղ. 260ր. Գանձ Երեք Ս. Ժողո-
վոյն: Աստուած կենդանի... «Այրիկա-
նեցի»:

77. Թղ. 266ր. Գանձ Բուն Բարեկենդ.
ի աէր Միսթարայ: Երգս յաւերժական...:

78. Թղ. 273ա. Գանձ փան Ննջեցեց
թալման: Մինչ ի յենի...:

79. Թղ. 276ր. Որ Ննջեցեց գոր առա-
ջեալ ի Գրեգորի վարդապետի: Գոչեմք առ
քեզ ողբերգական... «Գրեգոր վարդապետի
րան ի մեռելոց»:

ՅԻՇԱՆԱԿԱՅԻՍԻԹԻԻՆԻՔ. 1. Թղ. 279-
280ր. Փառս ամենատուրը երրորդութեանդ
Հաւր և Որդոյ և Հոգոյն սրբոյ. այժմ և միտ
յաւիտեան:

Արդ զընցաւ Գանձատետրս ոյս ձեռամբ
յոզեմանդ և ամենայն յանցանաւք լըցեալ և
ի կեղտ աշխարհի գեխեալ անարժան և ա-
նարձեւոտ և փոքուն զըրի Ստեփանոս զպրի,
գաւառաւ Սրբեցի և զեղջով Հէճնցի, ընդ
Հովանեաւ սուրբ Աստուածածնին, յինն Հա-
րիւր Հայոց թղթն, Ռ. ԼԲ (1583^ա) յաւելոր-
դին:

Արդ յերես անկեալ աղաչեմ զձեզ, ոյ
սրբասէր մանկունք Սրբն, յորժամ բարա-
ռէք քաղցր եղանակաւ զգանձս, յենցէք ի
մաքրափայլ աղաւթս ձեր գրեգորն զԳրե-
կան որդին և գամուսին իւր զԵղնեւն զՀան-
գուցեալն ի Քրիստոս. և զձնաւոյն իւր
զԼեւոն և զՀովսիսիսին. և զնոցա ծնողսն՝
զՊաւղոս Պաւսեան և զԵղնիսն և զեղրայրն
իւր զԵմակոն և զորդիքն իւր զՀանգուցեալն
ի Քրիստոս և որպէս զձաղիկն ինչեւնեանց
Հարեալ ի կարկոն և որպէս զերամս աղաւ-
նեանց թողեցեալ և սուղ մեծ թողեալ իւր
ծնաւոյնցն, զԱռաքելն, զԹորոսն և զԼու-
սիկն. և զձեծ պապս իւրեանց զպարոն Վա-
սիլն և զաստուածապարգիւ զաւակս իւրեանց
զԵղնաւորեալն որդին զԼուսիկն յինչեցէք ի
մաքրափայլ աղաւթս ձեր, որ ստացաւ պա-
ի Հալալ սրբեանց իւրոց յիշատակ անճնելի
յամբումս ժամանակաց իւր և իւր ծնողաց
և զոր նախ յինչեցէք, և այլ ամենայն արեան
մեծաւորաց. և ինքն Քրիստոս Աստուած,
որ առաւն ի տուրս պարգեւաց՝ զերկնից ար-
քայութիւն Հատուցանէ և իւր սուրբ անունն

արժանի արասցէլ գլխորդն եւ գլխեցեալս .
եւ որ դամէն ասեն . ամէն, ամէն, իւր ամէն :

Արդ եւ Գրեղորոս, որ գնեցի զԳանձ-
տետրս եւ եղի յիշատակ յերկորեակ եկեղե-
ցին ի սուրբ Աստուածածինն եւ ի սուրբ Սար-
գիս, շունի ոք իշխանութիւն զայս գիրքս ծա-
խելով կամ ի Զոնաւս բերդէն յայլ տեղ տա-
նելով . եւ թէ յանդէնի եւ զհակառակն ա-
րասցէլ, մասն զՅուդայի եւ զԿանենի առցէլ :

Թուականը այնպէս արիւնք չէր .
Ի. Լ. Բ. յաւելորդին կամ պէտք է իմանալ
Ջ է Լ. Բ. (1483) եւ կամ Ջ... յաւելորդին
Համարիլ զազափար օրինակին Յիշատակա-
րանէն անուշադրութեամբ արտագրուած եւ
իսկական թուական ընդունիլ Ի. Լ. Բ. (1583) :
Ձեռագրիս այժմեան (1945) տէրն է Փի-
լիպպոս Միթլիկեան ի Ֆամագուստոս
(Կիպրոս) :

2 (66)

ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐՔ ԵՒ ՎԵՅ ՀԱԶԱՐԵԱՅ

ՌՄՁԲ = 1833 :

ԹՈՒՂԹՔ՝ 122: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 23.6 × 17
հմ. : — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն : — ՆԻԹ՝ քուգր : —
ԿԱԶՄ՝ խաւաքտեայ : — ՄԱԳԱՎԱԹԱՅ ՊԱՆՊԱ-
ՆԱԿ՝ չկայ : — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յաւ : Դատարկ՝ 87ք.
88ա. 121ք. 122: — ԳԻՐ՝ Ոստր-շագփր : — ԽՈՐԱՆ
եւ՝ չկամ : — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր : — ԺԱՄԱՆԱԿ՝
1833: — ՏԵՂԻ՝ Եվդէկ : — ԳՐԻՋ՝ Յակոբ Տառնա-
պետեան : — ՏԵՂ՝ այժմեան՝ Պր. Փիլիպպոս Միթլի-
կեան ի Ֆամագուստոս (Կիպրոս) :

Մատենան է Կիպրիանոս-Ուրբաթագիրք
եւ վեցհազարեայ :

1. Թղ. 1ա. Անխորագիր՝ Հայեի վարուց .
որ կը սկսի այժմ : զգի ի ծնընթիւնն սուրբ
առաքանէն մինչեւ զայսօր (մեղայ) պէսպէս
տեսականութիւն զարբիքս...

2. Թղ. 3ա. (Կիպրիանոս գիրք) . Եւ
Կիպրիանոս ծառայ Աստուծոյ Անտիոք քա-
ղաքէն . անուն չոր եւ իմոյ իրեանայ եւ մոր
իմոյ Կոթիսեայ...

3. Թղ. 5ք. (Աղթարականք) . աւերա-
մեցուցանեմ զձեզ շար քեւք...

Բ. Թղ. 6ք. Բարեխոսութեամբ եւ ա-
ղօթիք սրբոց Այլիլի եւ Մէլքսէթեկի...
Կից՝ այլ եւ այլ աղօթածեւեր :

4. Թղ. 15ք. Գիրք վասն Ուրբաթ աւուր
կարգայ ի վերայ Հիւանդաց . եւ որ նստի ի
Մեթր երկուց սկորեկից... (եւ նմանիք) :

Բ. Թղ. 20ք. (Գր. Նարեկացոյ) .
Վերստին նաւարուած... : Արդ որ ոք եւ առցէլ
զայս զեղ մաղթանաց... Այլ եւ այլ կտոր-
ներ :

գ. Թղ. 26ք. Սաղմոս օրհնութեան
Դասթի : Որհնեայ եւ Տէր Աստուած Հարցն
Տէրոց...

դ. Թղ. 28ք. Երգմեցուցանեմ զամենայն
ջերմն...

ե. Թղ. 33ա. Եւ մտեալ ի կափառնա-
յում... (Մատթիէ Աւետարանէն) :

զ. Թղ. 34ա. (Աղթարք) . Տէր Աստուած
ամենակալ, հօգոր եւ փառաւորեալ...

է. Թղ. 35ա. Մատ մի կայր ի մէն՝ յեր-
կրի մի...

բ. Թղ. 37ա. Հատուածներ Սաղմոսա-
րանէն եւ Աւետարանէն :

5. Թղ. 40ա. Եւ Կիպրիանոս ծառայ
Յիսուսի Քրիստոսի Անտիօքացի ազգու-
թեամբ... (Հմտ. § 2) :

Բ. Թղ. 41ա. Պատմութիւն եւ վկայու-
թիւն վասն Բուստիանէ կոյսին ի Կիպրիա-
նոս : Յայնժամ կայր ի քաղաքն Անտիօք
կոյս մի...

գ. Թղ. 47—54ա. Մաղթանքներ աղ-
թարական, Աղթարք Գր. Նարեկացոյ . Ար-
գայ երկնաւոր թաղաւոր...

դ. Թղ. 54ա. Խաղէլ Հալիլ շարեաց պաշ-
պանեցէք... : Եւ այլ Աղթարականք :

ե. Թղ. 84ա. Այլ աղթարքս Աստուածա-
ծին մէջ բարեխոսութիւնն... : Ով ողորմա-
նոյ զիրաւունքն ոգեական...

6. Թղ. 87ա (այլ զրէլ մէկ էջ) . Գիրք
որ կոչի Ուրբաթագիրք Դիւ կամ Ուրբաթի
որ տանին զհիւանդն ի զուորն սուրբ Եկեղե-
ցոյ...

7. Թղ. 88ր. Դուռն վեցնադարեա կոչի
Հայոց լեզվաւ. դուռն այս եւ յունարէն
Որխադոց. և արարեքն որ Վեփիւնէրիֆ.
է զՔաղղիյացիք որ Քէսրիպաղ կրալէն: —
Քերականութիւնն որ կոչի Եփեսաբրեանք,
որ զուքեալ է Դալղի անյաղդ փիլիսոսայէ:

10. Թղ. 107ր. Վեցնադարեակ համարո-
ղական:

8. Թղ. 120ր. Անանիա Շիրակացոյ
երիցս Երանեալ վարդապետն վասն որպի-
սութեան կենացն: Ի (իմա՛ ևս) Անանիա
զԼզըլ որ րովանդակեցի զդպրութիւն մերոյ
ազգիս... մէկ էջ. կ'աւարտի) ընդէր վշտա-
շար. այսքան:

9. Թղ. 121ա (զլիւիւայր). Ասոյ 4 ան-
գամ. Սաոսայ, Սաոսայ... (ախթարականք):
ՅիՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 82ա.
Արդ գրեցաւ պահպանողական զիրս թվին
ՌՄԶԲ (1833) մարտի 12-ը օրին Լոյս ի յէջ-
լէկ. ամէն:

2. Թղ. 107ա. Ով հանդիպի այսմ գրի...
եւ ևս աղերսմէ կեղեցի և կոչի անուամբ
Ղադար ասի. առկա այս բանս շարդրեցի
Հայոց մեր թուականի ՌՃ ներ մէկուսի
(ՌՃԱ = 1652) Օգոստոսի ամսոյ Երեսնի,
պատկերն օրն չորեքշաբթի... (Թղ. 107ր)
և ի սոցանէ մինչեւ ի Սահակ և մեկ Տա-
նապետան Յակոբայ աւանդեցաւ գտնմս
այս...:

3 (67)

Ի Մ Ա Ս Ա Ս Ի Ր Ա Վ Ա Ն Ք

1932:

ԻՍՈՒՂԻՔ. 48. — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ. 20.3 X 20.4
հմ. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ. միասին: — ՆԻԹ. բուգր:
— ԿԼԵՄ. կիսապաթ: — ՄԱՆԱԿԱՆԵՆՈՒՄ ՊԼԵՊԵՆԱՆ
չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ. յա՛ Դատարկ սկիզբը 1
(պոստպամակ). Բզ. 24—48: — ԳԻՐ. շղագիր: —
ԵՈՐԱՆ. ԵՈՐ. չկան: — ԵՈՐԱՄԱՆՔ. կարմիր: — ՓԼ-
ՄԱՆԱԿ. 1332: — ՏԻՂԻ. Լատմա (կիպրոս), —
ԳՐԻՉ. Պաղտատար Նշանեան: — ՏԼԲ. տղմեան. Պր.
Պաղտատար Նշանեան ի Լատմա:

Մատենա է իմաստասիրական, ուր
կան.

1. Թղ. 1ա. Գիրք. զերգ կոչեցեալ Գանձ
ընդհանրական իմաստութեան, առատու-
թեան և փարթամութեան: Շնորհալու Աս-
տուծոյ Թաղմանեալ ի Յովհաննու Սերո-
սեան փիլիսոփայէ Զմիռնիայցոյ, ի զաղ-
դիականէ, յիտալականէ և ի տանկականէ ի
հայ բարբառ. յորում գրի նիթն պորձառնու-
թեան և բոլոր արհեստն ընական շինի-
կանի իմաստութեան ի գանազան հեղինակաց
և ի ճշմարիտ փիլիսոփայից խորին, նուրբ,
զաղտնի և յայտնի առակարանութեամբ և
զանազան օրինակօք հանճարեղութեան և
միոյ առտուածութեան հօր և Որդոյ և Հօգ-
ւոյն սրբոյ. ամէն. Յամի Տեառն Փրկչին
մերոյ Անուսի Քրիստոսի ՌՁԶ, 1780:

10. Թղ. 1ր. Որ ի Սողոմոնի զաղտնեաց
վեց գոյով լաղկանայ անուն գոյացական-
ութեան պարտիս զեղեղել և յայն...:

Բ. Թղ. 2ա—3բ. Բան թարգմանչին առ
թեթերցոյս բանաւորաց: Ըստ վճռոյ Հա-
նուրց աստուածաբանից և փիլիսոփայից
ոչինչ էր սիրեցեալ Լէվ իցէ յոյ նախ ճանա-
չեցեալ... Վջ. Դնամ սիրահար որդեղն
իմաստութեան Յովհաննէս Սերոսեան:

2. Թղ. 4ա—5բ. Բանք իմաստնականք
Ուրլիբոս Զոռնէրի զիտնական փիլիսոփայի
(որ Լոյս զործակալ մեծի Թէֆրուստոյ պա-
պին իւրոյ) աստեղալ վիպական բանիք հա-
պոյն փիլիսոփայից վասն Առաքին Նիթոյ...:
Վջ. Ուղղակի և ստոյգ աստ Թիւնի ի վերայ
Քարին փիլիսոփայականի Լոյս Թարգմանեալ
ի զաղղիականէ ի հայոս ի Յովհաննու զիտնա-
կան փիլիսոփայէ յամի Տեառն 1779 մայիս 15:
Նորոգուեցաւ 1873 Նոյ. 27 ի Կոստանդնու-
պոլիս:

3. Թղ. 6ա—22ա. Բանք Արթէֆոսի:
Գիրք յայտնութեան զաղտնի սքանչելեաց
ընտելեան արարեալ ի զԼազարեց իմաստնայն
Արթէֆոսի ի յառին բարբառ. և թարգմա-
նեալ յամէմէն բանասիրէ Յովհաննու Սեր-

Հոստան փխխտափայլ է հայկա հայկական լե-
զուի յայտու եւ ի ցնծութիւն եւ ի յաւատա-
րութիւն Ազգի մերոյ ի փառս սովորարարն
Առաւմտայ, որում փառք...

ա. Խախտարարն է ի թարգմանչէլ առ ըն-
թերցողս: Արթւ՛լ ֆիւսն սեր, այ փրփր ըն-
թերցող, է միայնակ աննարանձն ի մէջ փի-
լիսոփայից...

բ. Թղ. Եւ. Խորհուրդ գիրք Հնայունի
եւ զերազանց փիլիսոփային Արթւ՛լ ֆիւսն ս-
տացեալ Բանք ի վերայ զայսոնի արհեստին
եւ փիլիսոփայականի Գարին: Անուն զյաւ-
նական, Անխմանն է ի մասանց երեսու-
կին...: Վջ. Եկա թարգմանեալ ի գայլիա-
կանէ ի հայս ի Յովհաննէս Աւրստեան փի-
լիսոփայի Չմխանիացոյ յամի Տեառն 1780
փետրուար: Խորհուրդ 1873 Նոյեմբեր 20
րմի Նորայ տամարիս ի Կատարնիտուպոլիս ի
Բերայ ի Հինդերուրդի Եփեման Կարին առ ի

Կատարնիտուպոլիս զոր Տէր գթացեալ ի
ժաման Հաստուցէլ, ամէն:

4. Թղ. 22բ.—23բ. Ասացումք ի Վրաց
փիլիսոփայական Գարին: Ի Մօր ճերիփէլ է
Սիրելի որդեակ իմ, ուսուցից թեպ զայս ցան-
կայի գիտութիւնս... Վջ. մինս այս գտանի
ի մասանց Սողովմանի Վեցից Հապարաց Կու-
շեցեալ զգրուի:

Ան Նոտար գրոյս յոյժ ամենաբաղձ:
...ընդօրինակեցաւ ի Կ. Պոլիս ի Պ(հրայ)
ի սեպտեմբերի 3/15 1890. Փ. Յ. Մ. Ը. Մ. (սկ-
ֆէր 1):

ՅԻՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆՔ. Թղ. 23բ.
Ընդօրինակեցաւ ի Կիպրոս Լաւնազա Պաղ-
տասար Նշանանէլ, ծնեալ ի Կ. Պոլիս Խաս-
գիւշ 1882 յունիսր 4: Եկաւ ի Կիպրոս 1896.
ղեկաւ. 4. եւ զրեց այս զԴԵՐ 1932 յուն-
իսր 4:

4 (68)

Ա Լ Ե Տ Ա Ր Ա Ն

ԻՌԻՒՄ — 1565:

ԻՌԻՒՄՔ՝ 205: — ԻՌԻՒՄԻՒԻՒՆՔ՝ 27.5 X 18
նմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ երկաթն: — ՆԻԻԻՒ՛ քաճախեայ
բուրդ: — ԿԱԶՄ՝ չուծի: — ՄԱԿԱԿԱՆԵԱՍ ՊԱԼ-
ՊԱՆԱԿ՝ չուծի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմալոյծ, շատ
վնասուած. բարձր տեղ տեղ քարտ փակած: —
ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԿԻՄԱՆՈՐԱՆ՝ րգ. 2ա, 78ա,
128ա: — ԿՈՐԱՆ՝ չուծի: — ՆԿԱՐ՝ 1բ, 77բ, 127բ,
207բ չորս աւետարանիչ, ամարուեստ: — ԶԱՐԴԱՆ-
ԳԻՐՔ Ե ԼՈՒԱՆԳԱԿԱՐՔ՝ անարուեստ: — ՍԱԶԱՆԵ-
ՏՈՐՔ՝ կարճագիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1565: — ՏԵՂԻ
Ե ԳՐԻՉ՝ ամծանդ: — ՏԵՐ պծանձ Պր. Արմին
Կեսարենց ի Նիկոսիա:

Մատենան է Աւետարան իր չորս մասն-
բոյ, որունք են.

1. Թղ. 2ա—77ա Մատթէոս.
2. Թղ. 78ա—126բ Մարկոս.
3. Թղ. 128ա—206բ Դուկաս.
4. Թղ. 207ա—265 Յովհաննէս.

ՅԻՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 77ա.
Փառք... Չփրժին ստացող Աւետարանիս
ղՄարտիրոս վարդապետ եւ զիր հայրն եւ
մայրն եւ իւր նշնեցեալն (չիչեցէք) որ Լու
Սարգիս վարդապետն է. դուռու է Եւրո-
զել Լու զայս սուրբ Աւետարանս ի թվին
Հայոց ԹԺՄԷ (1708)ին, մարտի ԺԲ. օրն
ուրբաթ ի յառնաշնորհութեան սորայ. Աս-
տուած ինքն ընդ երկայն աւուր արասցէլ,
ամէն:

2. Թղ. 126բ. Սոյն Աւետարանի թվական
մաշեալ գոյով, որ ԻՌԻՒ (1565) թվիս զրեալ
էր, Լու աստ ընդօրինակեցի, որպէս զի հան-
դիպողք իմանան թէ որ տարուոյ զրեալ է:
Յիչեցէք զերկտողն ծրող Դեւոնդ վարդա-
պետ Փիրդայիման, 1885, մայիս 11, ի Մա-
նիսայ ի սուրբ Սիւն Եկեղ(եցի):

3. Թղ. 206բ. Թվ. ԻՌԻՒ (1565) ամի
զրեալ է սուրբ Աւետարանս:

5 (69)

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ՌՂ = 1641:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 306: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 14 X 10 հմ.:
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻՒԹ՝ մագաղաթ:
Ետիք և հաստ: — ԿԱԶՈՐ՝ կաշնպատ տախտակ: —
ԻՐԱԳՆԱԿԻՆԻՍ ՊԱՆՊԱՆԱԿ՝ չոսի: — ՀԱՆԳՆԱԿ՝
լա: Դատարկ՝ րգ. 116ր. 286ր.: — ԳԻՐ՝ բոլորելի:
— ԽՈՐԱՆ՝ չկպ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ րգ. 1ա, 47ր. 92ր.
117ա. 190ր. 287ա: — ՆԽԱՐ՝ միայն ի յուսանցս,
պարզ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐԹ և ԼՈՒԱՆՑԱԶԱՐԹ՝ պարզ:
— ԽՈՐԱԳԻՐԹ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1641:
ՏԻՂԻ՝ Կ. Պոլիս: — ԳՐԻԶ՝ Միխայել Թոխաթեցի: —
ՏԷՐ պոմեան՝ Պր. Պոզոս Գեորգեան ի Նիկոսիոս
(Կիպրոս):

Մատենա է Շարակնոց:

1. Թղ. 1ա Կանոն Ա—Է աւուրց Մերն-
դեան. Երգեցէք որդիք Միտի...:

2. Թղ. 24ր. Մեծացուցէք Յարութեան
Տեառն:

3. Թղ. 27ր. Կանոն Տեառնդատաջին:

4. Թղ. 33ա. Ասաք տօնք Մենդեան:

5. Թղ. 47ա. Երգ Քուն Բարեկենդանին:
Քուն որ քնդ չօր...:

6. Թղ. 92ա. Կանոն Ղազարու Յարու-
թեան:

7. Թղ. 117ա. (Նոր Կիրակէի):

8. Թղ. 157ր. Կանոն Պենտակոստին:

9. Թղ. 173ա. Կանոն Ս. Գրիգորի Լու-
սաւորչին. Ող Էրջանիկ...:

10. Թղ. 199ր. Կանոն Նասակոտեաց
սուրբ Խաչին:

11. Թղ. 246ա. Կանոն Համարէն ամե-
նայն Մարտիրոսաց:

12. Թղ. 263ր. Կանոն Համարէն ամե-
նայն Ննջեցելոց ի Քրիստոս:

13. Թղ. 288ա. Որհնութենէր Յարու-
թեան Տեառն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 306ա.
Փառք մենաստոր Երրորդութեան Հաւ-
ւս Որդոյ և Լոգոյն սրբոյ յախտանս.
ամէն:

Գրեցաւ Շարակնոց թղին ՌՂ (1641).
(ղատարկ միջոց մը տողին մէջ). Զեաւմը
Թոխաթեցի անպիտ գրչի Միքայելի, ի մայ-
րաքաղաքս Կոստանդինուպոլիս: Արդ ա-
ղաչեմ զամենեանդ, որք հանդիպէք ամա
կարգալից կամ յարինակելով, միով ողոր-
մեայի յիշեցէք զանպիտան գրիչս. և
զծնաւորս իմ և զայլ ամենայն Ննջեցեալսն
իմ. և Աստուած զյիշող յիշէ իւր սուրբ
արքայութիւնն. ամէն. Հայր մեր որ յեր-:

2. Թղ. 306ա. (Այլ գրչէ նստադէր).
Ի թուին Հայոց տոմարիս էր ՌՃ և Ժ (1661)
ի մայիս ամսոյ ի՛. և կին աշխարհս Աւետիք
որդեակն իմ:

3. Թղ. 306ր. Տիգրան Կեսարացի Ապա-
ճեան: Շարական: Ա. Կ. Ա.:

4. Թղ. 116ր. (Այլ գրչէ). Գրեցաւ Շա-
րականս այս ի թիւին Քրիստոսի (!) ՌՂ
(1641):

ՅԱՆԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

Արքունի Նահանգներ 4

— Ա. Կաթողիկոս, Չեռնոբիլ 96

— Հայոց վարդապետ. Յղ. Ժողովոց 56

— Երկց, Հայր Յովհ. Էրկցի 90

— շէկէպի 103

Արդար թաղաւոր 4, 13 (Դասաւորակ)

— ազգային խօսն Ստեփաննոսի 94

Արդաւ վկայ 26

Արեւիկոն հայ. Յեղարդոյ 25

Արիստոքրատ սարկ. վկայ 18

Ազաթանգեղոս. առիկ ընդարձակ վկայութիւն 18, 20, 21, 23

Ազաթոն պալ (978-981) 57

Ազաթոնիկոն վկայ 4

Ազապիւս վկայ 4

Ազատիկոն վկայ 5

Ազաթոն Հայր Զաքարիայի, Հոր Յովհ. Իշխանի 6

Ազարիան վկայ 5, 27

Ազարիա Կաթ. Սայ (1677) 85

Աթանազիէն հայ. Պրոտոքոլ 27

Աթանա հայ. Աղէքսանդրոսի 5, 26, 48, 49, 96

Արեւսիանոս սուրբ, 26, 68, 73, 75 (վարդ)

Արեւսան Ամատիացի 77

Այթուս Ամատիացի (1590) 98

Այփիար որդի Պարտանի (8)

Ալիէն վկայ 6

Ալաւտանոս հայ. վկայ 5

Աղեքսանդր ք. (1793) 103

— Սահեղոնացի 19

— թագաւոր Վրաց (1437) 113

Ասորդոս, Եւնաթոր 48

Ազիւսար կղզի 52

Ազուանից գաւառներ 67, 68

Ազփար տիկին մայր Կոստանդին հայ. (1310) 91

Ամատիա ք. 77, 90

Ամբրոսիոս հայ. Մեղիոզայ, վարդ 20, վկայութիւն 50

Ամբանոն վկայ 6

Ամբրոսիոս իշխան Եւանդի 12

Ամոն հայ. Աղբիւնու պոլի 48 (վկայութիւն)

— Հայր, թուղթ առ Միւսիակեաց 33

— սարկ. վկայ 6

Ամփիլոքիոն հայ. Իկոնիոյ 17 (վարդ Բաբոյի), 48, 50 (վկայութիւն)

Ամանիւ առաքեալ վկայ 25

— Երեւակացի 128 (ինքնակենսագրութիւն), 102 (ստ)

— վարդապետի խրատ 34, 37

Ամանիւս վկայ 4

Ամատաւոս Բ. թղ. 50

Անդրեան առաքեալ, վկայար 24

— հայ. Կեանքի, Մկն. Յայտնութեան 41, 42

— սարաւալտ վկայ 4

— սաղաւսոց 111

Անդրեան վկայ 25

Անթիմոս հայ. Դիփոմիկոյ, վկայ 6, 25

Անիկոս վկայ 3, 13

Անթիմոս հայ. Պարտանի (8)

Աննա սաղաւս Աւետարանի (1454) 82

Անտիօք ք. 8, քանչիւր 73

Անտիօքոս ք. վկայ 5

Անտոն առաքեալ, վարդ 18, -ի խրատ 32

Անտոնիոն Աղեքսանդրացի վկայ 6

Ալաւոս. Սմարտայ Հայոց թագաւորի, Հարցմունք 75

Ալաիւտ ք. 3

Ալաւանեաց Երկիր 97

Աղաթիւ Ասորոց 3

Աղաթիւ ձեռ 39

Աղաթիւս վկայ 5

Առաքիլ Բաղիւնի 13-15, 76

— վ. Թէքէրուացի (1856) 63

— վ. Խարեղցի 87

— Սիւնիցի 14, 56, 62, 63, 92

— Բաղիւր 128

— Եղր. Վարդան մանգոնի (1616) 85

Աղաթիւս առ Կարայ ք. 72

Ալաւոս Հայր Աստուածատուր զգրքի 90

- Խառանդաւոր գրել է. Խաչակի 90
 — Ե. Այթան Ամսթրամբ (1590) 98
 — յն. Բաղդադացի (1705) 96
 — Բազմաբնակ Փարսացի տրեպոյ 70
 — Երեւ գրել (1740) 79
 Ազրեի գրել (1693) 74
 Խաւժ, Խաւժակ 4, 27
 Խառնիւ կոչ. Կ. Պալա 45, 50
 Խառնակի վկայ 5
 Խաչակի Դանք 80
 Խաթան կոչ. 41, 42
 Խաչակի նոր Պառարակ 69
 Արթիւր իմաստաւոր 128, 9
 Արեւապէս անուոր 70
 — Կաթարիւն (1468) 87
 — աստուայ 86
 — Երեւ գրել 29
 Արմատան ք. 28
 Արեւապէս փրկաւոր 54, 62, 66
 Արեւն, Հարցունք 75
 Արմէն Կառնիկ 129
 Արմէն նկարաւոր, վարք 46
 Արատայ Քչ. Հայք 13
 Արեւիկն Հ. Խ. 28
 Աւաթիւս Կարսի 130
 — Ե. Բախար Բախարիկ († 1772) 76
 Աւին Սալաւոր (1310) 8
 — Ե. Սարգիս († 1300) 9
 Արեւիկան կայք 5
 Արաւիկի ք. 16
 Բախար կոչ. Խախար 6, 25
 Բախարաւ կոչ. Տարմակ, վկայ 26
 Բաղէ ք. 15
 Բաղիւս զուարթ Քաւարի 87
 Բաղլաւ ճակնի (1670) 29
 Բաւաւ վկայ 4, 26
 Բարդուղիմէոս աստուայ, վկայաւոր. 5
 — Փարք կոչ. 57, 8, 61
 Բարդաւ Եւ. Բախարի 13
 — նոր Բախի. Երեւի 84, 85
 — ասրի. (1608) 2
 — Եր. Հապակի 16
 Բարակ կոչ. Կառնիկ. վարք 17, 73. Զառ. Գաղի-
 յէ. 19. Երեւոյ ի Խ. Բախի. 24. Թրմաթիւն
 Քոյ 1, արար Քառիկ, Բաղլաւ 106, Արթիւ
 Կնիկոյ զգեւ. Դան, 89. վկայաթիւն 56. —
 Գնար 1
 — Տարսնեցի տրեպոյ, գր-կայ (1300) 104
 — գրել 56
 — Եւ 54
 Բարսիլիոս (Վաթի) կայք (976) 12
 Բեղլաւի Դանք ի Տփլիս 114
 Բերիւ ք. 72
 Բերիւ վկայ 6
 Բիւալաւ կոչ. վկայաթիւն 48
 Բիւզանդիւս, Ս. Սարգիս կնիկ. 17
 Գարբէլի գրել (1539) 91, 94
 Գաղա ք. 4
 Գալաւա Եւ 50
 Գաղակի վկայ 27
 Գաղակի տրեպոյ Բաղլաւ 70
 Գաղար. Կրակաւոր, Բաղլաւ 72
 — աստուայ 87
 Գնիկն 76
 Գնիւնիկի (Սարգի) 43
 Գնիկ, Գնիւնի Գնիկի 7
 Գնարաւ Եւ Գնար 26
 Գնար Դան վկայ 26. — Կար Լուսնայի Հայք կնի-
 քիկոյ Դէ 103, 4
 — Մեղրի 39
 Գնար կոչ. Հարարաւ 19
 — Վ. Սփիւնի, Գնիկ 106—107, Արեւա գր-
 լաթիւն 70
 — Վ. Երեւիկ 51
 — Եւնի, Եւ Գ. Սփիւնի
 Գնար կնի Քաւարի 87
 Գաղիւս զուար 11, 72
 Գարգիւս վկայ 6
 Գարգիւս վկայ 9
 Գարգիւս վկայ 26
 Գրգոր Սնն զուար 6, 26
 Կրակաթի 3, 5, 18, 21, վարք 46, 64—65,
 Հարցունք զնի Կրակաթ, 45, 68, 73, 75, Արթիւ
 70, Խառն ի Խառնարարաւ գրք 33
 — վկայաթիւ 7, վարք 3
 — Կաթարիւս Կարսի 2
 — Սփիւնի իւրաւ Դանակ 36, Անիկի տր-
 Կրակաթի լուսնաթիւ 37, Արթիւ 41
 — Արեւիկայի, վարք 26
 — Բալաիկի Կար վկայ 15
 — Կարակաթի, Արեւապէս, վարք 26, աստ-
 — Ի Դանիկ 17, ի Պառար 22, ի Խ. Հարսի 23,
 — Ի Դան Սարսիւս 64, 89, 92
 — Գնիկ Երեւ Խառնարարաւ 65, վկայաթիւ 56
 — Կնիկի, վարք Գ. Արեւիկայի 26 վկայ-
 Թիւ 50
 — Արեւիկայի, վարք 26
 — Կարակաթի, Դանիկի տրեպոյի 31, Կ-
 Կնիկ 38, 70, 71, Կարսի լուսնակ 51, 58,
 Լուսնաւ լուսնակ ի Խ. Լուսն. 71, Գնիկ 106,
 107, Տարք 88, 109—113, 120
 — Տաթարի 14, Լուսնակի Կրակաթի Կ-
 Կնիկի վկայաթիւն Սարսիւսի Կնիկի
 Կնիկի, ի Խառնիւս Կաթի 62, Արեւա-
 Կրակի Կնիկի Կնիկի Կնիկի 58, Լուսնակ
 Խառնիւ, Արեւիկա 52—53, Կարակաթ 51,
 Դան Կաթարիկայի Արեւապէս 52, Կարսի ի
 Կնիկի Հայք Կնիկի ի վկայ իմ 59
 — Տարսի տրեպ 56
 — Երեւիկ Կրակի 14, աստի 86, 92, 109—115,
 124—6, Կնիկաւոր 124—6
 Կնիկ 88, 89, 92, 114—5

- փիլ. 56, Լովայ գիրք 54
- փիլ. լուծումն աշխարհաց զրոյ Արիստոտելի 96,
- բազմանք է Սահմանաց զրոյ 55-56
- Լեզգիանցի, Վերլուծութիւնք Լեզգիանցի Պար-
- փերի 62
- անյայթ փիլ. զուգոյ Քերականութեան-Եւթնա-
- գրեանց 128
- Աշտիկոյ որդի. 45բ
- վ. (Պարսկերէն)՝ Յաղագս Լովատկութեաց է
- խնդրոյ Գրիգորի Վ. Տառայ որդւոյ 54
- գանձաւոյ 115
- սարկաւոյ (ժէ. գար) 78
- ոյ վանք 42
- Դեկու կոյսը 3, 4
- Դեմեոք գիրք 53
- Դեմեոքիս վկայ. — վասն Երանչեկեացի 26
- Դիգիմու բժ. վկայ 4
- Դիպիկեւ խմատակ 55
- Դիպիկեւիստեւ կոյսը 3
- Դիսկիսիս Աղեքանկացի, է յարութիւն 12, է
- Լամբարձե 23
- Արիստոտելի, վարք 38, յգ. Լեվտան Ս. Կարին
- 23 յգ. Ժուլան Պապոսի Է Պեարոսի 38
- Էդ. Կիպրոսի (1818) 58
- Դշխոյ զուսար Յովոր չի 87
- Դաւիթ կոյս 26
- Դուրի չ. 72

Եսեկա ճայք Դաւիթի 96
 Եսպիթ յոյք Աստուածատուր զգրի 90
 Եզրպատ 53
 Եզրկիւնի ճարգարեութիւն. Ժեկութիւն յարից 96

Երեմիա ճարգարի, վասն յաղագրի Երեսնագլխի 56
 Երզնկա 67
 Երեմիայա Էդ. վկայ 5
 Երեմի վկայութի 26
 Երեմի վկայութի 25
 — զուսար Փիլիպ. տառերից 6
 Երեսնագլխ 7, 15, 16, 59
 Եզրիկե կոյս վկայութի 26
 Եզրկիս թաղութի 48
 Եւեքց վկայ 6
 Եւթն, Եստմարտութիւնք 81, պատմաւ Երբ
 Քզթնի 43
 Եւեքիս սուրբ 4
 — Կեարացի, Լամբարձե 52, զուսարք 57, 58,
 Լատակաւորիք Եզրկ. պատմութիւն 18, 20, 24
 — Եւեքացի, է իսկ 21, է յարարտե 22
 Եւստթիւս վկայ 25
 Եւստարգիւս Է. Պատմութեան 4
 Եւստարտիկ վկայութի 4
 Եւստարտիս վկայ 26
 Եւտիքա աշ. Եւգլ. տառերից 5
 Եւտիքիս վկայ 6
 Եւրատա չ. 79
 Եփեսոս, Ժաղով 49, 50, Եսթն Եւեքիսք 25, 73
 Եփեսոս վկայ 6
 Եփեսոս վկայութի 26
 Եփեսոս գետ 8
 Եփրեմ Եւրիկ Աւորի, վարք 26, 17-18, Մեկն.
 Քզթնի Պապոսի (Խոյրապիք) 43, յգ. Լեւտաւոյ-
 ոյ 19, է Եւգլ. Կարապետ 19, է Ս. Ստեփանոս
 24, է Պաւլոսի Փրկիկի 21, է Ս. Կարին 55, Եւեք-

- Գանձաւոց 106—107
- Բառակցի, սաղաւոց 109
- Վ. սաղաւոց 86
- Վ. ինքրապետ ի Ս. Բառաւածակի 16, ի լա-
թիան Եղիաւրեղի 14
- Արեւունեաց եղ. 19
- սաղակրէց (1546) 10, 11
- ջւ. Բուկլլի (1795) 42
- ջւ. Կիւսկունեաց Ջժիւնեղի 28
- Էրէց Կարպոյ ի Կիւրաւ 28
- զրէլ (ժ. զար) 80
- (զրէլ) 41բ
- Քաթկան սրդի 126, 7
- տիրացու (ի Կիւրաւ 1758) 2
- ա. Բակար ջւի 87
- ի. Բակար ջւի 87

- Գանձաւոս տնարեւթ լւ. վկայ 25
- Գանիլէ ժարգարէ 6, 97
- Վ. ժարջ Միթթար Եռանկոյ 14
- Կ. Պաւնի յտիրացու 53
- Գարեհ վկայուհի 25
- Գաւթ ժարգարէ 8, 24
- եղ. (1004) 3
- Շիւստաւ Թաւաճակի 50

- Եղիկ Կարպոյ, Լարջուից Աւաւոց եւ պատմաբա-
նիք Եղիկոյ, 75, Լարջուից Արեւնոց եւ պա-
տմաբանիք Եղիկոյ 38, 75
- Եղր, Լարջուի Եղր լից Կրէշտակի 72
- Եղա՛ւ զիւր 90
- Եղիա ջւի. պատմութիւն 72բ
- տիրացու 78
- Եղիլէ Վարդապետ, ի Քաղաւ 22, վրան Լարջու-
պութեան 23, իրաւոյ 27, ի պաշտօնի Քիլիսաւի
39, սաղան 14
- Եղիան ջ. 55
- Եղիաւ խաթան 103
- Եղիւն կիւ Պաղա պաշտմանցի 126
- Եղիւր կիւ Գրիգորի Քաթկան սրդոյ 126
- Եմմանուէլ կայր, տեւ Մանուէլ 64
- Եպիսկոպոս ժիւղեակեցի խար 32
- Եպիսկոս Կարպոյի 27, պատմութիւն 20, զովեաւ
Ս. Եալի 23, Լարջուի Քիւրաւոյ ջւի 21, Պատ-
մութիւն Քարգմանութեան Եթանակից 90
- Եսայից Մարգարէութիւն. ժիւղութիւն լաւից 20
- Եսայի Քաղաւի Էրէց 79
- ի. Պարաւ Կարկունեոյ 90
- կարիլ, Կարպոյ 16
- Եսայի Յունեանեան 36

Երէ արքայածոց յիշուած 57, ի Ե. թարգմանութենէ 21, վասն յիշատակին 74 յդ. պահելոյ կերպէն 68, քանկած հանապազ 80, հցոյդդ 22, իտ—41, Կանան Մեծի Եւթն 1, 91. վասն աղօթից եւ խոստովանութեան 68, աղօթք 39, 68, 71, 92

Երբեք Կաթողիկոս եմբանան 58

Երբորսինէ կայք, վարք 26

Էմբանան 72

Էստ չելնդի 90

Էլեւի ք. 128

Զարկէ թագուհի Հայոց 44

Զարմանազան դուստր Գասպարի 87

Զարբիւս Հայր Յովհ. Մկրտիչի 6

Զարբիւս կաթողիկոս, ճառ յԱեախ Կասին 18,

ի Ննջումն Ս. Կուսի 23, ի Զարբարան 22

Զարբիւս պատրիարք Կ. Պոլսոյ (1778) 122

Զեմոն եղբ., ճառ ի Հին գաւթին 21

Զեմոն վկայ 6

Զէրու (Նիւս) 77

Թագուհի Մայր Աննայի 82

Թաղուս առաքեալ 1, 6, վասն Ննիկոյցն յարսութեան

ՏՈ, 92, 22, քաղաքի 101

— Վերակացու Զորքերդ անուպատի (1352) 44

Թաթար Թամուր (1387) 74

Թաթուլ, խրատ 34

Թալուս քմ. վկայ 27

Թամար Նոր վկայ 15

Թամարայր Գոնարի 87

Թանուսիս Մայր Յակոբ քմ. 87

Թարիդ ք. 72

Թերայիթ 83, 117, 124

Թեկ կոյս 4, 25

Թեղուս Ա. կայսր 18

— Բ. 48

— եղբ. Անկերացի 49

Թեղորէ աղախն Աստուծոյ 25

Թեղորուս կաթ. (1389) 47

— Մայր Խորենացի պատրիարք Երուսաղէմի 58, 117

Թեղորուս քմ., հարցումն առ Երեմիան 21

— ստորաանկատ, վկայ, 8, 19, Եկեղեցի 95

— Արկեացի, վարք 26

Թեղուս Կոպարի 74

Թեղուսայր Լայոց 72

Թեղուսիս վկայ 25

Թեղուսիս եղբ. վկայութիւն 48

— վասն խոստովանութեան 74, յդ. Կիլիկիոյ եւ ար-

տաստաց 37

Թովմաս առաքեալ, վկայար. 4, 25

— Աղուինացի, յդ. Խորհրդոյ, 54

— եղբ. Ընկիւնաց, վկայար. 27

— աւանկեալ Թաթար 34

— Վ. (Մեծոփեցի), Մեծն Գանիէի 42

— Մեծանեց 101

— Կեմպարի, դիւր վասն հետեւանց Բրիտանի

60—61, 120

Թովմաս ոմն ի Բաղէ 15

— Բալուկեցի աղեղայ 15, 16

— Վանանեղայի (1698) 2, 3, 11

— որդի Միքեանի 16

— որդի Մարգարի 16

Թորգոմ, այս առն 8

Թորոս Երկաթ. քմ. (1310) 0

— քմ. ուսուցիչ Գարեթի զրէի (1539) 94

— որդի Պետրոս Կարկանեցոյ 90

— քմ. Տարսոնեցի (1300*) 107, 8

— Բ. Թակորի 126

Թուրք Երկնաւոր 68, 75

Թաթարէ վկայ 6

Թուրքանդա կին Թակոր քմ. 87

Թոխաթ քմ. 2, 35

Իգնատիոս եղբ. Աեախոյ 26

— Վեֆեկիշ Դուկասոս յիւրի 57

Իդէ վկայ 4

Իլարիմ, վարք 25, 73

Իեկեպի զղեակ 43

Իկոնին 72

Իղդուս ստրդատիկոս 39

Իլդուս եւ թեկերք 3

Իսկանդար Բ. Խաթալու քմ. (1740) 2

Իստատիոս վկայ 4

Իստատիկոս դուստր Գասպարի 87

Իսրաէլ եղբ. Խաչենցի (1250) 12

— զրէի (1620)

Իրինոս եղբ. վկայ 4

Լանարա քմ. 128

Լուսինիոս վկայ 3

Լուսինոս վկայ 4

Լուսինոս, Լեւոնիս, Լեւոնիս (Լեւոնիս) 2, 10,

11, 28, 59, 84, 5, 103

Լեւոն Խաչարացի կայսր (717—741) 12

— Բ. Թագաւոր Հայոց, 7, 8

— աւանկեց (1535) 1, 10, 11, 28

— երէց ի Կիլիկիոս (1580) Հայր Վահրաթի 110

— Բ. Եղեթի 126

Խաթուս Մայր Թորոսի 16

Խամեիթ Մայր Վարդան մոնղոլի 35

Խանթու վկայութի 5

Խանի Խաթուս կին Միւսա զրէի 90

Խարաղաղեան կուսանք 6

Խաչատուր Ա. Կաթ. Մայր (1565) 28

— Գ. (1688) 28, (1674) 84

— Գանձասաց 88, 108—115, 124—6

— Վ. (Ժե. դար) 51

— Կեմարացի երէց ուսուցիչ 17

— որդ. Համթեցի 101

— եղբ. Թովմաս Բաղուցեցոյ 15

Խաչիկ վարդապետ. տեախի 73

Խաչուս Հոգեւոր որդի Աստուածաւոր զրէի (90)

Խարեկը, Սիւսմուս թագ 87

Խարեթ, վկ. 25

Խիկար թմառան, խառք 46

Խնան ք. 6

Խառփիղուխու զուտար Խորոզմու 14, 45

Խուսանթոս-Ոսկենաղեկ վկայ 25

Միկ տանուտեր (1535) 1

Կալիկեդոն սուրբ հայր 5

Կալիստոսու վկայ 25

Կայծառու գիւղ 70

Կապոսի վանք 50

Կասեոնի վկայունի 26

Կարապետ պատրիարք Երուսաղէմի 117

— Կպ. ուսուցիչ Գարեթի զբոյի (1538) 94

— տաղասաց 112

— Ամթեցի «Ձէլանի», նոր վկայ 15

— Ապուլիեցի 16

— ԲՇ. Քեռասցի (1703) 103

Կարապետ արեղայ գրիչ (1437) 114

— տրեսուր գրիչ (1797) 42

— գրիչ (1616) 35

— ԲՇ. Էդր. Յակոբ ԲՇի (1468) 87

— Էդր. Թումա Բալուեցու 15

Կարիսթաթիմ 23

Կարկառ ք. 98

Կարմիր վանք Ի Քեսուն 7

Կարնայ ծաղաք 72

Կաթնահիւսն (Մակարայ վանք) 11

Կաֆա ք. 47

Կեռաս հայր Ղուկասի 16

Կեսարիա 6, 79

— Պաղեստինացուց 5

Կիպրիանոս, վկայար. 25, վկայութիւն 49

— Կիպրիանոսի ապաշխարութիւն 25

Կիպրիանոս գիրք 127

Կիպրոս կղզի 2, 3, 10, 15, 28, 35, 58, 77, 79, 82, 84, 85, 101, 103

Կերակուս Կպ. Ապստոնեաց (1335) 97

— Արեւիկցի — Գեոտիկցի 3. 7. 11—13

— զանաւան 105, 107

— Կրկ. որդի Սառայի 82

— տանուտեր (1535) 1

— Էւ մայր նորա Յուդիտա վկայ 27

Կիւղաստի մայր Դանիթ սարկ. Ի 79

Կիւսեանտ, ցիւս սուրբ — Ին 4

— Կիւսակէ Է. Պարասկինի վկայք 27

Կիւսակէ Աղեքանդրասի, Մեկնութիւն Ղուկասու.

Հատուած 19, Կր յիշուի 57—58. Գիրք պարսպմանց 47—50. Կր յիշուի 57. Լուծմունք Գր. Տաթնացու 51. մանր վկայութիւններ 22, 60

Կիւրիդ — Յուդա Երուսաղէմացի վկայութիւն 20

— Կպ. Երուսաղէմի, Քաղուածքներ Կոչումն Եւստասի գրքին 19, 22, 23—24. Թուղթ վանք Երեւանի խաչին 1

Կիզիկէն Հումայ հայրապետ վկայ 26, 46

Կազմաս անարծաթ ԲՇ. վկայ 25

Կոնստան Սաւրիացի վկայ 26

Կոստանդին Բ. Պոպոնասու կայսր 54

— կայսերակէցի (970) 12

— զանաւանց 107

— Սրիկ, տաղեր 88, 100, 111, 112

— Դ. Կեսարացի կաթ. 8, 67

— Խրքից. Կարմիր վանքի 7, 8

— Հանգունացու Էդր. Յակոբ Մեծ-Պարոնեցի 1

Կոստանդնուպոլիս 72, 128—130, Ստամպոլ 76

Կուլխաթուն կէն Սիբունի 82

Կուլխաթ (ծն. 1678) 104

Կուլխաթար կէն Ղազար 96

Կուսիկ որդի Յակոբի 126

Կրեւի կղզի 28

Հալպ ք. 5

Համապասպ զանաւանց 107

Հայկայ աղգ 8

Հայրապետ Էդր. Թումայ Բալուեցու 15

— գրիչ, ազգակէց Թումաս Միսնանցի 101

Հանկա Էդրոսորդի Ստեփանոս գրիչ 27

Հաննայ հայր Յովսէփի 3

Հապիկ որդի Թամարի 87

Հեթիք զուտար Թամարի 87

Հեթում Ա. Թագ. 7, 8, 44

— Բ. (1307), 67, (1283) 81, 107

Հեղինէ Թագունի, գիւս Խաչին 72

Հեթակ կայսր, դարձ Ս. Խաչին 72

Հիմնէ — վկայ 4

Հիպոլիտոս Կպ. վանք Նեոնի 27

Հնազանդ զուտար Կեռասի 1

Հովսէփ 50

Հունար ոմն 89

Հոփսիմի կոյս վկայունի 27, Հոփսիմեանք 3

— մայր Եղեներ 126

— մայր Կիպրոսի Յովսէփեան Կպ. Ի 103, 1

Հոռոմ 57

Հրոմասյական Կլայ 8

Ջոռայ բերդ անապատ 44

Ջոռայ վանք 8

Ղազար Զահկէցի կաթ. 117, 121

— Կեղեցի (1652) 128

Ղազար Թովդափուցի (1703), 96

Ղալաթիա, Ս. Լուստաօրիւն կէկ. 46—47

Ղաթաղանտ նաւանդանա Կիպրոսի 28

Ղիմաթ թոր Կիպրոսի Յովսէփ Կպ. Ի 103

Ղիմա տնէ Նիզու գաթաղանտա

Ղարբղ տնէ Կիպրոս 103

Ղեւոնդ Վ. Փիթրյալմեան 129

Ղութլու մայր Միմոնե երեցի 59

Ղուկաս ոմն Ի Հեղիկ 120

— զանաւանց 106

— զպր. (1690) գրիչ 62

— որդի Կեռասի 16

— Վ. (1565) 28

Յակոբ առաքել 24—25

— Կեր. Տեան, Մանկութեան դրօշն քաղաքահան 6, 25

— Մեծնացի, վարք 25

— Կաթողիկոս (1670) 20

— Կայ Մրենյ, Ի Քեթուտաւ: Թիւն Թումայի 15

— Դերմեցի, բարեց 30

— ԸՏ. գրէշ (1468) 87

— ԸՏ. կրօնաւոր (1800) 62

— Թոխաթեցի (1772) 76

— Ղարբ Թոխաթեցի (1701) 77

— Տառնակեան 128

— Կրկն, որդի Մեծ-պարնի, կազմող (1310) 9

— ԸՏ. գրէշ 8—9

— ԸՏ. Ի Լաւ: քաջ (1698) 2

— որդի Թումայի 87

— որդի Բաղրամի (1670) 87

— Կեր. Եղեկերի 126

— Թիֆլիզցի 35

Բակորոս տաղասաց 100

Ուրու: Թիւն Վ. առաջ. Մակարայ վանքի (1715) 82

— ու Ալեքսան Ամասիացայ 77

— ամիրայ 120

— տիրացաւ (1744) 2

Յեան (Յեսով) 5

Յեան 8

Յերսեմիս, վարք Պապոս տնայաւանի 18

Ամար Տղն. 74

Յովակիմ պատրարք Երուսաղէմ (1770) 121

— խոնայ (1758) 2, 3

Յովասափ որդի շնկաց թագաւորի 76

Յովհաննէս առաքել, վարք 24—25, 42, Յայնան-
թիւն 60, Մեկնութիւն 41, Հանգիստ 1, 7, 42, 74,
81, 80

— Երուսաղէմի Հայրապետ 20, վկայութիւն 48, 50

— արքայ. (Նաւարեղիսեան 1389) 47

— Աղգոսանդրացի Ողորմած 25

— ու Ալեքսան Ամասիացայ 77

Յովհաննէս Մկրտիչ, տեւ 13, տեւ զլուսման 5, գանձ
108 — պատրարք Երուսաղէմի (1850) 63

— Պանկոյ Կայ. 6, Պոյոյ 5, 25

Սահրերան, վարք 25, քաղաքի 30, Մեկն թղ-
թնի Պապոսի, խորագիր 43, ճառք Սէւա գոր-
ծնայ. տեւ. 22, Սէյուհեան գանցողք 30, Բա-
ղուտի ինչ էջ 21, Բաղուտ տրու. թեանց 18, Բեհր
պարուհեանց 19, Բարեբան ինչութեան տախտ
18, Երեկ գրաւորաւանց 7, Երբորդ Կա ճանա-
պարհ 20, Զգրաւորեցին յիշեցաք 20, Էրեմ
յայտի տանկոյ 75, Էրեկ Սովման 22, Սէր ու
պարուհեանց 6, 24, Բայնմաժ լուգան 21, Բա-
նալմաժ աւուր բաղարմեկերացին 22, Բարեբան
գրաւոր 21, Երբ բարեացին 21, Բայնմա
Լ գաւիթի ժողովոյ 22, Սովմարութիւն էջ 20,

ԵՏեանեան կերակուր 21, ԵՏեան զլուսման, զ-
որութիւն 20, ԵՏեան յառաջնան 20, ԵՏեան
աւուր 19

— Աստուածարան, այլեւայլ գլխի 30—33

— Կրեցի, վարք 73

— Քիչպեցի, բարեց 38

— Կամար աղբաւ 26

— Կլիմաս, տեւ Սահրերան այլեւայլ գլխի 30—32

— Մանգուկուն 94, Հիմարեան ինչ կնկեցայ 101,
91, 97, աղբ 70, վան: յարաւանայ 81, խրա-
կրանաւարաց 32, 33

— Օձեկեցի, լարակուն Եմալմա տրու. 101

— Եղեկեցի, խրաւոր ճառարեաց քրիստոնէից 74,
ապի ջաղուտար 46ա, 56, 57, աղբ 58, 59,
108—113, Պապ 102

— Խրաւոր Կաննուկուն, Եմալմա տրու. 34, վան
Հանգեմալ ղառաւանակին 34

— Կախիթ Որսանեցի 58, ճառք 50

— Համեկեցի 50

— Վ. Բարդուխեց 14—15

— Բեհեցի 73

— Կաննեցի, աղբ 71

— Թիւրքանեցի, բարեց 115, 125

— Կոզեան, տեւիչ 75

— Վ. Թոխաթեցի (1698) 2

— Կայ Կիւրուցի (1670) 28, 108, 4, 116

— Վ. Զուգայեցի 82

— Վ. գրէշ, ապ 86

— Կեր. Յակոբ Մեծ-Պարսեկեցի (1310) 9

— Կարմիրվանեցի 9

— որդի Լեւոն աւագերեցի († 1512) 11

— քանի աղաւաւոր 53

— գրէշ (Եւ. գոր) 52, այլ 76

— Կրկն (1740) 70

— Կեր. Յակոբ ԸՏ. 87

— Կեր. Շնորհալի 16

— Սէւմեդի գրէշ 115—16

— Ուրեղեցի Կրկն 90

— Կրկն գրէշ 101

— Կրկն գրէշ (1678) 17

— յայր Մարտիրոս Կայ 108

— Սահրեան փիլ. Զմիռնեցի 128—29

— ԸՏ. (1591) 90

Յովակիմ որդի Շնորհալի 3

Յուլիանոս վկայ 6

— աւագող 4, 19

Յուլիանոս կրօնաւոր (1675) 35

Յուսեանի վկայ 25

— Ուսեանի ղաւաւոր Յակոբ ԸՏ. 87

Յուրիկեան վկայ 4

Նանա տարի, Մեկն Յովհաննէս յիշի 52, 57

Նասուրեան Կիլ. Աղուրեմեան վկայ 5

Նարեկեան 20

Նեղոս Եղեկեցի 39, պատուր առ մանկուն 36

— Կարեւորաւոր, գիր վան Հիւնդ ղառարեւորաց 66

Նեմար Կայ 4, 9, 49, 50

Նեմար(ալման)աց Նիւմարեան ինչ շնորհ 119

Նեմեան Պարթեւ, տեւիչ 64

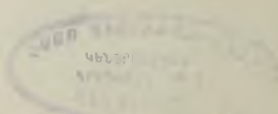
- Աշտարակեցի Կաթ. 63
 — Կաթեցի Կաթ. 3, հանելուկ 14, թուղթ — Գևորգ
 Հայկազանի 19, Մաղթանք առ հերշտակո 7,
 դանձեկ 106, 7, տաղեր 77, 80, 108—113, 92,
 Հասարակ խոստովանեմ 54, 76, 7, 8, թուղթ առ
 Յակոբ տաղեր 94, Սահմանք հասարակ 94, Բ.
 թուղթ — Կիր Մանուկ 181
 — Համբարձումյան, Լուսնունք Նարեկի 71
 — Պալենց, Թարգմ. Քրա Մարտինի 58
 — Ռուկցի, Ե. Գրիգոր Բժի (1795) 42
 Նեքոստոնիկ վկայություն 6
 Նեոփիտոս վկայ 5
 Նիկոլ զբոլ 33
 Նիկոլոս հայր Սարգիս Վ. 20
 Նիկոլայոս Միտոնայ Կաթ, վարք 26
 Նիկոնեզի 3, 5, 6, վկայար. Երկուց Բիրուց 26
 Նիսիս Բնիկեցոյ, վկայ 6
 Նշանագիրք իմաստոց 65
 Նոմենիանոս կայսր 6
 Նոյքառ որդի Թամարի 87
 (Նոստո) Ժողովարան մեկնութ. պատմությունների 65
 Շահանա մայր Աստուածատուր դպրի 90
 Շահաստ զուտար Աղբախնդր Երեյի 103
 Շահալ Բ. Թագ. 19
 Շիրառ որդի Արտուրգ Թագ. 13
 Շիրին Ե. Անճրեկի 69
 Շնահատր մայր Կարապետ զբի 114
 Շնուխար մայր Ստեփ. Երեյի 84, 5
 Շաք. 118
 Սեկսիան, վարք 5
 Սեփրիստ անապատական 27
 Սեփ. Սեկսիան մայր Թումա արքեպիս 15
 Սեփիթալ մայր Մարտիրոս Կաթ. 108
 Ստան Բ. 14
 Սրոգինեկ, խոսք յնդկեկեղ մարդարի 66
 Սեոուս, — աջ աշխարհ 47
 Սեոման 123
 Սեոն Բ. 4
 Սեոյիլ զբոլ 70
 Սեոնոս զատուր 5
 Սեոլիքոն Ծուճերի Բիլ 128
 Տոպան Եղբ. Հնապեղի 16
 Պապաստար Նախեան 124, 9
 Պապաստ Բ. 110
 Պանթալիս Բ. վկայ 4, 27
 Պանտոլոմեո, ճան վառ հրեշտակապետաց 7, 25
 Պանտոպոլիս զատու 120
 Պատոն (1528) ստացող 60
 Պարգամ չեկեյի 103
 Պարամ, մար — Ի եկեղեցի Ի Դաթի 9
 Պարամու, մար — ճգնաւոր, վարք (հատուկուր) 35
 Պատիստ վկայ 3
 Պարգ միայնակեաց 30, 74
 Պաղիկարպոս Կաթ. վկայ 26

- Պաղոս տաղեակ վկայար. 24. Նասարկութիւն
 81, անեկ 75, խմբակիւր Մեկն. Բ. Թ. Թ. 43
 — անապատական. վարք 18, 38, 74
 — Կաթ. վկայ 6
 — պատրիարք Երուսաղէմի (1773) 116, 7
 — Կաթիկոս (1551) 87
 — պատրիարք Կ. Պոլսի (1818) 58
 — զանձաւաց 107
 — պալէ 90
 — պարեմալ 126
 — Գեորգեան 130
 — արդի Սեփ. Բժի 87
 — ազգային խոսա Ստեփանոսի 94
 Պափնաթոս անապատական 26, 30
 Պարմիս 38
 Պեմեան տարր հայր 5
 Պեմեան Երեյ 30
 Պետրոս տաղեակ, վկայար. 24
 — Աղբախնդրացի, վկայար. 18
 — Անդրոս 73
 — Կաթ. կարակոնցի, թուղթ առ Դեղիւր Կաթ. 98,
 90
 — Վ. 43
 — Երեյ զբի (1307) 67
 — ազգային խոսա Ստեփանոսի 94
 — հայր Կարապետ զբի 114
 — հայր Վարդան մոնոքոնի 20
 Պիթաղորոս իմաստասէր 55
 Պիլիպի. Կ. Դաթի Սեփ. 70
 Պիթիլի, վեցորեայ 65
 Պիթիլի 53
 Պեմե զաղարի պատմություն 74
 Պետոս (Տրաքիոն) 72
 Պարփիս, Նեքսանութիւն 62
 Պարոս կայսր 5
 Պրոկ հայր, խրատ 33
 — Կաթ. Ներսիս Ի. Ս. Ստեփանոս 7
 — Դեղիւր, Երեյ 57
 Պոլիս զբի յԱղբախնի 97
 Ռեմեկ Բ. 16
 Ռեմեկ Թ. Սեփ. Երեյ 66
 Ռեմեան Ե. Դաթի վկայ 26
 Ռումոս (Բոմոս) վկայ 6
 Սահակ Պարթև, տոն 6, անեկ 94, զբ. կարգի 28
 — Կաթիկոս (1877) 85
 — պարսիկ եղբ. վկայ 15
 — Արմուր 56
 Սահակ մարգարէ 4
 — Վ. Երաթիս (1252) 44
 Սասա մայր Կերակոնի 82
 — Եղբ. Ռեմ. Կերակոնի Կաթ. 103
 Սարգիս զբաղար, վկայար. 19, Եկար 103, 4
 — Երաթիս, Մեկն. Կաթիկոնի վկայ 44, Զա-
 դուստ 45, 65

— ցանձասաց 106, 113
 — ևայ՝ Կիպրոսի (1407) 10, 11
 — Վ. (Ջոյախ) 16, 17, 77, 100 (*), 120
 — ԲՆ. Ի Ս. Մակար (1068) 2
 — ԲՆ. (1551), 87
 — Գրիշ (1335) 97
 — Վ., որդի Նիկողոսի 20
 — ժողովրդի Յովն. Կիպրոսաց 103
 — այր Քաղաքիայի 1
 — ևդր. Կոստանդին ևպ. (1310), 9
 — Ն. Յակար Գրիշ 9
 — Երկց 118
 — տերացու, ո. Բովակիմի (1758) 3
 Սարգիսապ Վ., պատասխանիք Հարցմանց 34ր, ա-
 զօթքներ 71
 Սերեբիանու ևպ., (Գարազացուց), Ի Մնանդե
 Քրիստոսի 17, ճառ՝ Այր մի իջանէր 20, 60,
 վկայութիւն 48
 Սեղանաւորու Հոռմայ Հայրապետ 26
 Սերենդի Բ. 4
 Սեյնկիւն 5, 28
 Սեւերիանու Սերասացի վկայ 6
 Սիմանու Երկց, Քաղաքի 79
 Սիմէն Սեւակիաց 5, 25
 — Կաթ. Էմմիանի (1773) 116, 121
 — առաջնորդ Սկեւայի (1300) 106
 — ևպ. Խարրերդի 87
 — Ջուլյակցի, քաղաքի Բերականութեւն 62
 Սինկան լեռ 73
 Սինթարանու վկայ 4
 Սիւ Բ. 7, 8, 81, 116
 Սիրուայ Իմաստութիւն, քաղաքաւոր 65
 Սիրան ո. Աննայի 25
 Սի. Դիանու աւար Հայր 74
 Սմատ Բաղրատունի Թ. 74
 Սմատ Բաղրատունի Վրկան Զարգան 66
 Սողմ վկայ 6
 Սողմի գրատար Թամուրի 87
 Սոյուն, Առակներէն քաղաք 65
 Սովիս վկայութիւն 27, Եկեղեցի Ի Կ. 9, 12
 Սուրբասանք 5, 6
 Ստամպուր տե Կ. Պոլիս 76
 Ստեփանու Կոնստանդ 24, Գոնէր 107
 — Ունեցի վկայ 3, 4
 — Կաթ. Հայր (1203) 81
 — Կաթ. Հայր (1407) 10
 — Լեւոնի, Հայնի վարաց 35-36
 — Սիւնեպ ևպ. Ի Բան Սթապու Են յաւատարմե,
 Հաստատիկ 65, 50
 — Վարդապետ 4,
 — Չորայրերդուցի (1240) Գրիշ 44
 — ԲՆ. առաջու (1252) 44, 5
 — Գոյնեղիականց Գրիշ 70
 — Գանձասաց 107
 — Երկց Գրիշ (1074) 84, 5
 — Գրիշ 27

— ԲՆ. (1565) 28, այլ՝ (1668) 2, այլ՝ (1551) 87
 — արեղայ (1581) 101
 — Խոնա (1530) 94
 — Հիւնդի (1583) Գպիւր 130
 — Զաղման 116
 — Եդր. Յակար Գրիշ 9, 10
 Ստիմիի Գիւղ 25
 Սարասանիկու վկայ 5
 Սրուպան ևպ. Թամուցի, յգ. Համբարութեան 38
 Սրուպի Գպիւր Վարդան մանուկնի 35
 Սփիւռնիկու Լոյ. Սրիմիթու քաղաքի Ի Կիպրոս,
 վարք 26
 Վահրաթ ո. ալր Լեւնի (1500) 116
 Վաղերիու պատրիկ 27
 Վան Բ. 74
 Վանկան Վ. 12, վանի մեղաց 74
 Վանանց Գ. 11
 Վանիկու Գ. 14
 Վասիլ ԲՆ. (1310) 9
 — մեծ պապ 126
 Վարդան Մամիկոնեան, վկայար. 27
 — Կոր վկայ (1421) 14
 — Արեւելի 98, Մեկնիլ տարածաց, յիշի 57, Մեկ-
 նիլ Եմմանեան, յիշի 57-58
 — Այգեկցի 69, 74-75, 76
 — ցանձասաց 106
 — Գառնուր Ի Մեխիսի (1070) 28
 — Արապեղիցի մանուկնի 35
 — ո. Թամուրի 87
 Վարդանի մայր Սարգիս Վ. 29
 Վարդանի վկայութիւն 27
 Վարք Հարանց, 29, քաղաք 27, 32-34, 36-40
 Վաշիկան 7
 Վլաս ևպ. Սերասանց, վկայ 26
 Տարեմիս ոմն Ի Կոզման Հիւնդի 38
 Տայառ աղաքիւն, վարք 27
 Տառիանու վկայ 5
 Տարառ վկայ 25
 Տարեմու աւարք 3
 Տարան Բ. 4, 28
 Տերերիս ԲՆ. 48
 Տի Բուրց աւարք 3
 Տիգրան Ապահան Կոստանցի 130
 — Ռեւելի 16
 — Ստալանեանց 50
 Տիմոթէոս վկայ 4
 Տիտոս առաքելու, վարք 27
 Տիրուի քաղ. Վարդան Մանուկնի 35
 Տիրատուր Գրիշ (Խր. 1290) 1-3
 Տիրիանու վկայ 5
 Տովլաթ ոմն 66
 Տրիթիթանեղայի 57
 Տփիս Բ. 114
 Տուլոթիար ո. Անձրի (80)
 Տոնապետ Գպիւր (1050) 77

- Փանոս Թոխաթեցի (1701) 77
 Փաշա կին Պառաժանի (8)
 Փառապետ քչ. վկայ 6
 Փառախան կին Պաժաթեցի 5
 Փեղդա Նայր 37
 Փելդկա վկայ 3
 Փիլիմոն փողահար 26
 — եղ. վկայ 5
 Փիլիկաժան վկայ 6
 Փիլիկոս վկայ 5
 Փիլիպերթ Նայր 4
 Փիլիպոս առաքել 6, վկայար. 24
 — Նայր Յովհ. եղ. 103, 4
 — Միթլիկեան 127
 — վկայ 4—5
 Փիլիքանյան եղ. դիր ման ելանելոյ յաշխարհէս 34
 Փիլոն եփրայեցի, հատած ք 45, 67
 Փյուրա վկայ 4
 Փաթոն (սուրբ) 3
 Փրակիթեա Մաւրոկենայ սպարապետ (1668) 28
 Քաղաքի կին Սարգսի 1
 Քառասունք Սերաստիայ 20, 73
 Քարիժան վկայ 5
 Քարիտոն վկայ 25
 Քերսոն (Քերսոն) դատար 7
 Քնքաշ կին 80
 Քոթիկ Հ. Գրեգորի 126
 Քոմփերս վկայ 6
 Քոստանիար դիւղ 95
 Քսենոս շոռմայ հայրապետ 3
 Քրիստափոր վկայ 27
 Քրման սարկ (1551) 87
 Օհան տես Յովհաննէս 28
 Յովնադոստոս ք 127
 Յոաննկ պարոն յեջնկա (1307) 67
 Յոանն Բերդ 85, 127

[20/1]

A $\frac{w}{129}$

ԳԻՒԼ ՀԻՄՆԱՐԱՄԻ ԳԻՒՆ ԳՐԱԳ

FL0197298

ЦЕНА

A 111
1298